

5398

Bibl. Jag.

II

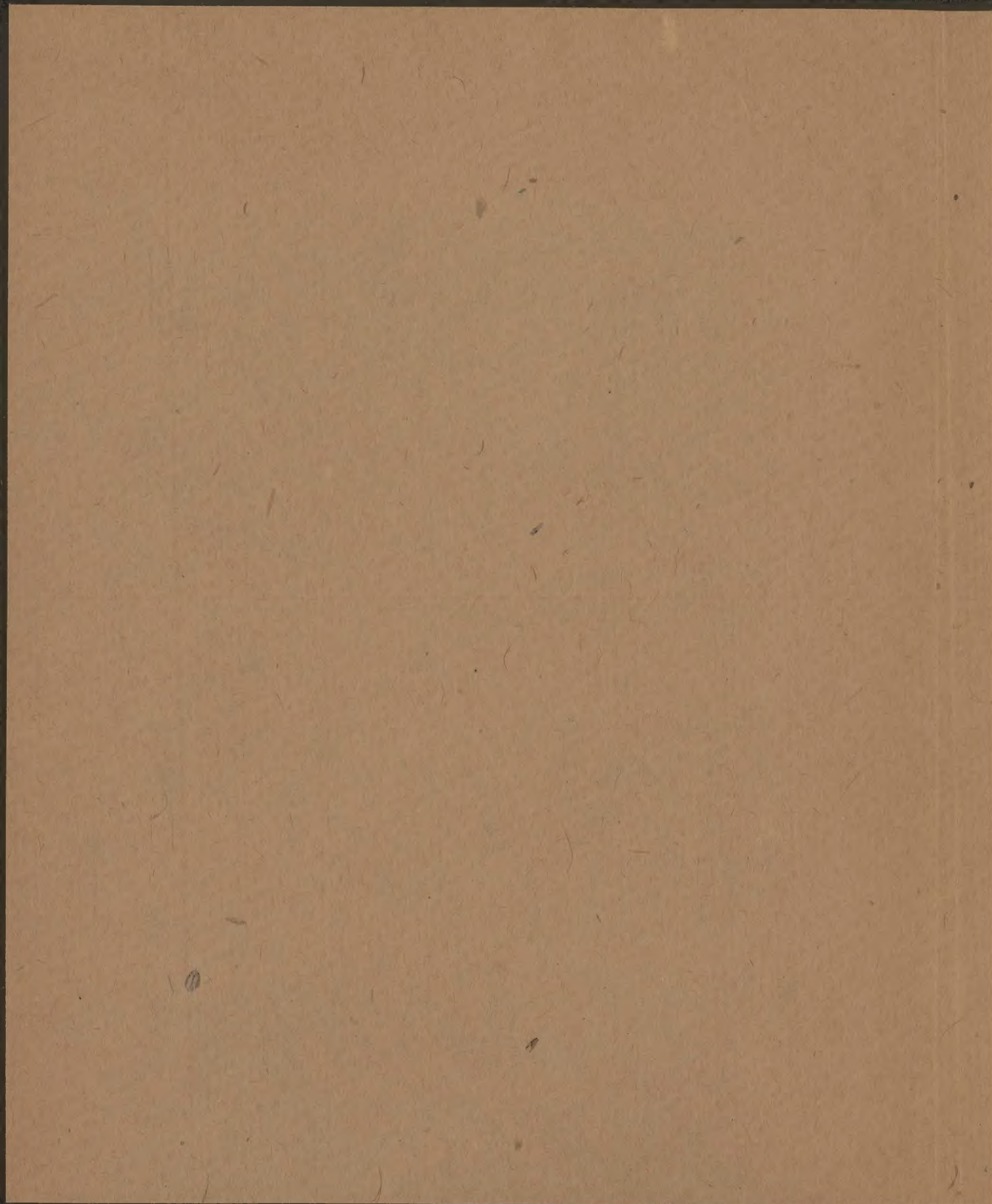

5398

Monety greckie, rzymskie
i kilka notatek o późniejszych,
różnych państwach.

Kart ~~126~~
138

1

Numizmatyka jako gałąź nauk pomocniczych przy bada-
niu dziejów zasięga swym porażkiem dopiero epoki Odrodzenia w XV wieku.
Zrazu uprawiana przez miłośników więcej z ciekawości, pozyskiwała
coraz więcej zwolenników; dopiero urozy Józef Eckhel⁺¹⁷⁹⁶ (*Doctrina nummo-
rum veterum* — ^{Wien 1792} *Kurzgefaßte Anfangsgründe zur Alten Numismatik*. (Hjst. 6355)
^{Wien 1802} *Neue Auflage*. Wien 1802. ¹⁷⁹⁸ *gn*) nadał tej nauce pewny systemat i kie-
runek w resztym wieku. Numizmatyka składa się z 2 oddziałów ściśle
z sobą powiązanych: a) metrologiczny zajmuje się składem mineralogicznym
kruszców wziętych, jego stopniem, dobrocią, wagą, wartością owoczesną (walutą-
Münzfuß) i dziejową czyli stosunkiem do monet tegoczesnych; b) ar-
cheologiczny opisujący: bicia monety (*Gepräge*), wyobrażenie i styl wze-
runków na takowych, napisy i znaki mające posłużyć do oznaczenia epo-
ki bicia, i dat historycznych. — Pod względem epok dzieli się Numiz-
matyka na następujące doby: I) Starożytna opisująca monety egipskie,
babilońsko-assyryjskie, fenickie, perskie, greckie, rzymskie, aż do cza-
sów upadku cesarstwa rzymskiego (od VII wieku przed Chrystusem to jest
od czasu pierwszego pojawienia się monet, aż do upadku Państwa Rzymskie-
go r. 476 po Chryst.). II) Średniowieczna od cesarza Karola Wielkiego aż
do czasów cesarza Maksymiliana I⁽¹⁵⁵⁰⁾ III) Nowożytna (od r. 1520-1700)

W najdawniejszych czasach starożytności nie znano monet czyli pie-
dzy; miejsce ich w handlu zamiennym zastępowała pewna ilość ~~ciężkich~~
kruszców wytopionego n. p. złota lub srebra, w wartości odpowiedniej do towaru
mającego się kupić. Kruszc ten porozbijany w stosowne kawałki czyli sztabki
odważone, stanowił pierwotnie monety. Starzy Egipcjanie nadawali kawałkom
kruszcowym odważonym i do handlu zamiennego przeznaczonym, kształt
kręgów czyli pierścieni, które ^{czuły} u Mazygów afrykańskich używane są
jako moneta wartościowa. Chińczycy dotąd nie mają innej monety jak tylko
odważone kawałki czyli sztabki (*lingots*) złota lub srebra zwane *taël*, *ostempla-*
wane, wazące w pojedynczych sztukach podług kursu od 1/2 do 10 *taël*, a w robocze
od 1/2 do 100 *taël*; a jedyną ich dawną monetą są miedziane *sapetti*, z piętrem

czyli znakiem urzędowym, mając dworogramną dziurę w środku, namię-
 zane na srebrku, których 100 idzie na 1 tał srebra; 10 tałów srebra
 równe są w wartości 1 tał złota. Od Mongołów przejęli dawni Rosyja-
 nie, wycierając platania sztabkami srebra odważonemi, które zwano rubel
 (po łacinie: siclus - albowiem shekel w Babilonie semitycznej pierwotnie ozna-
 czał pewną wagę). Pierwsze złote monety baktryjskie, są to kawatki złota
 w kształcie potkolistym (niby gwiazki), mające z jednej strony wypukłość
 pismo czyli stempel (marque): albowiem narody azjatyckie znają od najdawniej-
 szych czasów sposób wyrywania rysunków lub pisma na kamieniach
 twardych (jak świadczą pismo klinowe assyryjskie i pismo hieroglificzne
 egipskie, których odcyfrowanie i odczytanie stanowi wielką zdobycz wieku
 naszego). Dopiero w pierwszej połowie VII wieku przed Chrystusem (jak
 świadczą leksykograf Pollux) zaczął Dridon król argijski na wyzpie
 Eginy bić monetę srebrną, którą zwano Obeliokoi; lubo Herodot wy-
 lazek białą monetę złotą (Stateres) i srebrnej przypisuje Lidyjczykom
 o tymże czasie. Późniejsze monety eginejskie i lidyjskie mają kształt
 podługny lub owalny gwiazkowaty: eginejskie srebrne noszą pismo iotowa,
 lidyjskie zaś złote (właściwie z mieszaniny złota z srebrem zwanej Electrum*)

z Kronika paryjska r.
 1582 - 264 przed Chrystusem
 wyryta na monetach odrzu-
 kanych przez hr. Brundel w XVII
 wieku)

* Elekttron (białe złoto - Weissgold) złoto z
 przymieszką (alijazem)
 1/5 srebra. Monety białe
 czylane z electrum
 mają w 100 częściach
 73% złota i 27% sre-
 bra. Stosunek złota
 do srebra w Staterach
 lidyjskich z VII wieku
 przed Chrystem) 3:4.

mają pismo lisa. Z Lidyi i Eginy wycierają białą monetę rozszerzył się po całym
 dawnym świecie: do Persów (którzy bili złote Darejki), Assyryjczyków,
 Fenicyan, Baktryjan, Parthów, Indów, Hebrajczyków (którzy bili złote
 Sykle), Egipcyan, do Kolonij greckich w Małej Azji, do Macedonii, Grecji,
 Thracji, Sycylii, Italii, Heltrycji, Gallii i t.d. Działo tylko Chiny, Japonia
 i Korea stanowią wyjątek w biciu monet.

W Grecji jednostką monetarną w srebrze była Drachma dzieląca się na
 6 Obolos. Dwie drachmy (Didrachme) stanowiły 1 Stater srebrny. - Jednos-
 tą monetarną w złocie był Stater złoty wartujący 20 Drachm srebrnych.
 U Rzymian jednostką monetarną w srebrze był Denarius (wartujący
 10 Asses = Denarios) dzielący się na 2 Quinarins, czyli na 4 Sesterlii,
 czyli na 10 Asses albo Libellae, czyli na 20 Sumbellae, czyli na 40 Sertunii. -
 Jednostką zaś monetarną w złocie był Aureus czyli Denarius, nummus,
 wartujący 25 Denarów srebrnych. - Dopiero za Konstantyna wielkiego, cesarza
 był jednostką monetarną w złocie Solidus (których 72 bito z jednego funta
 złota) - podczas gdy dawniej z 1 funta złota bito 40 Aureos denarios, który to Solidus dzie-
 lono również na 25 Denarów srebrnych (po redukcji).

W Małej Azji władcy Persyi z dynastji Achmenidów i rodu Dariusza używali tylko złota jako kruszczy mającego ustaloną wartość, do monet (Darejki); tylko miastom podwładnym n.p. Syzykowi i Foxyi pozwalali bić monety z elektrodu. — U Greków przez złota, wartościowym kruszczem w monetach było srebro, dawkowa moneta była z miedzi. — U Rzymian i Italiotów pierwotnie wartościowym kruszczem była miedź (aure) i piri (aes grave); dopiero r. 269 przed Chrystusem za Konsulatu G. Ogulnius Gallus i C. Fabius Pictor pojawiają się pierwsze monety srebrne (s. 217 przed Chryst. za Konsulatu P. Claudius Nero i M. Livius Salinator, pierwsze monety złote (aureus)). Miedź i brąz reszot tylko do użytku dawkowego? z tego też tłumaczy się taka różnorodność kruszczy i przymieszek w późniejszych monetach spiżowych. Monety spiżowe greckie są z mieszaniny miedzi z cyną; monety spiżowe Italiotów i Rzymian z czasów republiki są z mieszaniny miedzi z ołowiem i mniej cyny. Za czasów cesarstwa monety z tak zwanej miedzi żółtej (laiton) miały większą wartość a miedzi z miedzi czerwonej, jako mniej czystej. Gallowie używali do monet miedzianych mieszaniny z miedzi, mosiądzu (laiton), ołowiu i nieco cyny. Jak (rozmaitość) była mieszanina w monetach brązowych rzymskich, wi-
 dac to z rozbiórów chemicznych. Według Goebel Fr. (Ueber den Einfluss der Chemie. Erlangen 1842) Aes rzymski z czasów republiki miał:

Miedzi 83, 10; Cynę 5, 68; Ołowiu 11, 16; Straty 0, 06; = Razem 100 części.
 inny Aes z późniejszej epoki republiki: Miedzi 79, 30; Cynę 6, 55; Ołowiu 14, 13; Straty 0, 02; Razem 100 części. Według Sabatier L. (Production de l'or, de l'argent et du cuivre chez les anciens. S. Petersburg 1850) moneta brzo-
 zowa Aleksandra Severa (r. 222-235) większych rozmiarów: Miedzi 71, 56; 2 białej miedzi (płotki) mają na 100 części: Miedzi 86%, Srebra 14%, Cynę 0, 01; Straty 0, 01; Razem 100 części. — Moneta brzo-
 zowa Aleksandra Severa mniejszych rozmiarów: Miedzi 75, 84; Cynę 11, 0; Ołowiu 1, 28; Straty 0, 01; Razem 100 części. — Moneta brzo-
 zowa Julia Momma matki Aleksandra Severa największych rozmiarów: Miedzi 72, 01; Cynę 4, 60; Ołowiu 7, 12; Straty 0, 01; Razem 100 części. — Moneta brzo-
 zowa Gordianus p. r. 238-244: Miedzi 77, 10; Ołowiu 12, 70; Cynę 7, 54; Cynę 0, 36; Srebra i Straty 1, 30; Razem 100 części. — Dioklejana moneta brzo-
 zowa r. 284-313: Miedzi 88, 93; Srebra 1, 50; Cynę 8, 28; Cynę 1, 20; Straty 0, 09; Razem 100 części.

Stosunek srebra do miedzi w monetach rzymskich 1:250; — w monetach zaś tego czasu 1:110, (a to w skutek wartości i ceny miedzi).

Wpływ wagi wagi mają monety brzo-
 zowe na 100 części: Miedzi 70%, Cynę 7%, Ołowiu 23%. Wartość do srebra tej monety 1:110.

Monety Kartagińskie z białej miedzi (płotki) mają na 100 części: Miedzi 86%, Srebra 14%, Cynę 0, 01; Straty 0, 01; Razem 100 części. — Moneta brzo-
 zowa z Srebra 2%.

Inna moneta brązowa (de potin) tegoż Dyoklegiana: Miedzi 91, 38;
 Liny 3, 85; ~~de~~ Trebra 1, 81; Lyncu 2, 89; Sady otowin i Straty 0, 08;
 Razem 100 lb. — Moneta Konstantyna Wielkiego r. 308-337 brązowa:
 Miedzi 87, 50; Lyncu 0, 91; Liny 7, 14; Otowin 4, 26; Straty 0, 19; Ra-
 zem 100 lb. — Moneta brązowa cesarza Jana Zimisceos r. 969-975:
 Miedzi 98, 18; Lyncu 1, 40; Sady Liny i Straty 0, 42; Razem 100 Lb. ^{greck.}
 = Mien grecki brązowy miał 87, 47 Miedzi; 12, 53 Liny; i Sady mte
 Lyncu. — Z robiorów tych chemicznych widac, iż przygotowano surowy
 kruszec miedzi i wytapiano go z temi samemi przymieszkami jak był
 pierwotnie w naturze. (Fres viri)

Nad mennicę mieli u Rzymian dozór: Trumviri auro, argento, aere
 flando, feriundo. (III V. A. A. A. T. T.) które to napisy przychozą na monetach.
 Szemle do bicia były z stali hartowanej osadzone w tronie brązowym.
 Mennicę zwano w Grecyi: Prygrokopenon, a u Rzymian Moneta lub Offiina;
 robotnicy w takowych byli niewolnicy, którzy się co do zatrudnienia dzielili na:
 Requatores, Statuarii, Signatores, Supprostores, Malleatores. Głównie mennice Rzy-
 mian były: w Rzymie (R.), Konstantynopolu (C.), Akwilei (A. Q.), Lyonie
 (LVGD. = Lugdunum) w Gallii, Tarraco (Tarragona w Hiszpanii), Kartago
 w Afryce (K. U.), Aleksandrya w Egipcie (A. L.), Antyochia czyli Theopolis w
 Syryi (AN., THEV.), Teosalonika w Macedonii (TES., OES.), Siscia (Siszek)
 w Pannonii (S. F.), Mediolan (M.), Trewir (Augusta Trevirorum) (T.), Arelatum
 (Arles) (A. R. L.), Heraclea Ponti (H.), Londinium (L.), Serdica w Thracji
 (SERD.), Narbo (Narbonne) (N.), Alexandria w Egipcie (A. L., A. A.), Cyzicus
 w Mysji (MKV. lub KYZ), ~~de~~ Sirmium w Pannonii (SIRM.), Nicomedia
 w Bithynii (ZoniK - med w Anatolii) (NIK.), Damascus (DAMOC.), Ravenna
 (RAY.), Caesarea w Kappadocyi (KALCAREIAC.), Sicilia (S. L.), Catania
 (CAT.), Cherson (XEP.), Ephesus (SEPSYS), Cyprus (KVPP.), Tricaca w Bi-
 thynii (NI.), Neapolis (NE.) — W mennicach tych było po kilka warsztatów,
 które oznaczano I. II. III. IV. V. VI. VII lub P. PR. (prima offiina) S. SEC. (secunda offi-
 ina) — t. j. Rude złoto przyciężono z Indyi, Egiptu, Azji, Francyi, wspani, Hiszpanii;
 srebrną z Hiszpanii i durytanii; miedzianą z Cypru, Afryki, Kampanii, Italii,
 Włoch, Germanii, Pannonii, Hiszpanii, Gallii. Z upadkiem państwa rzymskiego
 podupadły też mennice; dopiero w czasach Odrodzenia nauk w XVI i XVII wieku za-
 częto bici Królestwiejszą monetę.

Aleksandro Rossiano
 W nowszych czasach pojawili się fatrezeze monet starożytnych. Giovanni Lorenzo i
 Padua (monety te zowią Padovanami), Lorenzo di Parma, Carderon (w Holandyi)
 w Florenyi) La Roche (w Francyi), Becker (w Niemczech) Scotti (w Brytanii)
 w Lond. Beckert w 1731 w Lipsku + 1830 w Offenbach.

Faloszowe podrabianie monet rozpowszechniło się we Włoszech na początku XVI wieku. Głównymi podrabiającymi byli: Giovanni del Cavino z Padwy (którego wyroby dziś nawet są cenione), Alessandro Bassiano z Padwy, Vittore Gumballo, Benvenuto Cellini, Alessandro Greco, Leo Aretino, Jacopo da Trezzo, Federico Boursagna, Sebastiano Plumbo i inni; Gortaeus (Niemiec z rodu), Carteron w Holandyi, Dervieux w Florencji, La Roche w Francji, Scoti w Brymnie, Karol Wilhelm Becker (+1830 w Offenbach) redca nadzwyczajny, który znaną liczbę pięknych fabrykatów w obieg puszczał. (Pl. Sestini: Sopra i moderni falsificatori. Firenze 1826. 49. - Steinbüchel: Die Beckerschen falschen Münzarten. nel in ausführlichen Verzeichnissen. Wien 1836. 35. Bänder M.: Die Beckerschen falschen Münzen. Berlin 1843. - Loos: Kunst falsche Münzen zu erkennen. Berlin 1828. 8.) Dotyczy głównie nowych monet obiegowych. Monety podrabiane powinny także znaleźć miejsce w zbiorze numizmatycznym dla porównania i dla nauki.

Skrócenia w dźwiękach numizmatycznych: Krusiec: A. OR. (aurum, złoto), R. R. A. R. (argentum, srebro), EL. (electrum - Hessegold - białe złoto, mieszanina złota z srebrem - w monetach greckich). - POT. (pottin, mieszanina miedzi, ołowiu, cyny i stały srebra). - AE. (aes, brąz, miedź lub cyna). - BIL. (billon, Scheidegeld, pieniądź dwa razy podły niższy niż prawdziwa domowa, podległego krusza). - PL. (plumbum, ołów wzywany za markę). - Wielkość: W monetach rzymskich miedzianych rozróżniała Francuzi: G. B. (grand bronze, wielkie) - M. B. (moyen bronze, średnie), P. B. (petit bronze, małe co do wielkości). (Nummi aerei I. II. III. formae vel moduli). Med. (medaillon, medal przewyższający raz wielkością obiegowe monety, Schaumünze, Nummi maxinae formae vel moduli). Jet. (jeton, liczman albo znaczek, tessera). - Av. (avers, strona główna monety), Rv. (revers, strona odwrotna monety). - Stan i zachowanie monety: C¹, C², C³ (conservation, zachowanie i barwa: 1. piękne, 2. piękne, 3. gorze, Erhaltung). - Rzadkość monety oznaczają: Ur. (unicus, jedyny znany egzemplarz), R¹, R², R³, R⁴ aż do R⁸ (stopień rzadkości od R¹ rzadki, aż do R⁸ najrzadszy, Seltenheitsgrad). E. (communis, obfity, häufig, wyczerpany, nie rzadki). Do stopnia rzadkości stosują się też ceny monet starożytnych, jakoteż do stopnia zachowania. Piękne wykuszane kłódki brązu starożytnego w Londynie 1841 r. po 10 do 35 funtów sterling. - Za złoto egipskie okładkowe z wizerunkiem Królowy Berenice (córny Ptolemeusza III. Evergetes), którą Mionnet na 1500 franków oszacował, zapłacono w Londynie 1844 r. 165 funtów sterling. (1455 Tatarskich pruk.). - Co do cen starożytnych monet, podaje wskazówki Mionnet: Description des médailles antiques grecques et romaines, avec leur degré de rareté et leur estimation. Paris 1806. 8. 4. 261. et supplément F. co do knowalonych rzymskich: Cohen H.: Description

F. Mionnet M.: De la rareté et du prix des médailles romaines. Paris, 1815.

générale des monnaies de la république romaine. Paris 1853. 4to — co do monet cesarzon (imperatores) rzymskich: Tables générales de la numismatique. Rheims 1825, w drucie Gérard Jacob K.: Traité élémentaire de numismatique ancienne grecque et romaine. Paris 1825. 8°. Tome IIe. — co do monet cesarzów (imperatores) rzymskich i bizantyjskich: Cohen Henry: Guide de l'acheteur de médailles romaines et byzantines. Paris, 1836. 8°.

Pod względem państwowym rozróżniając numizmaty (Aut. (Nummi auto- nomi) monety bite w prowincjach i miastach mających własny niepodległy, wolne miasta (eleuthera) i na monetach tych są zwykle bóstwa opiekuńcze lub wizerunki zwierząt im poświęconych (godia): są to zwykle monety greckie.

2) Cons. (Nummi consulares seu familiares) monety rzymskie bite w srebrze lub miedzi pod czas republiki rzymskiej do r. 78 przed nar. Chryst.; na nich po-
 pierwsza rządkowych konsulów i ich familij. 3) Imp. (Nummi imperatorii)

*) n.p. familia Aculeia, Aemilia, Cassia, Claudia, Cornelia, Plautia, Postumia, Scribonia i t.p.

monety rzymskie złote i srebrne oraz miedziane (te mają litery: S. C. = Senatus consulto) bite za czasów cesarstwa rzymskiego, od r. 78 przed Chryst. do r. 395 po nar. Chryst. z wizerunkami imperatorów rzymskich lub ich żon. 4) Byz. (Nummi byzantini) monety złote, srebrne i miedziane

cesarzów greckich od r. 395 do r. 1453 po nar. Chryst. — 5) Col. (Nummi coloniales) monety rzymskie, bite w osadach rzymskich za konsulów i imperatorów z napisami greckimi i rzymskimi z dodaniem liter: Col lub Kos. sięgają tylko do czasów imper. Galliena r. 268 po Chryst.

Wyrzuty techniczne używane w Numizmatyce: 1) Nummi victoriat, z wizerunkiem postaci zwycięstwa bogini. 2) ratiti, z wizerunkiem łodzi lub kłosa rabia. 3) bigati, z wozem mającym zaprzęg 2 koni. 4) quadrigati, z wozem mającym zaprzęg 4 koni. 5) Pisophores, z koszykiem mioty czarna (prosięcym caci Psachusa) z którego wężę wystają (głównie w Azji młej).

6) retrati, mające wystające karby po brzegach. 7) incusi mające na odwrotnej stronie ten sam stempel w odwrotną stronę zwrócony (co się tem tłumaczy iż do bicia odwrotnej strony, używano na kowadle tej samej monety z stroną główną jako stempel). 8) contorniat mające w stożku linii gładkiej i mniej wypukły wizerunek. 9) con signis incusis, z wgłębionymi znakami wainoici, jedno lub dwa (na monetach dawnych greckich i na rzymskich).

10) reusi, 10) reuberati vel pelliculati monety fałszowane spiczawę pokryte platowanym blaskiem srebrnym. 11) restituti monety bite z naśladowaniem wzorów dawniejszych (zwykle contorniat), były to medale pamiątkowe

Te monety obiegłyby miały kurs w krajach. Na monetach rzymskich używano do gwałtu, używane do gwałtu.

Ze wszystkich kruszców najpierwej było znane i w użyciu Złoto. Przyczyną tego było głównie, iż takowe znajdowano w stanie rodzinnym, szczerym czyli czystym na powierzchni w krostach ziarn drobnych (pépites), lub w krostach metalnych blaszek (paillettes), pomieszanych z piaskiem, który rzeki toczyły. Ziarnka złote wypłukiwano z ilu (przez ilowanie), a blaszki złote zbierano z rzek za pomocą skór lub przez płuwanie i oczyszczanie z piasku (przez pługki). Potem zaczęto wydobywać złoto w ^{ok.} pokładach ziemnych lub w żyłach skalnych nieporodnych sposobem górniczym, tłuzono kamienie złotonosne, proszkowano przez mielenie, przepłukiwano i na koniec topiono w tygielkach. Starożytne narody Egipcjanie, Rzymianie, Grecy używali do robot w kopalniach niewolników: dla tego też mogli prowadzić roboty i w takich kopalniach, które się dziś nie wyścążają: do czego przypominają także wielkie obfite materiały palnego, to jest drzewa potrzebnego do rozsadzania skal kruszonych zapomocą ognia. - Wartość czyli stosunek złota do srebra wynosił za czasów rzymskich i greckich (około r. 310 przed Chrystusem) 1:12; dopiero za nowszych czasów (r. 1850) wynosi 1:15½. Stosunek zaś srebra do miedzi wynosił r. 396 przed Chrystusem 1:100, a roku 1850 zaś 1:89. Produkcya złota r. 1844 na całej kuli ziemskiej wynosiła rocznie 67 529 kilogramów, z których przybito na Europę 28 245 kilogr. (najwięcej Rosja 27, 106 kilogr., i Austria 11 01 kilogr.), na Amerykę (nie licząc w to Kalifornii, gdzie r. 1848 zaczęto złoto produkować) 22 886 kilogr. (najwięcej Brazylia, Kolumbia, Meksyk, Chili); na Azję 8 567 kilogr., na Afrykę 7 832 kilogr. - Do tego należy dodać produkcję złota w Kalifornii, oraz w Australii.

Gatunki pieniądzy. - W Grecyi rachowano: 1 Talentum = 60 Min; i Mina = 100 Drachm; i Drachma = 1 Denar (pieniądz kruszcowy). Oprócz złotych i srebrnych pieniądzy mieli także Grecy miedziane, zwane Chalkus i Obolos. Żydzi rachowali na Sykle. 1 Siklus = 4 Drachmy. (Sikkel złoty babiloński)

*) W Rzymian sławno za niewolnika (za r. 200 przed Chrystusem) 6000 rejsów t. j. 1500 franców - w Grecyi dawniej 500 do 600 drachm.

1 Talent = 60 Min.
1 Mina = 100 Drachm.
1 Drachma = 1 Denar.

u Greków jednostką mierzącą w srebrze była i drachma, która się dzieliła na 6 obolos. - Dwie drachmy (Didrachma) = 1 Stater srebrny.

Oznaczano wagę i monety - cztery drachmy (Tetradrachma) = 2 Stater, Jednostką mierzącą greckie znakami: w stosie była 1 Statera złota = 6 Hektar. (w starożytności) (Atticko-greckie)

1 Talent T = 60 Min	1 Statera srebrna waga 12,4 do 11,9 Gr.	
1 Mina (Mina) H = 100 Drachm	1/2 Stater = Drachma (Hemistater)	4,366 Gr. = 79 2/3 fenije
1 Drachma H = 6 Obolos	1/4 Stater = Triobolion czyli 1/2 Drachmy	2,18 " = 39 "
1 Obolos 1 = 8 Chalkos	Diobolion " 1/3 "	1,45 " = 26 "
1 Chalkos X.	Trihemibolion " 1/4 "	1,09 " = 20 "
1 Stater Złoty Σ	1/2 " = Obolion (Obolos) " 1/6 "	0,73 " = 13 "
liczby: H = 100	1/16 " = Tritemorion	0,55 " = 10 "
Δ = 10	1/24 " = Hemibolion " 1/12 "	0,36 " = 7 "
Γ = 5	1/48 " = Tetramorion	0,18 " = 3 "
1 = 1		
C = 1/2		

2) pieniądze srebrne greckie wielkości talara na: 2000 (monet skala nr 8666) 5 " = Pentekontaliton " 10 " = Chalkos miedziany, czyli 1/8 Obolion (za Persyan: Assation, od wyrazu As, assis) 26196 " = 4733 Mark 788 Mark 39 fenije 7 Mark 86 fenije

* *) Monnet skala nr 10.

Złoto: 1 Talent (czyli 60 Min czyli 600 Drachm) 43618 " = 788 Mark 39 fenije
 1 Mina (czyli 100 Drachm) 4366 " = 7 Mark 86 fenije
 1 Dekadrachmon (10 Drachm) 4366 " = 7 Mark 86 fenije
 1 Tetradrachmon (4 Drachmy) albo 2 Stater 17,464 " = 3 " 14 "
 1 Didrachmon (2 Drachmy) 8,732 " = 1 " 57 "
 1 Drachma (czyli 6 Obolos) 4,366 " = " 79 "

Srebro: 1 Drachma (czyli 6 Obolos) (Dareikos)
 Złoto: 1 Stater Złoty czyli Didrachmon = 20 Drachm srebrnych w wartości

1 Dareikos (moneta złota perska) (8,4 Gr.) czyli Stater Złoty. Tyle co i Shekel babiloński (średniokki)

Denormant François: Obau: Kultur Friedr.: Griechische und römische Metrologie. zweite Bearbeitung. Berlin 1882. 8vo (Hist. obs. 8808.) - Aug. Boerck: Staatshaushaltung der Athener - Boerck: Metrologie:

re Untersuchungen über Gewichte Münzmassen und Masse des Alter, thums in ihrem Zusammenhange. Berlin 1838. 8vo Bureau de la Monnaie. Fronte de l'Economie politique des Romains. I. p. 77. - Th. Mommsen: Geschichte des römischen Münzwesens. Berlin 1860.

Skarb rzymski posiadał 1.51 przed Chrystusem ze Juliusza Cezara: w srebro 2000 000 libras (fantów), w złoto 2,100,000 lib. w pieniądzu 40,000 000 sestercjów = razem w wartości 1,623 800,000 franków francuskich. - A. 1610 Chrystusie ze śmiercią Antoninus Pius 2,700,000,000 sestertia w wartości 526,500,000 franków fr. - Za Nerona było w Agrynie i Koloniach 125 000 wojów. Każdy żołnierz pobierał dziennie 45 centurów franc. zotaku.

U Rzymian pierwotne monety były ze spitu, brązu lub miedzi.

Podstawą ich było: As ^(As libralis) (As grave) czyli Junct (Libra) zaprowa-
dzony przez Rzymę czyli Serviusa Tulliusa, mający w sobie 12 Unij.
Przez późniejsze redukcje i deprecjacje rozszedł i As na 11, 10, 9,
8, 6, 5, 4, 3, $1\frac{3}{4}$, $1\frac{1}{3}$, 1, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ Unij. As pierwotnie wart 16,6 Pfen.
później rozszedł na 4, 4 Pfen. Pierwotne monety (były lane: As, Semis,
Triens - ^{później} cast bite: Quadrans, Sextans, Uncia. = 1/4 Koru As zwat się
dibella (czyli Medal większych rozmiarów) którą dzielono na 2 Sembella
(czyli Medale średnich rozmiarów) albo na 4 Teruncii (czyli 4 Medale na-
tych rozmiarów). Podział i wartości tych miedzianych monet był następnym

tych rozmiarów). Podział i wartości tych miedzianych monet był następujący: znak II = 2 Gros
24 Uny = Dupondius (2 Groses)
12 Uny = Siliqua (1 Gros)
6 Uny = Quadrans (1/2 Gros)
3 Uny = Denarius (1 Gros)
1 Uny = Sestertius (2 Groses)
1/2 Uny = Aes (1 Gros)
1/4 Uny = Aes (1 Gros)
1/8 Uny = Aes (1 Gros)
1/16 Uny = Aes (1 Gros)
1/32 Uny = Aes (1 Gros)
1/64 Uny = Aes (1 Gros)
1/128 Uny = Aes (1 Gros)
1/256 Uny = Aes (1 Gros)
1/512 Uny = Aes (1 Gros)
1/1024 Uny = Aes (1 Gros)
1/2048 Uny = Aes (1 Gros)
1/4096 Uny = Aes (1 Gros)
1/8192 Uny = Aes (1 Gros)
1/16384 Uny = Aes (1 Gros)
1/32768 Uny = Aes (1 Gros)
1/65536 Uny = Aes (1 Gros)
1/131072 Uny = Aes (1 Gros)
1/262144 Uny = Aes (1 Gros)
1/524288 Uny = Aes (1 Gros)
1/1048576 Uny = Aes (1 Gros)
1/2097152 Uny = Aes (1 Gros)
1/4194304 Uny = Aes (1 Gros)
1/8388608 Uny = Aes (1 Gros)
1/16777216 Uny = Aes (1 Gros)
1/33554432 Uny = Aes (1 Gros)
1/67108864 Uny = Aes (1 Gros)
1/134217728 Uny = Aes (1 Gros)
1/268435456 Uny = Aes (1 Gros)
1/536870912 Uny = Aes (1 Gros)
1/1073741824 Uny = Aes (1 Gros)
1/2147483648 Uny = Aes (1 Gros)
1/4294967296 Uny = Aes (1 Gros)
1/8589934592 Uny = Aes (1 Gros)
1/17179869184 Uny = Aes (1 Gros)
1/34359738368 Uny = Aes (1 Gros)
1/68719476736 Uny = Aes (1 Gros)
1/137438953472 Uny = Aes (1 Gros)
1/274877906944 Uny = Aes (1 Gros)
1/549755813888 Uny = Aes (1 Gros)
1/1099511627776 Uny = Aes (1 Gros)
1/2199023255552 Uny = Aes (1 Gros)
1/4398046511104 Uny = Aes (1 Gros)
1/8796093022208 Uny = Aes (1 Gros)
1/17592186044416 Uny = Aes (1 Gros)
1/35184372088832 Uny = Aes (1 Gros)
1/70368744177664 Uny = Aes (1 Gros)
1/140737488355328 Uny = Aes (1 Gros)
1/281474976710656 Uny = Aes (1 Gros)
1/562949953421312 Uny = Aes (1 Gros)
1/1125899906842624 Uny = Aes (1 Gros)
1/2251799813685248 Uny = Aes (1 Gros)
1/4503599627370496 Uny = Aes (1 Gros)
1/9007199254740992 Uny = Aes (1 Gros)
1/18014398509481984 Uny = Aes (1 Gros)
1/36028797018963968 Uny = Aes (1 Gros)
1/72057594037927936 Uny = Aes (1 Gros)
1/144115188075855872 Uny = Aes (1 Gros)
1/288230376151711744 Uny = Aes (1 Gros)
1/576460752303423488 Uny = Aes (1 Gros)
1/1152921504606846976 Uny = Aes (1 Gros)
1/2305843009213693952 Uny = Aes (1 Gros)
1/4611686018427387904 Uny = Aes (1 Gros)
1/9223372036854775808 Uny = Aes (1 Gros)
1/18446744073709551616 Uny = Aes (1 Gros)
1/36893488147419103232 Uny = Aes (1 Gros)
1/73786976294838206464 Uny = Aes (1 Gros)
1/147573952589676412928 Uny = Aes (1 Gros)
1/295147905179352825856 Uny = Aes (1 Gros)
1/590295810358705651712 Uny = Aes (1 Gros)
1/1180591620717411303424 Uny = Aes (1 Gros)
1/2361183241434822606848 Uny = Aes (1 Gros)
1/4722366482869645213696 Uny = Aes (1 Gros)
1/9444732965739290427392 Uny = Aes (1 Gros)
1/18889465931478580854784 Uny = Aes (1 Gros)
1/37778931862957161709568 Uny = Aes (1 Gros)
1/75557863725914323419136 Uny = Aes (1 Gros)
1/151115727451828646838272 Uny = Aes (1 Gros)
1/302231454903657293676544 Uny = Aes (1 Gros)
1/604462909807314587353088 Uny = Aes (1 Gros)
1/1208925819614629174706176 Uny = Aes (1 Gros)
1/2417851639229258349412352 Uny = Aes (1 Gros)
1/4835703278458516698824704 Uny = Aes (1 Gros)
1/9671406556917033397649408 Uny = Aes (1 Gros)
1/19342813113834066795298816 Uny = Aes (1 Gros)
1/38685626227668133590597632 Uny = Aes (1 Gros)
1/77371252455336267181195264 Uny = Aes (1 Gros)
1/154742504910672534362390528 Uny = Aes (1 Gros)
1/309485009821345068724781056 Uny = Aes (1 Gros)
1/618970019642690137449562112 Uny = Aes (1 Gros)
1/1237940039285380274899124224 Uny = Aes (1 Gros)
1/2475880078570760549798248448 Uny = Aes (1 Gros)
1/4951760157141521099596496896 Uny = Aes (1 Gros)
1/9903520314283042199192993792 Uny = Aes (1 Gros)
1/19807040628566084398385987584 Uny = Aes (1 Gros)
1/39614081257132168796771975168 Uny = Aes (1 Gros)
1/79228162514264337593543950336 Uny = Aes (1 Gros)
1/158456325028528675187087900672 Uny = Aes (1 Gros)
1/316912650057057350374175801344 Uny = Aes (1 Gros)
1/633825300114114700748351602688 Uny = Aes (1 Gros)
1/1267650600228229401496703205376 Uny = Aes (1 Gros)
1/2535301200456458802993406410752 Uny = Aes (1 Gros)
1/5070602400912917605986812821504 Uny = Aes (1 Gros)
1/10141204801825835211973625643008 Uny = Aes (1 Gros)
1/20282409603651670423947251286016 Uny = Aes (1 Gros)
1/40564819207303340847894502572032 Uny = Aes (1 Gros)
1/81129638414606681695789005144064 Uny = Aes (1 Gros)
1/162259276829213363391578010288128 Uny = Aes (1 Gros)
1/324518553658426726783156020576256 Uny = Aes (1 Gros)
1/649037107316853453566312041152512 Uny = Aes (1 Gros)
1/1298074214633706907132624082305024 Uny = Aes (1 Gros)
1/2596148429267413814265248164610048 Uny = Aes (1 Gros)
1/5192296858534827628530496329220096 Uny = Aes (1 Gros)
1/10384593717069655257060992658440192 Uny = Aes (1 Gros)
1/20769187434139310514121985316880384 Uny = Aes (1 Gros)
1/41538374868278621028243970633760768 Uny = Aes (1 Gros)
1/83076749736557242056487941267521536 Uny = Aes (1 Gros)
1/166153499473114484112975882535043072 Uny = Aes (1 Gros)
1/332306998946228968225951765070086144 Uny = Aes (1 Gros)
1/664613997892457936451903530140172288 Uny = Aes (1 Gros)
1/1329227995784915872903807060280344576 Uny = Aes (1 Gros)
1/2658455991569831745807614120560689152 Uny = Aes (1 Gros)
1/5316911983139663491615228241121378304 Uny = Aes (1 Gros)
1/10633823966279326983230456482242756608 Uny = Aes (1 Gros)
1/212676479325586539664609129644855132

12 Unw. = 20 (lang) watał przed redukcją 19.6 lfen. po redukcji 4, 4 lfen. wra. = 1/2 20

6 " = semis " " " " 9.8 " " " 2, 2 " " S = $\frac{1}{2}$ " "

4 " = Friends " " " 6.6 " " " 1.5 " " " = 1.5

3 " = Quadrants (city) " " 4.9 " " 7.1 " " " " " " 0.2 " " " " = 1/600

2 " = Sextans " " " " 3.3 " " " 0.1 " " " = 1/12 As
" " " " " " 1.6 " " " 0.4 " " " = 1/12 As

[illegible]

$\frac{1}{2}$ " = Sembella (Seminaria) $\frac{1}{2}$ Ps

Serunand (1700-1710) 1710
Quincuna (1710-1720) 1720
Krivan (1720-1730) 1730

Chrzestem w r. 1485 od założenia Krymu pod czas pierwszego wojny /m. /

nikiej, gdy się pragnie rozmówić na całej Włochy raz w roku. 16 Kł. H. W. = X

Denarius srebrny (10 kopek) w. p. przedro. 82 Lp. po ro. 53 "

1. Quinarins (5 classes) " " " " " " " 35 " 8 K. N. N. = 118

Scelestus (*2 1/2 boxes*) (*semistestis*) " " " " " " " " " "

moneta, *moneta* (nummus, aureus, Denarius aureus) razgleda bic Kryma: Note money

nie dopiero r. 1857 za konsulatu L. Rodius otero i s. d. w. m. c.
nota zuli x 217 r. 1857 - it. om. ad. ni. it. ma. ruumka. po catym

dawnym sywiec rozszereża i dół, tote zostało kruszem normalnym. zera (quaterio)

1 Denarius aureus (których 10 sąto na jedne Sestertium) wart 25 De: 2 duraly

narow srebrnych były droższych 20 Reichs Mark, a białych 10 Reichs Mark, natomiast złota do srebra było 1:12%.

na jeden funt 2 tola, a na idenar 2 tola isto 25 denarri srebrnych. - 1 denarri. Za Konstantyna: 25 tola.

3) Tętych zaszło wzięcie. (d. 11. 12. 1911 r. Reichs Mark) 11 = 12/12/11

został do siebie brata i siostry z 19-gimną wzięli i szanują (12 kmg) z łotą, elbowiem wartę.

1921

As libralis (1 funt) // odpowiadający 10 unc. 5 gros. 40 grains wagi francuskiej // dzieli się na 12 Unyi (Aures uniales), których pierwotnie było 10 Aures na 1 Denar srebrny; później w skutek redukcji zaś 16 Aures na 1 Denar srebrny. (Denar pierwotny był $1/10$ ass = 1 Sferis). - 25 Denarów srebrnych szło na 1 Denar złoty.

i Grzywna (Marca = Znak czyli Listno = Kennzeichen) = $1/2$ funta czyli 16 funtów (wartość jej 18 Reichs Mark).

Monety rzymskie były z złota, srebra i miedzi czyli spiza (brona).

za Gallieną (200) w srebrnych monetach było $1/5$ funta a $1/5$ spiza - za Klaudiusz Cezar więcej spiza - za Karakallą $1/3$ funta a $1/3$ spiza

Srebro parowy od cesarza (Severus) (r. 222 - 235) po Chryście zaczął się w monetach rzymskich pojawić przez domieszkę innych kruszców, tak iż za czasów Dioklecjana cesarza r. 284 - 305 monety srebrne wyglądały jak miedziane. Pierwotnie było w Rzymie z 1 funta złota 40 denarów złotych, a z 1 funta srebra 84 denarów srebrnych. Waga i wartość tych pieniędzy tak się z biegiem czasu zmniejszała (albowiem stopień złota do srebra 2:1; gwarant z czasem do 1: $12\frac{1}{2}$) iż za czasów Konstantyna Wielkiego (r. 308 po Chryst.) było z 1 funta złota 72 monety (nazwanych Solidus) a z $1\frac{1}{2}$ funta srebra 96 denarów srebrnych. = Stopunek srebra do miedzi był za Juliusza Cezara 1:60; za czasów Konstantyna Wielkiego 1:100; roku 1850 zaś 1:80.

r. 1850 stopunek 1:15 $\frac{1}{2}$.
Electrum miało wartość = $\frac{25}{100}$ złota czarego; i powodem co do wartości domię: rzek: pogorszenia tożności: go przez fałszywe zaprzestano: no w Wielkim przed Chrystusem używać Electrum do monet.

W najdawniejszych czasach potażenie (aliaz) złota z srebrem zwano Electrum. Miedź dopiero r. 1431 przed Chrystusem była znana (podług napisów na marmurach Oxfordzkich Brundela).

5 Sól 12%

Nummi sagphati mają 2 jedne strony powierzchni wypukłej, drugie zaś wklęsłą, w ośrodku której znajduje się w monetach bieżących: Regenbogen - Schirrelchen) w brakteatach.

Monety platerowane (Monnaies fourrees) miedzi, złazne, otawiane kryte blaszkami srebrnymi i złotymi, pochodzą od fałszywych starożytnych lub współczesnych.

z wizerunkiem ostatecznych konturach (zwycięzcy medale rzymskie) (zob. dominiogen)

rozróżnionych narodów było potażenie (aliaz) miedzi z cynkiem lub cyną dla większej twardości i hartu. Z brązu robiono siekiery, noże, miecze, bronie. Starożytnie narodził się sposób hartowania miedzi, który jej nadawał twardość żelaza; przetoż owe czasy zwiemy wielkim brązem. Dopiero gdy zaginął sposób hartowania miedzi, zaczęto takową zastępować żelazem, co zwiemy wielkim żelaznym. Starzy nie znając wiadomości chemicznych, nie umieli też produkować czystej miedzi; miedź ich zmieszana zawsze w różnych stopniach ze srebrem, cynkiem, cyną lub ołowiem, skąd powstała ta rozmaistość w pieniądzu rzymskich miedzianych czyli spizowych. Z tego też niektórzy numizmatycy dzielą monety na białe (billon blanc), szare (billon gris), brunatne czyli brązowe (billon brun) i miedziane czyste. Monety większe nad wybitą miarę spizowe zowią medalami (Medaillons) Ktoś rzymski Francuzi rozróżniał 3 gatunki: Wielkie (Grand bronze = G.B.), średnie (Moyen Bronze = M.B.) i małe (Petit Bronze = P.B.). Monety z naturalnymi brązami ze srebra (dla próby) zowią: Nummi versati. - Monety brązowe płaskie z brązem i srebrkiem zowią: Nummi contorniat. - Nummi incusi mają obustronnie sam stempel, tylko jeden wypukły, drugi wklęsły (przez przypadek w miedzi) - Nummi victoriat z wizerunkiem spizy z wizerunkiem bogini.

Klasyfikacja monet starożytnych. — Porozumienie przyjętym od numizmatyków jest systemat Eckela, który takie adoptował Bononnet, Hellenheim, Werthof i inni. Dzieli ten systemat monety na A) Greckie i B) Rzymskie; Monety Greckie według prowincyj, a w tych zaś według miejscowości alfabetycznie. W miejscowościach umieszczone są także monety panujących lub królów w porządku chronologicznym, monety cesarzy rzymskich z napisami greckimi lub łacińskimi jeżeli były bite w koloniach. Monety co do miejscowości lub panujących idą w porządku kruszowym, najprzód złoto (AU), ~~co~~ z białego złota czyli elektrodu (EL), srebrne (AR.), z mieszaniny srebra i miedzi (potin, POT.), brązowe czyli spiszowe według caworakiej wielkości (MED najwęższe). ~~szeregiem~~ wielkie (G. & grand bronze), średnie (M.B. moyen bronze) i małe (P.B. petit bronze). Francuzi zowią złotą miedz (Gelbkupfer - Morigad²²) Potin, jest ona mieszanina: miedzi, ołowiu i cyny, - bito z niej monety rzymskie: sestertius, dupondius; była ona droższą od zwykłej miedzi czyli bronzu, z którego wybijano mniejsze monety: as, semis, quadrans. Nazwy monet (podług Eckela: Prolegomena pag. 11): 1) od imienia osoby która bił takowe kazała (ab auctore monetae): Stater Kroesus'a, Dareich od Dariusa, Philippik od Philippa II, Alexandrin od Alexandra Wielkiego; 2) od obrazu i godła monety: bigati, quadrigati z dwójką lub czwórką koni, ratiti z orłem, victoriati z boginią zwycięstwa, Homerei z twarzą Homera w tarczy, testudo z żółwiem w Peloponnese, navitia z żurkiem w Atenach (ab imagine); 3) od miejscowości bicia monety (a loco): Cyrenen, Phoenici, Arginacii stateres; 4) od sposobu bicia (a modo fabricae): serrati nummi denary srebrne z karbami; 5) od wagi (a pondere): drachme, di-tri-tetra-drachmon, obolus di-tri-hemi-obolus; pondo, dupondius; as; quin-de-cussis; semis, quin-cunx, triens, quadrans, sextans; 6) od wartości (a valore): denarius 10, quinaricus 5, sestertius 2 1/2 as; 7) od politycznej niezależności miasta lub kraju (numi autonomi): Syracus, Ephesus, Athenae, Tarentus, Corinthus.

D. nario Nerona bito rzymskie monety z czystego srebra, później zaczęły się upodobać przez domierkę (legirung) która wynosiła ~~do 1/10~~ ^{2, procenta} 1/20, za Domicjana 1/10, za Commodusa 1/8, za Severa 1/2 wagi monetarnej; za Valeriana, Galliena, Claudius'a Gothicus aż do Dioklecjana zawierają tylko 5% srebra; posrebrzano je przez gotowanie w kwasie siarkowym lub przez platowanie blaszką srebrną (nummi tinti, rubrati, pelliculati - ~~weil sie saueres, founteset~~).

Zwykłą monetą złotą u Greków był statēr wazęcy 2 drachmy ^{złote} si wazę-
tający (przy stosunku srebra do złota 1:10) 20 drachm srebrnych (około
24 lub 30 marek pruskich). Bito także większe monety złote (cesarskie gabi-
ret numizmatyczny w wiekach posiada monety złote z cesarza Valensa, wazę-
cy 5 1/4 dukatów). W Rzymie zaczęli bić monety srebrne 269 r. przed Chry-
stusem; złote zaś r. 218 przed Chrystusem.

Rzymskie monety miedziane z cesarza cesarstwa rozdzielano podług
wielkości; dopiero Borghesi i Mommsen dzielą monety: a) z mosią-
dzu (Meisinger, Weiskupper): sestertius, dupondius; b) z miedzi: as, semis,
quadrans i t. p. mniejsze dawniejsze monety.

Sztuka wyrywania i kłótni stempli do monet (jak n.p. monety syrakuzan-
skie, Seleucydów, Ptolomeów) zaginęła prawie całkiem w wiekach średnich;
dopiero w czasach odrodzenia około r. 1400 we włoskich wygrabiających monety
dale naśladowane z starożytnych, a Vittore Camelo porządził je
bić medale.

Chronologia numizmatyczna.

R. 893 przedn. Chrystusa. - Phidon z Argos zaprowadza miarę wagi oraz na wyspie Aegirie bije pieczęcią monetę srebrną. Podług Kroniki rzytej na marmurze w Paros, odnalezioną przez Tomasa hr. Arundel - dziś w Oxfordzie).

" 753 założenie Rzymu.

- Bydło jako środek przy zamianie towarów we Włoszech (pecus)

- Kolonie chalkidyjskie (Ryme, Rhegion, Zankle, Naxos) biją monetę podług stopy aeginejskiej; - Phokaeowie i Helieni w Kampanii biją podług stopy babilońskiej; - Achaeowie w Wielkiej Grecji (Sybaris, Kroton, Metapont, Kaulonia) biją podług stopy koryńskiej.

- Ściera kursuje w środkowej Italii podług wagi (Aes libralis). Serrins Tullius zaprowadza znaki na miedzianych pieniądzech (Aes signatum)

Etruskowie biją złotą i srebrną monetę podług stopy milezyjskiej

r. 160 porzucenie Rzymu. - Solon zaprowadza w Atenach stopę miedzi euboicką (atticką) którą w średzie przyjęto. - stosunek srebra do miedzi 1:250. r. 594 przed Chryst.

r. 300 " Prucie monet z Quadratum incisum ustaje.

r. 303 " W Rzymie Decemviri zaprowadzają jako monetę Aes r. 451 przed Chryst. lany wagi 10 uncji (Aes libralis - semis, triens, quadrans, sextans, uncia)

" 418 " Filip II Macedoński umiera.

" 416 " W Kampanii biją monetę z napisem Roma.

" 486 " Zmniejszenie monet Aes libralis, i zaprowadzenie stopy tryentałnej w Rzymie. wprowadzenie Denara = $\frac{1}{32}$ funta, miedzianych Decussis. - zredukowanie libralnego Aesa dawnego na wartość 1 Sestertius czyli $\frac{1}{4}$ Denara.

r. 526 " zaręto wybijanie w Rzymie Victoriatius (= $\frac{3}{4}$ Denara)

r. 537 " Zaprowadzenie stopy Unyalnej. Aes = $\frac{1}{16}$ Denara. - Redukcja Denara na = $\frac{1}{64}$ funta. - Pokazują się monety srebrne Slaterowane. - Blizny monet włoskich ustaje.

544. " Syrakuzę zabierają Rzymianie

593 " W królestwie Państwa rzymskiego tylko złoto i srebro; miedź jest tylko walutą (Aeidemintje) - Prucie monet srebrnych w Sygii i Hiszpanii ustaje.

650 " Wybijanie Wiktoriatów ustaje.

608 " Macedonia powstaje rzymską

- r. 62 p. przed Rzymu. Aeria dostaje się pod panowanie Rzymian.
- " 650 " " Senat otrzymuje prawo bicia monet (Senatus consulto)
- " 665 " " Autonomiczne mennice italskie zamknięte
- " 690 " " Syria rzymska.
- " 705 " " Wybijanie monet imperatorskich i senackich
- " 710 " " Wizerunek Cezara na monetach
- " 716 " " Zaprzeszono bić sesterce srebrne — na to miały być :
wciąż się miedziane sestertye, tryafori, i dwuefori.
- " 738 " " Prawo bicia monet złotych i srebrnych należy do cesarza
a miedzianych do Senatu. — Biją: Sesterce i Dupondius
z mosiądzu podług stopy cewerskiej; zaś Aes, Semis, Quadrans z miedzi podług stopy pół-
cewerskiej. — Aureus = $\frac{1}{42}$ funta.
- r. 18 p. Chrystusie. Kapadocja rzymska
- " 54 " " Redukcja denara na $\frac{1}{96}$ funta.
- " 218-222 " " za Elagabala nakazano spłaty rządowe w złocie —
nabrano do tego srebra ani miedzi
- " 28 " " Egipskie tetradrachmy jako moneta zdawkowa
(billon)
- " 84 " " Prokonsulowie, gubernatorzy Rzymu biją swoje
monety z wizerunkami cesarzy rzymskich.
- " 227 " " Sassanidzka dynastia powstaje, bije monety na wzór
attyckiej drachmy.
- " 244-260 " " pseudo-srebro w monetach rzymskich
- " 270-276 " " Zaprzeszono bić monety Senatu, oraz monety miedzi-
ane, natomiast monety z pseudo-srebra.
- " 300 " " Reforma monet miedzianych, wprowadzono monety
miedziane folles
- " 312 " " Wprowadzono Solidus złoty = $\frac{1}{2}$ funta.
- " 360 " " Wprowadzono: Siliqua = $\frac{1}{2}$ miliarense lub $\frac{1}{24}$ solidus.
- " 474 " " bito folles = $\frac{1}{144}$ solidus ~~całkowicie~~ i 40 denarów
- " 493 " " Monety Ostgotów.
- " 548 " " Monety złote frankonkie za Theodeberta I.
- " 615 " " Zaprzeszono bić srebrne monety. Zamiast bić podroczne
miliarense = $\frac{1}{48}$ funta czyli $\frac{1}{6}$ solidus — i pojedyncze mili-
arense = $\frac{1}{96}$ funta czyli $\frac{1}{12}$ solidus.

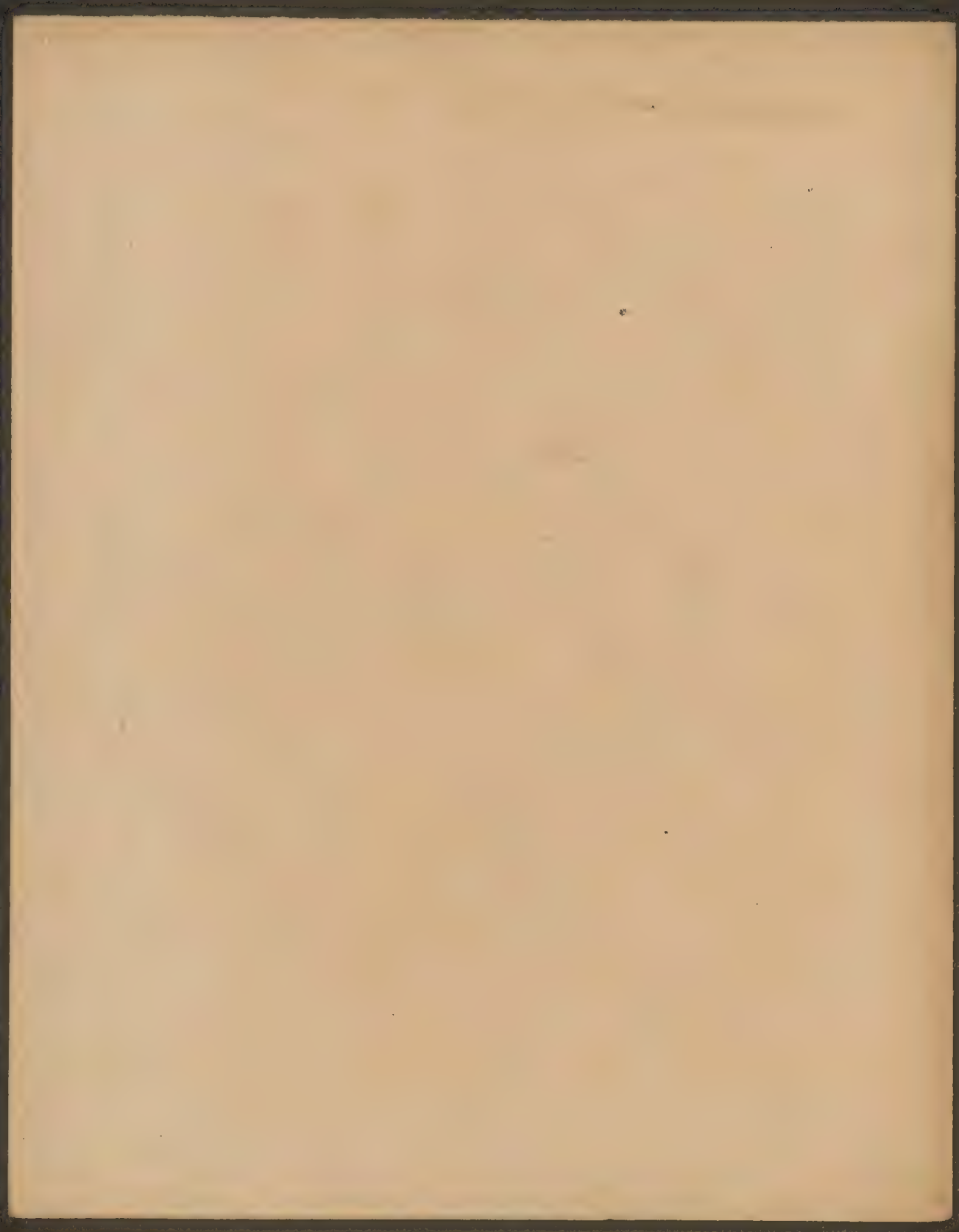
Wartości monet dawnych rzymskich w stosunku do
 monety nowej pruskiej r. 1860 (podług Mommsena pag. 10.)
 1 Taler prusk. = 30 Groschen; Grosz = 10 Pfennige = 17.75 gram
 Stosunek złota do srebra 1:13.5.

1 Funct złota rzymski . . .	^{1 funt} 327.43	grammów 327 = 285 Tal. 20 gr. 3 Pfenn.
60 Sestercyjów w i sztuce złoty ^{1/96}	" 3.41	= 2 " 29 " 3 "
Aureus Caesaris złoty ^{1/30}	" 8.18	= 7 " 4 " 3 "
" Augustus " ^{1/30}	" 7.80	= 6 " 24 " 3 "
" M. Aurelius " ^{1/45}	" 7.28	= 6 " 10 " 7 "
" Commodus " ^{1/50}	" 6.55	= 5 " 21 " 6 "
Solidus Constantini " ^{1/72}	" 4.55	= 3 " 29 " 2 "

1 Funct Srebra rzymski srebr. ^{1 funt} 327.43	" 327.43	= 18 " 13 " — "
Denar najstarszy " ^{1/72}	" 4.55	= — " 7 " 7 "
Victoriatius " ^{1/96}	" 3.41	= — " 5 " 8 "
Sestertius " ^{1/288}	" 1.14	= — " 1 " 9 "
Denar z republiki konfular. " ^{1/84}	" 3.90	= — " 6 " 6 "
Victoriatius " " " ^{1/112}	" 2.92	= — " 5 " — "
Sestertius " " " ^{1/336}	" 0.98	= — " 1 " 6 "
Denar Nerona i Dioklejana " ^{1/96}	" 3.41	= — " 5 " 8 "
Argentus Antoninianus " ^{1/64}	" 5.12	= — " 8 " 6 "
Miliarensis (przed Herakliuszem) " ^{1/32}	" 4.55	= — " 7 " 7 "
Siliqua . . . " ^{1/144}	" 2.27	= — " 3 " 8 "

Złoty Stater Kyzicki i fii —	" 16.50	= 14 " 12 " 3 "
" Stak Darejhos perski —	" 8.38	= 7 " 1 " — "
" " Philippeus macedoński —	" 8.73	= 7 " 18 " 7 "
" Stater Egypcki —	" 7.14	= 6 " 7 " — "
Srebrny Stater Babiloński —	" 11.39	= — " 19 " 3 "
" " Aeginaejski —	" 12.40	= — " 21 " — "
" Tetradrachmon Attyski —	" 17.46	= — " 29 " 5 "
" " Sygrys-egipski —	" 14.23	= — " 24 " 1 "
" Pistophorus —	" 12.64	= — " 21 " 4 "

Bibliografia.

- Kirchner Ernst: Die Papiere des XIV Jahrhunderts im Stadtarchive zu Frankfurt a. M. und deren Wasserzeichen, technisch untersucht und beschrieben. Frankfurt a. M., C. Jüngels Verlag (M. Abendroth) 1893. 8vo pp. 35 und 153 Wasserzeichen auf 16 Blättern lithograph. 2 Mark 50 Pf
- Eucel Ch. *Éléments de paléographie grecque*. Paris 1891. 8vo 2th éd. paléogr. 10725
- Münzkunde (Neueste). Abbildung und Beschreibung der jetzt kursirenden Gold- und Silbermünzen. Leipzig 1853. 8vo 2 Bde. 2th éd. num. 11146
- Wirth W.: Die Geldgeschichte der Umlaufmittel von der ältesten Zeit. Leipzig 1884. 8vo 2th éd. num. 11543
- Beta et diplomata graeca medii aevi ed. F. Miklosich et J. Müller. Vindobonae 1860-1865. 8vo 4 Bde. 2th éd. 4053
- Beauvais: Abhandlung wie man echte Münzen von nachgemachten unterscheiden kann. Dresden 1791. 4to 2th éd. 5481
- Brinkmeier E. Praktisches Handbuch der historischen Chronologie aller Zeiten. Leipzig 1843. 8vo 2th éd. 2755
- Brandis J. Das Münz-Maß- und Gewichtswesen in Vorderasien bis auf Alexander d. Großen. Berlin 1866. 8vo
- Polau H. De nummis Achaemenidarum arumae. Lipsiae 1856. 4to 2th éd. 6459 1re éd. - persilis.
- Brand: Archivwissenschaft oder Anleitung zum Lesen aller latein. und deut. Handschriften und Urkunden. Paderborn 1854. 8vo 2th éd. 8293
- (Dugue): Dictionnaire de numismatique et de sigillographie. Paris 1852. 4to 2th éd. 3319
- Gräbe J. G. H.: Handbuch der alten Numismatik. Leipzig 1854. 8vo 2th éd. 2853
- Gr. M. Z***
nouvelle Encyclopédie
théologique par Migne
tome 32)

Mommsen Th.: Geschichte des römischen Münzwesens.
Berlin 1860. 8. pp. 900. Hift. 3003.

Peter L. Zeitafeln der römischen Geschichte. 1866. 4te
Hift. 6085.

Rasche J. L. Die Kenntnis antiker Münzen nach Robert
und de la Portie. Nürnberg 1778. 8. 3 Bde. Hift. 3068

Rasche J. L. Lexicon universae rei numismatice: Latinae
1785-1805. 8. 14 Vh. Hift. 3069

Die Reichelocher Münzsammlung. Petersburg 1842. 8.
9 Vol. Hift. 3072.

Rentzmann W.: Numismatisches Legenden-Lexicon. Berlin
1865. 4. Hift. 6134.

Schmiedel C. C. Handwörterbuch der gesamten Münzkun-
de. Halle 1811. 8. Hift. 3097. -(Nachtrag) 3098.

Wichhaff. A. Studien zur Geschichte des griechischen Alpha-
bets. 3. Aufl. Berlin 1877. 8. mit 2 Taf. Gram. 3701

Gerard Jacob K.: Traité élémentaire de numismatique
antienne grecque et romaine, composé d'après celui
d'Eckhel. Paris 1825. 8. 2 Vol. Hift. 3172. I. II.

Verzeichniss der Münz- und Medaillen-Sammlung des
Leopold Welzl von Wellenheim. Wien 1844. 8. 2 Bde
I Bd. (Griechische n. 1-8163. Römische n. 8164-16367.) II Bd. (Mittel-
alter. Neue n. 1-12428) Hift. 3196/I-II

Cohen Henry: Description générale des monnaies de la Re-
publique Romaine communément appelées médailles con-
sulaires. Paris (Rollin) 1857. 4. pp. 44. 359 et 35 tabl.
Hift. 6355.

2. edit. contin. par
Fouardent. Paris
1880. Tom I-VII (de
Constantin II)

Cohen Henry: Description historique des monnaies frappées
sous l'empire Romain, communément appelées médailles
impériales. Paris (Rollin) 1859-1868. 8. Tom I-VII. avec
Tabl. Hift. 2779.

Eckhel Jos.: Kurzgefasste Anfangsprinzipien zur alten Numismatik. Neue
Ausgabe. Wien 1807. 8. Hift. 2806.

Sabatier M. J.: Description générale des monnaies byzantines frappées sous les Empereurs d'Orient depuis Arcadius jusqu'à prise de Constantinople par Mahomet II. Paris 1862. 8e 2 Vol. ppg. 325 et 377, tabl. 70. Hist. 3236.

" " Notions générales sur la monnaie byzantine. Paris 1858. 8e ppg. 27, tabl. 5. Hist. 5396.

" " Monnaies byzantines inédites. Bruxelles 1859. 8vo ppg. 15, 2 tabl. Hist. 5397.

" J. et L.: Production de l'or, de l'argent et du cuivre chez les anciens et hôtels monétaires des empires romain et byzantin. St. Petersburg 1850. 8vo ppg. 174. Hist. 3089.

Kunik A.: Orussko-wizantijskij monetach jarostawa I. St. Petersburg 1850. 4to ppg. 166, tabl. 4. Ross. 294.

Levy M. R.: Geschichte der jüdischen Münzen. Breslau 1862. 8vo Hist. 2958.

Schlickeysen F. W. R.: Erklärung der Abkürzungen auf Münzen der neueren Zeit, des Mittelalters und des Alterthums, so wie auf Denkmünzen und münzartigen Zeichen. 2te vermehr. Aufl. von Dr.

Reinhold Pallmann und Dr. H. Droysen. Berlin (Lehmann) 1882. 8vo Fröhner W.: Numismatique antique. Les médaillons de l'empire romain depuis le règne d'Auguste jusqu'à Priscus Attale. Paris 1878. 4to (orné de 1310 vignettes).

Barthelemy J. B. R. A.: Nouveau manuel complet de Numismatique ancienne. (Manuels Roret) Paris 1866. 8vo min. ppg. 456.

Deaillon Ernest: Description historique et chronologique des monnaies de la république romaine. Paris 1885. 2 Vol. (première édition)

Brendicke Hans Dr.: Einführung in die Münzkunde. Eine Anleitung für angehende und erfahrenere Münz-Sammler (Bibliothek für Sammler II. Band). Berlin (Sigmar Mehring) 1889. 8vo Fr. 80. (1 Mark 50 Pf.)

v. Sallet: Griechische und Römische Münzen (zu Meyers Convers. Lexikon)

Koner W.: Nummi (zu Pauly's Real-Encyclopädie d. klas. Alterth.)

Boutkowski - Glinka Alexandre: Petit Mionnet de poche
ou Répertoire pratique à l'usage des numismatistes en
voyage et collectionneurs des monnaies grecques avec in-
dication de leurs prix actuels et de leur degré de rareté.
Berlin 1889 (Julius Mahlo). 8° min. pag. 412. (20 Mark)

" " Dictionnaire numismatique... (804 rub. 160 Tag. m. p. r. o. s. i. i.).

Imhof - Blumer F.: Monnaies grecques. Leipzig 1883. 8°
v. 518 i 9 tabl.

Sestini Dominicus: Classes generales seu monetae urbium, popu-
lorum et regum ordine geographico. 2^a Editio. Florentiae
1844. 2 Tomi.

Rowinski D. Russkii narodnyia
Kartynki. Petersburg 1884.

Atlas n 4 Fomank (500 Tabl in fol.)
i 5 Fomank textu in 8° 250 Publ.

Cohen Henry: Description histo-
rique des monnaies frappées
sous l'empire romain, Commune-
ment appelées Médailles impériales
Paris (M. Rollin) 1853. 8°
nr 2779.

Portugalia.

12
Lelwel J.: Numismatique du Moyen -
Age. Bruxelles 1835. 8°. 3 Vol.

Raphel J. Chr. Lexicon universae rei nummariae
veterum. Lipsiae 1785 - 1805. 8°. 14 Vol.

Wellenheim: Verzeichniss der Münz- und Medaillen-
sammlung des K. K. Hofrathes Leopold Wetz
von Wellenheim. Wien 1844 - 1845. 8°
2 Theile in 3 Bänden. Hiptor. 3196.

Boutkowsky R. de: Dictionnaire numisma-
tique pour servir

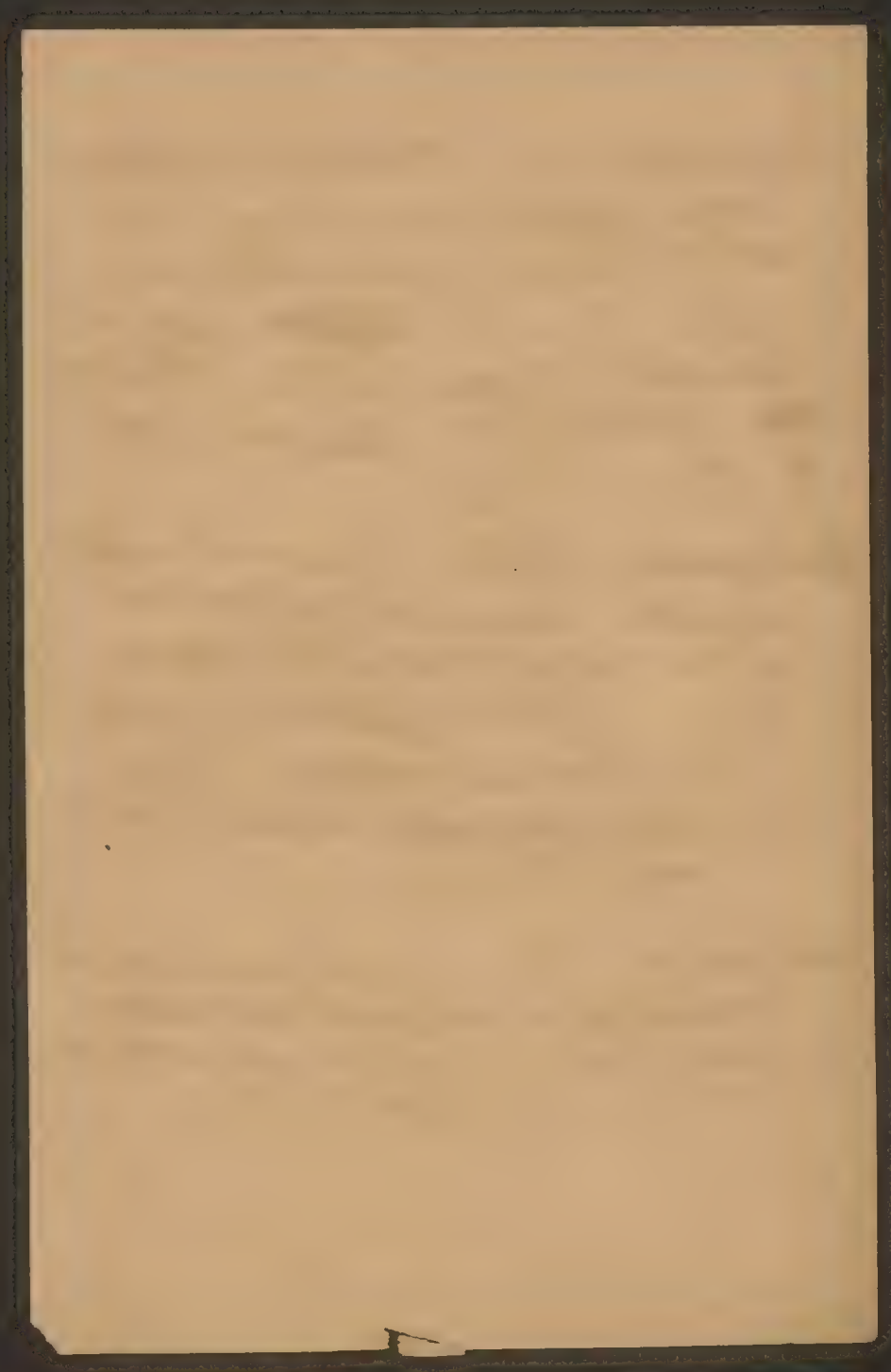

Schlickeysen F. W. R. Erklärung der Abkürzungen auf Münzen der neueren Zeit des Mittelalters und des Alterthums. Zweite vermehrte Auflage von Dr. Reinhold Lallmann und Dr. H. Droy. sen. Berlin (F. & P. Lehmann) 1882. 8te Jfr. 438: 2 Taff

Rentzmann Wilhelm: Numismatisches Legenden - Lexicon des Mittelalters und der Neuzeit. Berlin (R. Wegener) 1865. I Theil (Alphabetisch chronologische Tabellen der Münzherren) Str. 191. II Theil (Ergänzungen - Länder und Städte: namen) Str. 247.

Rentzmann Wilhelm: Nachtrag zum Numismatischen Legenden - Lexicon des Mittelalters und der Neuzeit. Berlin (Commissions Verlag von L. Steinthal) 1878. Str. 46.

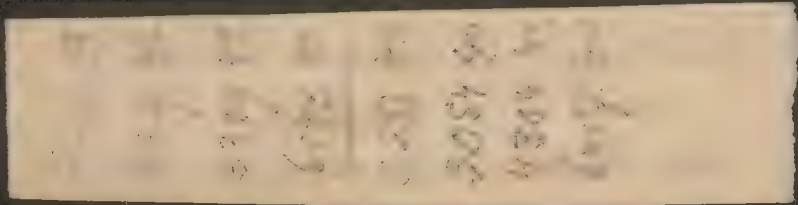

Bibliothèque de l'enseignement

Quantin 28 Vol N° 1212.

Tom 6. Lenormant: Les monnaies.

Numizmatyka (pieniędzoznawstwo - Münzkunde) jako jedna z gałęzi pomocniczych do dziejoznawstwa, stanowi warunek źródło do geografii, mitologii, chronologii, historii, archeologii, ikonologii, dziejów sztuki starożytnej. Widac w niej pomniki z czasów najpiękniejszego rozkwitu sztuk nadobnych w Grecji (Fidiasz, Praksyteles, Apelles, Lysippos, ze czasu Filipa II macedońskiego aż do r. 192 p.n.e. Chrystusa), gdy po śmierci cesarza rzymskiego Commodus sztuka bicia pięknych monet zaczęła upadać. Nie mniej pomocnym źródłem jest dla badaczy języków i pisma: albowiem monety Sassanidów, Baktrow, Indów, Fenicjan, Ełtyberów i t.d. rzuciły dopiero światło na te najeżone narody.

Zbiory monet starożytnych zygają swym powrotem czasów odrodzenia nauk. We włoszech pierwszy Petrarca (+1374) zaczął zbierać monety starożytne; w ślad za nim poszli, Kozię Kosmus Medyceusz w Florencji, Janusz Korwin w Węgrzech, Stanisław Grzeszki (+1570) w Łoławie. Dziś każde miasto znaczniejsze i każdy większy zakład naukowy posiada zbiór numizmatyczny: a mnóstwo wydanych podręczników, ułatwia każdemu obracanie się z numizmatyką.

Zamiatanie w zbieraniu monet starożytnych, pobudziło także w XVI wieku autorów do opisywania takich. Pierwszym na tem polu był Francuz Wilhelm Foude (+1540) (autor dzieła: Liber de asse, 1516), po nim Enea Vico +1560, Sebastiano Erizzo 1570, Stanisław Grzeszki (De multiplici re), Karol Latini (+1693), Andrzej Morell +1703, Jan F. Vaillant +1706, Józef Eckhel ur. 1733 + 1798 (Elementa rei numariae veterum sive prolegomena doctrinae numorum ed. M. Lind. Lipsiae 1842. 40), Rubin Louis Millin +1818, Theodore Edmé Mionnet +1842, J. Erh. Rasche +1805 (Leicon universae rei numariae veterum. Lipsiae 1785), R. C. E. v. Werthof (Handbuch der griechischen Numismatik. Hannover 1850), Joach. Lelewel, F. W. A. Schlickeysen, J. et L. Sabatier, H. Cohen, (ami), J. G. H. Gräse (Handbuch der alten Numismatik von den ältesten Zeiten bis auf Constantin d. Gr. Leipzig Verl. v. E. Schäfer 1854. 8°. 241 + 72 tabl. plastyk.) Mayer Fr. Ant. Dr. (Einleitung in die alte römische Numismatik. Zürich, Meyer et Zeller 1842. 8°. 144 + 225 tabl.)

(Akerman John Yonge: Numismatic manual London 1840. 8°. 2 tabl.)

Zważysz, iż dotąd znanych jest do 80,000 typów monet starożytnego świata (albowiem sam numizmatyczny gabinet wiedeński r. 1844 posiadał 25,193 monet greckich i 34,464 rzymskich t. j. greckich 436 złotych, 8714 srebrnych, 16041 miedzianych i 31 ~~1000~~ złotych monet złotych rzymskich z czasów republiki, 3252 srebrnych i 60 miedzianych - oraz 2566 monet złotych rzymskich z czasów Cesarstwa, 11811 srebrnych i 16193 miedzianych), zważysz iż wiele dotąd jeszcze pozostaje w ziemi ukrytych, które powoli na świat wychodzą, jako dotąd nieznanne: Tatuś powierzyłem wyobrażenie o wielkim obszarze numizmatyki co do ilości typów. Jeżeli do tego dodamy ogromną ilość monet średniowiecznych i nowszych czasów, pojmniemy rozległość i trudność zadania numizmatyka, którego tę niezwykłą ilość systematycznie uporządkować i do pewnego stopnia przeprowadzić, aby stała się jako źródło naukowe. Przedewszystkiem najwzniejszą pomoc znajdujemy w historii, lubo i ta nie raz nas opuszcza, niewspominając wcale o panujących i monarchach, których szeregi dopiero nowsze czasy z monet odkryliśmy. Kto przedtem wiedział n. p. o całym szeregu królów Persji, Kimeryjskiego, lub Phersonesa Tauryskiego? - Kto znał dynastję ^{dynastję} Baktryi i Indyi, wstawionych wypraw Aleksandra Wielkiego? - zanim nowsze czasy pojawiły się odnalezione monety takowych? - Proś tego miły narodziły się rozmaite zgoberaj wierzenia i wariacje zdarzenia na monetach, przedstawiać na nich sceny z życia towarzyskiego i religijnego, ogłaszać wizerunki sławniejszych osób; - przeto też należyce uporządkowany zbiór numizmatyczny przedstawia obraz dokładny geograficzny i chronologiczny dawnego świata, obyczajami nas z powszechnymi i specyjalnymi dziejami starożytności, i pokazuje nam naocznie wariacje wydarzeń i osobistości, uwiadożnia nam religijne bóstwa i bohaterów wczoraj, rozmaite przedmioty sztuki, domowego życia i t. p., krótko mówiąc objawia nam najrozliczniejsze rzeczy, których na monetach nowszych czasów wcale już nie widzimy.

Numizmatyka starogrecka.

Pierwsze monety pojawiły się w Grecji w VIII wieku przed Chrystusem. Według kroniki napisanej na marmurach wyspy Paros (czy wierzących przez hr. J. Arundel do Oxfordu) utworzonej r. 264 przed Chrystusem, zarząca Phidon król argijski na wyspie Eginie pierwszy wybijał srebrne pieniądze w VIII wieku przed Chrystusem (około r. 895 przed Chr.). Według Herodota zaś (I. 94) przenosi Lidyjczycy za:

uzgli wybijać złote i srebrne monety. Najdawniejsze monety greckie bite z złota, srebra lub z elektronu (złotego srebra, najczystsze w sobie 1/5 srebra, występującego z piasków rzeki Pactolus) mają formę owalną, z jednej strony prostokątną, na stronie głównej (wybite gódo miasta, n.p. zółw na monetach eginejskich, a na stronie odwrotnej ślad kowadła,

(Revers, Re) tak zwane Quadratum incisum t.j. ciworogramiaste krągowe zagłębienie (⊞) pochodzące od powierzchni kowadła na którym moneta po przyłożeniu ciepła młotem wybijano.

Grecy liżyli monety na talenta, miny, drachmy i obole. Talent (τάλαντον) obejmował 60 Min (μνᾶ); lecz były to tylko rachunkowe ilości podobnie jak grzywny. Jedna Mina dzieliła się na 100 Drachm (δραχμή); Drachma na 6 Obolow (ὀβολός); Obolos na 8 Chalkus (χαλκός); Chalkus na 7 Lepta (λεπτά). - Monety greckie a)

złote: 1 Stater (στάτης) miał wagę 2 drachm srebrnych, a wartości 20 drachm srebrnych. Były także: Tetrastatery, ważące 8 drachm, najcięższa moneta złota.

- Połtater (Hemistater) ważyła 4 drachmy - Przeciś cztery razy 1/3

Statery (Tritatater) - Cięższa cztery razy 1/4 Statery (Tetrastatater) najmniejsza moneta złota. - i Podwójne statery ważyły 4 drachmy srebrne. - Jeden Stater złoty = 133 gram. złota. - W Persji jeden złoty

Dareikos (niego podobnego kształtu, mający na stronie głównej złatego brodatego strzelca z koroną na głowie strzelającego z łuku, a na odwrotnej stronie znak od kowadła czyli Quadratum incisum, niewyraźne) tyle wart jak i Stater grecki czyli 20 Drachm srebrnych - a Hemidarej: Kos czyli Połtaterka wart jak 10 Drachm srebrnych greckich. -

Elektron w strom. ku do srebra 10:1.

jest wiele monet greckich z kontami, markami, różnymi wybijanymi dla oznaczenia walory; ma monety rzymskie, a także rzymskie tylko na miedzi = rydz do czasu kłosa riana.

2 1/2 - (0 1/2 tal. rafa)

Stater złoty 12, 80 gr.

Pocios tater, czyli Dekadrachmon złoty za Aleksandra Maceda ważył 10 drachm i wart jak 100 drachm srebrnych (był to najcięższy pieniądz złoty)

podług kursu attyckiego

srebra

79 (czyli 2 1/2 staterów) b) Monety srebrne: Drachma srebrna jedna (czyli 82, 2 gran. pers.)
(czyli 2 1/2 staterów) (czyli 2 1/2 staterów) (czyli 2 1/2 staterów) (czyli 2 1/2 staterów)
wastajca 6 obolów; - Tetradrachma (wastajca 4 drachmy srebrne, była
największą monetą srebrną - Didrachmon wastajca 2 drachmy srebrne

- Obolion czyli Obolos wastajcy 1/6 Drachmy srebrnej - Tetrobolon
(czyli 4 Obolion) (czyli 4 Obolion) (czyli 4 Obolion) (czyli 4 Obolion)
czyli 1/8 Drachmy - Triobolon (czyli 3 Obolion) - Diobolon (czyli
2 Obolion) - Trihemidobolon (czyli 1 1/2 Obolion) - Obolos (wastajcy

8 Chalkus miedzianych) najmniejsza moneta srebrna grecka. -

Oprócz tego przychodzi w rachubie: Pentobolon (czyli 5 Obolion)

- Hemidobolon (czyli 1/2 Obolion) albo 1/12 Drachmy - Euiere czyli

1/4 Obolion - 1 Stater srebrny czyli Didrachmon - Pentekonta

litron (czyli 10 Drachm srebrnych) - c) Monety miedziane czyli

Własiwie spiżowe (brązowe) wybijane z mieszaniny miedzi z

5-12% cyny, zwanej χαλκος. Grecy wybijali tylko 1 gatunek monety

spiżowej miedzi, tak zwane Chalkus (których było 8 na jeden Obolion

czyli 1/8 Obolion srebrny. Takowy Chalkus (χαλκος) dzielono w rachunkach

na 7 depta (δεπτα). W ostatnich czasach Grecji przed zaborem rzymskim

wybijano pojedyncze Oboliony z srebra lub też z spiżu.

Za czasów Cesarstwa Rzymskiego wybijano także w Grecji miedziane

monety: Assarion której było 16 na jeden Denar srebrny

Wartości pieniężną oznaczali Grecy na monetach i pomnikach albo

liczbami greckimi: A=1; B=2; Γ=3; Δ=4; Ε=5; Σ=6; Ζ=7;

Η=8; Θ=9; Ι=10; Κ=20 i t.d. Π=80; Ψ=90; Ρ=100; Φ=900; -

lub też znakami: Τ=Talanton; Η=Hektemeron (600); Σ=Stater złoty;

Δ=Drachma; Ι=Obolos; ΙΙ=Diobolon; Χ=Chalkos; Ι=1; Γ=5; Δ=10;

Η=100; C=1/2. - Napisy występują się zwykle z lewej strony ku prawej,

czasami też na odwrót z prawej ku lewej. - Czasami natrafiają się monety

gramy mająt lub krajów, n.p. Α=Achaja; Χ=Panormus. - Język

napisów na monetach greckich bywa grecki, łaciński (w Rzymie i Koloniiach),

fenicki, punicki (w Kartaginie), hebrajski, celtyberyjski (w Hiszpanii),

oskijski (Etruski) we włoszech. - Napisy (legiony) greckie występują się czasami

Δ=30; Η=70; Ι=50
Σ=60; Ο=70
Ξ=200; Τ=300; Ψ=400;
Φ=500; Χ=600; Ψ=700;
Ω=800; Δ=900.
(liczby te mogą być też
miałym porządku)

Numizmatyka starogrecka.

Początek monet. - Według kroniki paryjskiej (obejmującej dzieje r. 1582 - 264 przed Chrystusem) odnalezionej przez hr. Arundel w XVII wieku na Wschodzie wygrzebane na płytach marmurowych (znajdujących się dziś w Oksfordzie) pierwszy Fidon król argijski zaczął około r. 895 przed Chrystusem, wybijac monety srebrne na wyspie Eginie mające z jednej strony wizerunek zotwra, a z drugiej strony zaworograniaste krzyżowate zagłębienie (Quadratum incusum) pochodzące od kowadła, na któ- rym monety z stępem na jednej stronie wybijano. Równocześnie niemal pojawiły się podobnie wybijane monety złote i srebrne w Lidyi, mające z jednej strony jako stępel głowy zwierząt, oraz w Persji tak zwane Darejki z stępem tarczownika. Zagłębienie to (Quadratum incusum) praktykowano się dość długo przy wybijaniu monet, albowiem są monety Alexandra I króla macedońskiego (z r. 497 - 454) które przy wielkim postępie sztuki w wyryzowaniu stępli z jednej strony w rodzaju kameów, z drugiej strony mają jeszcze rzeźbione zagłębienie (Quadratum incusum). W dziejach münarstwa starożytnych czasów widoczne są następujące okresy: 1) Od czasów Fidona aż do Alexandra I macedońskiego (r. 895 - 454 przed Chrystusem). Monety tego okresu mają kształt półkolisty i odnawiają się owem krzyżowatym zagłębieniem (Quadratum incusum). Przy końcu tego okresu pojawiają się monety (mające z jednej strony (Avers) wyobrażenie wyryte, a z drugiej (Revers) także rzeźbione, jak poprzednio, jako porytki podwójnego stępla). - 2) Od czasów Alexandra I aż do Filipa II (ojca Alexandra III. wielkiego) przez 100 lat t.j. do r. 359 przed Chrystusem. W monetach widac znaczny postęp co do zewnętrznego kształtu, mają już z obu stron wybite stęple, sta- nowiące najpiękniejsze zabytki greckiej sztuki. - 3) Okres trwający aż do końca Rzezyprospolitej Rzymskiej i wstąpienia na tron Cesarza Augusta r. 31 przed Chrystusem. Monety tego okresu odnawiają się obok wytwornej roboty, kształtniejszemi napisami czyli legendami oraz dodatkiem monogramów i oznaczeniem czasu. - 4) Okres trwający od Augusta aż do Cesarza Galliena r. 253 po Chrystusie. Tu należą znaczny bardzo szereg monet cesarskich i kolonialnych.

Pierwsze monety były to kawałki srebra lub złota oznaczone stępem, w starożytności Egiptu w kowadłach kręgow (pierścieni- dach), w Chinach stęplaki srebrne lub złote, ostępłowane (wzrywane dotąd) uży- wane jako towar do wypłaty zamiennej. Doino w VIII w. przed Chryst. pojawia się w Persji w Eginie srebrna mate srebrna z ostę- lone, zwane Obeliskoj i odnalezione w Lidyi srebrne i złote z stępem pamiągcej dynastji Smermas dow, mające kuro- ustalony pieniężny. Monety tak wyryte, są rozpowszechni- e w Wł. po Chr. nie by- to kręgiem, w których nie było monety gre- kich. Przy pomocy wyrytego orzeła Alexandra macedońskie: tryja i indyja z cyria- tizacją i pienię- dami greckie. m. Danowanie Solenagdois zapo- nato Parthow i Ars- bio (Characene) z typem pieniężny- greckich. Ekstrak- wie obok monet stępl- i srebrnych, zaprowa- dził piśmowe lone Res- grave signatur, któ- re Arjmanie naślado- wali w Res libralis.

Pomimo iż sztuka w Grecji zaczęła upadać; monety jednak rzymskiego Cesarstwa tego okresu odznaczają się wytworną robotą. Liczba mennic z upadkiem autonomii miast znacznie się zmniejszyła.

5) Od czasów Cesarza Galliena aż do utworzenia państwa Bizanckiego przez Arkadiusza r. 395 po Chrystusie: widoczne pogorszenie kruszcu w monetach, upadek sztuki, monety więcej płaskie. Do tego okresu należą także partyjskie monety Arsacidów, i perskie Sassanidów z napisami staroperskimi (Pehlewi) i skitho-indyjskimi z napisami sanskrytskimi (Devanagari). — 5) Od r. 400 po Chrystusie aż do czasów zajęcia Carogrodu przez Turków r. 1453. Okres ten należy właściwie do Numizmatyki średniowiecznej. W monetach dostrzegamy widoczny upadek. Monety cienkie i płaskie przedstawiają z jednej strony osobę siedzącego Zbawiciela lub Świętego Józefa, z drugiej zaś tylko wykonane wizerunki panujących monarchów w nieruchawym zastępczym stylu, tak zwanym bizantyjskim.

Prawo bicia pieniędzy przysługiwało tylko panującym osobom, lub urzędnikom miast posiadających rząd swój własny (regale); one to także upoważniały do bicia monet w całym kraju, przez wybitcie na takowych swej kontramarki. Niekiedy też Panujący pozwalali podległym im po jedynym miastom wybijać pieniądze, jak tego mamy przykład na syryjskim królu Antiochu VII., który najwybitniejszemu Kapitanowi Symeonowi w Judei pozwolił bić monety (Mauab. lib. I. cap. 15).

Monety wybijane przez miasta mające rząd własny, zowią się: Nummi autonomi. Po zawojowaniu prowincji i miast, pozwalali Rzymianie, takowym bić własne monety, które to pozwolenie za panowania Cesarza Galliena ustąpiło. Za ledwie kilka miast miało pozwolenie bicia srebrnych monet: wybijano takowe monety w Cesarzei (Kappadocei), Antyochii (Syrii), Alexandryi (Egipcie), gdzie nawet pod zwierzchnictwem rzymskiem podwładni królowie bili monety złote, srebrne, z spisu mieszanego z $\frac{1}{5}$ srebra (potin) i z miedzi. Na bicia rzymskich monet spiszowych wydawał Senat pozwolenie: dla tego też zamieszkiwano na takich monetach: S. C. (Senatus consulto); a na srebrne i złote kruszce z których wybijano monety były: 1) złoto: A. (Aurum) zwykłe srebrne bez żadnej przymieszki. 2) Srebrne złoto: E. L. (Electrum) t.j. złoto z

przymieszką $\frac{1}{5}$ lub $\frac{1}{3}$ srebra. 3) Srebro: A. (Argentum), pierwotnie czyste;

* Mommsen uważa monety królów bosporskich z elektrom - za złote

faktycznie przez prz.

mieszane.

dopiero za czasów Cesarza rzymskiego Klaudyusza zaczęto dodawać
spis do takiego. w Egipcie nawet w takiej ilości; iż w monecie za ledwie
jest 1/5 srebra, którą to mieszaninę francuscy numizmatycy zowią: Potin (POT.)*

Wogóle srebrne monety rzymskie od czasu pierwszego pojawienia się
takowych r. 485 po zbudowaniu Rzymu, były wybijane z czystego
srebra. Dopiero od czasów Karakali zaczyna się w nich srebro przot:

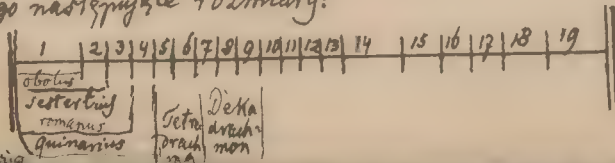
szać, które do tego stopnia zepoucia zostało, iż za Galliena srebrne
monety miały 4 części miedzi i 1 część srebra. Za ~~200~~ czasów Klau-

dusza Gothicus aż do Dyoklecjana srebrne monety były właściwie
miedziane, mające tylko na powierzchni cienką powłokę srebrną
(sumi tineti). - 4) Miedź czyli spis: AE. (Aes). Monety greckie i

rzymskie miedziane mają zwykle 1/5 do 1/2 procentów domieszki
cynny, wskutek czego z biegiem czasu i pod wpływem chemicznym
otrzymują powłokę zielonkawą lub niebieskawą (vernis, patina,
aerugo nobilis) świadczącą o ich autentyczności. Francuzi zowią mie-

szaninę miedzi z cyną: Bronze.
Kształt monet starożytnych zwykle bywa okrągły lub owalny; nie-
które tylko monety staro-italskie i baktryjskie są czterokątne
nader rzadkie. Najdawniejsze partyjskie i baktryjskie mające stępel
z jednej tylko strony, ~~200~~ są kształtu kwadratowego. Do najrzadszych
okazów należą miedziane monety w kształcie rybek starogreckie,
wybijane tylko z jednej strony z literami A. Θ. - Podczas gdy Grecy
rozpoczęli wybijanie monet od srebra i złota: zaczęły narodzić się

teżkie wyrebiac najprzód monety lane ze spisu (Aes grave); póź-
niej dopiero wybijali monety z złota i srebra. - Największą monetą złota
jest duży medal (wartości 20 statów złotych) okrągły, mający z jednej strony
popiersie macedońskiego króla bez włosów, a z drugiej z Dioskurów na koniach
z napisem greckim: Eukratida basileos megalu. Jego brat baktryjskiego
Eukratida jest także mniejsza czworokątna moneta spiszowa mająca z
jednej strony także popiersie z tym samym napisem greckim, a z drugiej strony
z Dioskurów z napisem aryskim: Maharagasa Ekatolasa (w języku Pehlvi)
Do oznaczenia wielkości monet używa się wielkomierza czyli Skali Mionnet'a
mającego następujące rozmiary:

Drachma -
Solidus et Denarius

Grand bronze = 12-15 lini
Moyen " = 9-11 "
petit " = 8 "

Spis greków ~~niekt~~
miał domieszki cyny;
Spis Italotów i Rzymian
miał większą domieszki
otworu a miedzi cyny. Za
czasów Cesarstwa w Rzy-
mie spis złoty miał pro-
wężną wartość spisu
srebrnego

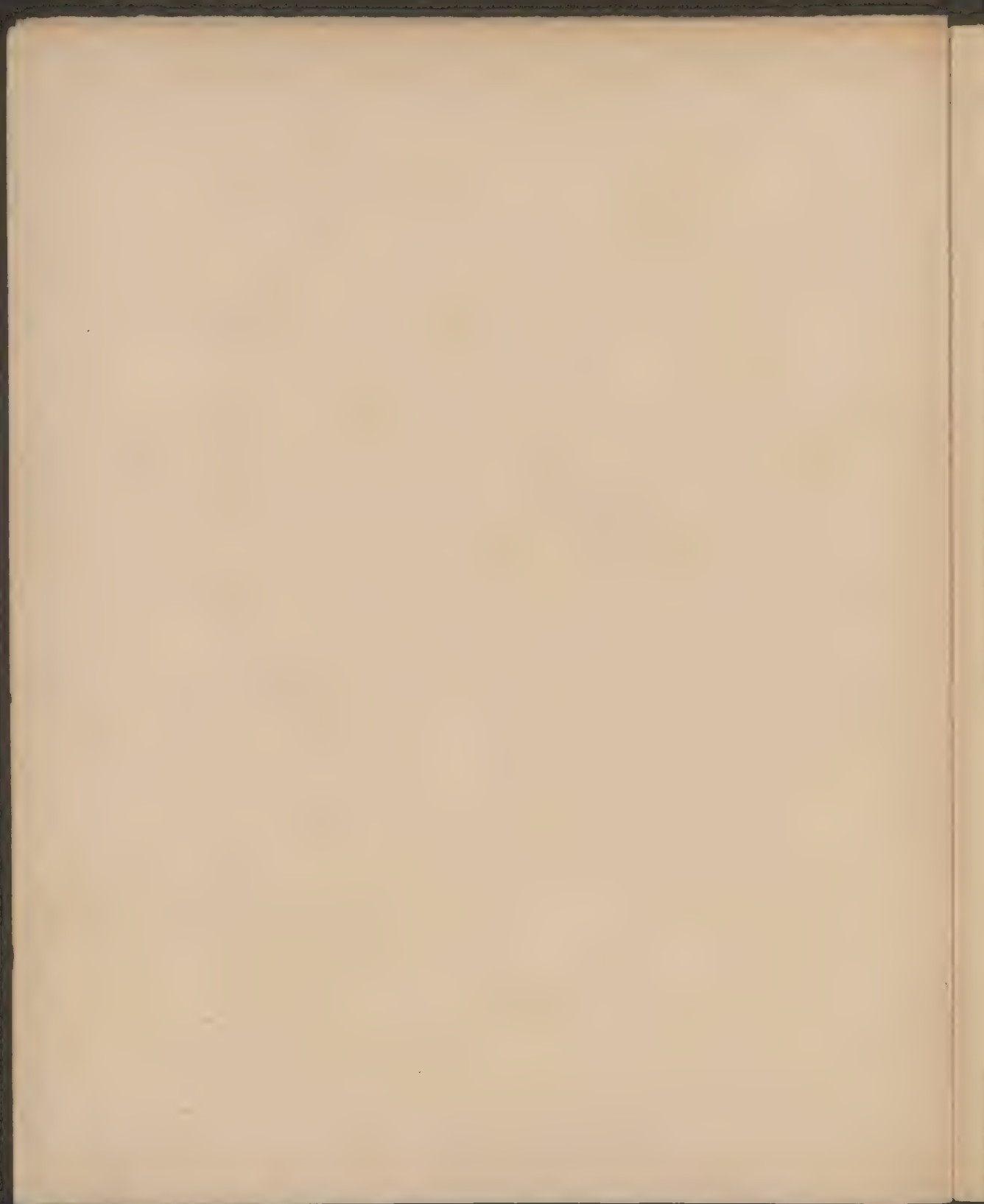
*) Mionnet'a Skala
nr 15.

**) Mionnet'a Skala
nr 6.

Gatunki monet starogreckich: a) Złote: Stater (Dareikos) wartat 20 Drachm attyckich srebrnych (albowiem stosunek złota do srebra był 1/20): 10 (srebr.); wartat zas tyle co 2 Drachmy srebrne. — Potstatera — czwarte statera. — b) Srebrne: Drachme czyli Drachmon — Didrachmon (2 Drachmy) i Tridrachmon (3 Drachmy); Tetradrachmon (4 Drachmy); Pentadrachmon (5 Drachm); Dekadrachmon (10 Drachm); — c) Miedziane czyli miedziane: Obolos (sto ich 6 na 1 Drachmy srebrne); Diobolos (2 Obolos); Triobolos (3 Obolos); ~~Tetradrachmon~~ Tetras obolos (4 Obolos); Hemiobolos (pół Obolusa); Tetartobolos (czwarta część Obolusa); Chalkis (osma część Obolusa — najmniejsza i najdawniejsza moneta miedziana grecka) za rzymskich czasow zwany Aesaron (od wyrazu Aes - aescus) — Za uplywem czasu w Sycylii i w szerszej Italii później rachowali na litry i Unnye (Ougria). i Sycylijska litra wartata tyle co 1 Obolos; a Dekalitra znaczyt tyle co Didrachmon albo Stater. — Ciekawem jest to postrzeżenie, iż starożytne rzymskie i rzymskie narody w interesach handlowych ^{nie} zjadaly się z sobą co do jednolitości miar, wag i monet, pomimo iż między nimi nie zawieraly traktatów, a nizeli dobiegaly oświecone uwieliszowane narody różniące się znaczenie pomiędzy sobą w tych sprawach miotach. — Redukcyje waluty i monet były już starożytnym narodem znane albowiem stopa mennicza egipska, mająca kurs w Peloponezie, Boeocii, północnej Helladzie, Tesalii, Macedonii a nawet w Sycylii i w szerszej Italii, doznata redukcyi za Solona w Atenach, w ten sposób iż stosunek egipskich pieniędzy był do solonicko-attyckich, jak 5 do 3. — Stosunek srebra do miedzi był wtedy: 1 do 300 (w Egipcie tylko wyjątkowo stosunek srebra do miedzi był: 1 do 60, może dla tego iż do miedzi dawano przymieszki srebra).

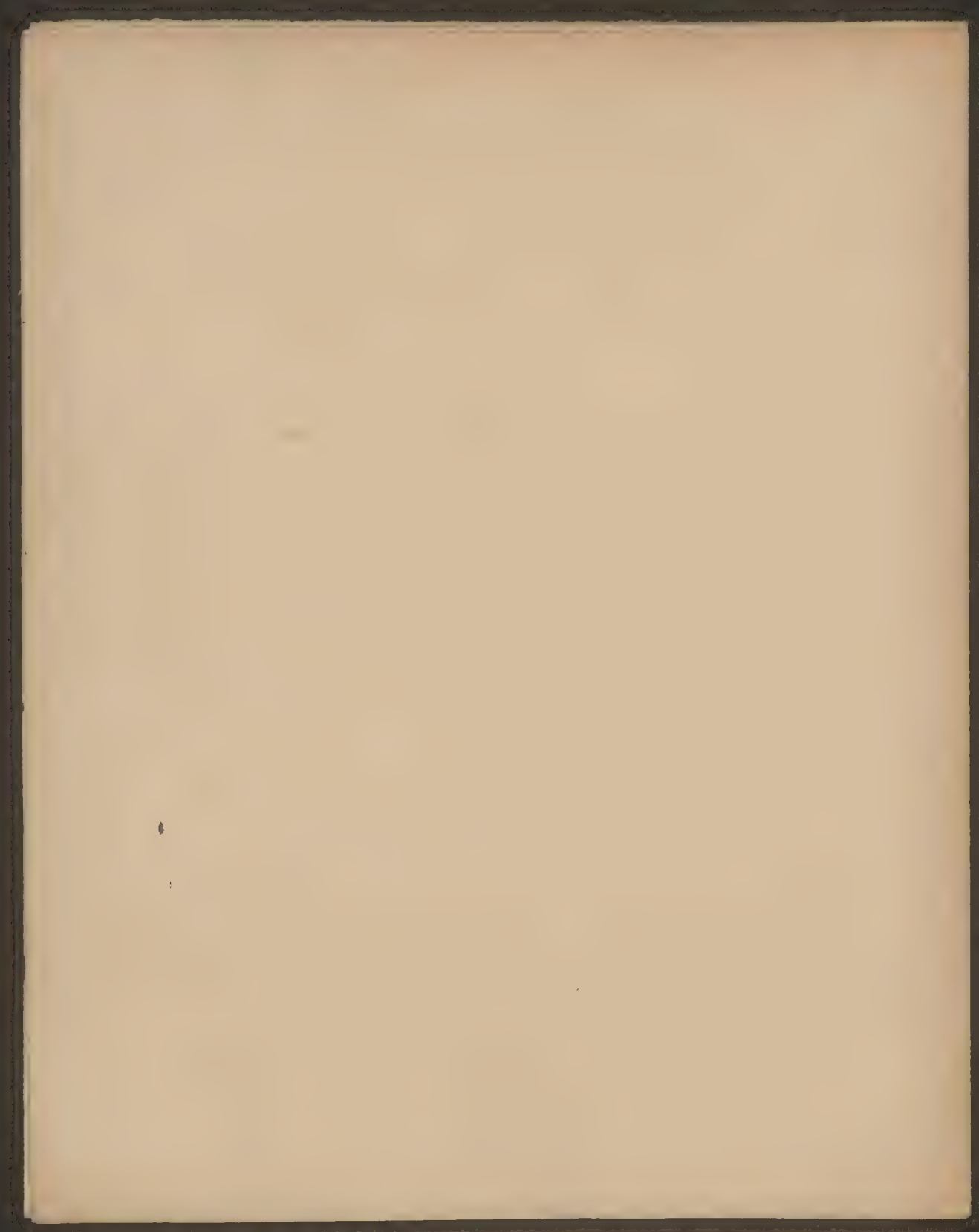

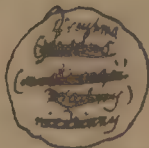
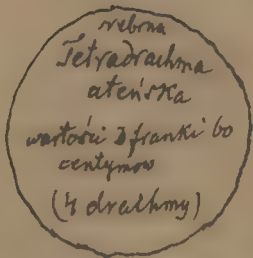

Wielkość monet srebrnych greckich.

wartości 15 centy:

Drachma attycka
rebrna

mająca w sobie 6 obolów
wartości 90 centimów

rebrna (?)

Obolus 1/2
miedziany (?)

(została część
drachmy)
wartości
15 centy:

monety

były:

Diobolus (2 obole)
Triobolus (3 obole)
Tetrobolus (4 obole)

(srebrna ?)

były i 1/2 obole:
kawałek z miedzi
dri (Chalcos)

History of the County of ...

The history of the County of ... is a story of growth and change. From its early days as a frontier settlement, it has become a thriving community. The land was first settled by pioneers who sought a better life. They built homes, farms, and businesses. Over the years, the population has increased, and the economy has diversified. The county has seen many challenges, but it has always risen to the occasion. Today, it is a place of opportunity and promise for all who call it home.

Ještěda z kopyta rymfaj X III . 101

Tetradrachma
rebrna
grecka
rebrna

Statera
złota

Solidus
byzantyński
złoty

Triens
wiekszy
średni
rebrny

Medalion
brązowy
rymfaj

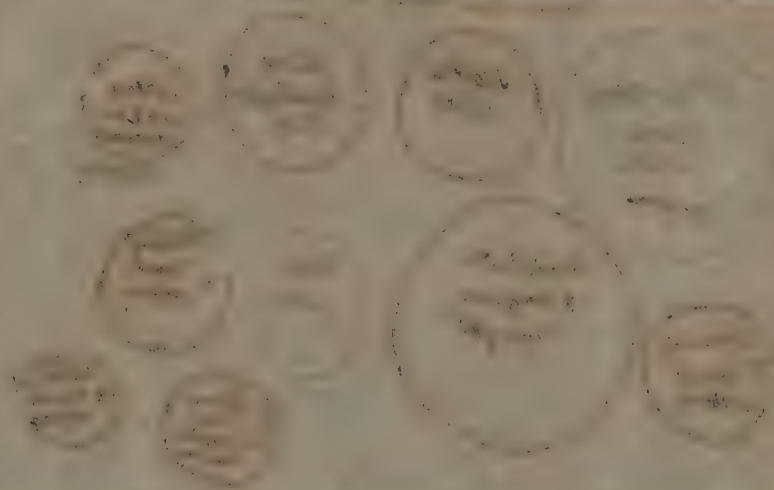
Denarius
X rymfaj
rebrny

Denar
rebrny

Denarius
X rymfaj
rebrny

Quina-
rius
rymfaj
rebrny

Sestertius
IIS rymfaj
rebrny

Proia nawiązk panujących przychodzą także na monetach greckich, tytuły n.p. *Armon* (starszy - na borsforckich), *Autokrator* (samowładca - na syryjskich), *Basilejs* (król), *Dinastes* (panujący), *Etnarchos* (nawzelnik ludu), *Tetrarches* (wzorowładca), *toparchos* (miejscowładca), *Dikajos* (sprawiedliwy), *Epifanēs* (jasnieoświecony), *Evergetes* (dobroczynia), *Eupator* (z dobrego rodu), *Eusebios* (pobożny), *Kallinikos* (ślawny zwycięzca), *Megas* (wielki), *Nikatos* (zwycięzca), *Nikiforos* (zwycięstwo przynoszący, zwycięzstwo), *Nikator* (wybawca), *Filadelphos* (bratolubiec).

Proia wizerunku czyli pierwsia panującego, dostrzegamy na monetach greckich wizerunki różnych bóstw n.p. *Kronos* & *Saturnus*, *Rhea* (*Cybele*), *Zeus* (*Jupiter*), *Apollon*, *Hera* (*Juno*), *Asklepios* (*Asklepiades*) z corm, *Higies* i synem *Telesforem*, *Artemis* (*Dianna*), *Athene*, *Pallas*, *Minerva*, *Ares* (*Mars*), *Afrodite* (*Venus*), *Eros* (*Kupido*), *Hermes* (*Merkur*), *Demeter* (*Ceres*), *Dionysos* (*Bacchus*), *Pan*, *Neptun*, *Elephantos* (*Vulcanus*), *Plato*, *Persephone* (*Proserpina*), *Sempis* (egipski bóg śmierci, ma miarę wagi ^{kopiec} *mochna* na głowie), *Iris* (egipska bogini z siostrum), *Oris* (egipski bóg brodaty ma modus na głowie), *Itlarpo* (*Itlarpo* = *Itlarpo* palec na ustach), *Kanopus* (egipski bóg w urnie z wystającą głową), *Herakles* (*Herakles*), *Dioskury* (*Castor* i *Pollux* ^{dwóch jędzów z uściskami} *gwarda* nad głową).

*) *Zeus* *Jupiter*
*) *Armon* z rogiem

— Skrócenia napisowe monet greckich podaje i tłumaczy J. G. Th. Gräse *Handbuch des alten Numismatik*. Leipzig 1854, str. 80-93. — W ogóle zaleca się monety greckie wytwornym i pięknym stemplem. *) w Grecji kurt: nsta satka gładzona, sławni byli wypraszacze na drogich kamieniach (palcem) res, n.p. *Prigoteles*), a pustką robotą stempli do monet odznaczali się: *Neuantos*, *Pythodemos* *Kretenski*, *Eukleidos*, *Eumenes*, *Kimon*, *Augias*, *Silistion*, *Isotratos*, *Apollonios*, *Theodotos*, *Phrygillus* i inni. — Na niektórych monetach greckich mianowicie w Malej Azji, zwłaszcza na monetach srebrnych i brązowych spotyka się matę, *Kontramarkę* później wybitą, posiadającą dobrą monetę i jej kurt (podrażdziejszego pancerunku).

*) *Piekny stemplem*
*) *Prigoteles* z matą
*) *Zeus* *Jupiter*
*) *Armon* z rogiem

Klasyfikacja monet greckich: 1) Starogreckie: *Argiwijskie* (ok. 895 przed Chr.) *Aeginetijskie* najdawniejsze z VIII wieku przed Chrystusem formy owalnej i okrągłej, srebrne lub z elektrom, z zółwim lub wilkiem, mające orar *Quadratum incisum*; monety z *Naxos* w syylii z głową *Bacchusa*; monety z *Thasos* z satyrem; monety z *Ephesus* z porożem, z *Klazomeny* z wieprzem, z *Dyrrachium* z krową, *Włotą* z siole ciele; z *Attyki* z sowa i głową *Pallady*, z *Krety* z głową *deity*, *Amiota* *Athens*

*) *Argiwijskie* (ok. 895 przed Chr.)
*) *Prigoteles* z matą
*) *Zeus* *Jupiter*
*) *Armon* z rogiem

*)(Ob: Humphrey's:
Ancient coins. Lond.
don 1851)
(odr. 500-168 przed Chr.)

lesbijskie z drakiem. *)

2) ^{Królewskie} Macedonickie. Trzeci ił rozpa zynał, mone:
ty złote i srebrne Alexandra I (500 r. przed Chryst.) z głową panującego i na
płosem; jego syna Perdicas (413 przed Chr.), Archelaos I (r. 399), Aeropus II
(r. 394), Lausaniasa (r. 398), Amyntasa II (r. 369), Alexandra II (r. 367) bron:
złote, Filippa II (r. 336-336), Alexandra Wielkiego (r. 323), Demetrius I
Poliorcetes (r. 286), Antigonus I Gonatas (r. 243), Filippa V. (r. 199), Perseus
I r. 168 przed Chr. (na jednej stronie głowa z dyademem, na drugiej orzeł stojący)

F. Statery złote, zwane
Filipickoj;

*) (Ob: Werthof: Hand-
buch der griech. Numis-
matik Hannover 1850.)

Wogóle monety macedonickie należą do najpiękniejszych.
3) Kolonij wielkogręckich w niższej Italii czyli Starogreckich miast:

(odr. 721-410
przed Chr.)

Sybaris (r. 721-444 przed Chr.) z bykiem idącym; Kroton (710 p. Chr.) z trójno-
giem pithejskim; Metapontum (r. 784) z kłosem; Caulonia (400 r.) z jeleniem;
Posidonia (r. 500) z Neptunem; Locri Epizephyrii (r. 374) z orłem który zajada
rodzicia; Rhegium (r. 490) z rejskiem; Elea czyli Velia, z lwem; Brettion z
rakiem morskim; Tarent (r. 410) z delfinem; Heraclea, z głową Heraklesa;
Cumae z Cerberusem; Neapolis r. 460 z bykiem; Stela; Ithyria; Rubi. *)

*) (Ob: Eavedonius: No-
mon Italiae veteris
Tab. 201. Lipsiae 1850.
42)

4) Syrakuzanickie ^{czyli syrakuzanickie} fityczne monety od r. 757, Agathoklesa (289 r.) z jego
wizerunkiem, Hierona II (r. 216); - oraz miast syrakuzanickich: Agrigentu
z rakiem morskim; Kamaryny; Katany; Enny; Erix; Gela; Himera;
Leontium; Zankle (Messana); Naxos; Selinus; Tauromenium; La:
normus = ~~Agathokles~~ 5) Krain i miast udzielnych greckich

(odr. 757-215 przed
Chr.)

*) (Ob: Keerl: Siciliae
vorigliche Münzen.
Gotha 1802. 82)

(autoromicznych). W Thracii: Abdera z gryfem, Aenus z kóz, Pyzant-
tium z koniem i rybą, Maronea z winogronem, Thasos z głową Bacchusa.
W Macedonii: Amphipolis z pochodnią, Neapolis z głową Gorgony. Thes-
salii z koniem; Epiru Królów: Pyrrhusa (r. 270 przed Chr.) i syna jego Alexandra II
(r. 272 przed Chr.) i miasta Korufy z Pegazem. W Karmarii: Leukas z przedem
orkietu, Thyreum z przedem byka najpięknego zwanego morko. Aetolia z drakiem; Lokris
z rysem; Pholis z głową byka. W Boeocyi: Plataeae z tarasem. W Attyce:
Atheny z sokoł, Eleusis z ruinami, Megara z lwią. W Arkadii: Korynth z Peg-
zem, Ligon z gołębkiem, Kranium, Merosene, Argos z wilkiem. W Arkadii
Megapolis z głową Pania. Na wyspach Krecie: Aptera z głową Apollina, Knos-
sus z labiryntem, Kydonia z chłopcem do którego pies skacze, Elyrus z porzost-
ką, Gortyna z bykiem, Stalos z 2 wężami morskimi, Syttus z głową delfina, Phaer-
tus z bykiem. Na wyspie Euboea: Karystos z bykiem, Chalkis z lwią, Eretria z bykiem.
Wyspy Leos z winogronem; Melos z jabłkiem granatu. (Ob: Werthof A. P. E. von: Handbuch
der griechischen Numismatik mit besonderer Rücksicht auf deren literatur. Hannover
1856. 8. 35 tabl. monet i alfabetów - przejeżdżając przez miast greckich i ich monet.)

(litera P = K.)

6) Pontyjskie i Bosforu cimmeryjskiego: Monety złote i srebrne z pto: (od r. 480 przed Chr. - 138 po Chr.) wami (wizerunkami) Królów: Laeriodades II (r. 289 przed Chr.), Mithridates III (266 przed Chr.), Mithridates VI Eupator Dionysus (123 przed Chr.), jego syn Pharnaces II (r. 48 przed Chr.), Asander (46 przed Chr.), Polemon I (10 r. przed Chr.) i jego żona Pythodaris, Polemon II (r. 63 po Chr.), Sauromates I, Rhescuporis, Kotys I, Boimetalchos (z czasów ces. Hadriana). - Miasta Pontyjskie: Olbia czyli Olbiopolis z głową brodatą, rajdakiem i riekami; Chersonesus (Heraclea); Panticapaeum, w Tarmacyi. *) 7) Mato-azyatyckie: w Patalagonii miasta: Kromna, Sinope z orłem pożerającym rybę; - w Bithynii: Heraclea (Królówej Amastris) i Królów bithynijskich: Nikomedes I (r. 290 przed Chr.), Grykias II (r. 149 przed Chr.), Nikomedes II Epiphanes (r. 91 przed Chr.); - w Mysii miast Lyricus z lwem lub bykiem na rybie; Lampisacus z koniem morskim; Larium; Pergamus: stebrae Tetradrachmy tak zwane listofory (Królów z wężem wyskakującym z skrzyni; oraz Królów pergamenjskich: Attalus I (197 r. przed Chr.), Eumenes II (r. 159 przed Chr.), Attalus II; - z Abydos (z orłem); - z wyspy Tenedos z riekami; - w Aeolii miast. Regae, Cyme z koniem, Myrina; - na wyspie Lesbos: Methymna z drakiem; - w Jonii: Clazomenae z łodziem, Ephesus z posugą, Magnesia z bykiem, Milet z lwem; Smyrna z Homerem; Teos z gryfem; Chios z lwem skrzydlatym; - z wyspy Samos z głową lwa; - z Knidos z głową Wenerę; - z Karyi Królów: Hekatommus (381 przed Chr.), Mausollus (353 przed Chr.) i jego żony Artemisii i ich syna Pixodarus (r. 336 przed Chr.); - z wyspy Kos z Efeuszem; - z wyspy Rhodus z rózgą; - z wyspy z potęgą draka, miasta Rhodia z lwią i rajdakiem; - Lamphylii miasta Apennus; - w Ewidii miasta Selge, Perga; - dykaonii miasto Iconium. - w Eilii miasta Anazarbus, Celenderis z kopytem, Mallus, Tragidus, Olba z czasów rzymskich z Polemonem i Ajaxem, Soli czyli Pompeiopolis, Tarsus z lwem i Królów: Tarcondimotus i Philopator I (z czasów Juliusa Cezara); z wyspy Cypru Królów: Evagoras I (r. 380 przed Chr.), Nikokles, Evagoras II, Pythagoras, Menelaus; - z wyspy miast Philadelphia, Serdes, Tralles; - z Erygii miast Anamea, Libyza, Hierapolis; - z Laodicei liczne listofory z wężem w koszyku; - z Galatii Królów: Dejotarus, Amyntas (r. 25 przed Chr.). - 8) Kappadockijskie: miasta Caesarea (Eusebia) i Królów Kappadockijskich (220 - 17 przed Chr.): Ariarathes czyli Ariobaranes IV.

Talent (Τάλαντος) był najwyższą jednostką przy oznaczeniu wagi i wartości pieniężnej. W starożytności rozróżniano następujące rodzaje tej jednostki: 1) Babiloński Talent ^(srebrny) ważny kurs w całym dawnym państwie perskiem w Persyi, Medyi, Asyryi, Baktryi. Dzielisz on na 60 min (jedna mina zaś na 100 drachm; - a jedna drachma na 6 obolów) czyli 600 drachm lub 36000 obolów. Babiloński talent równał się 70 euboickim czyli starogreckim a 72 attyckim czyli soloiickim minom; był więc mniejszym czyli 7: 6. - 2) Egiptowski Talent, stosunek jego do talentu attyckiego był 6: 5. - 3) Antyochenski Talent wartował 3/4 talentu attyckiego. 4) Syryjski Talent równał się antyochenskiemu. 5) Syryjski Talent wartował 6000 denarów czyli drachm rzymskich. 6) Cilicyjski Talent wartował połowę attyckiego. 7) Radyjski Talent wartował 4500 denarów czyli drachm rzymskich. 8) Syryjski Talent równy był 120 funtom miedziannym (w 1 funcie miedziannym było 120 aeginejskich obolów) lub też wartował 6 drachm attyckich złotych czyli 20 drachm attyckich srebrnych. 9) Attycki Talent równał się 82 1/2 drachmom. 10) Euboicki Talent jednaki był z attyckim (złoty). 11) Reginaeicki Talent obejmował 10000 attyckich drachm.

Źródło (Hb. Gräse J. G. H. Dr.: Handbuch der alten Numismatik. Leipzig 1854. 8. str. 55-57. - Pauton: Metrologie. Paris 1781. 4° - Rome de l'Isle: Métrologie ou tables pour servir à l'intelligence des poids et mesures des anciens. Paris 1789. 4° - Saigey: Traité de métrologie ancienne et moderne. Paris 1834. 8vo - Hultsch: Metrologie

Stater (Στατήρ) czyli waga, słowo odpowiadające aramaickiemu Shekel to jest waga, oznaczał tyle co 2 drachmy (δραχμή) czyli dwie garście; ponieważ przy wazieniu wypadło natychmiast 2 garście, aby waga stała w równowadze. Nazywano też dla tego Stater Didrachmon; lub Drachmą Hemistaterem (czyli pół Staterem). Perski Stater złoty zwali Grecy Das rejchos; a perski Stater srebrny (równy Reginaeickiemu) tyle co 10 do 11 gr.

Perski Darejhos złoty = 8.36 Gr. czyli 6000 Drachm złotych (Drachma złota = 4.18 Gr. czyli 25080 Gr. = Babiloński Talent srebrny = 3000 perskim Staterom srebrnym po 11.14 Gr. czyli 6000 Darejhos srebrnych po 5.52 Gr. czyli 33440 Gr. Stosunek więc jednego do drugiego 3:4. — Talent phokański = 3000 phokańskich czyli kyzikenskich Staterom czyli dwu razy tyle co eubojski Talent. — Talent milezyjski złoty = 14 Gr. znaczył tyle co $1\frac{1}{9}$ eubojskiego, lub $1\frac{1}{3}$ babilońskiego Talentu i równy był $44586\frac{2}{3}$ Gr. = Drymnie rachowali pierwotnie według eubojskiego czyli attyckiego Talentu, który się równał 80 rzymskim funtom za republiki (Ob. Mommsen Th. I: Geschichte des römischen Münzwesens. Berlin 1860 str. 22-25.) Stosunek w owych czasach złota wartości do srebra był 1:10. — Sykle żydowskie (Shekel Israel) bite były według tyryjskiej stopy i kursu (Sykle srebrne Królestwa Makkabejskich)

Stosunek złota do srebra w Italii za republiki 1:112¹; za panowania cesarstwa 1:13⁸⁸; w Egipcie 1:12⁵; w Persji 1:13

Stosunek srebra do miedzi w Italii 1:120.

Stosunek mosiądzu ^(lotu) czyli brązu do miedzi w Italii 1:2, t.j. mosiądz miał podwojną wartość miedzi.

U Rzymian kursowały monety a) Złote: Aureus czyli Denarius (wartości 25 Denarów srebrnych). 2) Quinarus czyli pół denara złotego. — Za Konstancyusza Aureus dostat nazwę Solidus, a Quinarus otrzymał nazwę Semissis. — Łożo niej było też złoty Triens (który był trzecią częścią denara czyli Aureusa). b) Srebrne: 1) Denarius (10 Rosów) 2) Quinarus (5 Rosów). 3) Sestertius (2 $\frac{1}{2}$ Rosów) — Próż tego krótki czas kursował Victoriatus. — c) Miedziane: 1) As (12 uncyj pierwotnie. — $\frac{1}{2}$ uncji w Konstancjuszu) 2) Semis ($\frac{1}{2}$ Asa czyli 6 uncyj) 3) Triens ($\frac{1}{3}$ Asa czyli 4 uncyje) 4) Quadrans ($\frac{1}{4}$ Asa czyli 3 uncyje) 5) Sextans ($\frac{1}{6}$ Asa czyli 2 uncyje) 6) Uncia ($\frac{1}{12}$ Asa). 7) Semuncia ($\frac{1}{24}$ Asa). — Próż tego kursowały: Dupondius (2 Rosy), Tripundius (3 Rosy), Decussis (10 Rosów). — Za Augusta zmierzono te rodzaje monet brązowych, a na ich miejsce pojawiały się nowe: wielkie, średnie i małe brązy tak zwane, których rezerwy były waler dotąd niepewny i nie miały tej stałej oznaczonej wartości, co monety złote i srebrne. Brąz tych był brązowy tesserae (kontramarki lub bilety wejścia), spintria (bilety na zabawy lubieżne lub tajemnicze), które wynalazł Sabinus według Victoriusa)

16

(noting: John Yonge Akerman: *Numismatic Manual*. London 1840. 8vo)
[+ J. Gardner: *The types of Greek coins*. Cambridge 1883. 4to. 212 + 16 tables.)

- Глуб 2 орты по іераяс:
се раяса.

Argos: pot wilka
leśnego w lewo.
Apollonia i Dyr-
chium: ciele Ktore
wie.

Panormus: koń stojący.

gladiator z tarczą i włócznią uzbrojony. 56) Pergamus w myśli: orzeł stojący na piórnicy (podobnie jak w Egipcie Lagidów). 57) Thois: głowa woty (en face). 58) Posidonia: Neptun zamierzający się z trojańczykiem. 59) Rhodus: kwiatek oryli lotus lub róża z gałązką. 60) Segasta: pięć stojący. 61) Selge w Pisidii: dwie nagie osoby (athlety) w walce. 62) Selinus: liść. 63) Seleucia: piórnicy. 64) Side w Pamphyli: wieniec laurowy. 65) Side: zwycięstwo stojące z wieniec. 66) Sidon: mężczyźni trzymający tarczę. 67) Sinope w Paphlagonii: Ptak (orzeł) stojący na rybie. 68) Sicyon: gołąb wlatujący otoczony wieniec.

Sybaris: wół z głową zwróconą.

69) Smyrna: starzec siedzący, trzymający gałąź. 70) Stymphalus: Herkules za: mierzący się z mara i z tukiem. 71) Syracuse: mężczyźni jadący bigę zaprzęzoną 2 końmi w prawo, nad nim zwycięstwo stojące. 72) Syracuse: mężczyźni jadący bigę zaprzęzoną 4 końmi w lewo, nad nim wlatujące zwycięstwo. 73) Tarentum: Neptun siedzący na delfinie z trojańczykiem. 74) Tarentum: muszla ostrzypa. 75) Tenedos: młot. 76) Thasos: starzec kłujący strzelający z tukiem. 77) Tauro-mennium: byk rozjuszony w prawo. 78) Tralles: wąż wystający z koszyka, nad nim pokrywa koszyka. 79) Velia: lew rozjuszony stojący w prawo. 80) Zacynthus: niewiasta siedząca, trzymająca węża. 81) Zancle: ryba oryli delfin. 82) Melita insula: dwie osoby egipskie jedna stojąca z gałązką, druga kłująca przed sobą. 83) Judaea: ktoś zbroja. 84) Judaea: drewno palmowe. 85) Judaea: liść o 3 końcach. 86) Rhodus: róża obliotkach. 87) Tyrus: prasa stojąca w rzadzie na 2 końcach. 88) Zacynthus: kobieta siedząca z liść.

Ślady kowadła na stronie odwrotnej monet (Quadratum incusum) pojawiają się na monetach greckich od VII wieku r. 654 do r. 397 przed Chrystusem.

Na najdawniejszych złotych małych monetach macedońskich pojawia się krzyż ^(Cruz gammata) (Ivestika) i Quadratum incusum.

Na monetach Alexandra Wielkiego macedońskiego: figura stojąca zwycięstwa (Victoria) lub Jupiter siedzący na krześle trzymający orła (Jupiter Aetophorus), takież na monetach królów macedońskich; lub głowa Herkulesa pokryta łuska okona; lub turek z głową. Na monetach Egiptu za czasów dynastji Lagidów: Orzeł stojący na piórnicy. Na monetach miast syzyjskich: trzy nogi ludzkie potężone w trójkąt (triquetra, trimaria) oznaczające przygodki: Pelore, Pachynum, dilybea.

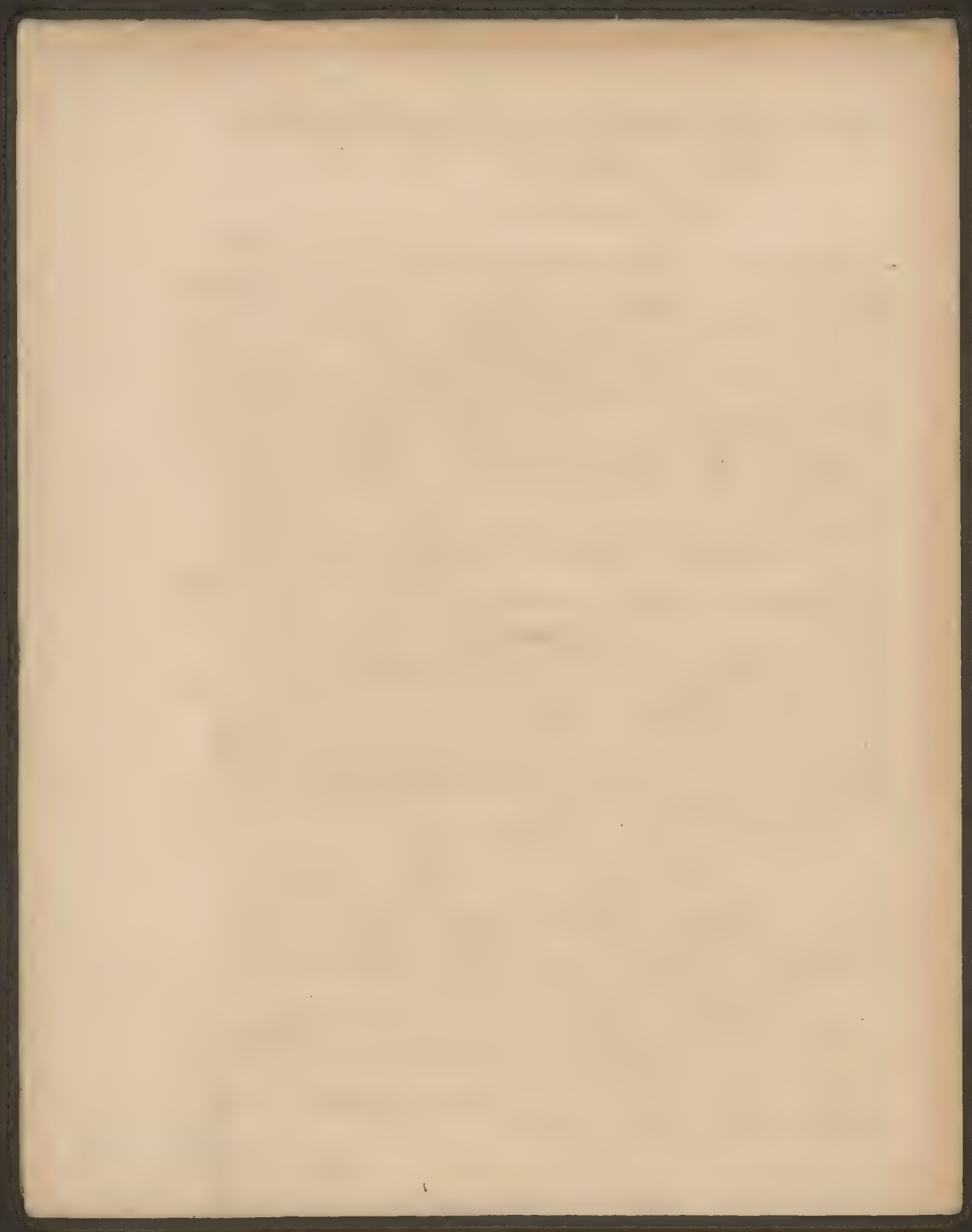
27

Goda i typy na greckich monetach miast rzymskich
kolonij i cesarskich.

(podług A. Kermana)

- 1) Alexandria: orzeł stojący trzymający w dziobie wieniec (zwyczajny typ na stronie odwrótnej) małych monet miedzianych. 2) Antiochia: niewiasta w koronie (personifikacja miasta) siedząca na skale, pod nią ptak, wąż i ryba (rzeka Orontes), nad nią chart. 3) Ascalon: bogini Astarte trzymająca acrostolium stoi na statku, przed nią ołtarzyk, za nią ptak. 4) Beroea: napis ΒΕΡΟΑΙΩΤΕΒ w wieniec. (revers). 5) Berytus: Neptun stojący z tryjzłem w bramie (revers). 6) Berytus: Neptun z tryjzłem stojący w bramie, koło niego figariki, u spodu 2 osobki siedzące na delfinach z tryjzłami. 7) Byblos: Astarte stojąca z wstążką w świątyni, przed nią zwężenie na stopniu. 8) Byblos: Astarte z kwiatkiem w ręku, siedząca w świątyni. 9) Byzantium: 2 ryby, wśród nich delfin. 10) Byzantium: hełm Byzas'a z otworami. 11) Caesarea w Kappadocyi: góra Argaeus na ołtarzu. 12) Corinthus: Bellerophon na koniu walący z Chimaeą. 13) Antiochia: litery Δ. Ε. - Σ. C. (Δυναρχικὸς ἑξουσιας = tribunitia potestate - Senatus Consulto) (revers). 14) Cyprus: świątynia Wenerę na statku. 15) Cyprus: świątynia Wenerę z statkami ptaków na statku. 16) Cyrrhestica: Jowisz siedzący w świątyni z ottem w nogę. 17) Edessa: popiersie w koronie króla Abgara (revers na monacie Gordiana III. 18) Emerita w Hiszpanii: brama z napisem: Emerita Augusta. 19) Emisa: orzeł z wieniec w dziobie stojący na kamieniu. 20) Emisa: skata na ołtarzu w świątyni. 21) Ephesus: świątynia z ołtarzem. 22) Hierapolis: Cybele siedząca na lwie. 23) Macedonia: puklerz. 24) Nemausus: krokodyl uwięziony przy palnie. 25) Nisibi: w Mesopotamii: popiersie ukoronowane w świątyni. 26) Perga w Pamphylii: popiersie na ołtarzu w świątyni. 27) Samos: Juno siedząca na tronie. 28) Seleucia: Siedzący Jupiter (Zeus Kasios) w świątyni. 29) Sidon: Europa siedząca na byku. 30) Tripolis w Fenicji: świątynia w której 3 noszki. 31) Tyrus: 2 kamienne pomniki, w środku drzewo, pod spodem chart. 32) Viminacium w Moesji: niewiasta wśród lwa i byka. 33) Zeugma w Comagene: świątynia z figurą i schodami, pod spodem koza leżąca.

Wykaz Krajów i miejscowości, w których bity monety
greckie (podług Werlhofa).

(A. E. E. v. Werlhof. Handbuch der griech. Numismatik. Hannover 1850)

Europa. I.) Hispania. Province: 1) Lusitania: 9 miejsc
autonom. miedz., 3 miejsca w których bity monety za Cesarzy Augus-
ta i Tyberiusza miedz. (w jednej tylko miejscowości: Emerita (dziej-
Morida) rebrne.) — 2) ^{Paetia} ~~Caesariensis~~: 84 miejsc. aut. rebr. i miedz. z
napisami greckimi i punickimi. Między temi były Kolonie cesars-
kie rzymskie za Augusta, Tyberiusza i Nerona rebr. i miedz.: Abri =
ra (Badra), Patricia (Corduba), Gades (Cadix), Italica (Sevilla) (wieża), dae-
lia (Amacena), Hispalis-Romula (Sevilla), Sauli (Alhorruzen), Tra-
ducta Julia (Algieras), Urso (Osuna). — 3) Tarraconensis
auton. srebrn. i miedz. z napisami greckimi, celtyberyjsk. łacińsk.
79 miejsc. Między temi Kolonie cesarskie rzymskie: Acci (Guadix el
wieża), Arae Sestianae (Cabo Villano), Asturica (Astorga), Bilbilis
(Baobla), Caesar Augusta (Zaragoza), Calagurris Iassica (Calahorra),
Carthago nova (Carthagen), Ieloa (Teloa), Clunia (Coruna), Dertosa
(Tortosa), Ergavica (Santaver), Ilercaevonia (Amposta), Ilerda (Lerida),
Ilici (Elche), Orca (Huesca), Bracara (Braga), Saguntum (Murviedro),
Segobriga (Segorbe), Tarraco (Tarragona), Turiaso (Tarrazona). — 4)
Wyspy: Palearae (Majona), Pitynsae auton. i cesarsk. miedz.
z napisami punick. celtyberyjsk. łacińsk. —

II.) Gallia: 1) Aquitania, auton. srebrn. miedz. i 3 miejsc. auton.
między temi: Avernus (Auviergne) miastowiśnych Królów (Epadnac-
tus rebr. miedz., Verungetoria słoty. Vergasillaunus miedz.), Cadura
(Cahors) rebr. (własny Król: Lucterius), Pictavi (Poitou) rebr. (własny
Król: Divatius), Sotiates i os rebr. (własny Król: Adjetuanus), Tu-
rones (Tours) rebr. — 2) Gallia Narbonensis 30 miejsc. auton. srebrn.
i miedzian z napis. greck. łacińsk. między temi: Allobroges rebrn. (włas-
ny Król: Indutiomarus), Avenio (Avignon) rebr., Antipolis (Antibes) rebrn.,
Glannum rebr., Massilia ^(Marseille) rebr., Segurii (Ségur) rebr. — Kolonie rzymskie
cesarskie: Cabellio (Cavaillon) rebr. miedz., Remaous (Rèmes) rebrn.
miedz., Rusicino (Roussillon) miedz., Vienna (Vienna) miedz. — 3) Gallia
Lugdunensis, auton. srebrn. i miedz. 19 miejsc. między temi: Aedui (Autun)
rebr. (własny Król: diutaricus), Cabillonum (Chalon) rebr., Carnutes (Chartain)
miedz. (własny Król: Tasgetius, Lexovii (Lisieux) miedz. (własny Król: Viri-
dorica), Rotomagus (Rouen) miedz., Segunni (Beaumont) rebr., Senones (Sens) rebr. —
Kolonia cesarska rzymska: Lugdunum Copia (Lyon) rebr. i miedz. — 4) Gallia Belgica

auton. srebrn. i miedz. 12 miejsc, napisy greckie i łacińskie. Między temi: La-
tanium (Chalons sur Marne) miedz., Eburones (Liège) srebrn. (napisy: Ambio-
rix, Tambil srebrn.), Lenci (w Lotaryngii) srebrn. (napisy: Trogirea, srebrn.),
Maquas (?) srebrn., Solimariaca (Soulsoise) elektr. i srebrn. (napisy: Abucato,
Abudos, Auloib, Paros, złoty, elektr. miedz.), Tornacum (Tournay) srebrn., Ubi-
na (Kolonia) srebrn., Verdunum (Verdun) srebrn.; Kolonia cesar. rzymsk.: Agrip-
pina (Coln) miedz. (za Postumina)

III) Britannia: Monety złote, elektr., srebrn., miedz. Król i pa-
ni: Legonax, złoty; Eppillus, złoty, Calles. srebrn., Tinc. złoty, Viri...
złoty, Tascioranus złoty, elektr., Cunobelinus złoty, srebrn., miedz. Rodnoe Kró-
lowa, złoty, srebrn.

IV) Germania nie była monetą z napisami greckimi, znane są tylko mone-
ty turowskie (Scutellatae - Regenbogen schüsselchen). - Cesarz rzymski
Hadrian był monetą miedzianą z napisem: Mon. Nor. (Metallum Noricum).

V) Italia: Prowincje: 1) Italia superior, auton. miedz. w miejscach:
Aquila, miedz., Ravenna, miedz., Ticinum (Pavia) srebrn., miedz., tubiliter
monety królowie Ostgotów: Totilas, Odoakr. - 2) Etruria, auton. z
napisami etruskimi, w miejscach: Populonia (Pombino) złoty, srebrn., miedz.,
Telamon, miedz., Veji (Isola Tarnese) miedz., Viterna (Mons di Marone)
miedz., Veulonia miedz., Volaterrae miedz. - 3) Umbria au-
ton. miedz. z napisami umbryjskimi lub greckimi, w miejscach: Ariminum
(Rimini) miedz., Iguvium (Gubbio) miedz., Pisaurum (Pesaro) miedz. z napisem
greckim i łacińskim, Piturnum miedz., Tuder (Todi) srebrn., miedz., Vettina (Bet-
tona) miedz. - 4) Picenum, auton. miedz. w miejscach: Ancona, Ascu-
lum, Hadria (Atri) - 5) Marrucini, auton. miedz. w miejscach: Teate
(Chieti). - 6) Latium, auton. srebrn., miedz. i otowane, w miejscach:
Alba (Albano) srebrn., Aquinum, miedz., Aricia (Aricia) otow., Marubium,
 Minturnae (Tuscaneta) srebrn. z napisem oskijskim, Palacium, Roma,
z napisem łacińskim, Signa srebrn., Sora srebrn., Tuscanum (Tuscani) otow.,
 Veitruae otow., Verulae otow., Vesua srebrn., miedz. - 7) Samnium
i Frentani, auton. głównie miedz. z napisami oskijskimi w miej-
scach: Resernia (Isernia), Allifae srebrn., Aquilonia (Lecorona), Bene-
ventum, Corfinium (S. Pelino) złoty, srebrn., Frentani, Larinum z napisem
greckim i oskijskim, Metes, Telesia. - 8) Campania auton., srebrn.
miedzianą, w miejscach: Acerrae, Atella (Cummo), Arunum, Capatia (Capazo),
 Calatia trans Volturnum (Galezze), Cales (Calvi) srebrn., Capua z napisem oskij-
skim, Comulteria (Chiusi di S. Ferrante) z napisem oskijskim, Cosa, Cumae złoty, srebrn.,
 miedz., Heraclea (Merulanum), Hydruntina vel Uria srebrn., Neapolis, złoty,
 srebrn., miedz., Nola srebrn., Nuceria Alfaterna (Nocera) srebrn., miedz. z napi-
 sami greckimi i oskijskimi, Phistelia (Puteoli) srebrn. z napisem greckim i oskij-
 skim, Pisten-
 tia srebrn., Stabiae, Suessa (Vesuvio) srebrn., miedz., Teanum (Tiano) srebrn., miedz.,
 z napisem oskijskim i łacińskim, Venafrum, Viteris srebrn., z napisem oskij-
 skim; Złote monety z napisem Roma i listami cesarstwa 20, 40, 60 - oraz srebra -

9) Apulia, autonom. rebrne i miedziane (w miejscach: Arpi, rebr., Asculum, Barium, Caesium rebr., Cannusium, Luceria, Merinum, Nativum (Bisceglia), Rubi vel Rybastini rebr., Salapia (Salpi), Sipontum Teate rebr., Uvium vel Hyrion, Venusia 2 napis. Taurinikum. —
10) Calabria, autonom. miedziane w miejscach: Asentini, Brundisium, Butuntum (Bitonto), Callipolis (Gallipoli), Hydruntum (Otranto), ^{nap. greck.} Oryzastrum (Sternaccio), Tarentum (Taranto) 2 loty, rebrny, miedzian, ^{nap. greck.} Ugentum (Ugento) miedz. — 11) Lucania, autonom. rebrn., miedz. w miejscach: Atinum (Diano), Bruxentum vel Pyxis (Policastro) rebr., Cossa, Cosilynas, Grumentum (Palazzo), Heraclea (Polioro) 2 loty, rebrn., miedz., Laos rebr., Metapontum (Torre di Mare) 2 loty, rebr., miedz., Palinurus-Molpis rebr., Posidonia vel Paestum (Pesti) rebrny; 2a Augusta i Tiberina bito tu rzymskie monety miedziane, Uvium rebr., Sybaris rebr., Thurium (Terra nuova) 2 loty, rebrn., miedz., Urrentum, Velia (Castell'a Mare) rebrn., Copia miedz. — 12) Prutium, autonom. rebrn., miedzian. w miejscach: Prutium, 2 loty, rebrn., miedz., Caulonia (Castel Vetere) rebr., Croton rebr., Hipponium cypli Vibo Valentia (Monteleone), Locri Epizephyrii (Motta di Buzzano) rebr., Iredema, Mesima (Messima), Nuceria (Nocera), Pandoria (Castel Franco) rebr., Peripolium Pitunata (dimmana) rebr., Petelia Strongoli, Rhegium (Reggio di Calabria) rebr., Somea vel Tempae (Torre del Lupi) rebr., Terina (S. Eufemia) rebr.

VI) Sicilia: 1) Sicilia, autonom. rebrne i miedz., w miejscach: Abacaenum (Trapani) rebr., Abella (Avola), Acorae (Pallazola), Adranus (Aderno), Aetna (S. Maria di Licodia) rebr., miedz., Agathyrnum (S. Agatha), Agrigentum (Agrigenti) ~~2 loty~~ 2 loty, rebrn., miedz. (Tyrranthea) agrigentyni bili monety miedz.: Hiero r. 476-472 przed Chryst., Phintias r. 280 przed Chr. — 2a Augusta cesarska rzymska kolonia, miedz., Agrinum (S. Filippo d'Argiro), Alaesia (Torre di Tusa), Aluntium (S. Philadelphus), Amestratus (Mistretta), Asorus (Asaro) 2 napis. Taurinikum, Caena, Calacte (Coronia), Camarina rebr., Catana rebr., Conturipe (Centorbi), Cephaloedium (Cefalu) rebr., Enna (Castro Giovanni) rebr., Entella (Antella) rebr., Erbesus (di Grutti), Eryx (Monte di S. Giuliano) rebr., Euboea (Terra nova) rebr., Galarina (Gagliano) rebr., Gelas (Terra nova) 2 loty, rebrn., Heraclea (Capo Bianco) rebr., Himora vel Thermae Himenerenses (Termini) rebr., Hybla magna (Paterno), Hyccara, Jaetae vel Jetae, Leontini rebr., Lilybaeum (Maratula), Longone rebr., Macella (Macellaro), Marara rebr. 2 napisem punick., Megara, Menaeum (Mineo), Mesaurium rebr., Messana rebr., Tancle (Messina) rebrn.,

Mamertini (Messina), Morgantia (Murg) srebr. miedz. z napisami punick., Metya srebr. z napis. greek. i punick., Nacona, Naxos (Schio del Taormina) srebr., Nectum (Noto), Panormus (Palermo) złoty, srebrn. miedz. z napisem punickim lub greek. (za Augusta i Tiberiusa cesarska i rzymska miedz. z napisem łacińsk.), Petri (Casal della Pietra), Segesta (Pieri di Barbera) srebr. (za Augusta rzymska kolonia cesarska miedz. z napisem łacińsk.), Selinus (Castel vetrano) srebr. Solus (Castel di Solanto), Tauromenium (Taormina) złoty, srebrn. miedz., Triscala, Tyndaris, Tyrauna miedz. — 2) Inulae sicilianae autonom., miedz. w miejscach: Cossura (Santelaria), Gaulus (Gozzo) z napis. greek. i punick., Lipara, Lepadusa (Lampedusa), Melita (Malta) z napis. greek. i łacińsk., Sardinia srebrn. i miedz. z napisem greek. i punick. (rzymskie konsularne miedz. z napis. łacińsk.). — 3) Syracuse (Siragusa) auton. złote, srebr. miedziane (Krolow i Tyrantow Sytylii: Gelo r. 485-478 przed Chryst. srebrn. miedz., Hiero I r. 478-466 przed Chryst. i jego zony Philistis srebrn. miedz., Dionysius I r. 405-365 przed Chryst., Dionysius II r. 365-343 przed Chr. srebr., Agathocles r. 317-289 przed Chr. złot. srebr. miedz., Hicetas II dor. 273 przed Chr. złoty, Hiero II r. 269-215 przed Chr. złot. srebr. miedz., Hieronymus r. 215-214 przed Chryst. złot. srebrn. miedz. Monety syrakuzanckie należą do najpiękniejszych wyrobów.

VII) Dacia Pannonia, Moesia ^{superior} po zawojowaniu bilita tylko w koloniach Cesarze rzymscy monety miedziane n.p. w Sabargi (Stein am Ringer) Dardanii, Aeliana Pincenoria (Zrak), Viminacum (Kostolac). — W Merzyi niższej (Moesia inferior) bilit Grecy monety miedziane w tych miejscach dopokąd były autonomiczne: Callatia (Kollati) także srebr., Dionysopolis (Balvick), Istrus (Istere) także srebr., Marcianopolis (Smertwie), Nicopolis, Tomi (Zegni Pangola). Po zawojowaniu potworzyli w tych miejscach Cesarze rzymscy kolonie w których bilito pieniądze.

VIII) Thracia. Orobne Krolestwo w którym bilit monety u dzielni Krolowie: Sentes III r. 324 przed Chryst., Lysimachus r. 324-282 przed Chr. złot., srebr. miedz., Agathocles (syn Lysimacha), Tarias (syn Lysias) miedz., Cavarus r. 219-200 przed Chr. miedz., Cotys II (r. 171 przed Chr.) w stacii Krol Bosforu, srebr. miedz., Cotys III (za cesarza Pompejus) w stacii Krol Bosforu, miedz., Saldales II (syn Cotysa III) za cesarza Pompejus i Juliusa Cezara, miedz., Rhoeometales I za cesarza Augusta, bit najpród własne monety miedz., potem rzymskie, w stacii Krol Bosforu, Cotys V i Rheocuporis za cesarza Augusta i Tiberiusa, najpród własne miedz., potem rzymskie srebr., w stacii Krolowie Bosforu, Rhoeometales II za Tiberiusa, Caliguli Claudiusa bit rzymskie miedz. podobne w Bosporze, miedz., srebrn. w Ednis r. bit monety srebrne. —

1) Thracia było tu w następujących miejscach monety greckie autonom. a porządkowaniu cesarskie rzymskie: Abdera (Polystilo) srebr. miedz., Aenus (Enos) srebr. miedz., Anchialus miedz., Apollonia (Sizoboli) miedz., Arnae srebr., Bisanthe (Rodosto) miedz., Bizya miedz., Byzantium (Constantinopolis, Istambul) srebrn. miedz. a o Juliusa Caesara do Mauciana rzymskie miedz., Cossea złot., Cyrcela (Ipsala) miedz., Deultum vel Derveltus (Zagora) miedz. tylko rzymsk. Kolonii cesarsk., Dicaea vel Dicaeopolis (Yakbeli) miedz., Diium miedz., Hadrianopolis (Edrene) miedz. i rzymskie, Maronea (Marogna) złot. srebrn., Mesembria (Missirria) srebr. miedz., Nicopolis ad Nestum tylko rzymsk. miedz., Odessus (Varna) miedz., Passa miedz., Paulalia (Kustendil) tylko rzymskie miedz., Perinthus (Eski Erekli) miedz., Philippopolis (Filibe) miedz., Platinopolis (Dzgir Erkene) miedz., Sala miedz., Servia (Sofia) tylko rzymskie miedz., Tempyra miedz., Topirus tylko rzymskie miedz., Trajanopolis vel Augusta Trajana (Orichovo) tylko rzymskie miedz. —

2) Chersonesus Thracica autonom. w miejscach: Aegospotamos miedz., Aeolium miedz., Agathopolis miedz., Alopeconnesos (Alexi) miedz., Callipolis (Callipoli), Cardia (Karidia) srebr. i miedz., Cherroneos srebr. i miedz., Coela kolonia cesar. rzymsk. miedz., Crithosium vel Crithote (Callipolis) miedz., Eleus (Eles-Burun) srebrn. miedz., Cyri-machia (Eksemil) srebr. miedz., Madytus (Maito) miedz., Selybria (Selirria) srebr., ~~Scotus~~ Scotus Zalova miedz. i rzymskie miedz.

3) Inoulae Thracicae autonom. miedz. w miejscach: Imbrus (Embro), Lemnus wyspa: Hephæstia (Rapanidi) miedz., Myrina (Paleo-Castro) miedz.; Samothrace miedz. i rzymskie; Thasos (Tasso) złot. srebrn. miedz. autonom. i rzymskie cesarskie miedz. —

4) Odryssae auton. Krolowie: Spardocus (r. 450 przed Chryst.) srebr. podobno król Bostorum. Amadocus I r. 400 przed Chr. miedz.; Teres II miedz.; Amadocus II r. 350 przed Chryst. miedz.; Seuthes IV. miedz.

IX) Illyricum auton. Krolowie: Demetrius r. 220 przed Chryst. srebr.; Monunius (panował w Dardanii i Dyrrachium) srebr. tetradrachmy; Gentius r. 165 przed Chryst. miedz.; Ballaeus miedz.; Larius czyli Laries miedz. — Miejsca auton. Alvona (w Liburnii), Dalmatia tylko rzymskie, Allesta miedz., Amantia (Nivitza) miedz., Apollonia (Pollina) srebr. miedz. i rzymskie miedz., Briludium miedz., Dylliones miedz., Daorsi miedz., Dyrrachium (Durazzo) srebr. i miedz., Enchelees miedz., Olympa miedz., ~~Oricus~~ Oricus (Ericho) miedz., Scodra (Skutari) miedz., Dyscelados wyspa, Issa (Dissa) wyspa miedz., Pharos (Desina) wyspa, srebr. miedz.

X. Graecia. 1) Paeonia autonom. Krolowie monety rebr.: Antiochus
 r. 340-330 przed Chr. st.; Eupolemus miedz.; Lycegeus; Patrans. - Migira
 auton. miedz.: Nysa. 2) Macedonia autonom. Krolowie: Alexander
 I r. 499-454 przed Chr. st.; Perdiccas II r. 454-413 przed Chr. st., Ar-
 chelaus I r. 413-399 przed Chr. st., Aeropus III r. 399 przed Chr. st. miedz.,
 Pausanias r. 398 przed Chr. st. miedz.; Amyntas II r. 397-371 przed
 Chr. st. miedz.; Alexander II r. 371 przed Chr. st. miedz.; Perdiccas III r. 366-
 359 przed Chr. st.; Philippos II r. 359-336 przed Chr. st. rebr.; Alexander
 III wielki r. 336-323 przed Chr. st. rebr. miedz.; Philippos III
 Arrideus r. 323-317 przed Chr. st. rebr. miedz.; Cassander r. 316-298
 przed Chr. st. miedz.; Philippos IV (r. 298-297 przed Chr. st.) miedz.; Alexander IV
 r. 297-294 przed Chr. st. miedz.; Antigonos (panował w Azji r. 307-301 przed
 Chr.) st. rebr. miedz.; Demetrius I. Poliorcetes (syn Antigona I) r.
 294-287 przed Chr. st. rebr. miedz.; Pyrrhus (Krol Epiru) r. 287-286
 i 274-272 przed Chr. st. rebr. miedz.; Antigonos I Gonatas (Krol Thracji) r. 286-282 przed Chr. st.; Anti-
 gonos I Gonatas r. 282-243 przed Chr. st. rebr. miedz.; Demetrius II
 r. 243-233 przed Chr. st. miedz.; Antigonos II Doson r. 232-220 rebr.
 miedz.; Philippos V r. 220-178 przed Chr. st. rebr. miedz.; Perseus r. 178-
 168 przed Chr. st. rebr. miedz.; Philippos VI Andronicus r. 149 przed
 Chr. st. rebr. miedz.; - Titus Quinctius Flaminius Consul rzymski
 stoty r. 196 przed Chr. st. nobilitus pod Lyncecephalae pobit Philippa V.
 bit mon. stot. - Później monety rzymskie z wyprawami na Macedonia rebr.
 ne i miedziane. - Thracia autonom. w Macedonii: Acanthus (Eristo)
 rebr. miedz.; Alane rebr.; Aegae, Aenia (Cap Karaburnu) rebr.; Amphi-
 xus rebr. miedz.; Amphipolis (Yeni-Kiöi) stoty, rebr. miedz. - później rym.
 stoty miedz.; Aphytis (Afeto) miedz.; Apollonia (Polina) rebr. miedz.; Arethusa
 rebr. miedz.; Argilus miedz.; Berga (Sakhyro) miedz.; Berhosa (Veria) miedz.;
 Bisaltiae rebr.; Bottiaea rebr. miedz.; Cassandrea vel Potidaea ko-
 lonia rzymska cesar. rebr. miedz. (Moneta Apollodora Krola Cassandrei
 rebrna, auton.?), Cassera rebr.; Chalcis stoty rebr. miedz.; Dium (Sten Dia)
 Kolonia cesar. rzymska miedz.; Edessa (Vodhena) Kolonia cesar. rzymska
 miedz. z napisem greckim; Euridicea miedz.; Heraclea Sintica (Zerovkhori)
 rebr. (Moneta tyranna: Aidaeus miedziane); Leta rebr.; Menae (Calandra)
 rebr. miedz.; Neapolis (Polykhrono) stoty rebr. miedz.; Olynthus (Ryo-Mama)
 rebr. miedz.; Orestae rebr.; Ortheskia rebr.; Orthogoria rebr. miedz.;
 Ossa rebr.; Pella (Ala Chusa) rebr. miedz. później rzymskie miedz.; Phila miedz.;
 Philippi (Filipah) stoty rebr. miedz. później rzymskie miedz.; Potidaea miedz. 2.,
 Pydna (Ayan) miedz.; Pythium miedz.; Scione (Yeni Kassandra) rebr. miedz.; Scotussa
 rebr. miedz.; Stobi miedz. - później rzymskie miedz.; Thessalonica rebr. miedz.;

Thessalonica (Salonichi) miedz., pozniej rymotkie miedz., Trachelium
 miedz., Tyriosa reb., Uranopolis (Larva) miedz. — 3) Thessalia
 autonom. reb. miedz. Tyrann. Tessali Troiphon okolo r. 336 przed Chryst.
 reb. miedz. — Miezja autonom. Aenianes reb., Alos, Argeos reb.,
 Atrax (Sidiro-Peliko) reb., Cierium (Mataranga) reb., Crannon
 (Madochilar) reb., Ctemene reb., Demetrias (Goritzia) reb., Elatea
 Makrikhori, Ethnestae, Eurymene (Karitzia), Gomphi (Skumbos),
 Gyrtone (Zatari), Heraclea Trachinenois reb., Hestiaeotis
 reb., Homolium (Fteri) reb., Lamia (Zeikun) reb., Lapithae reb.,
 Larissa reb., Magnesia (Agalasti) reb., Malianses, Metropolis
 (Kastri) reb., Mitynae, Moprium (Karatrchar), Betaei reb., Oth-
 rytiae, Salinna (Gardhiki), Lerthaeia reb., Phacium (Alifaka),
 Phalanna (Karadocholi) reb., Pharsadon (Gritzianno) reb., Phar-
 salus (Tessala) reb., Pherae (Valestino) reb., Tyranna: Alexandra
 r. 369-359 przed Chr. i miedz.), Philippopolis reb., Proarna (Chyne-
 ko-Kastro) reb., Scotussa (Supli) reb., Thibros, Tricca (Trikkala)
 reb., Thaloneos insula (Philiodromia), Irtthesia insula, PAPA-
 rethus (Scopelo) reb. i rymotkie miedz., Sciathus (Skiatho) insula. —
 4) Epirus autonom. reb. i miedz. Krolowie: Neoptolemus + 352 r.
 przed Chr. miedz., Aristas r. 352-342 przed Chr. miedz., Alexander I. ^(syn Neoptolema) r. 342-
 332 przed Chr. zlot., reb. miedz., Pyrrhus r. 294-272 przed Chr. zlot. reb.,
 miedz. waz. z swa matka Phthia z onq Aeacides'a miedz., Ale-
 xander II r. 272 przed Chr. reb. miedz. — Miezja auton. Ambraia
 (Arta) reb., Anthrotum (divari) miedz i rymotkie kolon. miedz., Cas-
 rope (Zalongo) reb., Celtae Aulonites, Damastium reb., Ithorram,
 Molossi, Nicopolis (Paleo-Beryza) miedz i rymotkie kolon. miedz.,
 Pandosia vel Phoenicea miedz i rymotkie kolon. miedz., Theo-
 protia, Corcyra insula (Corfu) reb. miedz. i rymotkie miedz.,
 Cassope Corcyrae (na wyspie Corfu). — 5) Acarnania autonom.
 reb. miedz. — Miezja autonom.: Alyzia reb., Amphilochium
 et Argos Amphilochicum reb., Anactorium (Dios Petros) reb., Hecalea
 (Vojnitsa) reb., Leucas vel Leucadia (Santo Maura) reb. miedz i rymotk.
 miedz., Oniadae (Trigarchokastro), Stratos (Lepenu) reb., Thyreum
 (Zaverzha) reb. — 6) Aetolia autonom. zlot., reb. miedz. — Miezja
 auton. miedz. i reb.: Apollonia, Athamaneos, Calydon (Kurtaga) miedz.
 i rymotkie miedz., Dysimachia (Lapadkates) reb., Naupactus (Lepanto)
 reb. miedz. — 7) Locris autonom. reb. i miedz. — Miezja: Amphissa
 (Salona), Aecia, Locri reb. miedz., Locri Epiconemidii, Locri Opuntii reb.
 miedz., Scarphea (Andera), Sarphea (Pundvitsa), Thronium (Romani). —
 8) Phocis autonom. zlot., reb. miedz. — Miezja: Amphicaca (Thadki), Cynarissus,
 Delphi (Kastri) reb. miedz i rymotkie miedz., Elatea (Lerzta), Medeon vel Modeon
 (Thesfina) reb., Sithorea (Velitzia) —

g) Boeotia ^{aut.} auton. srebrn. miedz. - Miejscza: Anthedon (Antioch),
 Aspledon (Aspochastro) srebr., Chaeronea (Kapurna) srebr., Copae (Topoglia)
 srebr., i rymotkie miedz., Coronea (Camari) srebr., Delium (Phileori) srebr.,
 Erythrae srebr., Hyla, Iomene, Larymna (Bazaraki), Lebadeia (Li-
 vadia), Mycaleus srebr., Orchomenus (Skripus) srebr., Pelecania,
 Pharae vel Pherae (Andritza) srebr., Plataeae (Kokla) srebr., Potyiae,
 Tanagra (Grinadha) srebr. i rymotkie miedz., Thebae (Thiva) złot.,
 srebr. miedz., Thespiae (Eremo) srebr., i rymotkie miedz., Thioebe (Kako-
 ria). - 10) Attica et Megaris auton. srebr. miedz. - Miejscza au-
 ton.: Anaphlystus (Anafysto), Athenae (Ateny) złot., srebr. miedz.,
 Arctini, Decelia (Tatoy), Eleusis (Levina) miedz. i rymotkie miedz.,
 Megara, srebr. miedz., i rymotkie miedz., Nisaea, Oropus, Pagae (Patto)
 tylko rymotkie miedz., Regina insula srebrn. miedz. i rymotkie miedz.,
 Helena vel Cranae insula (Makronisi) miedz. i rymotkie miedz.,
 Salamis (Koluri) miedz. i rymotkie miedz. - 11) Peloponnesus:
 a) Achaja, Corinthia, Sicyonia et Phliasia auton. srebr. miedz. Miejscza:
 Achaja srebr. miedz. i rymotkie miedz., Aegialus, Aegira (Paleokastro)
 miedz. i rymotkie miedz., Aegium (Votitza) srebr. miedz. i rymotkie
 miedz., Bura (Tropia) tylko rymotkie miedz., Carinola, Corinthus
 (Gortho), srebr. miedz. i rymotkie miedz., Patrae (Patraso) srebr. miedz. i
 rymotkie miedz., Pellene (Zupa) srebr. miedz. i rymotkie miedz., Phlius
 (Stin Rhakhiotissa) srebr. miedz. i rymotkie miedz., Rhypae, Sicyon
 (Vasilika) srebr. miedz. i rymotkie miedz. - b) Elis ^{auton.} (srebr. miedz. -
Miejscza: Elis srebr. miedz. i rymotkie miedz., Eurydium, Phea, Picala,
 Phigalea, Stylus, Astoria insula, Cephalonia insula srebr. miedz.,
 Ceanium in insula Cephaloniae srebr. miedz., i rymotkie miedz., Palen-
 tes in insula Cephaloniae (diakuri) srebr. miedz., Poni in insula Cephalo-
 niae (dimonia) srebr. miedz., Same (Mint) in insula Cephaloniae srebr.,
 Lacynthus (Zante) insula srebr. miedz. i rymotkie miedz., Itaca
 (Iriaki) insula miedz. - c) Messenia auton. srebr. i miedz. -
Miejscza: Messenia srebr. miedz. i rymotkie miedz., Amphaea (22222)
 (Auria), Colone (Kastelia) miedz. i rymotkie miedz., Corone (Peta-
 lichi), Cyparissia (Arkadia) miedz. i rymotkie miedz., Mnethone
 (Molon) tylko rymotkie miedz., Pylus (Pavario) srebr. miedz. i rymotkie
 miedz., Thuria (Veis-Aga) miedz. i rymotkie miedz. - d) Laconica
 auton. srebrn. i miedz. Królowie lacedemonscy: Agesilaus srebr., Polydorus,
 Agreus r. 309-265 przed Chryst. srebr., Cleomenes III r. 230-220 przed Chryst. srebr. -
Miejscza auton.: Asopus (Pasa) tylko rymotkie miedz., Boeae (Vatika) tylko
 rymotkie miedz., Gythium (Marathoniri) tylko rymotkie miedz., Lacedaemon
 (Moiria) srebr. miedz. i rymotkie miedz., Las (Parrara) tylko rymotkie miedz.,
 Pyrrhichos (Kavalos) auton. miedz., Taleum (może o Gallia Narbonensis) -

e) Argolis et Cynuria auton. rebr. miedz. - Miejscza: Argos rebr. miedz. i rymotkie miedz., Asine (Kandia) aut. miedz. i rymotkie miedz., Eleonae (Kurtosi) aut. miedz. i rymotkie miedz., Epidaurus (Pichavro) aut. rebr. miedz. i rymotkie miedz., Eva (Paleokastro) aut. miedz., Hermione (Kastri) aut. miedz. i rymotkie miedz., Methana aut. miedz. i rymotkie miedz., Midea (Dendra) miedz., Thyrea (Lutka) miedz., Troezen (Dhamala) aut. rebr. miedz. i rymotkie miedz., Trine (Ypsili) insula rebr. miedz., Tirasenus (Trikhiri) aut. miedz. - f) Arcadia auton. rebr. miedz. - Miejscza:

Alea (Kotini) miedz. i rymotk. miedz., Aliphera (Nerovitsa) miedz., Asea (Frangovrysi) miedz., Basilis, rebr., Eaphyae (Khotusa) aut. miedz. i rymotkie miedz., Charisia rebr. miedz., Clitorium (Mazi) rymotkie miedz., Heraea (Dianni) aut. rebr. rymotkie miedz., Mantinea Antigonia (Paleopoli) aut. rebr. miedz., rymotk. miedz., Megalopolis (Sirano) aut. rebr. miedz., rymotk. miedz., Methydrium (Pyrgos) aut. miedz., Orchomenus (Kalpatiki) rymotkie miedz., Palantium (Tripiditza) aut. miedz., Pheneus (Lonia) aut. rebr. miedz., i rymotkie miedz., Phigalea vel Phialea (Pavlitza) aut. miedz., i rymotkie miedz., Pophis (Triprotamo) rymotkie miedz., Symphelus (Kionia) aut. rebr. miedz., Tegea (Palea Episkopi) aut. rebr. miedz., i rymotkie miedz. (monety: Allus Krol tegaeński, aut. miedz.), Thelpusa (Vanena) aut. miedz. i rymotkie miedz., Thison aut. rebr. i miedz. -

g) Creta (Candia) insula, auton. rebr. i miedz. rymotkie miedz. - Miejscza: Allaria miedz., Apollonia rebr., Aptera (Paleokastro) rebr. miedz., Arcadia (Kritsa) rebr., Argos (rebr., Arsinoe miedz., Axus czyli Oaxus miedz., Caritae, rebr. miedz., Chersonesus (Koronisi) rebr. miedz., Cnosus (Makro Teicho) aut. rebr. miedz., i rymotkie miedz., Cydonia (Kanea) aut. rebr. miedz. i rymotkie miedz., Cyparissus rymotk. miedz., Eleutherna aut. rebr. miedz. i rymotkie miedz., Elyrus (Rhodovani) aut. rebr. miedz., Gortyna, auton. Kreta, rebr. miedz., ~~Ida~~ i rymotkie miedz., Ithrapytra (Girapetra) rebr. miedz. i rymotk. miedz., Ithytacus (Temenia) aut. rebr., Itanus aut. rebr. i rymotk. rebr., Lampa vel Lappia (Polis) aut. rebr. miedz., i rymotk. miedz., Lasos miedz., Lissus (Haghis Kytho) miedz., Lysitrus aut. rebr. miedz. i rymotkie miedz., Olus (Guoin) aut. rebr. miedz., Phalanna Petra. aut. miedz., Phaotus (Hagios Johannes) aut. rebr. miedz., Phalanna rebr., Phalasarina (Kutri) rebr. miedz., Polythemia (Paleokastro) rebr. miedz. i rymotkie rebr. miedz., Praesus rebr. miedz., Prionus rebr. miedz. i rymotkie miedz., Rhaneus (Hagis Myro) rebr. miedz., Rhitymna rebr. miedz., Sybritia (Veni) rebr. miedz., Tanos rebr. miedz., Tegea rebr. miedz., Thalassa (Kaloglimno) aut. miedz. i rymotkie rebr. miedz., Tyllissus rebr. - h) Euboea (Negroponte) insula aut. rebr. miedz. -

Miejsc: Artemisium (Syrochori) rebr. miedz., Caryotus ^{zlot.}
 rebr. miedz. i rymskie miedz., Cereinthus miedz., Chalcis (Negroponte)
 rebr. miedz., Eretria (Zoto Bufalo) rebr. miedz., Ithotiaea (Orio) rebr.
 miedz. — i) Inoulae Maris Aegaei: ^{auton.} Limorgus miedz. (Miejsc: z
 Aegiale miedz., Andrus rebr. miedz. i rymskie miedz., Ceos vel Lea
 (Lea) rebr. miedz. (Miejsc: Carthaea rebr. miedz., Coreia rebr. miedz.,
 Julius miedz., Pocesta miedz.), Limolus miedz., Cythnos (Thermia) miedz.,
 Delus rebr. miedz., Gyarus (Yura) miedz., Joo (Orio) miedz. i rymskie miedz.,
 Melos (Mile) rebr. miedz. i rymskie miedz., Myconus rebr. miedz.
 i rymskie miedz., Naxos rebr. miedz. i rymskie miedz., Paros
 rebr. miedz. i rymskie miedz., Pholegandrus miedz., Seriphus miedz.,
 Siphnus rebr. miedz. i rymskie miedz., Syrus miedz. i rymskie
 miedz., Tenuus rebr. miedz. i rymskie miedz., Thera (Santorin) miedz.
 i rymskie miedz.

Asia. I) Bosphorus Cimmerius, Pontus, Colchi et Chers-

sonesus Taurica. auton. zlot. elekton., stebrn. potin. miedz.
 i rymskie rebr. miedziane. — Szereg Krolow bosphorskich 2 dy-
 nastyi Achaemenidow auton. zlot. elektr. rebrn. potin., miedz.
 i rymskie rebr. i miedz. — Miejsc: auton. 31 miast: Ker-
 kine, Chersonesus (Kerka), Heraclea, Panticapea (Kern), Theodo-
 ria (Kaffa), Olbia vel Albipolis, Tyres (Akherman), Achillea, Gorgippia
 Phanagoria (Taman), Amisus vel Piraecus (Samsun), Peraeus (Ker-
 runt), Gazaura (Turkhal), daodicea (Ladik), Neocaesarea (Nikhsar),
 Pharnacia, Sarbanissa, Sebastopolis, Trapezus (Trebizonda) Zela
 (Zilleh). — II) Provinciae Minoris Asiae: 1) Paphlagonia
 auton. rebr. miedz. i rymskie miedz. (Krol. paphlagonski: Pylae ^(Synegolu)
 menes miedz.). Miejsc: auton. 12 jako to: Aboni Tychos vel Jonopolis,
 Aegialus ryms. Amastris vel Sesamus, Cromna, Gangra vel Gerna-
 nicopolis (Changreh) ryms. Neoclaudiopolis ryms., Pompeiopolis (Tsch
 Kopri) rymsk., Sebastia (Sivas), Sinope (Sinub) i t.d. — 2) Bithynia
 auton. rebr. miedz. i rymskie. Szereg Krolow bithynskich:
 Nicomedes I r. 276-250 przed Chr., Prusias I do r. 187 przed Chr., Prusias
 II. do r. 149, Nicomedes II Epiphanes r. 149-93, Nicomedes III. Epiphanes
 r. 93-73, Pradaltis Krolowa (?), Musa Orsobaris Krolowa (?). — Miejsc: 24
 auton. rebr. miedz. i rymsk.: Apamea vel Mytlea, Astacus, Bithy-
 nium vel Claudiopolis (Ooli), Caesarea, Chalcedon (Kadi Kibi), Cino vel
 Prusias ad mare (His), Cratia vel Flavionolis, Hadriani (Adranos), Hadria-
 nopolis, Heraclea in Bonto (Eregli) rebr. miedz. i rymsk. (Krolowie heraklejcy:
 Simotheus r. 336 przed Chr. rebr., Dionysius ziona Amastris r. 330 przed Chr. rebr.),

Julionopolis vel Gordium, Zicaea (Zonik), Nicomedia (Zomid),
 Prusa ad Olympum (Prusa), Prusias ad Hypium vel Cierus (Hokub),
 Trinaea, Trum (Trilos). — 3) Mysia auton. 2 tote, elektr. srebrn.
 miedz. i rymok. — Miejsc 25 auton.: Adramyttium, An-
 tanderus, Apollonia ad Thyndaeum (Abullionte), Aenos, Atarneus,
 Came, Cyzicus (Bal Kis) 2 tote, elektr. srebr. miedz., Gargara, Gor-
 githus, Germa, Hadrianotherae, Lampisacus (Lepok), Mile-
 topolis, Parium (Kiemei) 2 tote, srebr. miedz., Pergamus (Pergama)
 2 tote, elektr. srebr. miedz. (Krot pergamski: Philetaerus w 3 i 2
 wieki przed Chr. srebr. miedz.), Perperene, Pitane, Poemanenus (Ma-
 nias), Priapus (Karabaa), Trimenothyritae, Poroselene insula
 (Mykonisi), Proconnesus (Marmara). — 4) Troas auton.
 2 tote, elektr. srebrn. miedz. i rymok. — Miejsc 15: Abydos
 (Aidos) 2 tote, elektr. srebr. miedz., Alexandria Troas (Eski-Stambul) elektr.
 srebr. miedz., Arisba, Berytis, Dardanus, Hamaxitus, Ilion (Dunar-
 Dacchi) srebr. miedz. i rymok., Neandria, Ophrygium, Scepsis, Sigeum,
 Thebe, Zeleia, Tenedus insula 2 tote, srebr. miedz. — 5) Aeolis auto-
 nom. srebr. miedz. i rymok. — Miejsc: 13: Aegae (Gazel-Kisar)
 Cyne (Sakli), Elaea (Falva), Larissa, Myrina, Neontichos
 (Ainadzhik), Tennum (Menimen), Lesbos insula (Mietelino) rymok.
 miedz., Eresus, Methymna (Molivo) in insula Lesbos, Mytilene,
 Nape. — 6) Ionia auton. 2 tote, elektr. srebrn. miedz. i rymok.
 — Miejsc: 25: Ionia rymok., Apolloniq, Cadme vel Priene
 (Samsun Kalei), Elazomene (Helisman) 2 tote, srebr. miedz. i rymok.,
 Colophon (Zille) 2 tote, srebr. miedz. i rymok., Ephesus (Ayasuluk)
 2 tote, srebr. miedz. i rymok., Erythrae 2 tote, srebrn. miedz. i rymok.,
 Gambrium, Heraclaea, Lebedus 2 tote, srebr. miedz. i rymok., Mag-
 nesia (Zek-bazar) srebr. miedz. i rym., Metropolis (Turbali), Mi-
 letus (Palatsha), Neapolis (Scalanuova), Phocaea (Fotia) 2 tote.
 elektr. srebr. miedz. i rymok., Smyrna (Zomis) 2 tote, elektr. srebrn.
 miedz. i rymok., Teos (Sighadzhik) 2 tote, srebr. miedz. otow. i rymok.,
 Chios insula (Sio) 2 tote, elektr. srebr. miedz. i rym., Tearia (Nica-
 ria) insula, Oenoe, Patmos insula, Samos (Susam Adassi) 2 tote,
 elektr. srebr. miedz. i rymok. — 7) Caria auton. srebr. miedz. i
 rymok. ~~W Krolowie Karyjzy~~ W Krolowie Karyjzy: Hecatommus + 381 przed
 Chr., Mausolus + 353 przed Chr. i jego zina Artemisia, Hidrieus +
 r. 344 przed Chr. i jego zina Ada, Pixodarus + 336 r. przed Chr. 2 tote, srebr.,
 Othontopates + r. 334 przed Chr. — Miejsc 47: Aba, Alabanda, Alinda,
 Antiochia ad Maeandrum (Hissar), Aphrodisias (Keirech), Apollonia, Astya,
 Bargasa, Bargylla, Ceramus, Cnidus (Portolus), Cyon, Daedala, Haliarnas-
 rus (Audrum), Jassus, Medmasa, Myndus, Nysa (Sultan-hissar), Orthoria, Sebas-
 topolis, Stratonicea (Eski-hissar), Taba, Trapezopolis, Tripolis, Antipalaea insula,

Calymna insula, *Cos (Stanco) insula*, *Megiste (Kastellorizo) insula*,
Nigros insula, *Rhodus insula*, zlot. srebr. miedz. i rymok., *Telos insula*.
 — 8) *Lycia autonom. srebrn. miedz. i rymok.* — *Miejscza*: 27: *Antiphellus*,
Aperrae, *Apollonia*, *Cabalus*, *Corydallus*, *Cragus*, *Cyaneae*, *Cydrna*, *Di-*
myra, *Massicytes*, *Myra*, *Olympus (Porto Venetico)*, *Patare*, *Phaselis*,
Phellus, *Podalia*, *Rhodiopolis*, *Telmessus*, *Tlos*, *Xanthus (Ekrenik)* —
 — 9) *Pamphylia autonom. srebr. miedz. i rymok.* — *Miejscza*: 13:
Aspendus (Menugat), *Etenna*, *Floca*, *Magydus*, *Perga (Kara-hissar)*,
Sidde (Eski-Adalia), *Syllium*. — 10) *Pisidia ^{auton.} srebr. miedz. i rymok.*
Antiochia (Zalawatich), *Apollonia (Olus-*
burlu), *Conana*, *Cretopolis*, *Hadrianopolis rymok.*, *Laodicea Combusta*
(Jorgan Ladik) rymok., *Lyrbe*, *Mylias zlot. srebr.*, *Olbasa rymok.*, *Pros-*
Tanna, *Sagalassus (Agiason)*, *Seleucia (Egerdir) rymok.*, *Selge*, *Termes-*
sus, *Tityassus rymok.* — 11) *Isauria auton. srebr. miedz. rymok.*
Carallia, *Claudionopolis (Erekli)*
Isaura (Hadrichlar), *Salassia auton. srebr.*, *Titiopolis rymok.*
 12) *Lycania autonom. miedz. i rymok.* — *Miejscza*: 7: *Parateia*,
Coropissus (Ku-hissar), *Iconium (Konieh)*, *Laranda*, *Par-*
lais, *Savatra*. — 13) *Cilicia auton. srebr. miedz. i rymok.* ~~Auton.~~
Krolowie cylicyjscy za czasow Juliusza Cezara i Augusta: *Tarcon-*
dimotus aut. miedz., *Philopator auton. miedz.* — *Miejscza*: 45: *Aegae*,
Alexandria ad Issum (Skenderun), *Caesarea ad Anazarbum*, *An-*
chiale, *Anemurium*, *Antiochia ad Sarum vel Adana*, *Antiochia mas-*
ritima ad Cragum sive Lamotidis, *Argos*, *Augusta*, *Caesarea ad Ana-*
zartum, *Celenderis (Gulnar)*, *Corycus (Kurku)*, *Epiphania sive Per-*
niandos, *Flaviopolis*, *Hamaxia*, *Hieropolis ad Pyramum*, *Zotape*,
Irenopolis, *Lacanotis*, *Laerte*, *Mallus*, *Megarsus*, *Moponus vel*
Mopsuestia (Mesis), *Nauidis*, *Nepheis*, *Olba miedz. rymok.* *Kolonia*
(Korazeta-Kaptani Olby: Polemon za czasow M. Antoniusa, Ajax za
czasow Augusta, miedz. obia), *Seleucia ad Calycadnum*, *Selinus vel*
Trajanopolis, *Soloe vel Solopolis vel Pompeiopolis (Mesetlu)*, *Sydrna*,
Tarsus, *Tephyrium*, *Eleusa insula sive Sebast.* — 14) *Cyprus*
insula auton. srebr. i miedz. — *Miejscza*: 5: *Cyprus (Kebis) miedz. i rymok.*
Idalion, *Marium*, *Paphus (Paffo)*, *Salamis (Costanza)*, *Clides insula*
(Krolowie Cypru: Evagoras I. 350 przedkryt. zloty, Nicocles wladca Paphos
srebr., Evagoras II zloty, srebr., Pythagoras srebr., Pythagoras zloty, srebr.
Menelaus zloty.) — 15) *Lycia auton. srebrn. miedz. i rymok.* — *Miej-*
scza: 43: *Acmonius*, *Amineum*, *Apollonis (Zelenböh)*, *Apollonohieron*,
Asia, *Attalia*, *Aureliopolis*, *Bagae*, *Isaundos (Suleimanli)*, *Brinda*,
Characa, *Cilbiam*, *Daldis*, *Diosthieron*, *Gordus-Julia*, *Heraclea*,

Hermocapelia, Hermopolis, Hierocaesarea, Hlynaepa (Bereki),
 Hyrcania, Macedonia, Magnesia ad Sipylum (Manassie), Mastaura,
 Mostene, Neoclasa, Orestei, Paetolus, Philadelphia (Allah-shehr)
 rebr., Saettae, Sardis (Sart) rebrne listophori, międz. rymok.,
 Silandria, Tabala, Temenothyrae, Thyatira (Ak-hiosar), Tricolus
 (Boz-Dagh), Tomarena, Tralles (Aidin) rebrne listophori, międz.,
 rymok. imperat. złote i międz. - 16) Phrygia auton. rebr. międz. i rymok.
 Król Frygijski: Midas przed Chryst. międz. - Mniejsza: 53: Acemo-
 nia, Bezania (Tchavdur-Hiosar), Alia, Amorium, Ankyra (Kilisck-
 köi), Apamea vel Kivotos (Dineir) rebr. listophori, międz. rymok.,
 Attaea, Ariana, Cadi (Ghiediz), Ceretapa, Cibyria magna rebr.
 międz. i rymok. (Krolowie Sybiry: Moagetes, Amyntas, Photis
 przed Chryst.), Pithamus, Pidyessus, Colossae (Phonas), Cotiaeum (Kus-
 tahijah) Diocochia, Dionysopolis (Kuslar) rebr. listophori, międz.,
 Docimaeum, Dorylaeum, Epictetus, Eucarpia, Eumenia (Tschekli),
 Hierapolis (Pambuk-Kalari), Hyrgalea, Iznous, Laodicea ad Lycum
 (Eski-Hiosar) rebr. listophori, międz. rymok., Lysias, Metropolis, Nidaeum,
 Otrus, Peltae, Philomelium (Ilgun), Pyrnaessus, Sala, Sebaste
 (Sardshikler), Tiblia, Tectorium, Synaos, Synnada (Eski-Karahiosar),
 Themisonium, Tiberiopolis, Trajanopolis, Trimenothyrae -
 - 17) Galatia autonon. rebr. międz. i rymok. Szereg Królów
 galajskich dos. przed Chryst. złoty, rebr. międz. - Mniejsza: 8:
 Ankyra (Angora), Germe (Yerma), Pessinus (Balahiosar), Sebaste,
 Tavium, Tectosages, Tolistobagi, Toemi. - 18) Cappadocia
 auton. międz. i rymok. Szereg Królów Kappadocyj rebr.
 - Mniejsza: Caesarea vel Eusebia (Kaisarieh) aut. międz. rymok.
 imperat. złoty, rebrn. międz., Castabala (Nigdeh), Comana (El-Boo-
 tan), Cybistra, Saricha, Tyana (Kilis-hiosar). -
 III) Armenia są tylko autonon. monety następujących Królów
 Armenii międzyane: Arsames (r. 245 przed Chr.), Tames i jego żona
 Pythodoris (?), Terezes (r. 148 przed Chr.), Abdiosarus (?), Mithridates
 (r. 148 przed Chr.), Tigranes, Artavasdes (r. 61-34 przed Chr.), Tigranes IV.
 z żoną Erato (?), Aristobulus z żoną Salome (po nar. Chryst.), Artasias
 (z poprzednim Germanicus) rebr. - IV) Syria. Szereg wstarych Kró-
 low Syrii, których monety złote, rebrne, międzyane, z dynastyi
 Seleucydów. - Brzoższe autonon. 1) Comagene międzyane: autonon. Sa-
 mosata (Semoat): Zeugma (Zherhne) i Comagene; rymok. Antiochia, Doliche,
 Germanicia Caesarea, razem 6 Mniejsz. - 2) Cyrrhestica aut. międzyane i rymok.:
 3 Mniejsz.: Berocia (Aleppo), Cyrrhus (Korus), Hieranolis (Memidish). -

- 3) Chalcidene auton. miedziare i rymokie. Krolowiz: Ptolemaeus tetrarch i syn jego Dysanias (r. 60 przed Chryst.), Herodes III król Judei, Agrippa II król Judei. - Miejsce 1: Chalcis (Stare Aleppo) miedz. i rymokie. - 4) Palmyrene auton. - Miejsce 1: Palmyra (Tadmor) miedz. - 5) Syeneia et Ptenia vel Antiochia Syriae, auton. i ebrn., miedz. i rymokie. - Miejsce 16: Antiochia ad Orontem (Antakie), Apamea, Arethusa, Balanea, Emisa, Epiphania (Hama), Gabala, Laodicea (Latakia) rebr. miedz., Larissa, Paltos, Rhosus, Selenia (Kerse) rebr. miedz. - 6) Coelesyria auton. miedz. i rymok. - Miejsce 4: Damascus ^{aut.} miedz. [Król Damasku: Aretas miedz.], Heliopolis (Baalbek) rym., Laodicea ad Libanum rym. deucas auton. miedz. i rymok. - 7) Trachonitis et Ituraea auton. miedz. i rymok. - Miejsce 2: Caesarea Panias vel Neronias aut. i rym., Gaba rymok. - 8) Decapolis: Miejsce 8: miedz. Philadelphia (Amman) auton. reszta miejsc rymok.: Abila - Leucas, Antiochia ad Hippum, Canatha, Diim, Gadera (Om - Keis), Gerasa, Pella (El - Burache). - V.) Phoenice: 1) Phoenice auton. rebr. miedz. i rymok. - Miejsce 12: Berytus auton. (Beirut) rebr., Demetrias aut., Bora (Tortura) aut., Marathus aut., Orthosia aut., Sidon (Seida) aut. rebr., Tripolis (Tara - bolos) rebr. (Król: Dionysius ze nazwa Pompejusa, aut. miedz.), Tyrus (Sur) aut. rebr., Aradus (Ruad) insula aut. rebr., Botrys miedz. rymok. Byblus (Dorheba) rymok. miedz. Caesarea ad Libanum (Arka) rymok. - 2) Galilaea 3 Miejsce: Ace vel Ptolemais (S. Jean d'Acre) auton. 2 napis fenick. zloty, rebr. miedz. i rymok., Sepphoris vel Diocae - sarea rymok. miedz., Tiberias (Tabariah) aut. miedz. i rymok. - 3) Samaria 6 Miejsce: Zoppe (Jaffa) auton. miedz., Sebastia vel Sa - maria (Sebustich) aut. miedz. i rymok., Caesarea (Kaisarieh) rymok. Diospolis vel Lydda rym., Neapolis (Nablus) rym., Nysa vel Sytho - polis (Bethsan) rym. -

VI.) Judaea auton. rebr. i miedz. 2 napisami samarytańskimi, rymokie miedz. (Krolowie i Krzyzeta Judei: Simeon króże z dynastji Hasmone - now r. 144 - 135 przed Chryst. rebr. miedz., Alexander, Jannaeus i Jonathan Krolowie r. 105 - 79 przed Chryst. miedz., Antigonus Król r. 40 - 38 przed Chryst., Herodes wielki tetrarch i panie Król r. 4 przed Chryst. - 39 po Chryst. miedz. i rymok., Archelaus tetrarch 4 r. po Chryst. miedz., Herodes Antipas tetrarch Galilei 4 r. po Chryst. miedz., Philippus tetrarch w Trachonitis r. 4 - 34 po Chryst. rymok., Ag -rippa I wielki Król r. 37 - 44 po Chr., Herodes III. Król w Chalcidene, Agrippa II Król w Chalcidene r. 48 - 99 po Chr., Zenodorus tetrarch i Kapitan najwyzszy za Augusta). Miejsce 8: Aelia Capitolina (Jerusalem) rym., Agrippias vel Anthedon auton. miedz., Acalon auton. rebr. rymok. imperat. rebr., Arotus (Erdud) rym., Eleutheropolis rym., Gaza aut. miedz., Nicopolis (Emanu) rym., Raphia rym. - VII.) Arabia miedz. rymokie 3 Miejsce: Adraa, Bostra, Ebus, Petra, Petra (Wadi Musa), Philippopolis (Bemman), Rabothmola (Rabba). -

IX) Assyria: 1) Mesopotamia auton. miedz. potin. i rzymk.
 - Miejsca ii: Antiochia Mygdoniae (Nisibin) aut., Anthermura
 rzym., Carthae (Charran) aut., Majoramalcha aut., Nicephorium
 rzym., Nisibis rzym., Rhosnena (Das el Ain) rzym., Selsius ad
 Tigrim (El-Madaien) aut., Singara rzym., Tayta rzym., Edessa
 (Roha, Orfa) rzym. (Królowie Edessy czyli Orhoeni, miedz.: Man-
 nus (za Hadriana), Abgarus (za M. Aureliusa), Mannus (za Verusa),
 Abgarus (za Commodusa), Abgarus (za Septimiusa Severa), Mannus
 syn Abgara (za Caracalli), Abgarus (za Gordiana). - 2) Babylo-
 nia: Król Timarchus r. 164-162 przed Chryst. aut. miedz. - 3)
 Assyria aut. miedz. - Miejsca 3: Aturia aut., Demetrias (Dioni)
 aut., Ninive vel Claudiopolis (Korabad, Nimrud) miedz. rzym.

X) Parthia (Persia) aut. Monety złote, srebrne i miedziane
 dawnych Królów: Dariusza i innych. - Monety srebr. i miedziane
 dawnych Królów parthijskich auton. ~~z dynastji~~ z dynastji
 Arsacydów srebrne (bite w miejscu Tambras za Arsaces'a XI)
 i miedziane. - Monety Królów perskich z dynastji Sass-
 nidów, złote, srebrn. i miedz. -

XI) Characene prowincja auton. srebrn. potin. miedz. Monety
 własnych Królów: Tiraesus (r. 240 przed Chryst) srebr., Artabanus
 (r. 20 przed Chr.) srebr., Attambilus (za Augusta) potin., Adinnigaus
 (za Tiberiusa) potin., Monneses (za Trajana) miedz., Artapanus czyli
 Ertapanus (na początku III wieku po Chr.) potin. miedz., Meredates
 z imię Viphobal (?) miedz.

XII) Bactriana (Indo-Skithia) (dawniejszy Kabul i Af-
 ganiстан) auton. monety złote, srebr. i miedz. z napisami greckimi,
 aryjskimi (indyjskimi). - Własni Królowie Baktryjczy
 monety złote, srebrne, miedziane.

Africa. I) Aegyptus. Monety Królów Egiptu auton. z dynastji
 Lagidów (od r. 300-30 przed Chryst.) złote, srebrn. potin. miedz. pisknego stopu.
 - Monety rzymskich imperatorów miedz. i potin. - Monety prefektur rzymskich
 (obwodów rządowych) miedziane. SS prefektur, między temi: Alexandria, Arsinoites
 (Fayoum), Bubastites, Canopus (Abukir), Diospolis magna (Karnak), Lycopolites
 (Syouth), Memphis, Pelusium (Sinch), Tentyrites (Denderah), Arsinoe (w
 Aethiopia), Libya auton. srebr., Petra (w prowincji Marnania) miedz. -
 II) Pyrenaea auton. srebr. i miedz. oraz rzymkie: Królowie własni: Ophilon
 tyrannus, Megas (r. 256 przed Chr.), Ptolemaeus Apion (r. 96 przed Chr.). - Miejsca: 10:
 Arsinoe (Zukia) aut., Barce (Medischeh) aut., Cyrene (Grenah) aut. złot. srebr.,

Ennesviphia aut., Heraclea aut., Ptolemais (Tolometa) aut., Laca insula aut. —
2) Syrtica aut. miedz. i rymok. — Miejsca 4: Rea, Leptis magna (Lebida)
rymok. z napisami punickimi, Dea (Tripolis) aut., Sabratha aut. z napis. punick. —

3) Byzacene auton. miedz. i rymokie — Miejsca 3: Rutulla (Elalia)
rym., Hadrumetum (Machuba) aut., Thapous (Dinas) rym. z napis. punick. —

III) ^{auton.} Zeugitana, zloty, elektr. srebr. miedz. rymokie i wandalokie. —
Miejsca 6: Carthago (Mersa) auton. zlot. elektr. srebr. miedz., z napisami
fainick. i punick., Clupea (Kalibiah) rymok., Lathon aut. z napis. punick.
miedz., Hippo Libera (Bizerta) aut. miedz. i rym., Utica (Bu-Schater)
rymok., Vacca rymok.

IV) Numidia auton. miedz. Monety Krolow numidyjskich z napisami:
mi punickimi: Massinissa, Micipsa, Jugurtha (r. 116-106 przed
Chryst.), Hiempsal II., Juba I (r. 46 przed Chr.) zloty, srebr. potin. miedz.
Juba II (r. 30 przed Chr. — 19 po narod. Chryst.) srebr. miedz.

V) Mauritania auton. — Krolowie Maurytanii: Bogud czyli
Bochus I. srebr., Juba II Krol Numidyi i zona Cleopatra srebr. z napis.
fainick. i greck., Juba II z synem Ptolemaeus, srebr. miedz. i rymok.
— Miejsca 6, auton. z napis. punick.: Jol vel Caesarea miedz. rym.
kie z napis. fainick. i punick., Babba vel Julia Campestris miedz.
rymok., Cissa vel Guiza (Oran) auton. miedz., Lixus (Schemmis)
aut. miedz. z napis. punick., Sala aut. miedz., Tingis (Tanger) aut.
miedz. z napisem punickim. (Obar: De Sautley: Recherches sur
la numismatique punique. Paris 1843. 4to — Judas A. C.: Etude de:
monstrative de la langue Phénicienne et de la langue Libyque.
Paris 1847. 4to)

Najdawniejsze monety mają: jednej strony symbol bóstwa
 opiekującego się miastem — z drugiej strony tak zwane Quad-
 ratum incusum. Symbole najdawniejsze: Ateia (Aegina, Aheos,
 Abdera) — Gryf (w Koloniach) — trzynoż (Troton) — lew (Lydia) —
 pchłota (Ephesos). Gdy zaczęto bić monety z obu stron —
 dobiore wizerunkami: i mierzano na przedniej stronie
 głowę bóstwa opiekunowego, a na tylnej stronie symbol. —
 Na początku VI wieku (p. Chr.) wprowadzono metrologiczną
 wartość (Münzfuß) w monetach. Najdawniejszą jednostką
 jest Stater z Aeginy = 12,60 gr. który dzielono na potonę
 lub na 3 części Drachma korynecka (2,88 gr.). W Persyi
 miał złoty Dareikos 8,40 gr. których 2 szło na 1 Stater.
 Do najdawniejszych monet wliczano białego złota
 (ἀλευκίον) czyli złota pomieszanego z srebrem (z Laktoles)
 — Filip II macedoński zaprowadził białe monety z frankiego
 złota na początku IV-go wieku. Drobnie monety białe z srebra, a
 zdawkowe z żelaza. — Gatunki monet: Stater = 12,20 g. —
 Tetradrachmon = 16,90 g. — Didrachmon 8,40 g. — Okto:
 drachmon 27,80 g. — Drachme 3,76 g. — Monety złote:
 Stater 8,59 g. — Dekadrachmon 40,1 g. —
 Monety rzymskie: As = 289,97 g. — Semis 140,74 g. —
 Triens 81,84 g. — Quadrans 67,70 g. — Sextans 50,50 g. —
 Uncia 25,53 g. — Didrachmon 6,83 g. — Triental As wagi
 redukowanej 47,25 g. — Denar 4 g. — Quinor 2,03 g. —
 Sesterlius 0,919 g. — Victoriatus 3,49 g. —

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 15 lines, written in a cursive script. The ink is dark and the handwriting is somewhat slanted. The text is mostly illegible due to the bleed-through and the quality of the scan.

Wzrosty

Wzrosty

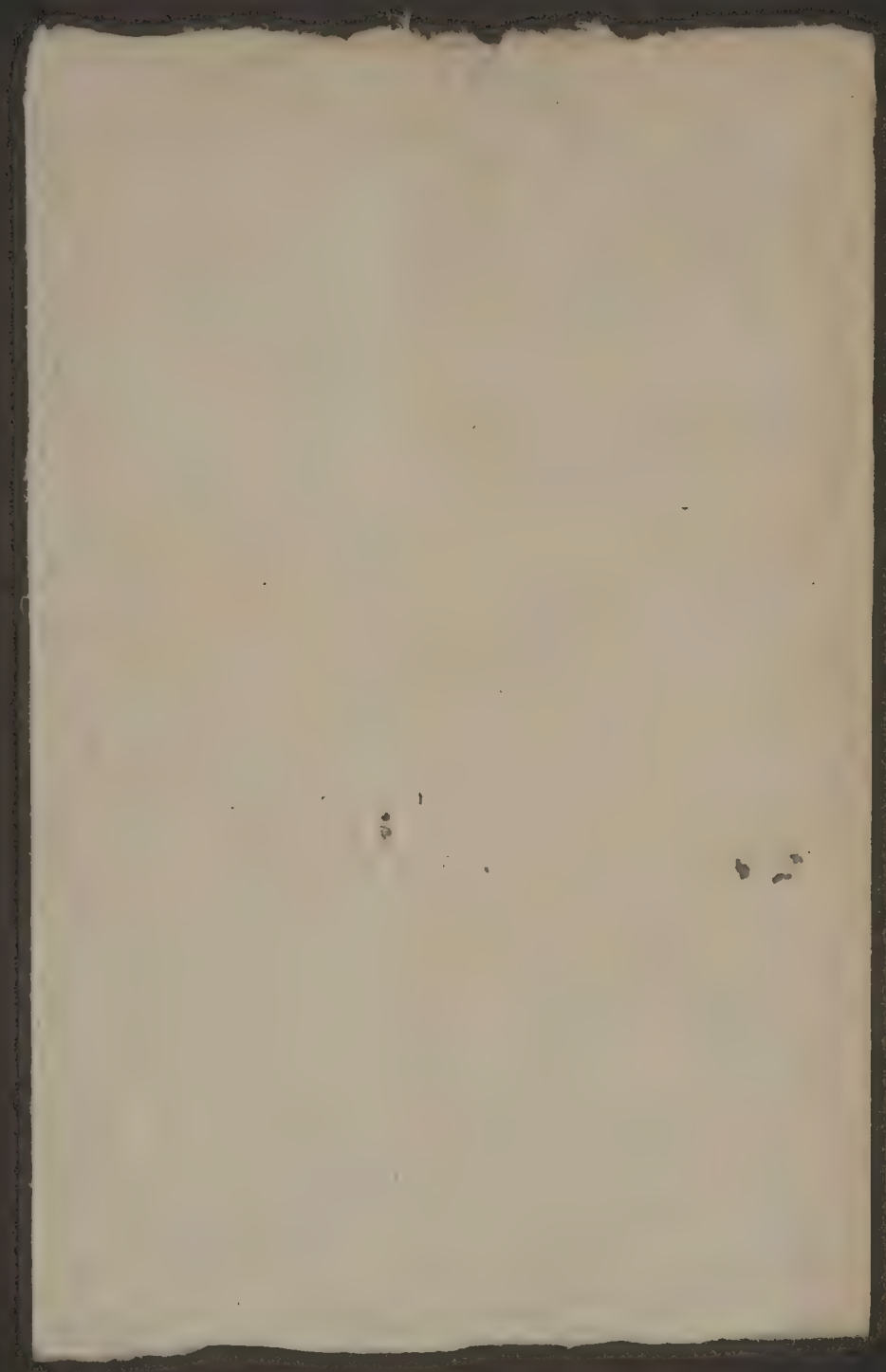
Wzrosty

napisy greckie i rzymskie, prócz tego w wyjątkach
tak etruskich, ofryskijskich, eltyberyjskich, samary-
tańskich, fenickich (punickich), sasanidskich (partyjskich)
(arian'skich) i baktryjskich indyjskich. ^{libijskie}
Ślady rowadzą na stronie dworcowej ^{eltyberyjskie} (r. 654).

Quadratum incusum pojawia się na monetach od VII w. do
r. 393 przed Chrystusem

Na najdawniejszych ^{matych} monetach złotych macedon'skich
□ (dwaśnika) i quadratum incusum

Medaliony rzymskie wielkością talara

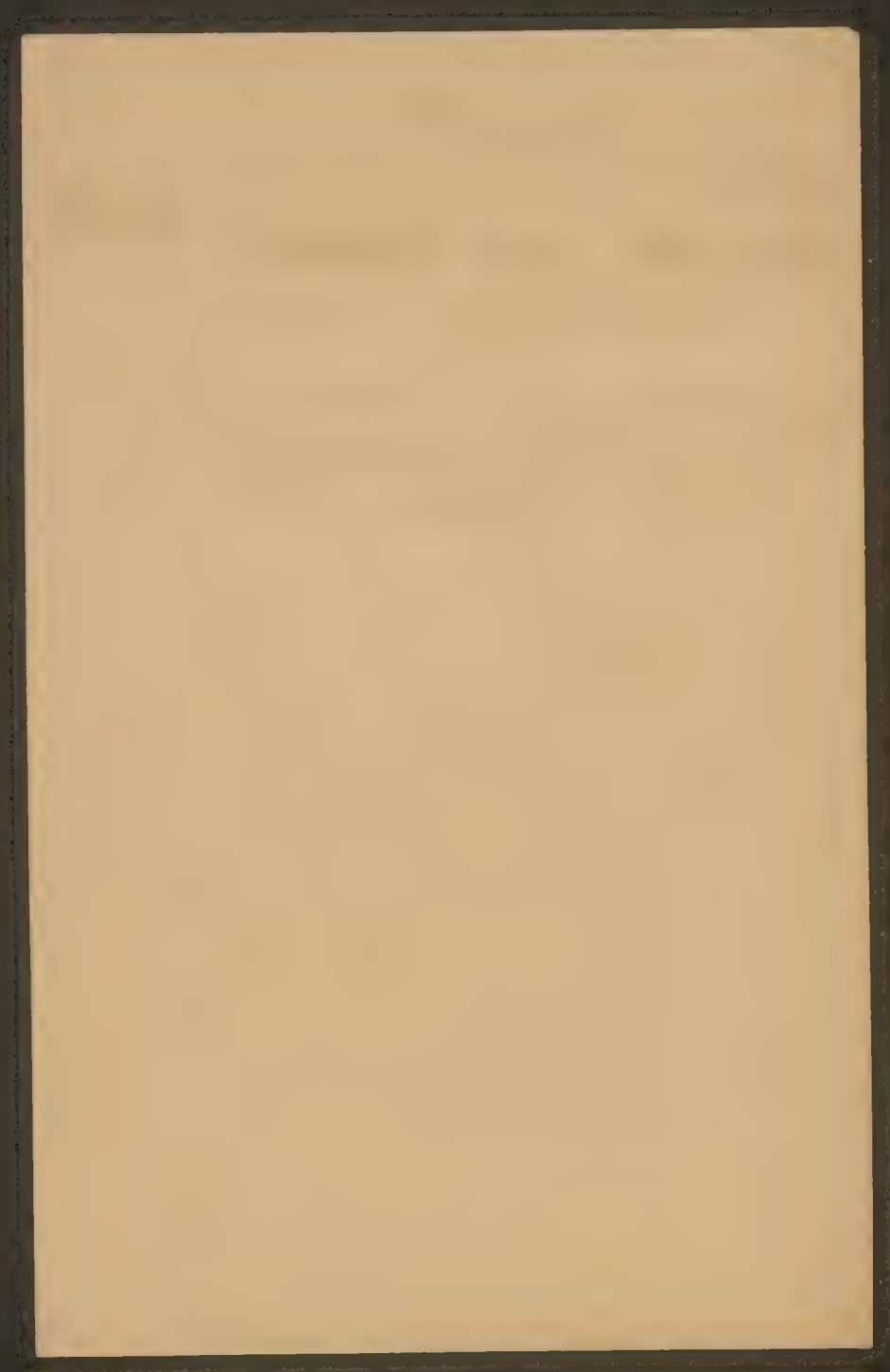
Vicenti Iconographia
Bernoulli: Romische Iconographie.

Kleopatra córka Ptolomejusz Antiochus
Królowa Egiptu r. 50 przed Chr.

W monetach greckich rzysac stopni doszta
do najwyzszego stopnia doskonalsci -
technika zas wybijania stala bardzo nizka

Kopfeite (Avers)
Bildseite (Revers)

R. 739 prawo bicia monety Imperatorom zuzerował
Augustus
R. 710 Senat mianowil Klase portret

Lektion 2 / Prüfung über Latein

35

Dareikos = ^{moneta} ~~moneta~~ ^{moneta} ~~moneta~~ 2 napistym Turkien = 20 Drachmen
hemi dareikos

Astacion ^{moneta} ~~moneta~~ ^{moneta} ~~moneta~~, je 10 ist 16 napisten donat
Chalkous 1/8 Obol

Triembolon = 1 1/2 Obol.

Tetrambolon

Dicobolon . . 2 Obol

1/4 Obol jini miedzi

Triobolon . 3

Tetrobolon : 4

Pentobolon 5

133 Grm waga 2 Drachmy ^{moneta} ~~moneta~~ ^{moneta} ~~moneta~~

1 Drachma = 10 Obol

Stater (Stasys) ^{moneta} ~~moneta~~ ^{moneta} ~~moneta~~ - 20 Drachmy

Doppelstater

Dekadrachme

Viertelstater Triobolon (Tetraststater)

Silberstater srebrn

Halbstater (Tritistater)

Drachme 2 Drachm

Halbstater (Tritistater)

najmiej 1/4 Tetradrachme 4 Dr

Pentadrachme

Drachma

Tetra Stater (8 Drachm)

Triobolon najmiej

Denarius

Quinarius najmiej

Obol najmiej

najmiej

1/4 1/2 3/4 1 1 1/2 2 2 1/2 3 3 1/2 4 4 1/2 5 5 1/2 6 6 1/2 7 7 1/2 8 8 1/2 9 9 1/2 10 10 1/2 11 11 1/2 12 12 1/2 13 13 1/2 14 14 1/2 15 15 1/2 16 16 1/2 17 17 1/2 18 18 1/2 19 19 1/2 20 20 1/2 21 21 1/2 22 22 1/2 23 23 1/2 24 24 1/2 25 25 1/2 26 26 1/2 27 27 1/2 28 28 1/2 29 29 1/2 30 30 1/2 31 31 1/2 32 32 1/2 33 33 1/2 34 34 1/2 35 35 1/2 36 36 1/2 37 37 1/2 38 38 1/2 39 39 1/2 40 40 1/2 41 41 1/2 42 42 1/2 43 43 1/2 44 44 1/2 45 45 1/2 46 46 1/2 47 47 1/2 48 48 1/2 49 49 1/2 50 50 1/2 51 51 1/2 52 52 1/2 53 53 1/2 54 54 1/2 55 55 1/2 56 56 1/2 57 57 1/2 58 58 1/2 59 59 1/2 60 60 1/2 61 61 1/2 62 62 1/2 63 63 1/2 64 64 1/2 65 65 1/2 66 66 1/2 67 67 1/2 68 68 1/2 69 69 1/2 70 70 1/2 71 71 1/2 72 72 1/2 73 73 1/2 74 74 1/2 75 75 1/2 76 76 1/2 77 77 1/2 78 78 1/2 79 79 1/2 80 80 1/2 81 81 1/2 82 82 1/2 83 83 1/2 84 84 1/2 85 85 1/2 86 86 1/2 87 87 1/2 88 88 1/2 89 89 1/2 90 90 1/2 91 91 1/2 92 92 1/2 93 93 1/2 94 94 1/2 95 95 1/2 96 96 1/2 97 97 1/2 98 98 1/2 99 99 1/2 100 100 1/2 101 101 1/2 102 102 1/2 103 103 1/2 104 104 1/2 105 105 1/2 106 106 1/2 107 107 1/2 108 108 1/2 109 109 1/2 110 110 1/2 111 111 1/2 112 112 1/2 113 113 1/2 114 114 1/2 115 115 1/2 116 116 1/2 117 117 1/2 118 118 1/2 119 119 1/2 120 120 1/2 121 121 1/2 122 122 1/2 123 123 1/2 124 124 1/2 125 125 1/2 126 126 1/2 127 127 1/2 128 128 1/2 129 129 1/2 130 130 1/2 131 131 1/2 132 132 1/2 133 133 1/2 134 134 1/2 135 135 1/2 136 136 1/2 137 137 1/2 138 138 1/2 139 139 1/2 140 140 1/2 141 141 1/2 142 142 1/2 143 143 1/2 144 144 1/2 145 145 1/2 146 146 1/2 147 147 1/2 148 148 1/2 149 149 1/2 150 150 1/2 151 151 1/2 152 152 1/2 153 153 1/2 154 154 1/2 155 155 1/2 156 156 1/2 157 157 1/2 158 158 1/2 159 159 1/2 160 160 1/2 161 161 1/2 162 162 1/2 163 163 1/2 164 164 1/2 165 165 1/2 166 166 1/2 167 167 1/2 168 168 1/2 169 169 1/2 170 170 1/2 171 171 1/2 172 172 1/2 173 173 1/2 174 174 1/2 175 175 1/2 176 176 1/2 177 177 1/2 178 178 1/2 179 179 1/2 180 180 1/2 181 181 1/2 182 182 1/2 183 183 1/2 184 184 1/2 185 185 1/2 186 186 1/2 187 187 1/2 188 188 1/2 189 189 1/2 190 190 1/2 191 191 1/2 192 192 1/2 193 193 1/2 194 194 1/2 195 195 1/2 196 196 1/2 197 197 1/2 198 198 1/2 199 199 1/2 200 200 1/2 201 201 1/2 202 202 1/2 203 203 1/2 204 204 1/2 205 205 1/2 206 206 1/2 207 207 1/2 208 208 1/2 209 209 1/2 210 210 1/2 211 211 1/2 212 212 1/2 213 213 1/2 214 214 1/2 215 215 1/2 216 216 1/2 217 217 1/2 218 218 1/2 219 219 1/2 220 220 1/2 221 221 1/2 222 222 1/2 223 223 1/2 224 224 1/2 225 225 1/2 226 226 1/2 227 227 1/2 228 228 1/2 229 229 1/2 230 230 1/2 231 231 1/2 232 232 1/2 233 233 1/2 234 234 1/2 235 235 1/2 236 236 1/2 237 237 1/2 238 238 1/2 239 239 1/2 240 240 1/2 241 241 1/2 242 242 1/2 243 243 1/2 244 244 1/2 245 245 1/2 246 246 1/2 247 247 1/2 248 248 1/2 249 249 1/2 250 250 1/2 251 251 1/2 252 252 1/2 253 253 1/2 254 254 1/2 255 255 1/2 256 256 1/2 257 257 1/2 258 258 1/2 259 259 1/2 260 260 1/2 261 261 1/2 262 262 1/2 263 263 1/2 264 264 1/2 265 265 1/2 266 266 1/2 267 267 1/2 268 268 1/2 269 269 1/2 270 270 1/2 271 271 1/2 272 272 1/2 273 273 1/2 274 274 1/2 275 275 1/2 276 276 1/2 277 277 1/2 278 278 1/2 279 279 1/2 280 280 1/2 281 281 1/2 282 282 1/2 283 283 1/2 284 284 1/2 285 285 1/2 286 286 1/2 287 287 1/2 288 288 1/2 289 289 1/2 290 290 1/2 291 291 1/2 292 292 1/2 293 293 1/2 294 294 1/2 295 295 1/2 296 296 1/2 297 297 1/2 298 298 1/2 299 299 1/2 300 300 1/2 301 301 1/2 302 302 1/2 303 303 1/2 304 304 1/2 305 305 1/2 306 306 1/2 307 307 1/2 308 308 1/2 309 309 1/2 310 310 1/2 311 311 1/2 312 312 1/2 313 313 1/2 314 314 1/2 315 315 1/2 316 316 1/2 317 317 1/2 318 318 1/2 319 319 1/2 320 320 1/2 321 321 1/2 322 322 1/2 323 323 1/2 324 324 1/2 325 325 1/2 326 326 1/2 327 327 1/2 328 328 1/2 329 329 1/2 330 330 1/2 331 331 1/2 332 332 1/2 333 333 1/2 334 334 1/2 335 335 1/2 336 336 1/2 337 337 1/2 338 338 1/2 339 339 1/2 340 340 1/2 341 341 1/2 342 342 1/2 343 343 1/2 344 344 1/2 345 345 1/2 346 346 1/2 347 347 1/2 348 348 1/2 349 349 1/2 350 350 1/2 351 351 1/2 352 352 1/2 353 353 1/2 354 354 1/2 355 355 1/2 356 356 1/2 357 357 1/2 358 358 1/2 359 359 1/2 360 360 1/2 361 361 1/2 362 362 1/2 363 363 1/2 364 364 1/2 365 365 1/2 366 366 1/2 367 367 1/2 368 368 1/2 369 369 1/2 370 370 1/2 371 371 1/2 372 372 1/2 373 373 1/2 374 374 1/2 375 375 1/2 376 376 1/2 377 377 1/2 378 378 1/2 379 379 1/2 380 380 1/2 381 381 1/2 382 382 1/2 383 383 1/2 384 384 1/2 385 385 1/2 386 386 1/2 387 387 1/2 388 388 1/2 389 389 1/2 390 390 1/2 391 391 1/2 392 392 1/2 393 393 1/2 394 394 1/2 395 395 1/2 396 396 1/2 397 397 1/2 398 398 1/2 399 399 1/2 400 400 1/2 401 401 1/2 402 402 1/2 403 403 1/2 404 404 1/2 405 405 1/2 406 406 1/2 407 407 1/2 408 408 1/2 409 409 1/2 410 410 1/2 411 411 1/2 412 412 1/2 413 413 1/2 414 414 1/2 415 415 1/2 416 416 1/2 417 417 1/2 418 418 1/2 419 419 1/2 420 420 1/2 421 421 1/2 422 422 1/2 423 423 1/2 424 424 1/2 425 425 1/2 426 426 1/2 427 427 1/2 428 428 1/2 429 429 1/2 430 430 1/2 431 431 1/2 432 432 1/2 433 433 1/2 434 434 1/2 435 435 1/2 436 436 1/2 437 437 1/2 438 438 1/2 439 439 1/2 440 440 1/2 441 441 1/2 442 442 1/2 443 443 1/2 444 444 1/2 445 445 1/2 446 446 1/2 447 447 1/2 448 448 1/2 449 449 1/2 450 450 1/2 451 451 1/2 452 452 1/2 453 453 1/2 454 454 1/2 455 455 1/2 456 456 1/2 457 457 1/2 458 458 1/2 459 459 1/2 460 460 1/2 461 461 1/2 462 462 1/2 463 463 1/2 464 464 1/2 465 465 1/2 466 466 1/2 467 467 1/2 468 468 1/2 469 469 1/2 470 470 1/2 471 471 1/2 472 472 1/2 473 473 1/2 474 474 1/2 475 475 1/2 476 476 1/2 477 477 1/2 478 478 1/2 479 479 1/2 480 480 1/2 481 481 1/2 482 482 1/2 483 483 1/2 484 484 1/2 485 485 1/2 486 486 1/2 487 487 1/2 488 488 1/2 489 489 1/2 490 490 1/2 491 491 1/2 492 492 1/2 493 493 1/2 494 494 1/2 495 495 1/2 496 496 1/2 497 497 1/2 498 498 1/2 499 499 1/2 500 500 1/2 501 501 1/2 502 502 1/2 503 503 1/2 504 504 1/2 505 505 1/2 506 506 1/2 507 507 1/2 508 508 1/2 509 509 1/2 510 510 1/2 511 511 1/2 512 512 1/2 513 513 1/2 514 514 1/2 515 515 1/2 516 516 1/2 517 517 1/2 518 518 1/2 519 519 1/2 520 520 1/2 521 521 1/2 522 522 1/2 523 523 1/2 524 524 1/2 525 525 1/2 526 526 1/2 527 527 1/2 528 528 1/2 529 529 1/2 530 530 1/2 531 531 1/2 532 532 1/2 533 533 1/2 534 534 1/2 535 535 1/2 536 536 1/2 537 537 1/2 538 538 1/2 539 539 1/2 540 540 1/2 541 541 1/2 542 542 1/2 543 543 1/2 544 544 1/2 545 545 1/2 546 546 1/2 547 547 1/2 548 548 1/2 549 549 1/2 550 550 1/2 551 551 1/2 552 552 1/2 553 553 1/2 554 554 1/2 555 555 1/2 556 556 1/2 557 557 1/2 558 558 1/2 559 559 1/2 560 560 1/2 561 561 1/2 562 562 1/2 563 563 1/2 564 564 1/2 565 565 1/2 566 566 1/2 567 567 1/2 568 568 1/2 569 569 1/2 570 570 1/2 571 571 1/2 572 572 1/2 573 573 1/2 574 574 1/2 575 575 1/2 576 576 1/2 577 577 1/2 578 578 1/2 579 579 1/2 580 580 1/2 581 581 1/2 582 582 1/2 583 583 1/2 584 584 1/2 585 585 1/2 586 586 1/2 587 587 1/2 588 588 1/2 589 589 1/2 590 590 1/2 591 591 1/2 592 592 1/2 593 593 1/2 594 594 1/2 595 595 1/2 596 596 1/2 597 597 1/2 598 598 1/2 599 599 1/2 600 600 1/2 601 601 1/2 602 602 1/2 603 603 1/2 604 604 1/2 605 605 1/2 606 606 1/2 607 607 1/2 608 608 1/2 609 609 1/2 610 610 1/2 611 611 1/2 612 612 1/2 613 613 1/2 614 614 1/2 615 615 1/2 616 616 1/2 617 617 1/2 618 618 1/2 619 619 1/2 620 620 1/2 621 621 1/2 622 622 1/2 623 623 1/2 624 624 1/2 625 625 1/2 626 626 1/2 627 627 1/2 628 628 1/2 629 629 1/2 630 630 1/2 631 631 1/2 632 632 1/2 633 633 1/2 634 634 1/2 635 635 1/2 636 636 1/2 637 637 1/2 638 638 1/2 639 639 1/2 640 640 1/2 641 641 1/2 642 642 1/2 643 643 1/2 644 644 1/2 645 645 1/2 646 646 1/2 647 647 1/2 648 648 1/2 649 649 1/2 650 650 1/2 651 651 1/2 652 652 1/2 653 653 1/2 654 654 1/2 655 655 1/2 656 656 1/2 657 657 1/2 658 658 1/2 659 659 1/2 660 660 1/2 661 661 1/2 662 662 1/2 663 663 1/2 664 664 1/2 665 665 1/2 666 666 1/2 667 667 1/2 668 668 1/2 669 669 1/2 670 670 1/2 671 671 1/2 672 672 1/2 673 673 1/2 674 674 1/2 675 675 1/2 676 676 1/2 677 677 1/2 678 678 1/2 679 679 1/2 680 680 1/2 681 681 1/2 682 682 1/2 683 683 1/2 684 684 1/2 685 685 1/2 686 686 1/2 687 687 1/2 688 688 1/2 689 689 1/2 690 690 1/2 691 691 1/2 692 692 1/2 693 693 1/2 694 694 1/2 695 695 1/2 696 696 1/2 697 697 1/2 698 698 1/2 699 699 1/2 700 700 1/2 701 701 1/2 702 702 1/2 703 703 1/2 704 704 1/2 705 705 1/2 706 706 1/2 707 707 1/2 708 708 1/2 709 709 1/2 710 710 1/2 711 711 1/2 712 712 1/2 713 713 1/2 714 714 1/2 715 715 1/2 716 716 1/2 717 717 1/2 718 718 1/2 719 719 1/2 720 720 1/2 721 721 1/2 722 722 1/2 723 723 1/2 724 724 1/2 725 725 1/2 726 726 1/2 727 727 1/2 728 728 1/2 729 729 1/2 730 730 1/2 731 731 1/2 732 732 1/2 733 733 1/2 734 734 1/2 735 735 1/2 736 736 1/2 737 737 1/2 738 738 1/2 739 739 1/2 740 740 1/2 741 741 1/2 742 742 1/2 743 743 1/2 744 744 1/2 745 745 1/2 746 746 1/2 747 747 1/2 748 748 1/2 749 749 1/2 750 750 1/2 751 751 1/2 752 752 1/2 753 753 1/2 754 754 1/2 755 755 1/2 756 756 1/2 757 757 1/2 758 758 1/2 759 759 1/2 760 760 1/2 761 761 1/2 762 762 1/2 763 763 1/2 764 764 1/2 765 765 1/2 766 766 1/2 767 767 1/2 768 768 1/2 769 769 1/2 770 770 1/2 771 771 1/2 772 772 1/2 773 773 1/2 774 774 1/2 775 775 1/2 776 776 1/2 777 777 1/2 778 778 1/2 779 779 1/2 780 780 1/2 781 781 1/2 782 782 1/2 783 783 1/2 784 784 1/2 785 785 1/2 786 786 1/2 787 787 1/2 788 788 1/2 789 789 1/2 790 790 1/2 791 791 1/2 792 792 1/2 793 793 1/2 794 794 1/2 795 795 1/2 796 796 1/2 797 797 1/2 798 798 1/2 799 799 1/2 800 800 1/2 801 801 1/2 802 802 1/2 803 803 1/2 804 804 1/2 805 805 1/2 806 806 1/2 807 807 1/2 808 808 1/2 809 809 1/2 810 810 1/2 811 811 1/2 812 812 1/2 813 813 1/2 814 814 1/2 815 815 1/2 816 816 1/2 817 817 1/2 818 818 1/2 819 819 1/2 820 820 1/2 821 821 1/2 822 822 1/2 823 823 1/2 824 824 1/2 825 825 1/2 826 826 1/2 827 827 1/2 828 828 1/2 829 829 1/2 830 830 1/2 831 831 1/2 832 832 1/2 833 833 1/2 834 834 1/2 835 835 1/2 836 836 1/2 837 837 1/2 838 838 1/2 839 839 1/2 840 840 1/2 841 841 1/2 842 842 1/2 843 843 1/2 844 844 1/2 845 845 1/2 846 846 1/2 847 847 1/2 848 848 1/2 849 849 1/2 850 850 1/2 851 851 1/2 852 852 1/2 853 853 1/2 854 854 1/2 855 855 1/2 856 856 1/2 857 857 1/2 858 858 1/2 859 859 1/2 860 860 1/2 861 861 1/2 862 862 1/2 863 863 1/2 864 864 1/2 865 865 1/2 866 866 1/2 867 867 1/2 868 868 1/2 869 869 1/2 870 870 1/2 871 871 1/2 872 872 1/2 873 873 1/2 874 874 1/2 875 875 1/2 876 876 1/2 877 877 1/2 878 878 1/2 879 879 1/2 880 880 1/2 881 881 1/2 882 882 1/2 883 883 1/2 884 884 1/2 885 885 1/2 886 886 1/2 887 887 1/2 888 888 1/2 889 889 1/2 890 890 1/2 891 891 1/2 892 892 1/2 893 893 1/2 894 894 1/2 895 895 1/2 896 896 1/2 897 897 1/2 898 898 1/2 899 899 1/2 900 900 1/2 901 901 1/2 902 902 1/2 903 903 1/2 904 904 1/2 905 905 1/2 906 906 1/2 907 907 1/2 908 908 1/2 909 909 1/2 910 910 1/2 911 911 1/2 912 912 1/2 913 913 1/2 914 914 1/2 915 915 1/2 916 916 1/2 917 917 1/2 918 918 1/2 919 919 1/2 920 920 1/2 921 921 1/2 922 922 1/2 923 923 1/2 924 924 1/2 925

Letter 74

My dear friend
I have just received
your letter of the 14th
and am very glad to hear
from you. I am well
and hope this finds you
the same. I am
yours truly
Wm. Lloyd Garrison

Meyer Ferd. Daniel
Chadwick 1884

monety Olwii w III w. przed Chr. miały w herbie
czajkę czy orła na delfinie z napisem OΛB -
ΑΓΑ.

z Orła na delfinie z napisem Olwii Γ - na odwro-
cie głowa (Pana?) - miedziane.

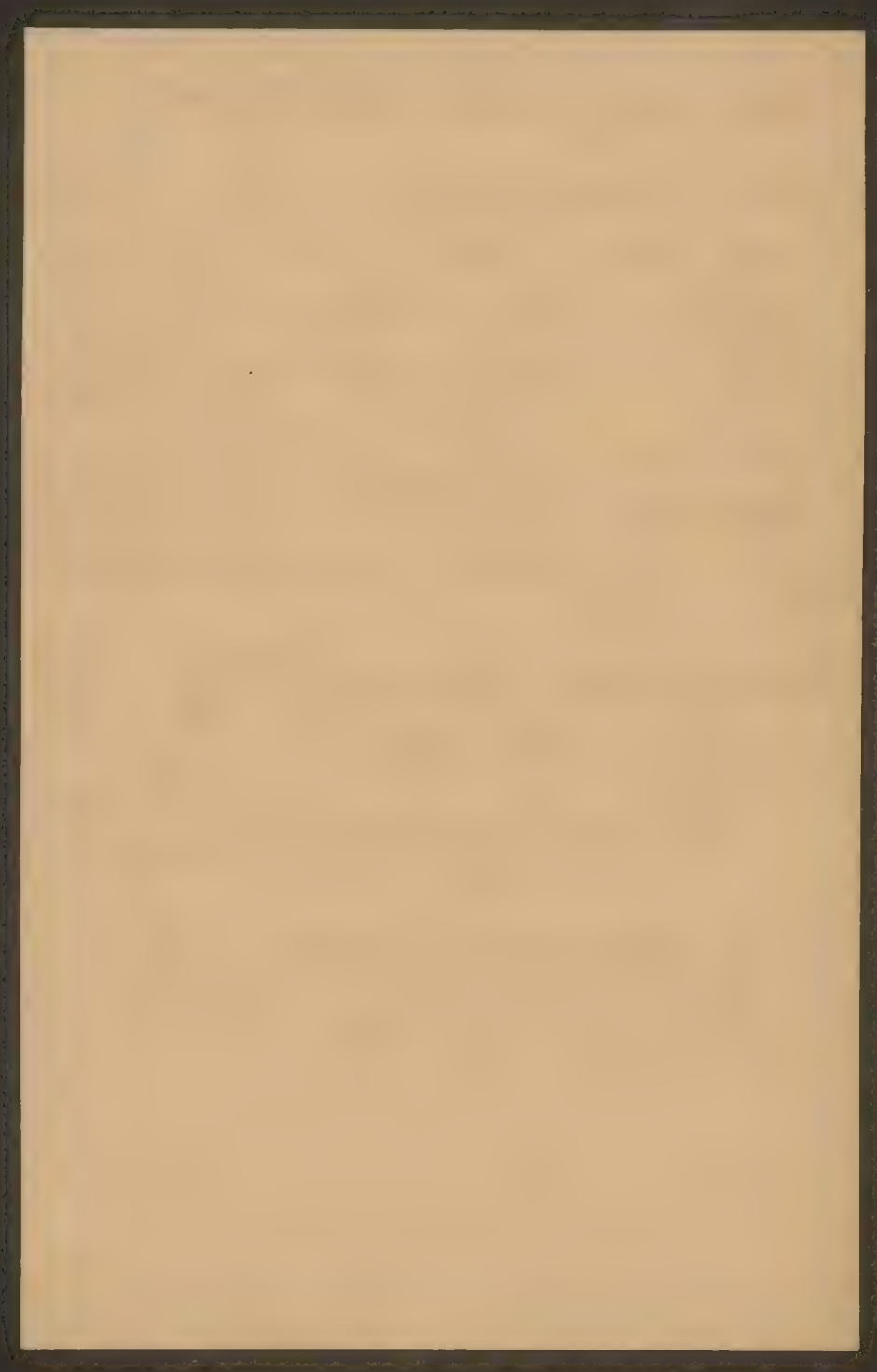
44

Monety greckie Pontyjskie

Kolonie (w których bity monety): 1) Ol-
wia (monety z głową Apollona, ptak na
delfinie - tessery miedziane w kształcie
delfina) 2) Tyras (rzymokie) 3) Karkhi-
nitko. 4) Chersones. 5) Pantikapea.
(z głową Zana). 6) Tanagoria. 7) Agrippa
Kajsarca. 8) Cesarstwo Bosforskie
(monety Sauromata II z r. 154 - 174 po Chryst-
usie, z elektrom)

Buravkow: Obszaryj Katalog monet,
przynależących ellinickim Ko-
lonijam, uszeregowanym
w dworku na północnym brzegu
Czarnego morza. Odessa 1884.

Monety oliwijskie miedziane po 8 rubl -
Sauromata II z elektrom 30 rubl.
Ptolomenfra egipt. miedz. 2 1/2 rubl.

Drachma ~~ΠΥ~~ najdawniejszej formy
~~ΠΥ~~ - srebrna R. R. 5 - z Pylos w Elis.

Aw. ΠΥ zia lewo krouay byk pod nim Delfin

Rv. wstery nieregularne zagłębienia (Quadratum in:
usum): Eckhel: Doctrina numorum veterum Vindobonae
1792. T. II p. 269 - Werthof: Handbuch der griechi-
schen Numismatik. Hannover 1850. 8. p. 28.

Drachma - srebrna R macedońska królewska
Macedonia R. 7.

Alexandra III wielkiego (z 336 - 324 przed
Chryst.)

Aw. Głowa młodego Herkulesa ^{wzrostona na prawo} (pokryta łwiz i koryz
4dziurkowate znaki pachożne od stępla (quadratum
in usum) - wypukła.

Rv. Jupiter na tronie siedzący na prawej ręce trzyma orła,
w lewej zaś wotynis. ~~ΠΥ~~ z tyłu figury na boku napis
ΑΛΕΞΑΔΡΟΥ, z prawej strony litera Δ; na dole pod
tronem monogram K : Werthof: Handbuch d. griech
Num. pag. 53.

---

tyż objętości; ryba, orzeł, kogut, sowa, dzik, lew, zaba, gwiazda i t.p.), niemają napisów tyłko liczby cyfry znaki wartości: (n.p. X = 10 assow; I = ias; II (2 assy); III = 3 assy; S = Semis albo

F; Dodrans ..... S Semis, 1/2 assa; ..... = Triens, 1/3 assa; .... = Quadrans, 1/4 assa; 1/4 assa
 L; S = Semuncia, 1/24 assa. .... Sextans, 1/6 assa; ..... = Unia, 1/12 assa). - Monety te spirzowe la, ne (Gussmünzen - As coulés) pierwszej epoki 267 (r. 486 po zbudow. Rzymu)

Redukcja kursu libralnego na terytorium to jest
 R. 2 10 uncy zredukowano na 3 uncje i 12 półnecy na 1 uncję 9.
 (późniejszy srebrzo 2a
 Kwant)

Epoka druga monet rzymskich porzyna się od r. 267 przed Chr. (za Kon. Julat. Q. Ogulnius Gallus i C. Fabius Pictor gdy pierwszy raz za całość bić monety srebrne) i gdy po drugiej punickiej wojnie okolo r. 216 przed Chr. nastąpiła redukcja Asa libralnego na uncialny (As uncialis) to jest i As zeszedł do wartości i Unii (r. 190 przed Chrystem nastąpiła redukcja Asa uncialnego na półuncyjny As seminuuncialis, w Kuntex dex Papiria). - R. 217 przed Chr. zaczęli Rzymianie bić także monety złote - lubo już r. 289 przed Chr. ustanowiono osobny

R. 537 złozenia Rzymu (r. 216 przed Chr. tymem przestali Rzymianie nie kładzą na Asy.

(II. VIR. A. A. A. F. F.)

urząd mający dozór nad mennicami, tak zwani Triumviri auro, argento, aere flando feriundo (od czas gdy z nastaniem biła monety srebrnej ustatkowano wielk. mennic miejskich w Italii: wzrosła w drugiej epoce wskutek coraz szerszym podbojów liczba takowych. Sabatier J. d. (Production de l'or, de l'argent et du cuivre chez les anciens et hôtels monétaires des empires romain et byzantin. Petersburg 1850 str. 108) wymienia 29 miejsc, gdzie były mennice za czasów cesarstwa. Wepoce pierwszej podstawy monetarnej była waga kruscu (spirzu) (pondus) - wepoce drugiej zaś wartości kruscu. Złoto uzyskane przez topienie i prażenie z obcych domioret (aurum obryzum sive obryssum), oraz srebro (z porażtku czyste, od czasów cesarza Sewera mieszane z miedzią tak się rozpowszechniło, iż za Alexandra Severa w pnięniach srebrnych więcej było miedzi niż srebra; a od cesarstwa Elau: diatry Gothiusa aż do Dioklejana już nawet na nazw. srebrnych nie zastęgują pobiałane monety (nummi tinti) od czasów Cesarstwa przeszły w ręce Cesarzy; jedyne tylko białe monety miedziangich cyfry spirzowych trudnił się Senat: dlatego też od 15 r. przed Chryst. umieszczano na samych tylko spirzowych monetach litery S. C. (Senatus Consulto), albowiem prawo biła monety złotej i srebrnej przygotawszy sobie Cesarze (regale)

Pięć monet mają 1/4 srebra

Eisophori zwiaz z monety srebrne wielkosci wiekszej niz denar, war-
tosci 4 drachm srebrnych greckich, ktore to monety z napisem Taurin
bit M. Antonius dla prowincji rzymsko-aryatyckich.

C) Miedz czyli Spiz albo Bronz pojawia sie w monetach rzymskich
w rozmaitym gatunku. Sa monety z czystej miedzi, jako tez z mieszaniny
miedzi z cyna, ołowiem, cynkiem, w skutek czego oznaczaja sie rozmaite
barwy. Spiz szary z miedzi, cyny, ~~czarna~~ ^{złota} zwiaz Francuzi: laiton (a miedzi
Weiskupfer).

Za Severa Alexan:

da bito dwie monety

spizowych w

ktorych bylo

100 miedzi, 8 cyny,

6 cyny, 13/100 ołowiu.

(Weiskupfer-Geld)

Augustus nakazal

aby Sestertii i Dupon-

du bite byly z spizu

czyli miedzi (oris

chalcum) δρεχμαλκος

a Rosy i drobniejsze

pieniądze z miedzi.

Najobfetsza w cynie

i cynku (cadmea) byla

miedzi hiszpanicka

z Korduby.

barwa. Spiz szary z miedzi, cyny, ołowiu, cynkiem, w skutek czego oznaczaja sie rozmaite

barwy. Spiz szary z miedzi, cyny, ołowiu, cynkiem, w skutek czego oznaczaja sie rozmaite

monet spizowych u Rzymian byly: 1) As (czyli 12 Uniy) ktorych szto

10 na 1 denar srebrny, zwykłe najdawniejszy ~~As~~ odlewany. 2) Semis

(czyli 6 Uniy) wartat pół Asa, zwykłe odlewany najdawniejszy. 3) Friens

(czyli 4 Uniy) wartat 1/3 Asa, zwykłe odlewany najdawniejszy. 4) Quadrans

(czyli 3 Uniy) wartat 1/4 Asa, bity zwat sie Seruncius. 5) Sextans

(czyli 2 Uniy) wartat 1/6 Asa, bity. 6) Quinouna wartajacy 1/2 Asa,

odlewany najdawniejszy. 7) Quadrans, wartajacy 1/4 Asa, odlewany

rzadki. 8) Libella (zwany pierwotnie: As, po redukcji unikalnej reduk-

cji: Unia, a w koncu po ostatniej redukcji: Libella), wartajacy 1/10 De-

nara, szto ich 10 na 1 Denar srebrny czyli na 2 Sestercye srebrne. 9) Sem-

bella (Semuncia - wartajacya pół Uniy), szto ich 2 na jedną Libellę.

10) Seruncius po ostatniej redukcji wartat 1/40 Denara srebrnego,

szto ich 2 na jedną Sembellę. — Seruncius bity był najinniejsza mo-

netą spizową, Libella i Sembella figurowały tylko w rachunkach.

Ponieważ monety spizowe, co do ich wielkości bywały niejednostajne.

przetoz rozróżniaja numizmaty 4 gatunki monet rzymskich spizo-

wych (Mummi I. II. III formae et maximi moduli) (Grand Bronze = G.B;

Moyon Bronze = M.B.; Petit Bronze = P.B.) Monety 4go gatunku najwiskozie

zwiaz Medalami. Jako I gatunek (primae formae) najdawniejszy uwaro-
Sestertius; jako IIgo gatunek (secundae formae) mniejszy o połowę (Dupon-

duis) czyli 2 Rosy; jako III gatunek (tertiac formae) najmniejszego Avarius

czyli 1/4 Sestercyi. Trajanus Decius bit miedziane podwojne Sestertii czyli tak

zwane Quinarii aenei, wazice 1/3 Uniy. Za Dyoklejana szto ich drugi gatunek

i wybijano te monety wazice tylko 1/20 Uniy. Dyoklejan zarzął bit nowy gatunek

miedzianej monety. Follis wazice 1/2 Uniy; za Konstantyna szto ich 24 na jeden srebrny

milliarensis. Za Juliana bito tylko bardzo drobne pieniążki zwane Lepton.

Pod względem kształtu zewnętrzne monet rozróżniają numizmaty:
tysię: Nummi consulares z czasów Rzeczypospolitej rzymskiej bite
bez wyrażenia imion familyjnych konsulów; Nummi familiares,
z czasów Rzeczypospolitej po śmierci za Juliusa Caesara, za Triumwirów,
i za Augusta z wyrażeniem imion familyjnych; Nummi imperatorii
bite za cesarstwa (Kaisermünzen - Médailles impériales), rozpowsze-
niające się od Juliusa Caesara (r. 31 przed Chrystusem t.j. od bitwy pod Actium)
koniecąc się z upadkiem cesarstwa rzymskiego (r. 476 po Chr.) za Ro-
mulusa Augustulusa. Na tych monetach są portrety cesarzy panujących
za których bity monety, oraz ich żon. Który to wycieczką zaprowadził Julius
Caesar, nasładował wtem Greków? Nummi urbium miast włoskich z napisami
Tacińskimi, greckimi lub oskieżskimi (dialektu Tacińskiego - które się
od prawej strony ku lewej czytają). Nummi coloniales miast i prowincyj
rozwojowanych (w Rzymie byli Krymianie na sposób grecki tak zwane lis-
tophori). Nummi autonomi monety miast z samorządem (bez portretu
i nazwy cesarza). Nummi victoriatę jeśli na nich był wizerunek bogini
zwycięstwa; bigati z wosem dwukrotnym; quadrigati z wosem czterok-
rotnym; ratati z oknięciem. Nummi pelliculati platerowane przez fałszerzy;
serrati vel dentati mające powyrywane krawędzie na brzegach; incusi
(Hohl Münzen) mające z jednej strony wypukłość, z drugiej wgłębienie ten sam
stempel; reusci przebijane z dawnych z śladami pierwotnego bicia; restituti
na nowo według dawnej formy czyli typu bite (prawtarzone); contrasignati ma-
jące na pierwotnym wyobrażeniu wybity nowy mały stempel. Nummi
maximi moduli, większe od zwykłych pieniądzy, tak zwane medale (z francuzów)
czyli Medaliony, bite dla wtasujących nam nieznanymi celów, niemając
liter S.C.; rzadko takowe uplajac (inijana) za Hadrianą. Niektorzy sądzą, iż
strzygły za podarunki w pewnych okolicznościach, inni mają je za marki
przy wydawaniu żywności lub napojów; inni zaś za bilety do widowisk (tesseræ theat-
ralis) miały być używane. Ktoś uważa je za marki przy rozdawaniu
najpodobniej zaś za stosowały większą sumę monet przy wyprawach
mając kurs (podobnie jak papiery bankowe). Monety otwierane z liczbami od I-XVII,
(tesseræ) nie były pieniądzem, tylko strzygły za marki i bilety przy igryszkach.

Monety na stronie głównej (Avers - ^{Antea} - Revers - ^{Postea} - R.) i na odwrotnej (Avers - ^{Antea} - Revers - ^{Postea} - R.) mają rozmaite wyobrażenia i typy. Wyobrażenia te mają swiatło na mitologia, dzieje i starożytności. Lecz portretów wiarogodnych cesarzy i innych osobistości sławnych, widzimy na monetach wyobrażenia swiżyn, ołtarzy, Tusków tryumfalnych i innych gmachów państwowych, stroje i ubior, ry, uzbrojenie, sceny historyczne i znakomite wydarzenia dające wierny obraz życia ówczesnego i świadczące o stopniu na jakim się sztuka piękna w ówczesności znajdowała. Niektóre doprowadzają pod względem swego wykonania najpiękniejszym kamieniom. Dopiero od czasów cesarza Commodusa zaczyna się na monetach pojawiać upadek sztuki pięknej, które w końcu doszły do drakiego stylu barokowego. Z typów mitologicznych i symbolizujących pojawiają się na monetach, symbolizujące postacie: Nobilitas, Aequitas, Honor, Concordia, Aeternitas, Liberalitas, Libertas, Laetitia, Pax, Securitas, Iulianitas, Fecunditas, Providentia Deorum, Patientia, Moneta, Iustitia, Quies, Salus, Fortuna, Felicitas, Bonus eventus, Annona, Clementia, Virtus, Spes, Juventus, Prudentia, Indulgentia, Pietas, Tranquillitas, Pudicitia, Ubertas, Victoria, Constantia, Fides, Abundantia, Munificentia, Consecratio, etc. (Ob. Visconti: Iconographia - Bernouilly: Römische Iconographie - Sabatier J. Iconographie d'une collection de 5000 médailles romaines. Zettersbourg 1848). Na monetach dostrzegamy także pewien rodzaj herbów i godet zawierających zwykle imię i prawięko, godności i urzędowanie oraz tytuły wyobrażonych osób. Napisy te zwykle są w ^{procentu} ^{wyrażane li:} ^{exerga - segmenty} literami prostokowemi. Litera w spodu w odwołaniu oznaczają miasto mennicze. Litera: Imp. Caes. P. F. Aug. P. M. Tr. P. P. oznacza: Imperator Caesar Pius Felix Augustus Pontifex Maximus Tribunitia Potestate Consul Pater Patriae - litera S M A D B oznaczają Sacra Moneta Alexandria Secunda. CONOB. = Constantinopolis Officina Secunda. - Monogrammy czyli skrócenia kilku liter, czego się na monetach famijnych używa. Do odczytania skrótów (abbr.: viaturae) i monogramów (Siglae) potrzebny może dieto następujące:

Jacob: ^{x.} Tables générales de la Numismatique. Rheims 1825.⁸⁰
 Rasche J. E. Lexicon universae rei numariae veterum. Lipsiae 1785-1805. 8° 14 Vol. -
 - Schlickegen F. W. R. Erklärung der Abkürzungen auf Münzen
 Berlin 1882 - Gräve. Handbuch der alten Numismatik. Leipzig 1854
 - a codogrekit: Werthof A. C. E. Handbuch der griechischen Numis-
 matik. Hannover 1850.) Tytuły i kracane urzędów Kapłan'skich: Pon-
 tifices Maximus, Augur, Quindecimvir Sacris Faciundis, Flamen Martia-
 lis, Quirinalis Flamen, Septemvir Epulonum; - Urzędów państwowych: Con-
 sul, Censor, Praetor, Aedilis Curulis, Aedilis Plebis, Quaestor Urbanus, Trium-
 vir vel Quatuorvir Auro Argentu Aeri Flando Feriundo, Curator Denario-
 rum Flандorum, Triumvir Valetudinarius; (Urzędów nadzwyczajnych: Dicta-
 tor, Triumvir Reipublicae Constituendae, Triumvir ad Frumentum Emundum,
 Imperator II. III. IV., Proconsul, Proprætor, Legatus, Legatus Pro Praetore,
 Proquaestor, Praefectus Clavis et Orae Maritimae; - Tytuły Cesarzy: ^{diaby I. II. III. V.}
 Imperator, Augustus (Sebastos), Pius Felix, Pontifex Maximus, Tribunitia ^{v. it. oznaczają}
 Potestas, Consul, Pater Patriae, Dominus Proter, Divus (niebożczyk) ^{liczbę wstąpienia}
 Principis Juventutis; - HS = Sestertium; S. C. = Senatus Consulto. - Denarius.
 Moneta 1. = Moneta; * Sigla chrescianska. - Monety ^{officyna} ^{w mennicy} ^{czyli ta}
 zwane Konsularne bite za czasów Republiki rzymskiej bywały cesarski
 portret na awersie i dodaniem portretu cesarza na rewersie.
 odwrotnej (Kr.), lub też na pamiętkę niektórych dawniejszych konsulów lub
 ich rodzin bite. Monety takowe zowią Numi restituti, ^{restitut}
 bite za Titusa, Domitiana, Trajana (najwięcej w 31 rodzinach), Marka Au-
 reliusza i Luciusa Verusa. (Najlepszy i najkompletniejszy opis z rytykami 100 rodzin
 monet konsularnych wydał H. Cohen: Description générale des mon-
 naies de la république romaine communément appelées Médailles
 consulaires. Paris chez M. Rollin 1857. 4to str. XLIV. 359 i 73 tablic ryto-
 wych monet. Tablice 72-75 obejmują najdawniejsze monety odlowane. Przy (aes grave)
 monetach podane są wtem dziele ceny. - Thesaurus Morellianus s. familiarum
 romanarum numismata omnia dilig. conquis. delin. et disp. ab A. Morell c. com. n.
 Haerlami. Amstelodami 1734. fol. II tom. - Vaillant J. F. Nummi antiqui fami-
 liarum roman. Amstelodami 1703. fol.). - Monety cesarskie (Nummi Im-
 peratorum - Kaiser Münzen) mają na głównej stronie (Avers - Kopsseite) popiersie
 cesarza lub jego żony, a na stronie odwrotnej (Revers - Bildseite) ryty obrazowe
 wyobrażające się do pamiętników chrześcijaństwa. R. 710 po zburze-
 niu Rzymu (476. przed Chrystusem) uchwalił Senat klasę na monetach wyższymi
 niż Cesarzów na pamiętkę Juliusza Cezara oznaczając jego uświęcenie; dawniej albowiem

list. 6335

na tem miejscu ^{Kradli} postacie bogów? Wyraz *divus* oznacza zmarłego cesarza, czyli nie-
boszczyka i.p. Cesarza. Sierog wstawił monet cesarzy porucza się z
Oktawianem Augustem (r. 27 przed, do r. 14 po Chrystusie) którego Julius
Cesar w testamentie adoptował. — Monety bite w Koloniach czyli
kolonialne. a) W Hiszpanii bili monety Fenicyjanie, Grecy i Rzymia-
nie. Najstarsze monety, tak zwane celtyberyjskie. srebrne i miedziane
mają napisy podobne do run, które się czytają od prawej ku lewej i nie-
ma w nich samogłosek. (Ob. Velasquez: Ensayo sobre los alfabetos de
las letras desconocidas que se encuentran en las medallas y monumen-
tos de España. Madrid 1752. 4to - de Sauloy: Essai de classification des
monnaies autonomes de l'Espagne. Metz 1840. 8vo) Głównym typem na tych
monetach jest *jezdrień* porządku z wotaniem ratoring. — b) W Gallii bili Gre-
cy monety w Maosili, Nemausus (Nîmes), Lugdunum (Lyon). Na północnych
monetach rymotkich i celtyckich spotyka się często jako typ Komia, lub
Kiernoza (gallicki symbol ziemi) (Ob. Lelewel: Etudes numismatiques.
Type Gaulois ou Celtique. Bruxelles 1840. 8vo). c) W Italii mianowicie
w Kampanii najdawniej zemi nasybito monety na wzór greckich z na-
pisami w języku Osków i ich literami które również podobne do run
i greckich, czytają się od prawej ku lewej. Mowa Osków była matką dyja-
lektów włoskich, z niej się wyrosła mowa łacińska, a zabytki je-
zyka Osków przechowały się w (rymotskim) ^{włoskim} dyalekcie chłopów. Toż samo
było w północnej i środkowej Italii mianowicie Etrurji (napisy etruskie),
Umbryi, Volocii. — Najlepszy i najkompletniejszy opis monet ce-
sarzkich z rycinami i cenami wydał Cohen Henry: Description his-
torique des monnaies frappées sous l'empire romain, communément
appelées Médailles impériales. Paris (M. Rollin) 1859. 8vo Tome I -
porównajcie od Pompejusa r. 75 przed Chryst.

Na monetach rymotkich uderza najprzód: toż samo wizerunku cesarza (na-
robione pod dozorem urzędowym: z tego też powodu nowi archeologowie wydawali zbiór
portretów cesarzy rymotkich, podług którego rozróżniają monety, gemmy i starożytności.
Takowym zbiorom jest rzycki zbiór portretów cesarzy rymotkich przez J. F. Fatera, (Vail-
lanta i Visconti) (Iconographie) - powtórzone nazwy w których wyrażono najprzód imię osoby
(pronomien n.p. *ducus*), imię rodowe (famili n.p. *Cornelius*) i przyswisko (surnom n.p.
Supio). Imperator oznacza wtedy panującego, Caesar oznacza osobę należącą do rodziny
panującej.
Dla dokładny miejscowości (dla poznania monet) jest w dziele: Jacob K. Gérard: Traité élémentaire
de numismatique ancienne grecque et romaine. Paris 1825. 8vo Tome II.

(Hakohen)

Monety srebrne wartości denara rzymskiego i tetradrachmy ^(sekel) ~~sekel~~, przedstawiają z jednej strony daban lub winogrono, palmę, owoc cedrony, brzośnię, wawilona, liść winny, noszą napisy samarytańskie: Kapitan Eleazar - Roton i lub 2 Wybawienia lub Winości Izraela lub Jeruzolimy - Simon Kosa - ze Izraela. - R. 132 po Chrystusie powstała nowa żydzi pod dowództwem Ben - Kosiba, lecz r. 135 zostali przez Rzymian pobici i miasto Jeruzalem zamienione w Aelia Capitolina. Podczas tego ostatniego powstania bili żydzi monety, probując dawne miny z rzymskiej i hebrajskiej. Na tych probowanych monetach ~~probowanych~~ spostrzegamy wyobrażenia daban, winogrona, liść, 2 łab, palmę, winnego liścia, z napisami samarytańskimi: Simon - Wyzwolenia Jeruzolimy. - Od r. 135 bili Rzymianie w Jeruzolimy monety cesarskie z napisami łacińskimi, a od r. 695 arabski Kalif Abdul - Malik z napisem kuficznym: Muhammed Boet Boory - Palestyna, Aelia. - Monety żydowskie pod względem sztuki prawie żadnego nie mają znaczenia. - Oprócz miedzianych które mają napisy literami staro-hebrajskimi czyli samarytańskimi, pojawiają się także duże srebrne żydowskie i tetrachmy z gatunka oliwna (rozyga, Arona) i Kielichem i z napisem literami kwadratowymi nowo-hebrajskimi (po czem tawur uli fatur porosi oznac): "sekel Izraela" - "Święte Jeruzalem." (Ob. Levy M. A. Dr.: Gesch. te der jüdischen Münzen. Breslau (Schletter) 1862, str. 163, 2 dr. woryt. monet. - Herzbachet Eugen (ur. 1845 w Monachium): De relictis, nummis antiquissimis Judaeorum, dissertatio. Berolini 1873. 8vo).

11) Partyjskie. Najdawniejszymi monetami tej klasy są staroperskie złote i srebrne Darejki (Dareikos) przypisywane perskiemu królowi Dariuszowi I Hytaspis (r. 517 przed Chr.); na nich z jednej strony ukoronowany strzelec kłoczący i strzelający z łuku, na odwrotnej stronie zaś kwadrat umieszczony (provincia). Złoty Darejki waży 128 gran; srebro 5 na jedną minę, a 300 na talent; jeden Darejki wartat 20 srebrnych Drachm greckich. Późniejsze (Hemidarejki) miały ten sam typ. Darejki srebrne tegoż samego typu waży 224 gran; wartości jednego równała się 2 drachmom srebrnym greckim. Napisów na Darejkach nie ma. - Monety partyjskich królów dynastji Arsacidów: Arsaces I. (r. 256 - 254 przed Chr.), Arsaces II Tridates (r. 210 przed Chr.), Arsaces VI Mithridates (140 przed Chr.) bili jeszcze monety z typem dawnych Darejków, z dodaniem głowy w kielnie na stronie odwrotnej. Na monetach następnych królów bitych na sposób i typ Seleucydów są już wyobrażenia inne i napisy greckie.

Podług Mommsena
wazy złoty Darejki
16.77 gr., a potowka
Hemidarejki (złoty)
8.38 gr.
1 złoty Darejki
= 15 Darejki srebrne

Darius II, Arsaces VII Nikator (r. 120 p. Chr.), Arsaces IX Epifanes; Arsaces
 Darius I (37 r. przed Chr.) bit tetradrachmy na wzór greckich; Arsaces XV. Ptra-
 tes II (r. 37-1 przed Chr.), Arsaces Artabanus III (85-99 przed Chr.), Arsaces
 XVIII Vonones I (r. 14-18 po Chr.), Arsaces XXVIII Volagases III (r. 190-208
 po Chr.) bili monety srebrne i miedziane z greckimi napisami i bóstwami.
 Z upadkiem Arsacidów powstała nowa dynastia ^{parwankich} ~~perskich~~ Królów Sassan-
 idów którą okolo r. 225 po Chr. założył Artaxerxes I (Ardeschir Papagan) potomek Sassana-
 idów z r. 225-240? po Chr. Monety tego króla ^(srebrne) mają już napisy fenickie czyli
 staro-awnejskie, które to pismo powstało z asyryjsko-egipskiego wry-
 wanego w Babilonii; są te monety złote, na nich typ staroperski czyli as-
 syryjski, z jednej strony popiersz króla z otuloną brodą i z włosami płożonymi
 w wieńcu, a na wienchu głowy grzebień, z drugiej strony: ołtarz ^(z wienkami) wieńca
 z ognia z 2 kadzielnicami po bokach; napis na chr.: Cziwieł Ormurd, ^(Ormurd) król:
 Artaxerxes Król Królów ^(srebrne) Persy; na Re. Boski Artaxerxes. Podobne są
 monety jego następcy Sapot I (r. 240-271 po Chr.), Vararanes II (r. 299 po Chr.) ^(srebrne) Fargli Varachna
 który się tytułował królem ^(srebrne) Vararech (srebrne) r. 292-301; Sapot
 II (r. 457 po Chr.), Chosroes I (Korru Hushirwan) (r. 579 po Chr.). Później bito ^(srebrne) III (srebrne) r. 384-
 386.
 Już srebrne dirhemy (drachmy) z napisami kuficznymi (kwadratowo-arabs-
 kiemi) dynastyi: Tamaridów, Omajadów, Abbasydów. — Do tej klasy należą
 także monety ^(srebrne) ~~złote~~ miedziane króla babilońskiego Simarchus (r. 162
 przed Chr.), oraz królów Edessy, miast asyryjskich: Aturia, Demetrias, Mi-
 nive; monety miedziane Arabii z wielbłądem; monety króla Armenii Tigra-
 nes (r. 83-69 przed Chr.). — 12) Baktryjskie czyli Indo-greckie (dwie-
 ciu Afganistan czyli Kabul i Kandahar). Monety złote i srebrne pierwszego
 króla baktryjskiego Diodotus I (r. 250 przed Chr.), dalej Euthydemus (r. 245 przed
 Chr.), Eukratides I (r. 180 przed Chr.) mają typy z bóstwami greckimi i napisy gre-
 ckie, podobnie i królów Eukratides II (z napisem greckim i baktryjskim),
 ausorogramiarte, Antialides Nikeforus i Antimachus Deus Nikeforus ^(monety miedziane)
 (r. 170 przed Chr.), Menander (144 r. przed Chr.), Mañes (r. 120 przed Chr.) ^(srebrne) F. Sophytes (r. 306
 przed Chr.) Monety królów: Kadphises (r. 85 przed Chr.) i Kanerki (r. 40 po Chr.) ^(srebrne) z kaptanem
 mają napisy arysko-indyjskie literami greckimi lub baktryjskimi. ^(srebrne) z kaptanem
 ze zdobyciem Baktrii przez indyjskiego Vikramaditya, ustaty monety ^(srebrne) z kaptanem
 (Bb. Vaillant: Regum Parthorum historia. Paris 1728. — Grotefend: Die Münzen
 der griechischen, parthischen und indokythischen Könige von Baktrien. Han-
 nover 1839). — 13) Egiptskie czyli Grecko-egipskie monety należą do
 najpiękniejszych z nich wyrobów sztuki greckiej, są one ze złota, srebra i miedzi.

Ptolemaios

Cechującym ich typem jest orzeł stojący na piórkach poronionych. Głowy królów wypukłe z piórkami odrobionymi włosami, ozdobi czasem stroma stonia lub rogami Amona, napisy greckie. Szereg ich rozpoczyna Tetradachma Alexandra Regus (syna Alexandra Wielkiego i Roxany) 2 r. 344 przed Chr. Następnie monety dynastji Lagidów, z których pierwszą: Ptolemaeus I Lagus, Soter, generał Alexandra Wielkiego (r. 300-285 przed Chr.) i jego żona Berenice; Ptolemaeus II Philadelphus (r. 285-247 przed Chr.) i jego żona Arsinoe; Ptolemaeus III Euergetes (r. 246-221 przed Chr.) i jego żona Berenice; Ptolemaeus V Epiphanes (r. 221-204 przed Chr.) i jego żona Arsinoe; Ptolemaeus VI Philometor (r. 181-146 przed Chr.) i jego żona Cleopatra; Ptolemaeus VII Euergetes II Physcon (r. 116 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus VIII Lathyrus (r. 112-81 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus IX Alexander I (r. 106-88 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus X Ptolemaeus (r. 88-65 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XI Ptolemaeus (r. 65-50 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XII Ptolemaeus (r. 50-47 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene.

Wzrost Ptolemaeus VII Euergetes II Physcon (r. 116 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus VIII Lathyrus (r. 112-81 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus IX Alexander I (r. 106-88 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus X Ptolemaeus (r. 88-65 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XI Ptolemaeus (r. 65-50 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XII Ptolemaeus (r. 50-47 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene.

Wzrost Ptolemaeus VII Euergetes II Physcon (r. 116 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus VIII Lathyrus (r. 112-81 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus IX Alexander I (r. 106-88 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus X Ptolemaeus (r. 88-65 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XI Ptolemaeus (r. 65-50 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XII Ptolemaeus (r. 50-47 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene.

Wzrost Ptolemaeus VII Euergetes II Physcon (r. 116 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus VIII Lathyrus (r. 112-81 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus IX Alexander I (r. 106-88 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus X Ptolemaeus (r. 88-65 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XI Ptolemaeus (r. 65-50 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XII Ptolemaeus (r. 50-47 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene.

Wzrost Ptolemaeus VII Euergetes II Physcon (r. 116 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus VIII Lathyrus (r. 112-81 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus IX Alexander I (r. 106-88 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus X Ptolemaeus (r. 88-65 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XI Ptolemaeus (r. 65-50 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XII Ptolemaeus (r. 50-47 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene.

Wzrost Ptolemaeus VII Euergetes II Physcon (r. 116 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus VIII Lathyrus (r. 112-81 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus IX Alexander I (r. 106-88 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus X Ptolemaeus (r. 88-65 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XI Ptolemaeus (r. 65-50 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XII Ptolemaeus (r. 50-47 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene.

Wzrost Ptolemaeus VII Euergetes II Physcon (r. 116 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus VIII Lathyrus (r. 112-81 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus IX Alexander I (r. 106-88 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus X Ptolemaeus (r. 88-65 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XI Ptolemaeus (r. 65-50 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XII Ptolemaeus (r. 50-47 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene.

Wzrost Ptolemaeus VII Euergetes II Physcon (r. 116 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus VIII Lathyrus (r. 112-81 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus IX Alexander I (r. 106-88 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus X Ptolemaeus (r. 88-65 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XI Ptolemaeus (r. 65-50 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene; Ptolemaeus XII Ptolemaeus (r. 50-47 przed Chr.) i jego żona Cleopatra Selene.

Monety najdawniejsze odlewane rzymskie (podług Cohena)
(Resrare) Großmünzen

1. Decussis (okrągły) waży 98 uncji rzymskiej. X
2. Quincussis ^{okrągły} waży 1680 granów i 15 centigram, czyli 5 fant i 1 unc. 7 grów
3. Quadrussis ^{okrągły} " 1385 " 90 " " 4 " 3 " 24 grów
3. Tripondius ^{okrągły} " 254 " 50 " III " 3 "
4. Dupondius " " 200 " 25 " II
5. As " 2 głów jamy i 1 prodom okrągły I
6. Semis " " Jupitera " " S
7. Triens ^{Quinarius} " " Pallady " " . . . .
8. Quadrans " " Herkuleja " " . . .
9. Sextans " " Merkura " " . .
10. Unia " " Pallady " " " .
- " Semuncia " " " " " Z

2) 2tote ^{rebra} II Großmünzen.

rebra do 2tota = 1:10; rebra do 1tota = 1:180

- a) rebra
- 1) Sestertius - i dital. As II S
- Quinarius 2 znak V
- Victoriatus
- Denarius 4 X

6) 2tote

Denarius Aureus = 1/40 fant

д. 8. 1800

д. 8. 1800

1701 3000 12000, 10000

chr. 30000

1702 10000 10000

Самое старое изд. 1800

1800 1800

ст. 36 1800 (1800)

Богослов. 1800 1800 1800

на 1800 1800 1800

1800 1800 1800

Od najdawniejszych czasów stanowito bytło i krusz
ce miarę wartościową w kupnie. Głównie zaś zło-
to, srebro, miedź postrajato u narodów zajmujących się
handlem, i z tych to 3 kruszów postrajaty nowe monety
pieniężne. Złota najprzód w Grecji, Srebro
w Grecji, Miedzi we Włoszech. We Włoszech miarę
wiele wartości stanowito najprzód bytło (foenus) potem
miedź (aes), później srebro, a najpoźniej złota
najlepszy opis od lewanych monet rzymskich:

L'Des grave del Museo Kircheriano ovvero le mo-
nete primitive de' populi dell' Italia media. Roma
1839. 4to ftr. 120 z 39 tabb. (najwistny zbiór
w Collegio Romano. Desude (John Munro) Des signatum
(mint marks)

Monety rzymskie: Aes romanum signatum, grave
libralis (zgeoffenes Barrengeld) ^{A) Dupondius} ^{B) Aes libralis (15-17}
tutów) b) Semis ~ (8-9 tutów) ^{C) Quincunx.....}
d) Triens .... (4 1/2 tutów) ^{E) Quadrans... f) Sextans}
.. g) Unia .

Monety rzymskie bite: a) Quinarius. b) Sestercius
c) Aes d) Semis e) Quadrans ^{1) Dupondius} ^{2) Quincunx}

Monety rzymskie (Aes grave) 1) Aes 2) Semis. 3)
Triens. 4) Quadrans 5) Sextans 6) Unia 7) Semuncia
monety te bity w freednich Włoszech w Luceria, Vespina,
Vestini, Asculum, Firmum, Ariminum - w Apuli - w
Kampanii - w Rumie - Etrurji

Epitaphion: Victoriaty od r. 520 do r. 650

2^a epoka

monety miedziane zaprowadzili w Rzymie Decemviri około r. 324 (po zdob. Rzymu) (Decemviri)
Aes libralis - Triens, Quadrans, Sextans, Unia

na monetach bosporskich: elektron (złoto Kiepskie)
mak X (aureus aureus)

1^a epoka: Aes libralis (lane)

2^a epoka: Pierwsza redukcja: Aes trientalis
zaprowadzenie srebrnej monety (aureus)
zaprowadzone r. 490 aes libralis trientalis
po reformowaniu dawnego i redukcji aes libralis
redukcja miedzi zaprowadzenie srebra
monety trientalnego kruszu

Decussis X - Quadrussis IIII - Fossis - Dupondius -
Aes - Semis
Quinarius - Triens - Quadrans - Sextans - Unia

3^a epoka zaprowadzenie Denara r. 486.

monety: 1) Sestercius srebrny 2) Quinarius V
(Victoriatulus i Semivictoriatus) reformowane a na ich
miejsce ~~Quinarius~~ Quinarius zaprowadzony r. 1.650

Srebrne: Denarius, Victoriatulus, Quinarius, Sestercius

Miedziane: Unia - Semicla - Quadrans - Aes

Srebrne: Denar. - miedziane: Triens, Quadrans, Sextans, Unia

Srebrne: Denar, Dupondius, Bes.

Za cesarstwa monety miedziane: 1) Denaria (Kleink-
münze) 2) Provinciae (Provinzialmünze) 3) Municipales
monety (Localmünze) - monety państwa mają ROMA
później J.C. - monety prowincji nie mają oznak państwa
ani nazwy miasta. - Monety miejskie mają nazwę
gminy (Municipalmoneten)

Cistophorus wartował 3 Denary

Za cesarstwa bity monety złote: denarius an:
reus, Victoriatufanrens $\frac{1}{40}$ funta cygi 8. 185 gr.

- monety srebrne: Denarius, Quinarus, Sesterterius
Denar srebrny = 3.9 gr. siarkosrebrny 99-98.

- monety miedziane: Sesterterius vel humilis
- Dupondius, As, Sestertius, Quadrans

Za Cesarstwa Iulius = 25 srebrnych denarów =
100 mosiężnych sesterteriusów = 400 miedzianych
asów

$\frac{1}{40}$ funta złota = $\frac{26}{84}$ funta srebra = $8\frac{1}{2}$ funta mosiężnego
= $16\frac{2}{3}$ funta miedzi

Złoto : 11. 91 srebra : 333.33 mosiężny : 666.66 miedzi
1 : 28 : 56
1 : 2.

później reus obniżano srebra

52

Sestertius 200 asis Cæsarea = $\frac{1}{4}$ Denara
lub 100 aureus

Nummi romani: 1) Argentei: Quinarius
2) Aerei: Sextans, Triens, Quadrans,
Unus.

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
VOLUME 18
PART 1
1888

Victoriatus = $\frac{3}{4}$ Denara od r. 537 do r. 650.

Cistophorus (rymski dla greckich prowincji) = $\frac{3}{4}$ Denara
bite w Azji od r. 621 do r. 650.

Elektron = mieszanina złota, srebra i miedzi
(Momsen Geogr. Des röm. Münzwesens pag. 6 s. 11a):
ma się do miernika i t. byt podty gatunek
złota phokaistkiego, i że to były monety złote
bez potle. Według rozbiórów chemicznych
znaleziono w monetach więcej 2.53 gr.

złota	411.69	
srebra	539.40	
miedzi	48.93	
w innej:	Złota 580 = 3.64 gr.	} Syrakuzie Ob. dugres Dev. munion fr. 1856 p. 91.
	Srebra 398	
	miedzi 22	
w innej:	Złota 630	
	Srebra 348	
	miedzi 22	

Miedz w monetach Sibiru ma 88 miedzi 9.8 cym,
3.10 otowin.

w monetach sea. Pompejusza 74.13 miedzi;
8.47 cymy, 16.15 otowin, 0.28 zelara waga
= 309 wazice 20.02 gr.

Mosiadz istany w monetach Hadriana r. 120 po Chryst.
w isotermin 23.65 gr. = 365 było:

85.63 miedzi
10.83 cynku
1.14 cyny
1.73 otowin
0.23 zelara.

~~W~~ d. 123 (duodezimala der Kupferrechnung): VX + C
(decimale der Silberrechnung): S = semis, $\frac{1}{2}$ Denara; — Uncia $\frac{1}{12}$
Denara; E = semuncia $\frac{1}{24}$ Denara;) sicilicus $\frac{1}{48}$ Denara;

$\Sigma D = \text{As } \frac{1}{16} \text{ Denara}$

Sesterzrechnung: S quinguo libellae $\frac{1}{2}$ Sesterthi

- libella $\frac{1}{10}$ "

Σ sembella $\frac{1}{20}$ "

T ternarius $\frac{1}{40}$ "

ΣT semis = $\frac{1}{8}$ "

Monety Kartagińskie: Tetradrachmon
z koniem i palmą - główna kobieta i napisem
fenickim: Kart-chadasath.

Arsyński As grave (Asynagale) były
tane a nie bite

Arsyński As liberalis (funt) drachm 12
ok 12 uncy. Oznaczone

1 = As ; 5 = Sensus ; ... = Triens ($\frac{1}{3}$) ; ... Quad:
rans ($\frac{1}{4}$) ; ... Sextans ($\frac{1}{6}$) ; ... Unia

As = 289,97 gr. głowa Janusa i Prora
(okr.) oraz znak 1 ^{opisowe} ^{tylko}

I Period: As lamp monety As liberalis

II " roku 268 Redukcja dawnego Asa
libralnego na As trientalny i białe monety
srebrnych

As bity = 47,75 g. As uncialis

Denar = 40 4 gr (Victoriatus)

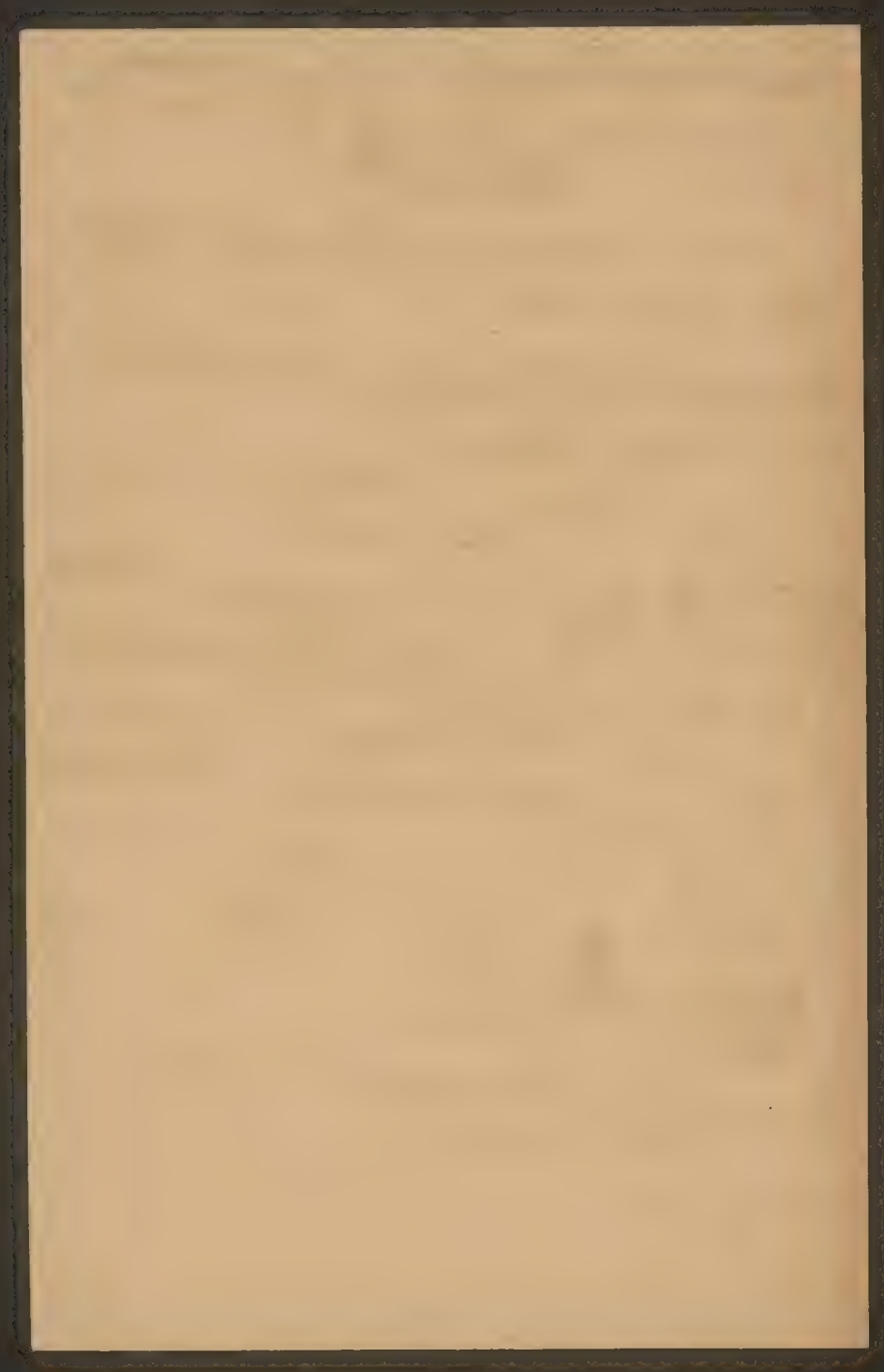
Quinar = 200 2,03 gr.

Sestertius = 0,919 gr.

III period republiki denary 2 i 1 wieku z
mionami ministrow

IV Kaiserzeit

Stoto znajduje się z przymieszką różno procentową srebra
Srebro topione dawniej za pomocą przymieszki galeny (galnisi)

Prerofy Juliusz Cezar kładł na pieniądzech swe popiersie
(naśladować dawnego Greków, od tego ten przymiesz)

bronze grand module   Grand bronze
petit "   "
plus grand module

wyobrażenia
skrótienia

Francuzi rozróżniają monety rzymskie brązowe:
médaillon.
Grand bronze (większej talara)
moyen " (" 4centów)
Petit " (" centa)

Do medalu Zolotia capta - Batorego Stefana
użyta monety rzymskie; Titus Flavius
Vespasianus: Judaea capta r. 72 po Chrystie

Cezare rzymscy od r. 30 przed Chr. — 436 r. po Chr.

III Vir Reipublicae constituendae.

Wladyslaw rex approbat inscriptionem vobis.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.
 Henrico de Hildesheim subnatare erat.

1130.

Wladyslaw rex cum consensu Martini Papae
 fundat monasterium quicunque voluerint
 fructum in huiusmodi de prope opus in
 solones super flumen Elana - et datat
 una cum Henrico archiepiscopo Bonnae. (ad
 inscriptionem solonis regine consensu cum Henrico rex.
 distico) Henrico rex Elana rex cum Henrico
 in opus solones

1194

10. 193. Elia ne fuit Anglia (Bonnae?)
 "O fuisse duo nostri miserabiles erit...
 (notandum in Henrico)

1138 Henrica nupta Henrico Romanorum Regi
 notum ad regenda de Henrico

monety greko-attyckie:

2 mine orygi	(78 Mark 6 Pfennig)	
1 Talent	(4715 Mark)	26196 Gr.
Dekadrachmon	(7 Mark 86 Pfennig)	43,66 Gr.
Tetradrachmon	(3 Mark 14 Pfennig)	17,464 „
Didrachmon (Chryseios Stater)	(1 Mark 57 Pfennig)	8,732 „
Drachme	(79 Pfennig)	4,366 „
Pentobolon orygi $\frac{5}{16}$ Drachmy	(65 Pfennig)	3,64 „
Tetrobolon orygi $\frac{2}{5}$ Drachmy	(52 Pfennig)	2,91 „
Triobolon orygi $\frac{1}{4}$ Drachmy	(39 Pfennig)	2,18 „
Diobolon orygi $\frac{1}{8}$ Drachmy	(26 Pfennig)	1,45 „
Triemiobolon orygi $\frac{1}{16}$ Drachmy	(20 Pfennig)	1,09 „
Obolos	(13 Pfennig)	0,73 „
Tritemorion	(10 Pfennig)	0,55 „
Hemiobolon	(7 Pfennig)	0,36 „
Tetartemorion	(3 Pfennig)	0,18 „
Chalkus miedziany orygi $\frac{1}{8}$ Obolos	(1 1/2 Pfennig)	

monety złote greckie: Stater orygi Didrachmon
 równa się = 20 Drachmom frebrzym

Shekel - moneta złota babilońska
 Dareikos - moneta złota perska

16 Talent x 1 1/2

16...
 $\frac{8}{24}$ Pfennig

moneta złota = 10 Drachmon
 (1 Mark 14 Pfennig)

~~Od Augusta na miedzianych tylko S. C.
bo cesarz rezerwowali sobie prawo bicia monety złotej i
srebrnej.~~

~~Monety dawkowe bez charakteru monetarnego
tak zwane medale porównują się z medalami. Najnowsze
nie mają S. C. Sturczyły one za marki~~

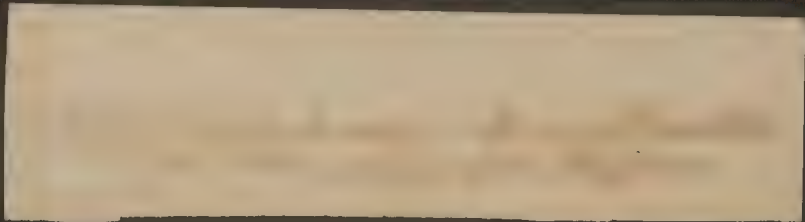
~~Marki teatralne Teatracie mają liczbę od 1 do XVI. Sturczyły
one także dogry - jetton - billon (półta moneta
dierman)~~

~~Nawołaniem cesarza naśladowano medale rzymskie.
Medal Stefana Batoryego na wzrost Łotacka jest
naśladowaniem rzymskiego Judaea capta.~~

Za Merovingów bito złote solidus (son d'or)
które się dzielity na polt (semis) i a trzecią część
(triens) - Na i fa solidus złoty było 40 srebrnych denar.
rów - Później bito grzywe tironskie (tironois) z srebra
których było 15 na jeden solidus srebrny
W XIII wieku powstały brakteaty - r. 1203 zaczęto bić w
Wenecji Cetyngi, a r. 1252 dukaty (florensy) w Floren.
cyi - w Anglii Esterlingi

Złoto zaczęło się pisać tak iż Alexander Severus (222 po Chr.)
był monety złote w których było 4 części złota i 1 część srebra.

Lotfolliis

Æ

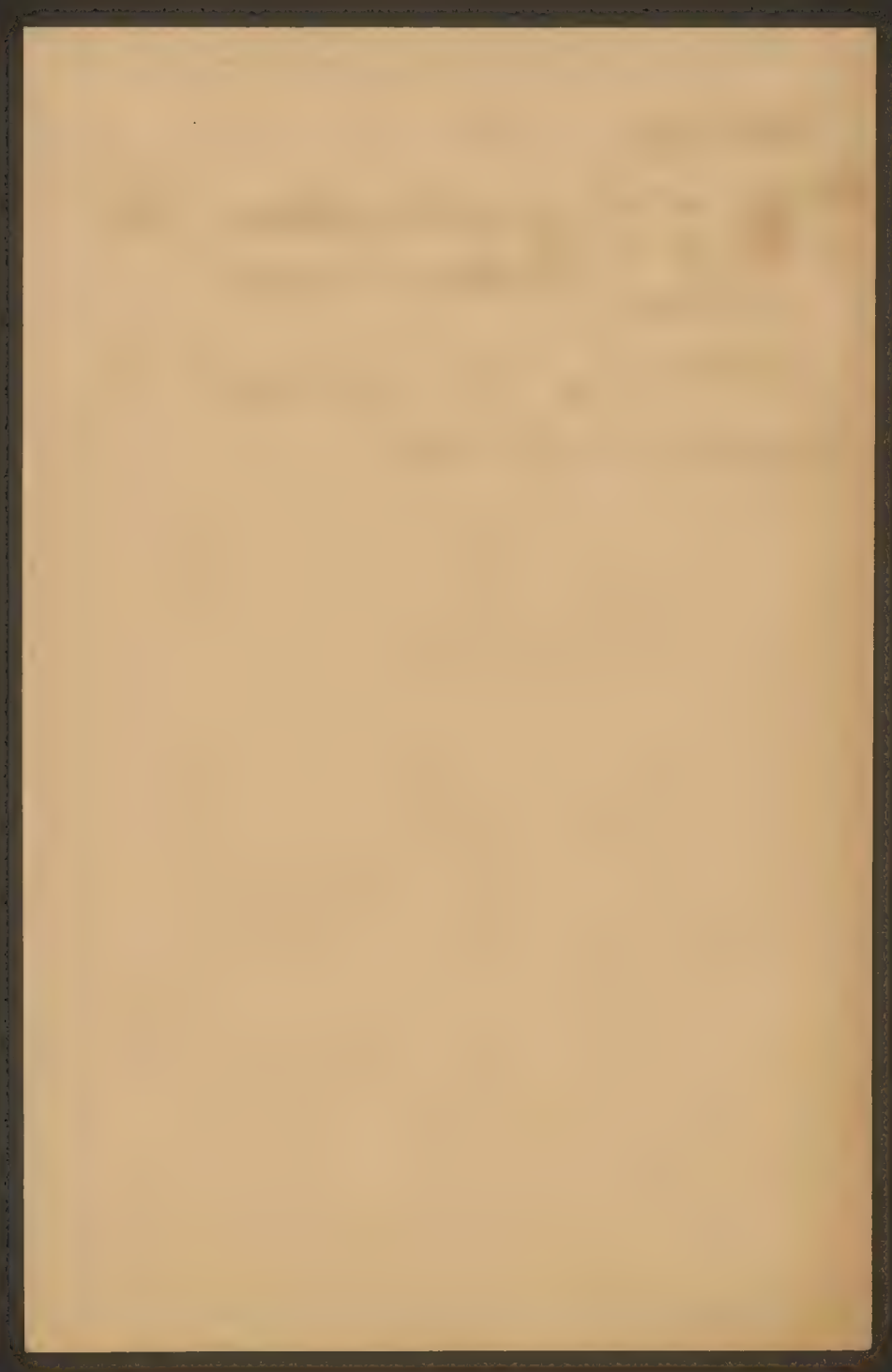
1/2 gr.

Рекныи над ним гвиарда поборох $\begin{smallmatrix} \text{C} & \text{T} \\ \text{X} & \text{X} \end{smallmatrix}$

A. Лописъ Константина II en face 2
jabtkiem

Sabatier I. p 302 Tabl. XXX n° 14

Constant II r. 641 - 668

21/ 210/98 3 $\frac{15}{36}$

Fleradling I monety (rebrn.) 1) Miliarepon $\frac{1}{96}$ fanty (p. 60. 61.
2) Demi-Miliarepon $\frac{1}{48}$ fanty

Indykta gowu we okres 5 lat porownany do r. 312 lub
313 Chrystusa, mał ten samy rok rabinu notowane. Wzr.
stanie wielki po 2 gurywizfne nad Maxamunfsem.
Zestawienie wymano indykty, dzieje w Kordzie 300.
do 24 (Xtury + 361). Rozprawianiem 3 Rozprawy Indykty
1) Konstancyjnowskia porownania do 24 Septembra
niektrego. 2) Konstancyjnowskia wpr. 24 Septembra
paua do 24 Septembra. 3) Wzrostka porowna.
paua do 25 Decembra a w Kordzie do 1 Xtyanu

Wykopalińska monet rzymskich na Podolu. — Dwie
 rosyjskie: „Klady razomotriennyye w Minc-Kabinetie
 Uniwersytetu Sw. Władymira s 1838 po 1866 god. Izdat
 „zawiedujuszij Minc-Kabinetom Docent K. Straszewicz.
 Kiew, w uniwersytejskiej typografii 1867. (Z Uniwersy-
 tetskich Szwiestij 1866 goda.)” 8^{go} K. i, str. 108 i i tablica
 obejmująca litograf. 15 monet — wymienia następujące wy-
 kopalińska monet: 1) r. 1838 w gubernii kijowskiej powiecie
 olchopolskim, ^{denary} srebrne: Adriana, Antonina, Faustyny, Mar-
 ka Aureliusza, Kommoda, Pertynaksza, Sewera. (str. 6) 2) r.
 1845 w Grabowcach w gubern. podolsk. powiecie bractawsk.
 denarów srebrnych 80: ^{Antonina} Adriana, Marka Aureliusza, L. Verusa,
 Kommoda, Sewera. (str. 19) — 3) r. 1847 w Hajosynie, gubern.
 podolsk. pow. hajosynsk. srebrne wschodnie (Lichmet-ben-Bz-
 mail (z r. 910 — i z r. 941) bite w Neszapur. (str. 23) — 4) r. 1851
 w Kijowie samym 25 srebrnych kufi kich, emirów Abbasydów
 i Kalifów Samanidów z dynastji ~~Abd~~ Umajadów (str. 28)
 — 5) r. 1854 w Kijowie: arabski srebrny dynastji
 Samanidów (str. 39) — 6) r. 1863 w Starej Budzie, gubern.
 kijows. pow. Zwinogradzk. srebrne: Gemenisko-tatarskie
 (z napisem tatarskim i tawiskim), Tatarskie z tamgami, Serbskie.
 (str. 53) — Tamga tatarska na monetach gemeniskich w Krymie w XV wieku.
 H lub I lub A lub M lub N. Tamgi czaji pistrza takowe (Marki)
 bywały na koniach Kładcione (piatrowane); pojawiają się one i na mo-
 netach litoeskich najdawniejszych.

W Podolu znajduje się
 najwięcej monet
 z napisem Antoninij
 Pius (r. 135-161 po
 Chryst.)

Kalifów pamiątek w Rzeczy

Monety kuficzne czyli Dirhem'y (z greckiego: Drachma), gro-
sze 2 12te - 14te Totowego srebra, mają napisy w arabskim ungal-
nem piśmie, które od miasta Kufa nad Eufratem przerwało ku-
fizmem. Miejsza gdzie takowe w Rosyi znajdowano, dać się im
określić linią prostą poprowadzoną od Kazanu do jeziora Ladogi, aż do
Finlandyi i dalej do Christiansand w Norwegii. Na południu
znajdują ich aż do Chersonu w Krymie. Najwięcej takowych znajdu-
ją na wysepach Gothland, Oeland, Bornholm i nad Bałtykiem

(Ab. Ledebur Leopold v.: Über die in den baltischen Ländern in der
Erde gefundenen Zeugnisse eines Handelsverkehrs mit dem Orient
zur Zeit der arabischen Weltherrschaft. Berlin 1840. - Minutoli
C. H. v.: Topographische Übersicht der Ausgrabungen griechischer,
römischer, arabischer und anderer Münzen und Kunstgegenstände,
wie solche zu verschiedenen Zeiten in den Küstenländern des baltischen
Meeres Statt gehabt. Berlin 1843. - Tornberg: Numi cufici

Mohamedanis. Upsalae 1848. - Hildebrand: Das heidnische Testament
Schweden übersetzt von Meistorf. Hamburg 1873 - Morse: Dänemarks
Vorst, deutsch von Bertelsen. Kopenhagen 1844 - Kruse: Necrolivonia

- Frähn: Nummi Bulletin de l'Acad. de S. Petersbourg Tom IX 1842 Nr.
20-21 - Seweljew Pawel: Numizmatyka mohametanska. Petersburg 1840 -
Pietraszewski Ign. Nummi moham. - (Zacki). - Szereg tych monet znanych jest

wych rozpoczynają dirhem'y dynastyi Omajadow z r. 698; najwięcej jest
dynastyi Abbasidów (z r. 750-1075 bite w Bagdadzie) i Samanidów (bite w
Samarkandzie). Od r. 955 coraz mniej takowych, a ostatnie są z r. 1010 dynas-
tyi Buwehididów

Pracownia

Pracownia nummorum

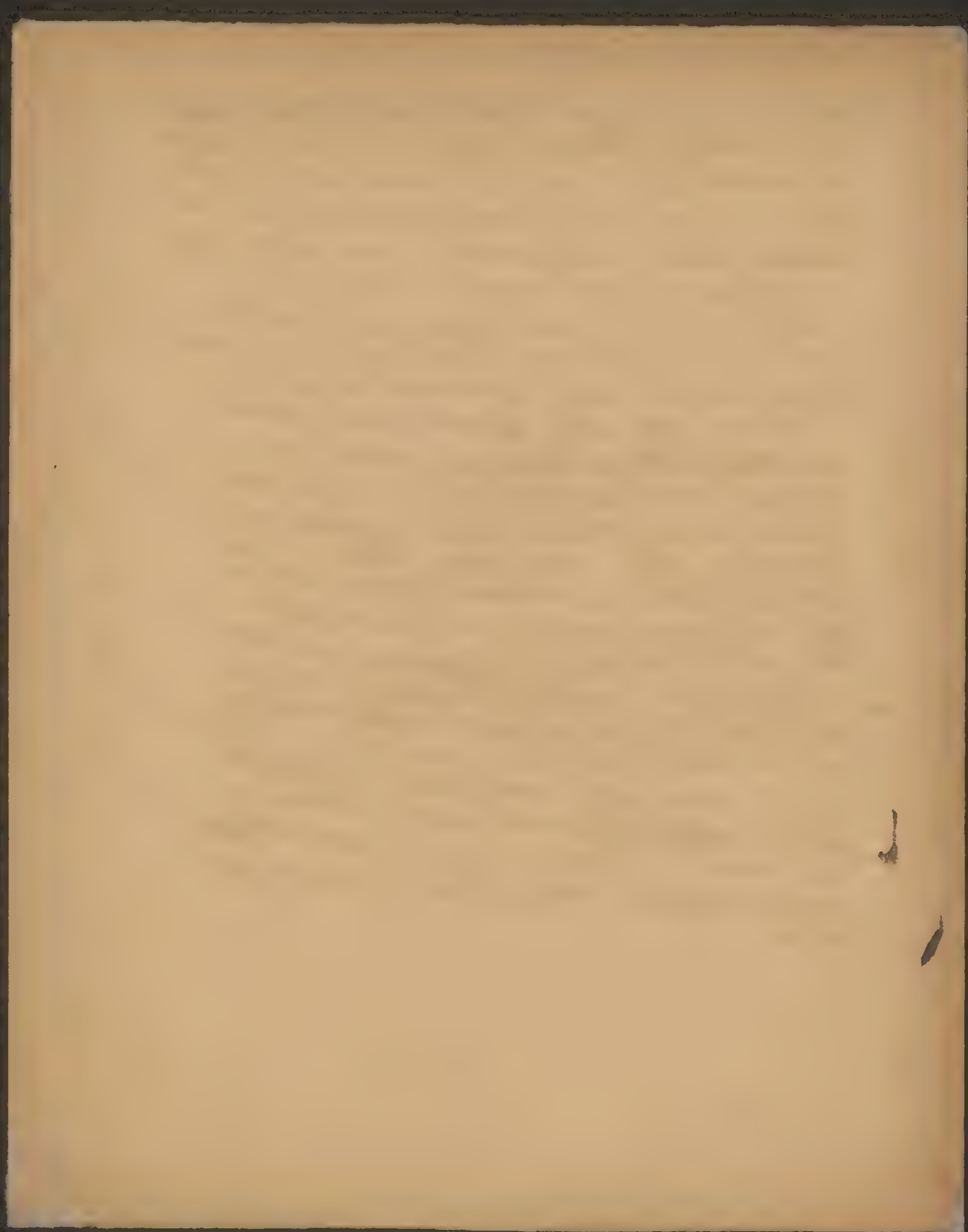
Mohammedanorum.

Let. 1826 i

Pracownia i

Pracownia i

Rzymskie monety znajdujące w Polsce i na Ruś odnową się powiek:
szej czwci do drugiego stulecia po Chrystusie; są to wyłącznie same mo-
nety rzymskie, greckich zupełnie brak. Najwięcej monet z czasów
Trajana (r. 98-117) - Monety Nerona, Domicyana, Nery, Trajana
znaleziono r. 1873 w gubernii Czernigowskiej - Wespazjana koło Łaszkowa
w Wielkopolsce, Koło Leżajsk i w gubernii katyńskiej, charkowskiej,
w Polsce, w Łódzku - Najczęściej znajdują monety Dioklejana,
Konstantyna, i Konstantyna - Koło walu Trajana od granicy sąsiedniego
Dawo od północnych krajów znajdują dużo monet Trajana, Adriana
i Antoninów. W ogóle monety znajdujące w ziemiach polskich i
russkich sągają od Nery aż do Septimiusa Sewera (r. 96-211)
znajdujące w kopie w znaczniejszej ilości; od czasów Septimiusa
Sewera aż do upadku zachodniego Państwa rzymskiego znajdują
tylko pojedyncze sztuki: z czego wynika, iż Stawiana w drugim
stuleciu po Chrystusie, parę przez Dymian, zajęli stanowiska dzi-
wiejsze. (Samokwasow D. ja. Historia rzymskiego prawa. Warszawa
1884. Wypis II str. 144). Łomizdy wykopaliskami pochodzący
z późniejszych stuleci, z monetami państw wschodnich znajdują się
monety bizantyńskie, niemieckie, francuskie, anglo-saksonskie,
szwedzkie, sławiańskie, bułgarskie, symanidzkie i t.p. kufiekie.
W parafii Międzyrzec pomiędzy wsiami Krzeczka i Grochówka
znaleziono r. 1887 przeszło 50 monet rzymskich srebrnych (dena-
rów z czasów Trajana, Adriana, Antoniny Pius, Marka Aureliusza,
Kommodusa, cesarzów Faustyny i Justyny (Kurier warszaw. 1887
nr 304)

Greckie monety: Złote: Podwójna drachma czyli Stater (Στατήρ - στατήρ) toż samo co perski Darejnos (δάρεικος) albo co 20 srebrnych drachm (drachma = 8 gr.). - Srebrne drachmy: były sztuki pieniądzy: dziesięciodrachmowe, czterodrachmowe i jedno drachmowe. - Srebrne Obolos (t.j. jedna część drachmy) były 5, 4, 3, 2, 1½, 1 ¾ ½ ¼ Obolone sztuki (1 Obola = 8 Pfen. Prusk) (późniejsze najmniejsze są 3 Obolowe

1 Talent miał w sobie 60 Min czyli 6000 Drachm.

Pieniądz grecki miedziany: Chalkis = 1/8 Obolowi = 2 Pfen. Prusk
" " Kollybos czyli 1/4 Chalkis = 1/2 Pfen "
" " 1 Obolos miedziany.

5, 4 2 Chalkisowe sztuki miedziane

Rzymskie monety: Złote: Denarius aureus czyli Aureus = 100 Sesteracyj czyli = 25 Denarów = (140 funta)

Srebrne: Denarius = 1/96 funta (z wosem lub kołami)

Quinarius = pół Denara (z wiktoria)

Miedziane: Sestertius = cztery Denara
lub srebro

Die Mitglieder des Deutschen Juristentages

ersuchen wir, den statutenmässigen Jahres-Beitrag pro 1876 mit 6 Mark im Januar n. J. für die Kasse des Vereins an die

J. Guttenberg'sche Verlagsbuchhandlung

zu Berlin, Zimmerstrasse 88

gefälligst franco einsenden zu wollen. Die Beiträge, welche bis zum 1. Februar nicht eingegangen sind, werden nach § 5 der Statuten durch Postvorschuss eingezogen.

Um die Mitgliederlisten zu berichtigen, werden die Einsender ersucht, auf den Post-Anweisungen ihren Namen und Wohnort angegeben, recht deutlich zu schreiben, und bei eingetretenen Veränderungen ihre frühere Adresse nach dem befolgenden, gedruckten Mitglieder-Verzeichnisse anzugeben.

Das Schriftführeramt des deutschen Juristentages.

v. Wilimowski, Justizrath.

1825 Denar zaleziony w Lobyowie
Constantinus (r. 337-340)
(Rafke 1. II. 845)

1828 Trajana denar zaleziony w
Łaguntowicach

Remboursé Mem. sur la
campagne de 1811
1832

Z monet rzymskich znajdujących w Krajach polskich
najwięcej jest z czasów Antoninus Pius

Z piętą drugą wschodnich znajdując ditheum y z na:
pisami kufiznem. Monety kufizne kalfow panujących w Azji.

Duble zwano z grecka Siklos

Greckie: Obolus, Drachma, Tetradrachma

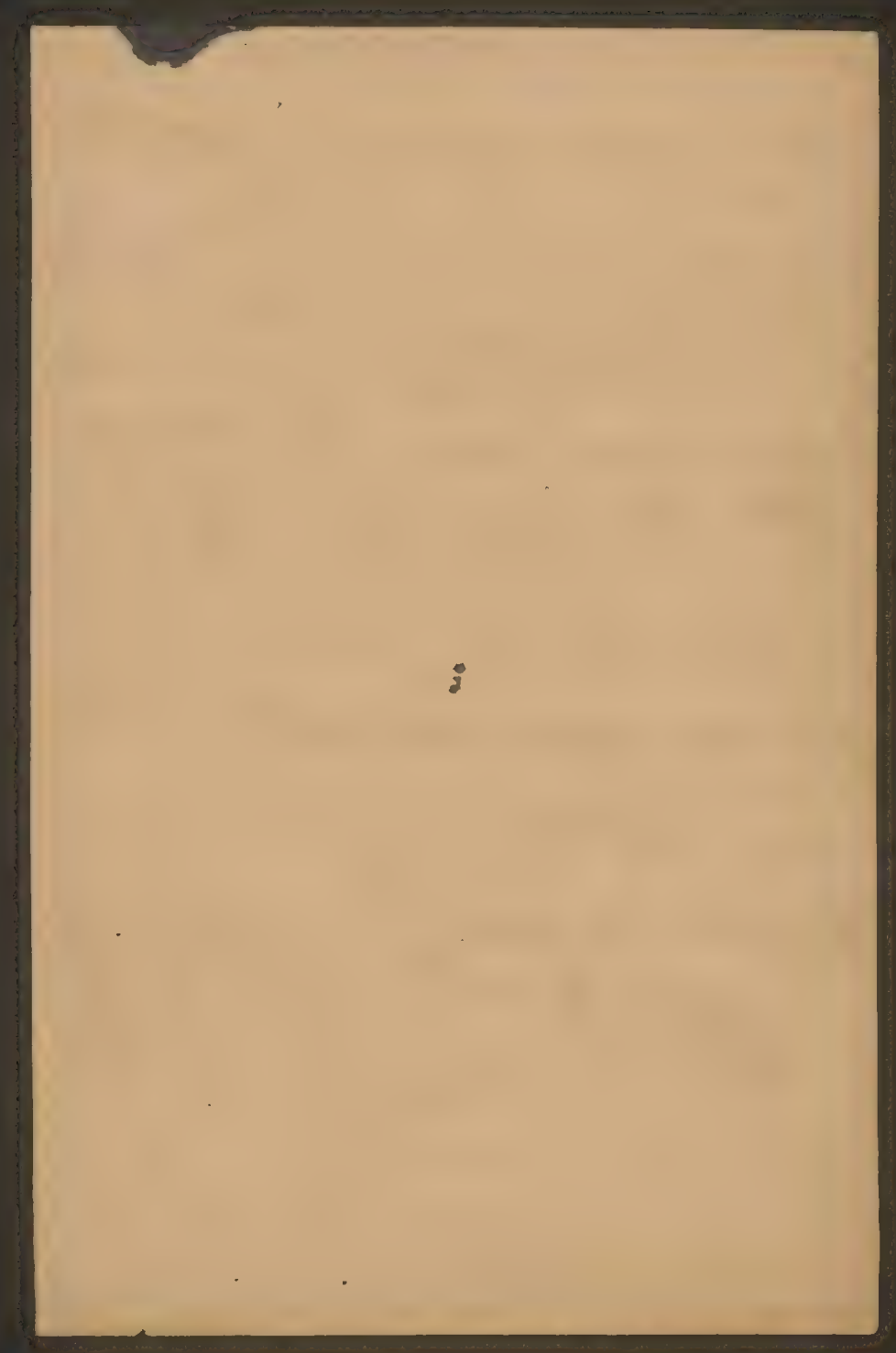
Ditheum (z greck. Drachma) z 12 to 14 lotowego
srebra mają napisy w arabskim unyatem
piśmie, które od miasta Kufa nad Eufratem zwano
kufiznem, - najwięcej dynastji Abbasiidów
w Bagdadzie (750 - 1075) i Samanidów w Samar-
kandzie

Brakteaty pomorskie, meklenburskie, brandenburskie
polskie inflackie

denary dwustronne, noronickie i flandryjskie
Tournoise, grofze prackie

As (ifant) ~~obale~~ ~~libalis~~ ^{dziesiąt} na
12 uncy (aoss uniales) których ^{pięć} 10 Asów było
na 1 denar srebrny (a później w skutek redukcji
16 asów na 1 denar srebrny - 25 Denarów srebrnych
złoto na 120 ty pieniądź (Denar był 1/10 asu) 1 Pfenning
1 Grzywna (Marka = 200 = Rinnzgrifm) = 1/2 funta
czyli 16 funtów

Najdawniejsze monety duńskie są z r. 1010 Króla Lein dwubrodatego,
redarke z r. 1024 Króla Olafa pierzacha, norweskich z Króla X wieku.

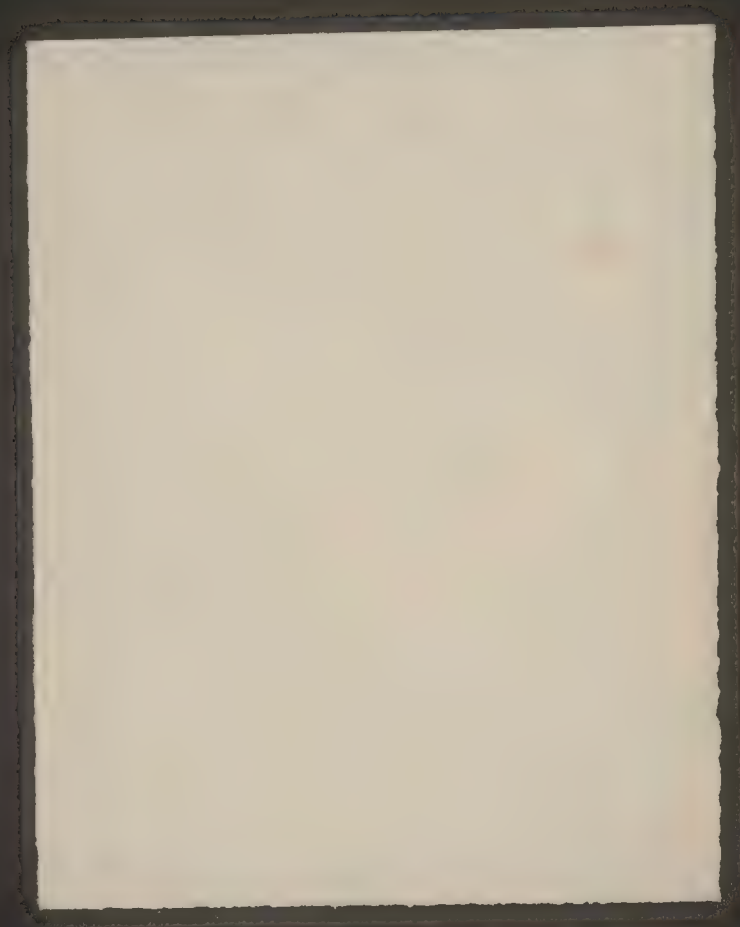

65

... in der Nähe w. Male Zölle male zu
ne : Konsularne ... f. ...
... ...
... ...
... ...
... ...

Kugler: ... 1840
... 1840.

F. Kugler: ... 1834.

Do upadku Cesarstwa Rzymskiego było tylko monety srebrne; miedziane pojawiają się dopiero przy końcu XV wieku.

Praktycznie srebrne były to denary (Silberpfennige)

Solidus (Schilling - szeląg)

Pierwotne monety Rzymian były ze spisu (aes grave) - dopiero gdy się rzymskie panstwo na całej Włochy rozszerzyło zaczęto około r. 264 przed Chrystusem bić monety srebrne. Gdy Rzymianie panstwo rozszerzyli się na cały dawny świat, złoto zostało kruscem normalnym, i zaczęto r. 217 przed Chrystusem bić rzymskie monety złote.

Denarius aureus miał w sobie 25 denarów srebrnych; stosunek złota do srebra był wtedy 1:12½

Konstantynopolit.

OB oznacza markę menniczą na Solidzie (=72) albowiem z 199999 złota było 72 solidów czyli stosunek złota do srebra 1:14⅓

Stopa Konstantynowska złota mennicza (Waluta Właz : wążniny) 1:72 (t.j. 72 solidów złota na 1 funt à 12 uncji) czyli wartość złota do srebra 1:12 jest od tych wagów pochodzić w wążniny

Brynfi Aareus = 20 Reichs Mark

Solidus = 11,25 R.M.

" Denar Freiburg = 65 R. Pfenn.

" R. = 5 do 6 R. Pfenn.

" Denar Kolonien = 24 R. Pfenn.

" Dukat = 9 R.M.

" Grynwa = 18 R.M.

Judaea - Seckel żydowski - srebrny (Łotki) AR. 7.

Ar. różnaka Barona, dokota napis samarytańskiemi literami: Jersusalem swięte (יהושפט)

Rev. Kielich, dokota napis samarytańskiemi literami: Seckel Israela (סעקל ישראל), nad Kielichem: Rok 2 (ג.ר.)

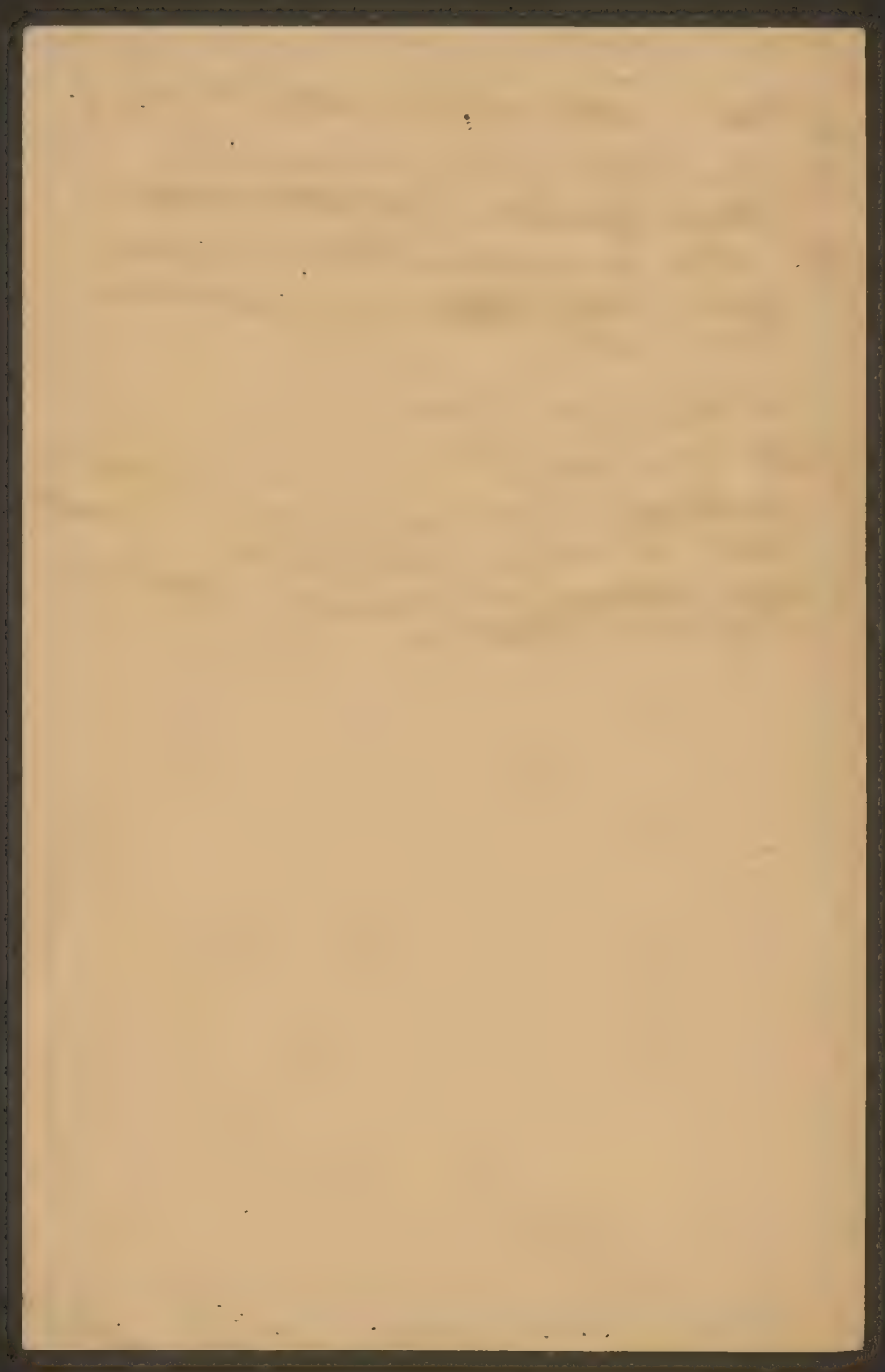
Werthof. pag. 71 - Becker.

(wartość tyle co aeginejska Didrachme) czyli 4 Drachmy greckie

Rasche Lexic. T. IV P. I p. 1715-1772 - Mionnet:

Descript. de méd. ant. Tom V, pag. 566.

z czasów wielkiego Kaptana Simona Machabeusza r. 138-135 przed Chrystusem

w Tyrze, Tyry i Fenicji panowali Achmenidowie
ponawiała tu walutę tyryjską (phoeniziack - Kleinasi-
tischer oder Fünfzehn-Stater-Jufus - za nim Alexander
Wielki zaprowadził walutę attycką.

^{król syryjski}
R. 140/39 przed Chrystem Antiochus VIII (brat Demetriusa
II) dał Symonowi Machabejskiemu przywilej bicia
monety (I. Macc. XV. 5 i 6) i zdawca
na piżmiej, tych monetach przychodzi następny Kapłan
i zbór Żydów (Synedrium Judaeorum)

Merzbacher Eugenijs (numizmatyk iyd urodz 1845 w Mon.
chion Kfztatut fe na uniwersytecie berlińskim g dziec. 1873
został D. filoz) : De siclis, nummis antiquissimis
Judaeorum. Dissertatio. Berolini 1873-8.

pismo fenickie czyli staro-aramaeickie - jest pryncipale
= Babilonii (asyryjskie - semickie)
pismo hebrajskie kwadratowe powstało przez Ezrę no wypranin
najstarszym Kodes Biblii pisany r. 918. pr Chr.
starohebrajskiem literacki jest w Odesie
Layard wyprawał napisy na garkach hebrajskie (stare
arabe) z Viliem.

Monety greckie podzielić można: 1) na monety państwowe (zwyczajnie z wizerunkiem osoby) 2) na monety miasta z samorządem (autonomijne) z godłem cypli herbem miasta lub opiekującego się nim bóstwa

Najdawniejsze sykle i półsykle srebrne iydowskie mają z jednej strony kielich ~~z napisem~~ z napisem Staro hebrajskim: Sykl Izraela - z drugiej strony galeaz ~~Wiatani~~ i z napisem: Jerozolima Jureta - waga 14.43 gramma
późniejsze są i miedziane, - metrologijne pisma:
Jueipo: Essai sur les systemes metriques et monetaires des anciens peuples. Paris 1859.

Mommsen Th.: Geschichte des römischen Münzwesens.
Berlin 1860

Boeckh A.: Metrologische Untersuchungen. Berlin 1838

Müller Fr.: Griechische und römische Metrologie. Berlin
- 1862

Madden Fr. W. History of Jewish coinage. London 1864.

Brandis J.: Das Münz- Maass- und Gewichtswesen in Vorderasien bis auf Alexander d. Grossen. Berlin 1866.

69

~~Signany armenii 83-69 r.~~

podług użarckow znalezionych w ^{ruinach} (pałacach)
w Ninurad (asoryjskie) które mają napisy
fenickie (staro-aramijskie) i klinowate
talent ^(mina) asoryjski waży 15744 arszelpruk gram
" babiloncki " 3872 " "

babiloncki było potowg lekko

Ob: H. Layard: Discoveries in the
ruins of Niniveh and Babylon. London
1853. pag. 601. — J. Brandis: Der
historische Gewinn aus der Entzifferung
der assyrischen Inschriften.

W jednej Minie było 100 Sekel t.j.

w Minie asoryjskiej Sekel = 4 Drachmy.

Były 4 systemy wag:

aegejeticki:

attycki := 1 talent = 60 Min; 1 Mina 100 Drachm.

ptolomejski:

syryjski:

(1 Drachma = 4 Gramy)

Persian : Dariuszki Siglos

Dariusz } Alexander } Syria } Regent
Cyrus } Neudonpi } Seleucidy } Seleucidy

Nummi 1) semiautonomi 2) portreten
2) Autonomi urbium.

Korynt
dacedemon
Arkadya
Peloponezus

Assyryjczy
156 nich
Cyrus
Dariusz medny

I
516 Dariusz Hystafes
412 Dariusz II
335 Alexander Wielki
336 Dariusz III (Codomannus)

Krolowie
Egypci
323 - 30

Krolowie
Syrii
312 - 63

156 nich

9682
2896
16091
0621

Numizmatyka bizantyńska. — Cesarstwo greckie czyli bizantyńskie, z stolicą w Căragrodzie (Konstantynopolu) rozpoczęło się z śmiercią cesarza rzymskiego Teodoryusza Wielkiego d. 17 Sty-
nia r. 395, w którym to roku dwaj synowie Teodoryusza M. i Pety
Flaccilii podzielili się Państwem Rzymskiem: starszy Arkadyusz
wziął wschodnią część Państwa, to jest Cesarstwo greckie i osiadł
w Konstantynopolu; młodszy zaś Honoriusz otrzymał zachodnią
część Państwa, to jest Cesarstwo Rzymskie, z stolicą w Rzymie.
Cesarstwo rzymskie trwało do r. 476 to jest do załamania Rzymu
przez Ostrogotów pod wodzą Odoakra; Cesarstwo greckie zaś trwało
do d. 24 Marca 1453 t. j. do zdobycia Konstantynopola przez Turków
pod dowództwem sultana Mahometa II. — Ale do r. 500 typy mo-
net greckich podobne są do rzymskich: widać w nich już upada-
jącą sztukę mennictwa. Od r. 500 za cesarstwa Anastazyusza I. po-
jawia się w monetach greckich osobny ^{dziki} styl, tak zwany bizantyński:
popiersia cesarzy z obliczem na przód (en face) z koroną odmienną
nowego kształtu, w tunice dłuższej czyli paludamencie ozdobionym
perłami, z długą brodą (od czasów Herakliusza I r. 610), w postawie
sztywnej. Pojawiają się na monetach wizerunki świętych: Chrystusa
(IC-XC-NI-KA), Bogarodzicy (MP-ΘY), S. Michała, Konstantyna, Jere-
go, Teodora, Dymitra, S. Eugenii, z nimbami koło głów; ręka boga błogos-
ławiąca, krzyż (pojedyncze + najczęściej), monogramy złożone z
liter. — Legendy czyli napisy są łacińskie, dopiero na początku VII
wieku od czasów Herakliusza I (r. 610) pojawiają się napisy greckie
na monetach. Wogóle styl dziki (barbare) skutkiem upadku sztuki
i mennic mianowicie za Herakliusza I, tak iż r. 685 za czasów Justina:
na II Rhinometes tylko 3 mennice greckie były w ruchu, a w końcu tyl-
ko jedna w Konstantynopolu; pierwotnie za Anastazyusza I (r. 500)
było w 21 miastach mennice. — Gatunki monet bizantyńskich
ich wartości: a) Złoto. — R. 367 wartość złota do srebra była 1:14. (podług r. 350;
dekretu Justyniana oznaczającego iż 5 denarów złotych ma wartość i funta srebra = 1:15, która to stopa
dotychczasowa)

litery OB na solidach
 złotych oznaczają
 72 czyli grzywnę mien-
 ną Konstantynowską
 wależy, bo z 1 grzywny
 złotabito 72 solidus.

Monety złote: 1) Solidus (Chrysos - Numisma); pierwszy Konstan-
 tyn wielki cesarz rzymski okolo r. 312 zaprowadził nową monetę złotą
 zwaną Solidus, której wybijano 72 sztuk z 1 funta; i te Solidy utrzymały
 się do końca Cesarstwa Greckiego. (Dawniej kursowały tylko złote: Denarius
 czyli Aureus, których wybijano 2 i funta złota za Augusta 40, za Nerona
 45, za Karakalli 50, za Dyoklejana 60 sztuk). Solidus byzantynski
 był właściwie tylko $\frac{1}{62}$ funta dawnego rzymskiego i ważył 4,50 grammów
 (albowiem funt rzymski = 323 grammów). 2) Pół-Solida złotego (Semissis)
 ($\frac{1}{2}$ Solida) albo Trismision. 3) Trzecia część Solida złotego, ($\frac{1}{3}$, Triens,
 Trismision, Trismision, Kokkos) - Są także pare medali
 większych złotych (donatywy). - **Monety srebrne:** 1) Milliare-
 sion; za czasów Dyoklejana ważyły $\frac{1}{96}$ funta rzymskiego czyli 3,3 gram-
 my i zwano takowe Centenionales; oznaczone były literą XCVI. Dopiero
 Heraklius I okolo r. 610 postanowił, aby ważyły $\frac{1}{48}$ funta, czyli 6,72 grammów.
 2) Pół-Millaresion od czasów Heraklius I ważył $\frac{1}{96}$ funta ^{zwanego} ~~centenionalis~~
 3,36 grammów. Monety takowe, później Keratia, ~~centenionalis~~
~~centenionalis~~ lub Syliquus, a w XIII wieku Aspron (tyle co grosz
 srebrny). Dla 1 Solida złotego szło 12 Millaresionów srebrnych lub
 24 Siliķhów srebrnych albo Keratiorów. (Zdaje się iż i Millaresion
 = $\frac{1}{1000}$ funta złota.). 3) Pół-Syliquis - najmniejsza moneta srebrna.
 = **Monety miedziane:** ~~centenionalis~~ Cesarz Anastasius I okolo r. 500
 ustanowił następujące gatunki monety miedzianej: a) Follis, ~~centenionalis~~
~~centenionalis~~ (dawny Sestertius) wartował 40 nummia
 czyli denarów i oznaczony był literą M albo XXXX. Szło takowych
 210 na jeden Solid złoty; a od r. 867 szło ich tylko 144 na jeden Solid
 złoty. Innykłe zaś rachowano ich 12 za jeden Sylik srebrny. b) $\frac{1}{4}$ Fol-
 lis czyli 30 nummia (A lub XXX). c) Pół-Follis czyli przy końcu Cesarstwa
 zwany Ektosarion albo Obolus ($\frac{1}{2}$) wartował 20 nummia (K lub XX).
 d) $\frac{1}{4}$ Follis czyli Decanummium albo 10 nummia (I lub X). e) ~~centenionalis~~
 $\frac{1}{8}$ Follis czyli Pentanummium albo 5 nummia (E lub V). f) Hexanum-
 mium, $\frac{1}{6}$ Follis albo ~~centenionalis~~ nummia (S). g) Nummus czyli Denarius, naj-
 mniejszy pieniądz miedziany. Szło za Cesarza Anastasiusa I (500 r.)
 6000 sztuk na 1 Solid złoty.

Ostatnią monetę złotą bił cesarz grecki Manuel Paleolog (+ 1423), miedzianą i srebrną Jan VIII Paleolog (+ 1448) – Ostatni cesarz Konstantyn XIII Paleolog (1448–1453) nie bił żadnej monety; dopiero z czasu Mahometa II (z r. 1453) znane są 2 monety miedziane (follis) z napisem greckim i Konstantyna i Walentiana II, Honorius, Arcadius i Theodysja II. – Serbowie, Bułgarzy, Węgrzy nasladowali w swych pieniądzach monety bizantyńskie. – Na monetach bizantyńskich często przychodzi napis: Rex regnantium (Christus). – Obok wizerunku panującego wzywano w napisie tytułu Imperator, Augustus, Dominus noster, pojmaj greckie: Basileus, Autokrator, Despotes, Porphyrogenitus. – Od r. 1059 cesarz Konstantyn XIII Dukas zaczął stać używać tytułu Despotes (zamiast Basileus; i od tego czasu pojawiają się napisy greckie zamiast łacińskich.

Cesarze greccy w Nicei (1201–1261) biłi pieniądze złote, srebrne i miedziane, na których są wizerunki Bogarodzicy lub S. Dymitra – używali zaś tytułu Despotes? = Cesarze greccy w Jerozolimie (1205–1232) zowiący się także Despotami biłi pieniądze złote i miedziane. = Cesarze greccy w Trapezuncie (1204–1461) używający tylko tytułu Basileus, biłi pieniądze srebrne (Aspry i Litaspry) oraz miedziane, z wizerunkiem S. Eugeniusza.

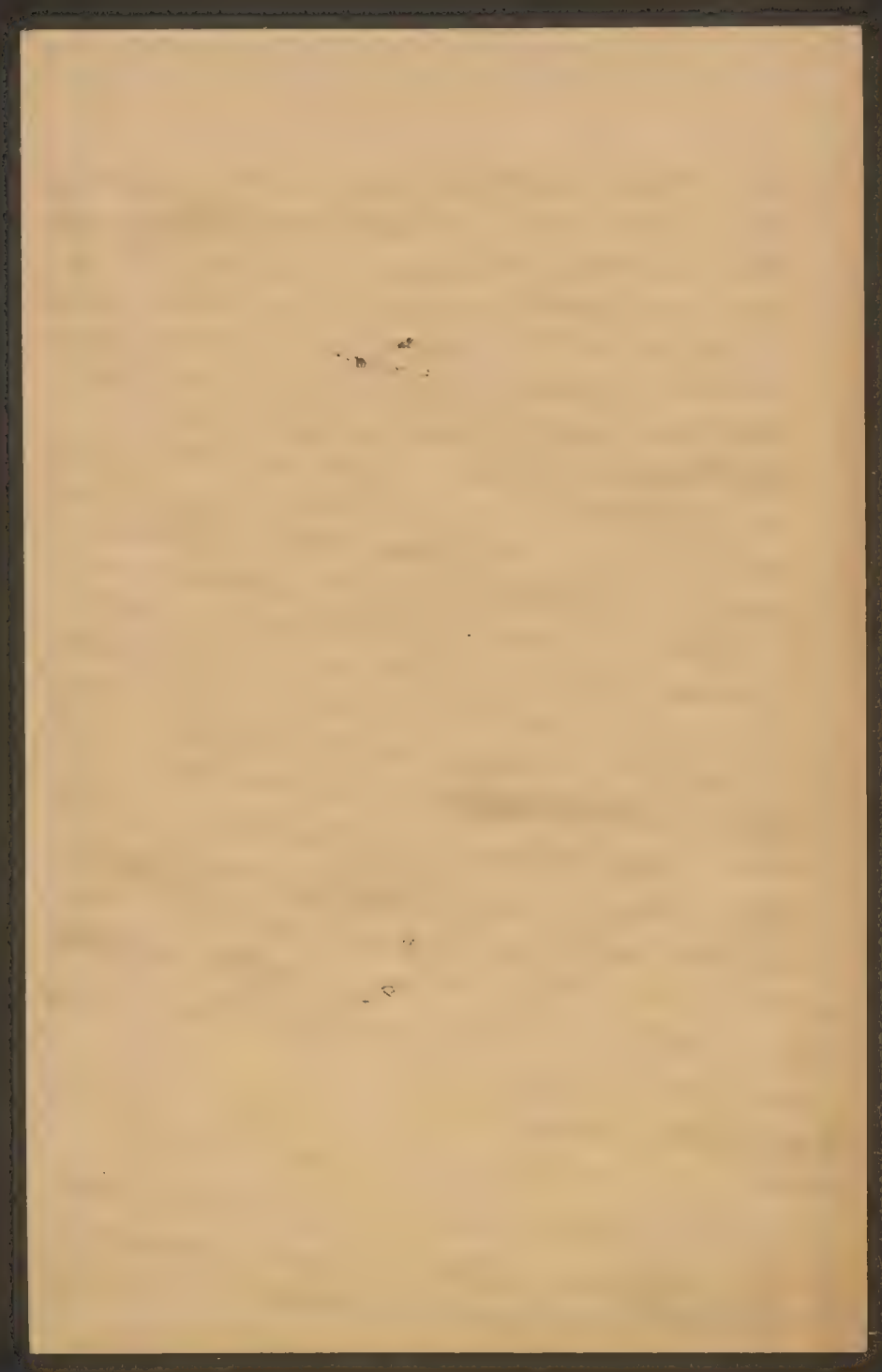
1. Sabatier J.: Description générale des monnaies byzantines frappées sous les empereurs d'Orient depuis Arcadius jusqu'à la prise de Constantinople par Mahomet II. Suite et complément de la Description historique des monnaies frappées sous l'Empire Romain par M. Henry Cohen. Paris (Rollin et Feuardent) 1862. 8vo Tome I ppg. VII. 325. Tab. I–XXXIII. – Tome II ppg. IV. 377. 1. Tab. XXXIV–LXX. Sabatier J.: Iconographie d'une collection choisie de 5000 médailles romaines, byzantines et celtiberiennes. Paris 1847¹⁸⁵¹ fol. Tome I et II. (240 figs) (20 illustrations) (200 tablicami litograf. na których 6000 monet, między temi 2000 bizantyńskich oraz perskiej)

Arch. 32.36

de Saulcy: Essai de classification des suites monétaires byzantines.
Métr 1856 8re i Atlas in 4to pyram -

72
 Uziąć drożych kruszców jako cenik w miarę wos-
 tości rzeźby na Wschodzie bardzo odległych czasów
 lecz zamiennienie takowych w pieniądz w ten spo-
 sob iż na kawałku kruszcu wybijało herb cyfrygo-
 to Państwa, powstato później; pisarze Grecy wy-
 laszek bicia pieniądzy przypisują dydyjrykowi za
 panowania dynastji Mermnadów; która to dy-
 ktę hellenizacji miasta na wybrzeżu matoazjatyki;
 kim wydoskonalili. Z początku bity monety tylko
 po jednej stronie; druga strona okazywała tylko niereg-
 ularną czerwonopłatą wklętości pochodząca z odbi-
 cia zagłębienia na kowadze (*Quadratum in cursum*)
 Dopiero na początku II wieku przed Chr. bity po obu
 stronach monety. Za stemplem pieniądzy stał się symbol
 bóstwa opiekunczego miasta uwarzany niejako za herb:
 w Aegimie, ~~Perseus~~ ^{Perseus} iółw symbol Afrodyty
 Uranii; w Teos: Abdera gryf Apollina; w Kition
 trygon; w Sygdyi lew, w Ephesos ^{najmłod} ~~Apollina~~ ^{Apollina}
 Co do stopy monetarnej, trzymano się ^{waluty Aegi:} ~~Apollina~~
 najkraj w której Stator = 12,60 gr. Perseus Darejkoś
 złoty = 8,40 gr. — Potowa złotego Statera = 1 Sche-
 kelowi (*Σικλος Μυθικός*)
 Białe złoto (*Electron*) używane w piasku rzeki
 Zaktolus stało o stosunku do czystego srebra 10:1.
 i Mina babilońska = 60 Darejkoś czyli 90 Siglos
 monety: Sophytes, Sophites (Drachma z napisem
 greckim: Kapsutem około r. 306 — Indo baktryjskie z Pendphala

Monety chińskie. — W Chinach jednostką monetarną jest Tael (Unyja) srebra, zwany Yih-liang. Dziesiąta część jednego Tael zowie się Miasz (chińsk. T-sien), a setna część Candarin (chińsk. Sen.) Mniejsze summy płać się kawałkami czystego srebra według wagi. Zwykle 5 Tael tworzą jeden kawałek srebra stopionego na którym wybity stempel firmy domu handlowego z którego pochodzi; mniejsze summy odcinają się z kawałka i waga. Oprócz srebrnej monety kursuje także w Chinach moneta zdawkowa brązowa (z mosiądzu) okrągła z masą czworokątną dziurą w środku (dla nawleknięcia na sznur). Monety takie zowią Chinrzyccy: T-sien, a Anglii: Cash. Kurs tej monety rozmaity: w niektórych prowincjach przyjmują 1 Tael za 1000 Cash, a w innych za 1800 Cash. Dawniej bili Mandaryni tę zdawkową monetę z żelaza, co teraz dekretem cesarskim zakazano. Są także i srebrne Dollary. — W Japonii dolar srebrny zwany Yen (mający nieco mniejszą wartość od amerykańskiego dolara) dzieli się na 100 Sen miedzianych. Bieg w Japonii złote monety na 5, 10 i 20 Yen, srebrne na 1 Yen; srebrne zdawkowe na 10, ~~20~~ 20, 50 Sen; miedziane na 2, 1 i 1/2 Sen. Drożej tego są banknoty papierowe w Japonii na 1 lub więcej Yen, wytwarzane rozkazem rządu w Tokio i w Ameryce, na takowych jest wizerunek pawia, a na krupcowych wizerunek muszki.

Herbata w Chinach. - Pierwszy, który zaczął używać
herbaty za napój w Chinach był Schiba - sokoł służyący
cesarza Poutej 150 lat przed narodzeniem Chrystusa; w Ja-
ponii zaprowadził dopiero w IX wieku buddyjski kapłan
Tenkiyodaschi, nazywając ją takowej. W Chinach znane są tylko
3 gatunki, tej rośliny (ktorej liście 3 do 4 razy się zbierają):
1) *Thea viridis*. 2) *Thea bohea*. 3) *Thea trita*. liście zbierane
suszą się na powietrzu, potem rozgrzewają się w kocietkach,
i wyciąg tworzą tak zwane zielone herbaty, którą piją w
Chinach i Japonii bez cukru, mając smak gorzki. Liście
zbierane liście tworzą najlepszy gatunek tak zwanej herbaty
kwiatojczy zielonej. Drugi gatunek herbaty tak zwanej czarnej
czyli eksportowej wyrabia się w ten sposób, iż po pierośnięciu
rozgrzejni liście poddają się lekkiej fermentacji i potem
prarą się na płatkach miedzianych. Herbaty tak zwanej kara-
wanowej wiele wżiwoty w Europie wcale niema; albowiem
tak zwana herbata rosyjska po pierwszym zbiorze liści
przeżyta bývá z Hankou statkami na rzecę Yang-
tze - Kiang do Schanghai a z tamtąd morzem do Piontoun
i Peking, z kąd przez Mongolię i Syberię dostaje się do Europy.
W Mongolii, Syberii i Rosyi proch herbatiany ugniata
się w tak zwaną herbatę cegietkową (kierpiernoj czarj.).

70
Grecy rozróżniali 3 rodzaje węz: Elapin

Cesarze rzymscy.

- 1) Cnaeus Pompeius Magnus - Imperator r. 75 przed Chr.
 - Triumwir 60 r. przed Chr. + 48 przed Chr. A.
 Żony: Antistia r. 83 przed Chr.
 Emilia r. 82 przed Chr.
 Julia r. 59 przed Chr. + 56
 Kornelia r. 49 przed Chr.
 Cneius Pompeius (syn)
 Sextus Pompeius (syn 2ty)
 Imperator A.
- 2) Cajus Julius Caesar - Imperator - Triumwir 60 r. przed Chr.
 + 44 r. przed Chr. A. (Dictator)
 Ż. Cossutia r. 84 przed Chr.
 Kornelia
 Pompeja
 Calpurnia
- 3) Marcus Junius Brutus - Imperator, ~~Imperator~~ Praetor + 42.
 przed Chr. A.
- 4) Cajus Cassius Longinus - Imperator + 42 przed Chr.
- 5) Sextus Pompeius - Imperator, Praefectus Clafis + 35 przed Chr. A.
 Ż. Junia.
- 6) Marcus Aemilius Lepidus - Imperator, Triumwir r. 38 przed Chr.
 + 13 przed Chr. A.
- 7) Marcus Antonius - Imperator, Triumwir r. ~~40~~³⁸ przed Chr.
 + 30 przed Chr. A.
 Ż. Octavia 40 r. przed Chr. + 11 r. przed Chr.
 Δ. Cleopatra żona Ptolomeusza Dioniziosa Króla
 Egiptu 51 r. przed Chr. + 30 r. przed Chr. mając 37 lat. A.

Marcus Antonius (Mar.
 ci filius) A.

- 1) Cajus Julius Caesar Octavianus Augustus (Cajus Octavius Caepi^{us}) pierwszy cesarz rzymski
 31 r. przed Chr. + 14 r. po Chr. A.
 Iony: Scribonia 39 r. przed Chr.
 Livia Drusilla (Julia) 38 przed Chr. + 30 r. po Chr. A.
- 2) Tiberius Claudius Nero r. 14 + 37. A.
 I. Vipsania Agrippina r. 11 przed Chr.
 Julia r. 10 przed Chr.
- 3) Cajus Germanicus, Caligula r. 37 + 41. A.
 I. Julia Claudilla (Claudia) + 30.
 Livia Orestilla (Claudia Orestina) r. 36.
 Lollia Paulina r. 38
 Milonia Caesonia. r. 39 + 41.
 (Caesonia)
- 4) Tiberius Claudius I. Drusus r. 41 + 54. A.
 (Caesar Augustus Germanicus) A.
 I. Plantia Urgulanilla
 Aelia Petina
 Valeria Messalina + 48 r. A.
 Julia Agrippina + 59 r. A. A.
- 5) Lucius Domitius Nero r. 54 + 68. A.
 I. Octavia r. 52 + 62.
 Poppaea Sabina + 65. R.
 Statia Messalina r. 65. Africa
 Lucius Clodius Mancer - tyrannus r. 68. R.
- 6) Servius Sulpicius Galba - r. 68 + 69. A.
- 7) Lucius Marcus Salvius Otho Titianus r. 69 + 69. A.
- 8) Aulus Vitellius r. 69 + 69. A.
- Cajus Caesar (Augusti filius) Confut. A.
Marcus Vipsanius Agrippa (Cajus Julius) Confut. A. + 12 przed Chr.
 I. Antonia A.
 Nero et Drusus caes. r. 19 przed Chr.
 I. Agrippina Marii Julia A.
- Germanicus Caesar (Tiberii Augusti filius, dicitur Augusti nepos) A. + 19 przed Chr.
 I. Agrippina Marii Julia A.
- Britannicus Caesar (Julius Claudii et Messalinae) A. R. 8.
 + 55 przed Chr.

9) ~~Flavio~~ Flavius Vespasianus r. 69 + 79. A.

L. Flavia Domitilla r. 40 A. A.

10) Titus Flavius Vespasianus r. 79 + 81. A.

L. Arridia.

Marcia Furnilla

11) Domitianus r. 81 + 96. A.

L. Domitia Longina r. 82 + 150. A. A.

12) Marcus Cocceius Nerva r. 96 + 98. A.

13) Marcus Ulpius Trajanus r. 98 + 117. A.

L. Pompeja Plotina + 129 A. A.

Marciana (Trajani
sponsa) A.
Melodia (Marcianae
filia) A.

14) Publius Aelius Hadrianus r. 117 + 138. A.

L. Sabina + 137. A. A.

Lucius Aurelius Aelius Verus r. 137 + 138. A. (usquequidam)

L. ~~Mellia~~ Lucilla. A.

15) Titus Aurelius Fulvius Boionius Arrius Antoninus Pius
r. 138 + 161. A.

L. Annia Galeria Faustina (F 144. A. A.)

16) Marcus Aurelius Antoninus r. 161 + 180. A.

L. Faustina junior + 175. A. A.

Lucius Aurelius Verus Commodus (Caelonius Commodus r. 161 + 169. A. (usquequidam)

L. Annia Lucilla + 183. A. A.

17) Marcus Lucius Aelius Aurelius Commodus Antoninus r. 180 + 192. A.

L. Bruttia Crispina r. 177 + 183. A. A.

18) Publius Helvius (Helvidius) Pertinax + 193. A.

L. Flavia Titiana.

Didia Clara (Julia: 19) Didius Severus Julianus r. 193 + 193. A.
nifilia) A.

L. Manlia Scantilla. A. A.

20) Peccennius Niger r. 193 + 194. A. R. 6.

L. Fulvia Plantiana.

Decimus Clodius Septimius Albinus + 197. A. R. (pretendunt)

21) Lucius Septimius Severus r. 197 + 211. A.

L. Julia Domna + 217. A. A.

22) Basianus Caracalla (Marus Aurelius Antoninus) r. 211 + 217. A.

L. Fulvia Plantilla. A. A.

Lucius Publius Septimius Geta + 217 r. A. (współrządcą)

23) Cajus Marcus Opelius Severus Macrinus + 218. A.

L. Nonia Celso.

marcus Opelius Antoninus

Diadumenianus - tyrannus, r. 218. A. (syn i konkubina)

Julia Soemias 24) Varius Avitus Bassianus Heliogabalus (Marus Aure-
(Elagabalus' mother) A. lius Antoninus Pius) r. 218 + 222. A. (Elagabalus)

Julia Maesa (Elagabalus' L. Julia Cornelia Paula r. 219 - 220. A. A.
aunt) A. A.

L. Julia Aquilia Severa. A. A.

Anna Faustina r. 221. A. R. A. R.

25) Marus Aurelius Alexander Severus r. 222 + 235. A.

L. Sulpicia Mammea.

Sallustia Barbia Orbiana. A. A.

Lucius Sulpicius Uranius Antoninus A. R. (tyrannus iunctus)

26) Cajus Julius Verus Maximinus I (Thrax) r. 235 + 238. A. (~~Maximus~~)

L. Paulina. A. A.

Cajus Julius Verus Maximus (syn współrządcą) + 238. A. R. A.

L. Julia Fadilla.

27) Marcus Antonius Gordianus I. Africanus r. 235+238. R.R.

28) Marcus Antonius Gordianus II. Africanus junior + r. 238. R.R.

29) Decimus Caelius Albinus r. + 238. A.R.

30) Marcus Claudius Pupienus Maximus + r. 238 A.R.

31) Marcus Antonius Gordianus III. Pius r. 238-244.

L. Furia Sabina Tranquillina r. 241. R. A.R.

32) Marcus Julius Philippus I. (Arabo) ^{senior} r. 244+249. A.V.

L. Marcia Otailia Severa. A.V.

+ 248
M. Julius Philippus
(Philippi I filius)
R. A.R.

~~Messianae~~

Publius Coerilius Marinus (tyrannus Moesia) r. 249. A.

Tiberius Claudius Marcus Pacatianus (tyrannus Galliae) r. 249. R.

Marcus Fulvius Rufus Iotapianus (tyrannus Syriae) r. 249.

Gronianus (tyrannus Daciae) r. 249.

33) Cajus Messius Quintus Trajanus Decius r. 249+251. A.V.

L. Herennia Cupiennia Etruscilla. A.V. A. + 251

Quintus Herennius Etruscus (syn. wspotrząda) r. 249. A.V.

Cajus Valens Hostilianus Messius Quintus (drugi syn. wspotrząda) r. 249+251. A.V.

Marcus Rufidius Perperna (tyrannus).

34) Cajus Vibius Trebonianus Gallus r. 251+254. A.V.

Cajus Vibius Volusianus (syn. wspotrząda) r. 251+254. A.V.

35) Cajus Marcus Julius Aemilius Aemilianus (w Mezji) r. 253-254. A.R. A.

L. Cornelia Supera. A.V. A. (Saloninus)

36) Cajus Publius Licinius Valerianus (r. 253+260. A.R. A.)

L. Mariniana r. 254. R. A.

37) Publius Licinius Egnatius Gallienus r. 253-260-268. A.V. A.C.

L. Julia Cornelia Salonina Chrysogone A.V. A.

Publius Licinius Cornelius Valerianus Saloninus (syn. wspotrząda) r. 253-259. A.V.

Quintus Julius Gallienus (drugi syn. wspotrząda) r. 259-268. A.

Publius Licinius Valerianus junior (syn. Salonina) + 268. A.V.

Tyranni:

Cyriades, tyrannus Antiochia r. 259.

D. Laelius Ingenuus, tyrannus Pannoniae r. 260.

Sulpicius Antoninus Tyrannus r. 254. R.

Tyranni:

- C. Marcus Fulvius Macrianus pater, tyrannus Aegypti + 262
C. Fulvius Macrianus junior filius, tyrannus Aegypti 262 r. R.
Cajus Fulvius Quietus (filius Macriani patris), tyrannus Aegypti r. 260. A. R.
L. Cajus (Calpurnius) Piso Frugi, tyrannus Aethiopiae r. 260.
P. Valerius Valens, tyrannus Achaiae, r. 260
Servius Aritius Palista, tyrannus Persiae, r. 260.
Q. Nonius (Cajus Publius) Regillianus, tyrannus Illiriae, r. 263. R.
F. Sulpicia Dryantilla.
Fiberius Cestius Alexander Aemilianus, tyrannus Aegypti, r. 262.
Domitius Domitianus, tyrannus Aegypti, r. 262.
Cajus Annius Trebellianus, tyrannus Isauriae, r. 264.
Titus Cornelius Celous, tyrannus Africae, r. 264.
Publius Sempromius Saturninus, tyrannus Asiae, r. 264.
? Odenathus, tyrannus Asiae, r. 264.
? Herodianus, tyrannus Asiae, r. 264. (?)
? Septimia Zenobia, regina in Asia, r. 267. R.
? Herennianus, tyrannus, r. 264. (?)
? Timolans, tyrannus, r. 264 (?)
? Maeonius, tyrannus Asiae, r. 264.
Cajus Marcus, Cassius Latinus Postumus pater, tyrannus Galliae
r. 258-267. A.

F. Julia (Junia) Donata.

- C. Junius Cassius Postumus junior, tyrannus Galliae r. 258.
Cajus Ulpius Cornelius Laelianus (Aelianus), tyrannus Hispaniae,
~~Postumus~~ r. 267. A.
C. Spurius Serrilius Lollianus, tyrannus Galliae, r. 264.
Quintus Valerius Aelianus (Silvianus), tyrannus Galliae, r. 267.
Marcus Piauvonius Victorinus pater, tyrannus ^{Galliae} Caesar, r. 265-267. A.
F. Aurelia Victoria (Victorina) + 268
Lucius Aurelius Piauvonius Victorinus filius, tyrannus, r. 265.
Cajus Marcus Aurelius Marius, tyrannus Galliae, r. 268. A. R.
Manius Atilius Aureolus, tyrannus Illiriae, r. 267. A. R.
C. Desurinus Petrus I., tyrannus Galliae 267-273.
Sulpicius Antoninus, tyrannus Orientis 267.

38) Marcus Aurelius Claudius II. Gothicus, r. 268 + 270. AV.

Appius Claudius Censorinus, tyrannus, r. 270.

Marcus Aurelius Quintillius, tyrannus r. 270. AV.

39) Claudius Lucius Domitius Aurelianus, r. 270 + 275. AV.

Ʒ. Ulpia Severina. AV.

Tyranni:

Septimius Odenathus, tyrannus Palmyrae et Arabiae, r. 264-267.

Ʒ. Septimia Zenobia r. 267²⁷³ R.

n. Septimius Herodes (filius Odenathi) tyrannus r. 264-267.

Athenodorus Herodes Vabalathus (filius Odenathi), tyrannus, r. 267. A.

Herennius (filius Odenathi) tyrannus, r. 267.

Timolaus (filius Odenathi) tyrannus, r. 267.

Marcus Firminus, tyrannus Aegypti, r. 273.

Maeonius (agnatus Odenathi) r. 267.

Cajus Pius Euvius Petrus I (pater), tyrannus, r. 268. AV. R. A. ²⁹³

Cajus Pius Euvius Petrus II (filius) junior, tyrannus, r. 268/AV. R. A.

40) Cajus Marcus Claudius Tacitus, r. 275 + 276. AV.

~~40)~~ Marcus Annius Florianus frater Taciti, tyrannus Cyliciae + 276. AV.

41) Marcus Aurelius Probus, r. 276 + 282. AV.

Sextus Julius Saturninus, tyrannus, r. 280

Ʒ. Helius Proculus, tyrannus, r. 281.

~~41)~~ ~~Quintus Bonosus~~ Quintus Bonosus (vel Bonosus), tyrannus Galliae, r. 281
Ʒ. Thunila.

42) Marcus Aurelius Carus r. 282 + 283. AV.

Ʒ. Magna Urbica AV.

43) Marcus Aurelius Numerianus (filius Cari), r. 283 + 284. AV.

44) Marcus Aurelius Carinus (filius Cari), r. 283 + 285.

Ʒ. Arria Trigrina. (vel Magna Urbica)

Trigrinianus (filius Carini), tyrannus Africae, r. 283. AV.

Marcus Aurelius Julianus, tyrannus, ^{Pannoniae} r. 284. AV.

45) Cajus Valerius Diocletianus, r. 284-305 + 313. AV.

46) Marcus Aurelius Valerius Maximianus Hercules ^{us} (współcesarz)
r. 286-305 + 310. AV.

(z jego monety R: Victoria Sarmatica, 6 medali dwójakich typów:
SMNF.)

Z. Eutropia

Tyranni:

Pneus Sabinus Amandus, tyrannus Galliae, r. 285.

Epidicus Achilleus, tyrannus Egypti, + r. 296.

Pomponius Aelianus, tyrannus Galliae, r. 285 + 287.

Allectus, tyrannus Britannie, r. 294 + 297. AV. R. AE.

1. Aur. Val. Carausius, tyrannus Britanniae, r. 287 + 293.

Z. Oriuna.

Lucius Domitius Domitianus, tyrannus ^{Egypti}, r. 292.

47) Flavius Valerius Constantinus Maximus (magnum) Chlorus
r. 292 (Caesar) r. 305 + 306. AV. (Caesar Occidentis)

Z. Flavia (Maxima Fausta) Julia Helena, + 328. AV.

Flavia Maximiana Theodora, r. 292. R.

48) Galerius Valerius Maximianus, r. 305 - 311. AV. (Caesar Orientis)

Z. Galeria Valeria. AE

49) Flavius Valerius Severus II. r. 305 + 307. AV.

50) Cajus Galerius Valerius Maximinus II. Daza, r. 307 + 315 (Usurpator)
pator) AV.

51) Marcus Aurelius Valerius Maxentius, r. 306 + 312 (Usurpator) AV.
M. Aur. Romulus (filius Maxentii) Caesar, r. 306 (współrządcą). AV. R. S.

C. Alexander, tyrannus Africae, r. 308 - 311. R.

52) Flavius Valerius Licinianus Licinius I ^{senior}, r. 314 + 325. AV. (Usurpator)

Z. Flavia Constantia.

Flavius Valerius Licinianus Licinius II junior (filius) r. 317 + 326 (Caesar)

(Aurelius) r. 327 - współrządcą). AV.

Lucius Valerius Valens, (caesar) 314.

53) Martinianus (caesar) 323. R.

53) Flavius Valerius Constantinus ^{I.} Maximus (magnus) r. 308+337. A.

L. Minervina.

Flavia Maxima Fausta. A. Æ.

(Roma et Constantinopolis)

Flavius Julius Crispus, caesar (syn) A. (r. 317-326)

L. Helena Æ.

Flavius Julius Delmatius, caesar? A. (r. 335-337)

Flavius Claudius Hannibalianus, rex Ponti (frat Delmatiusa) Æ.

54) Flavius Claudius Constantinus II. junior. r. 337+340. A. (r. 337-338 caesar)

55) Flavius Julius Constantus I. r. 335-350. A.

Saturnius III. tyrannus.

56) Flavius Julius Valerius Constantinus II r. 337-361. A.

L. Flavia Eusebia (Helena) (Fausta)

Flavius Popilius Nepotianus Constantinus, tyrannus (Æ. 350)

Vetranio, tyrannus ^{Pannoniae} r. 350. A.

Pronius, tyrannus.

^{Galliae}

Flavius Magnentius, tyrannus (r. 350-353. A.

Magnus Decentius (frater Magnentii), caesar. Æ. 353.

Desiderius (frater Magnentii), caesar.

~~Galliae Caesar~~

Flavius Claudius Constantinus Gallus, caesar (filius Julii
Valerii Constantini) r. 351-354. A.

L. Flavia Julia Constantina.

Flavius Silvanus, tyrannus r. 355.

57) Flavius Claudius Julianus (Prostata) r. 361. A.

L. Flavia Julia Helena. A. r. s.

58) Flavius Jovianus r. 363. A.

59) Flavius Valentinianus I. r. 364-375. A. (Imperator Occident. part.)

L. Valeria Severa.

Flavia Justina.

60) Flavius Valens r. 364-378. A. (Imperator Orient. partis)

Ʒ. Albia Dominica.

Procopius, tyrannus Orient. r. 365. A.

61) Flavius Gratianus r. 367-382 A. (Imperator Occident. partis)

Ʒ. Flavia Julia Constantia.

62) Flavius Valentinianus II junior, r. 375-391. A. (Imperator Occident. partis)

63) Flavius Theodosius I. ^{magnus} (r. 379-394. A. (Imperator Occident. et Orient. partis))

Ʒ. Alia Flacilla. A. Galliae

Magnus Maximus tyrannus, r. 383-388. A.

Flavius Victor, (filius Maximi) caesar. r. 383-388. A.

Eugenius, tyrannus (r. 392-394. A.

lexico

A.) Imperatores Occident. partis.

64) Honorius (filius Theodosii I et Flacillae) r. 395-423.

Ʒ. Flavia Maria.

65) Constantinus III. Patricius, r. 421. A.

Ʒ. Galla Placidia. A. A.

Flavius Claudius Constantinus III. tyrannus. Galliae (r. 407. A.

Constantinus II (filius Constantini III. tyranni). A.

Maximus tyrannus. Hispaniae A.

Jovinus tyrannus Galliae (r. 411-413. A.

Sebastianus (frater Jovini) A.

Heracianus tyrannus. Galliae

Priscus Attalus tyrannus, (r. 409. A.

66) Theodosius II. r. 408-450. A.

Ʒ. Alia Eudoxia. A.

Johannes tyrannus, r. 423. A.

67) Flavius Placidius Valentinianus III. r. 424-455. A.

Ʒ. Livia Eudoxia junior A.

68) Petronius Maximus r. 455. A.

^{Marcianus 453 Palcheria.}

69) Marcus Maecilius Avitus r. 455 - 456. A.

70) Julius Majorianus r. 457 - 460. A.

71) Libius Severus III. r. 461 - 464. A.

72) Procopius Anthemius r. 467 - 472. A.

<sup>I. Aelia Marciana A.
Euphemia</sup>

73) Amicus Olybrius r. 472. A.

^{I. Placidia.}

74) Glycerius r. 473. ^{480.} A.

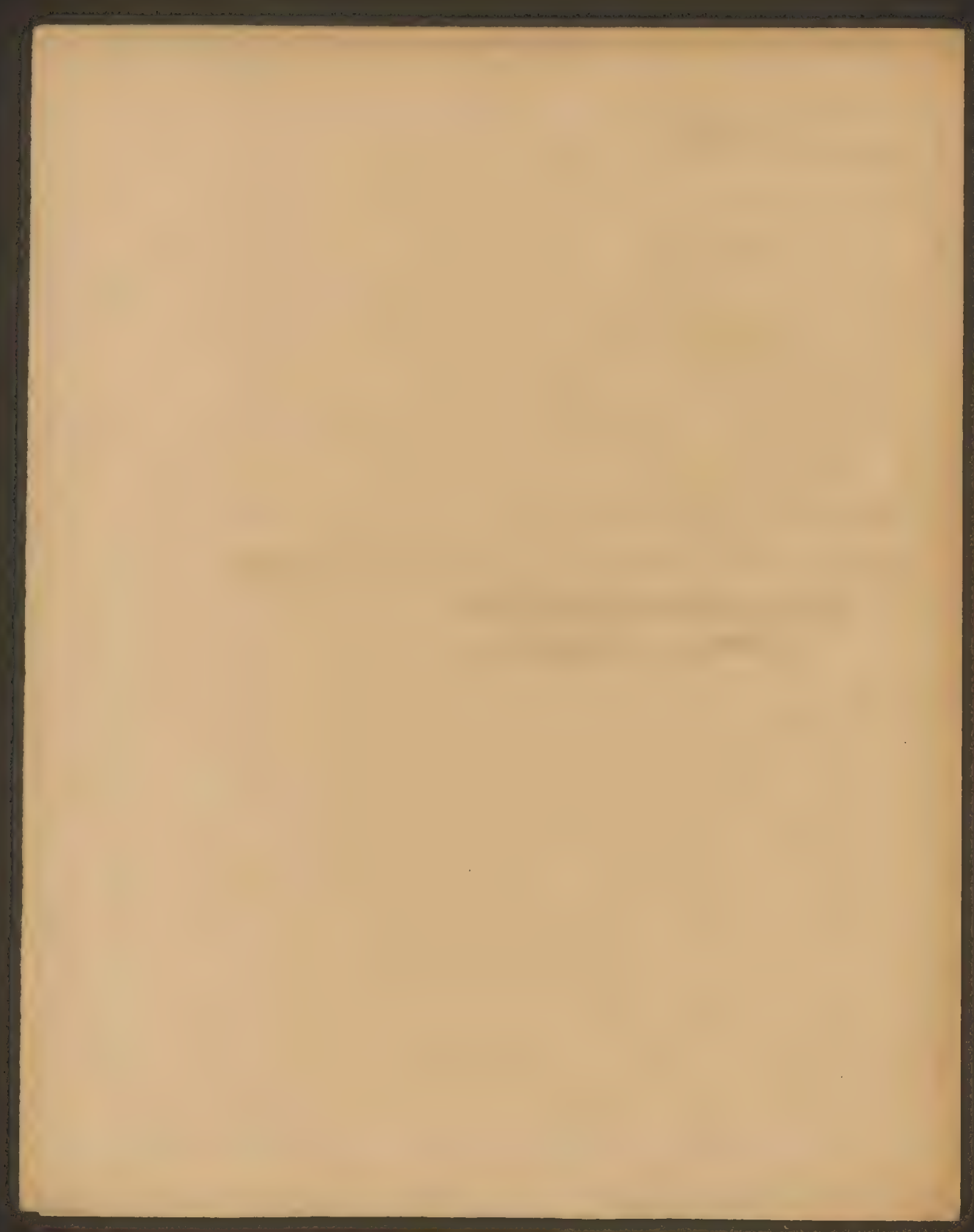
Leontius tyrannus A.

75) Flavius Julius Nepos r. 474. A.

76) Flavius Romulus Augustulus (vel Nomulus) r. 475 - 476.

~~Flavius Romulus Augustulus~~

~~Flavius Romulus Augustulus~~

Bonusus pretendens w Gallii r. 281

Z. Hmula

[Marcus Aurelius Carus r. 282 + 283.

Z. Magna Urbica.

[Marcus Aurelius Numerianus 283 + 284
(syn Carusa)

[Marcus Aurelius Carinus (syn Carus) 283 + 285.

Z. Magna Urbica.

Nigrinianus pretendens w Afryce. 283

Marcus Aurelius Julianus pretendens 284

Cajus Valerius Diocletianus 284-305 + 313.

Marcus Aurelius Valerius Maximianus Horm.
les (współce) 286 - 305 + 310.

1907 99 monety srebrne Victoria Sarmatica
6 medali dioklejanskiego typu z SMNS.

Z. Entropia

Amandus pretendens w Gallii r. 285.

Relianus pretendens w Gallii r. 285 + 287.

[Eutropius pretendens w Anglii 287 + 292.

[Allectus pretendens w Anglii 294 + 297.

Schillenus pretendens w Egipcie + 296

Lucius Domitius Domitianus pretendens 292.

Flavius Valerius Constantinus I. Chlorus 305 + 306.

2) Flavia Julia Helena 305 + 328.

~~Maximianus Herculeus 286~~
~~Phlorus 292~~
~~Galerius Maximianus 292~~

Znaleziono w: Pustakach Kół Krolew.
Wspomniany: Titus, Domitian, Nerva, Trajanus, Hadrianus, L. Sestus,
M. Aurel. L. Verus - Commodus
w Sanockiem 1890: Nerva - Wspomniany rebrno

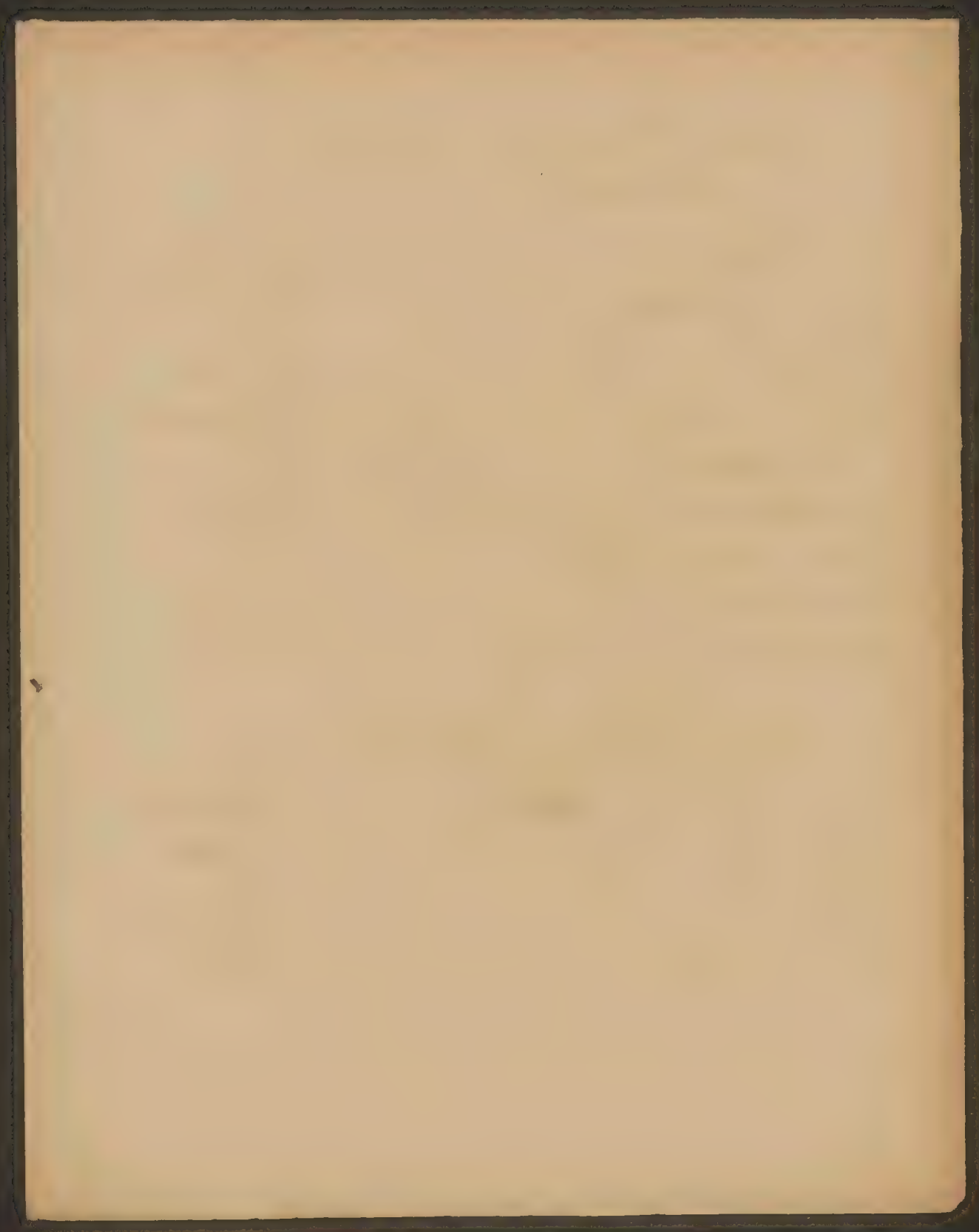
Krolowie Ostrogotow we Wloszech

(monety ich bity w Rawennie)

Flavius Odoacer	≈ 476 + 479
Theodoricus (Amalaeus)	" 493 + 526. AR.
Athalaricus	" 526 + 534.
Theodatus	" 534 + 536.
Witiges	" 536 - 540 + 563
Zona: Matasunda	" 540.
Theodebaldus (Hildibaldus)	" 540 - 541
Araricus (Erratic vel Ataric)	" 541
Totila (Baduela)	" 541 - 552
Theias (Theia)	" 552 - 553.

Krolowie Wandalow w Afryce.

^{gensericus} Hunnericus (Honorius) ~~(Honorius)~~	" 428 - 476.
Guthamundus	" 477 + 484 AR
Thrasimundus	" 484 + 496
Hildericus	" 496 + 523
Gelimarus (Gelamirus)	" 523 + 530
	" 530 - 534

Królowie Baktirii, których są monety.

Diódotus r. 256 przed Chrzt. A. R.

Agathocles. R. A.

Pantaleon.

Euthydemus r. 210 przed Chr. A. R.

Demetrius (syn poprzedniego).

Eucratides I.

Heliodorus Justus

Heliodorus i Laodice żona.

Eucratides II Magnus (syn poprzedniego) R. A. (eterogramie)

a) w zachodniej części:

Antialcidas Nicephorus r. 180 przed Chr.

Lysias invictus

Amyntas Picator

Diomedes Soter

Hermæus I Soter z żoną Calliope.

Hrator Epiphanes Soter z żoną Agathoclea

Archæbius Justus Nicephorus.

Hermæus II Soter.

b) w wschodniej części:

Antimachus Deus Nicephorus r. 180 przed Chr.

Philoxenus Invictus.

Dionander Soter.

Apollodorus Soter Philopator

Stricæ Soter.

Zoilus Justus.

Dionysius Soter.

Hippostratus Soter?

Telephus Evergetes.

Maues król Parthow? A

Vonones Spalahava.

Spalygis (syn poprzedniego)

Ares I.

Arilises (syn poprzedniego)

Spalirius (syn Aresa I)

Ares II.

Araces.

Gyndopherres.

Abalgases czyli Abdagases (syn poprzedniego)

Patorus.

Soter magnus?

Cadphises I. Kozulo

Cadaphes Zattu Kozula.

Cades.

Cadphises II. Demo? A.

Canduca (Kaperki)

18

19

20

Krolowie Galatii (w Malej Azji) ktorzyh sa monety.

- Bitovius (?) AE.
 Bitovioogus " "
 Bitucus " "
 Cacontolus " "
 Pramytes " "
 Liganticus " "
 Actolobus " "
 Porogitarus (56 r. przed Chryst.) R.
 Dejotarus (za czasow Pompejusza i Caesara) AE.
 Amyntas (za czasow M. Antoniusza i Augusta) A. R. AE.

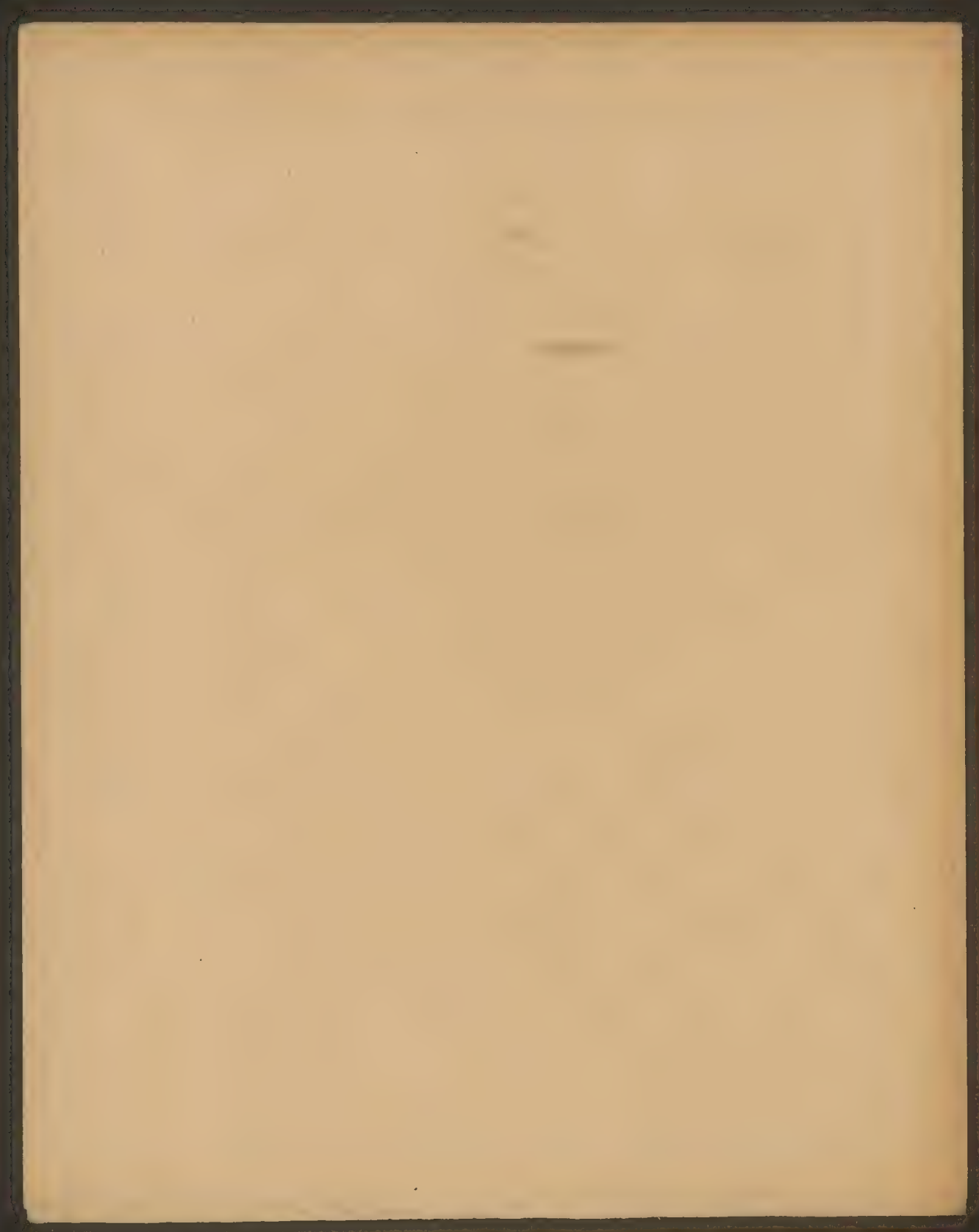

4

25

Królowie Kapadocyi Których waz monety srebrne.

- Ariarathes IV. r. 220 przed Chryst.
Ariarathes V. Eusebes r. ~~220~~ 220-166 przed Chryst.
Ariarathes VI. Philopator r. 166-132 " "
Ariarathes VII. Epiphanes r. 132-117 " "
Ariarathes VIII. Philo^{metor}~~metor~~ r. 117-105 " "
Ariobarzanes I. Philoromaens r. 91-58 " "
Ariobarzanes II. Philopator r. 66-52 " "
Ariobarzanes III. Philoromaens Eusebes r. 52-42 przed Chr.
Ariarathes X. Eusebes Philadelphus r. 42-36 " "
Archelaus r. 36 przed Chr. do r. 17 po narodz. Chryst.

5

Krolowie Parthyj (Persyi) ktorzyh sa monety.

a) Dynastia Arsacydow

Arsaces I r. 256-254 przed Chryst.

Arsaces II Tiridates r. 254-210.

" III Artabanus I r. 210-195.

" IV Priapatius r. 195-180.

" V Phraates I r. 180-170.

" VI Mithridates I r. 170-140.

" VII Phraates II r. 140-126.

" VIII. Artabanus II r. 126-120.

" IX. Mithridates II r. 120-88.

" X. Mnaskyres r. 88-77.

" XI. Sinatroces r. 77-70.

" XII. Phraates III r. 70-60.

" XIII. Mithridates III r. 60-54.

" XIV. Orodes I. r. 54-37.

" XV. Phraates IV r. 37-1

Zona jego: Musa

* Mnaskyres król w Apolloniatis.

" XVI. Phraataces r. 1-2 po nar. Chryst.

" XVII. Orodes II. r. 2-3.

" XVIII. Vonones I. r. 3-30.

" XIX. Artabanus III. r. 30-41.

" XX. Bardanes r. 41-45.

" XXI. Gotarzes r. 45-50.

Meherdates (syn króla Arsaces XVIII) r. 49.

" XXII. Vonones II. r. 50-51.

" XXIII. Vologeses I r. 52-60.

" XXIV. Artabanus IV. r. 60-76.

" XXV. Paicorus r. 77-107.

" XXVI. Chosroes r. 107-120.

- Arsaces XXVII. Vologeses II. ~~600-610~~ 121-148.
 " XXVIII. Vologeses III. r. 149-190.
 " XXIX. Vologeses IV. r. 191-208.
 " XXX. Vologeses V. r. 209-228 polkryst.
 b) Dynastya Sassanidów.

- Artaxerxes I. czyli Artabachir Bábegan r. 223-240 polkryst.
 Sapor I r. 240-271. A.
 Hormisdas czyli Hormuzd I (Aurumazda) r. 271-273.
 Vararanes czyli Bahram I r. 273-279.
 Vararanes II. r. 279-296. A.
 Vararanes III r. 296-297.
 Narses r. 297-303.
 Hormisdas II. r. 303-310.
 Sapor II r. 310-380. A.
 Artaxerxes II. r. 380-383.
 Sapor III. r. 383-389. A.
 Vararanes IV. r. 389-399.
 Jездегерд I. r. 399-420.
 Vararanes V. r. 420-440.
 Jездегерд II. r. 440-457.
 Hormisdas III. r. 457-458.
 Perozes (Firuz) r. 458-488.
 Vologeses (Balasch) r. 488-491.
 Cavados (Kobad) r. 491-531.
 Orshamaasp r. 498.
 Chosroes I (Kosru Nuschirwan) r. 531-579. A.
 Hormisdas IV. r. 579-589.
 Vararanes VI. (Bahram Tchopin) r. 589-591.
 Chosroes II. (Kosru Parvis) r. 591-628.
 Siroes (Kobad Schiruyeh) r. 628.
 Artaxerxes III. r. 629.

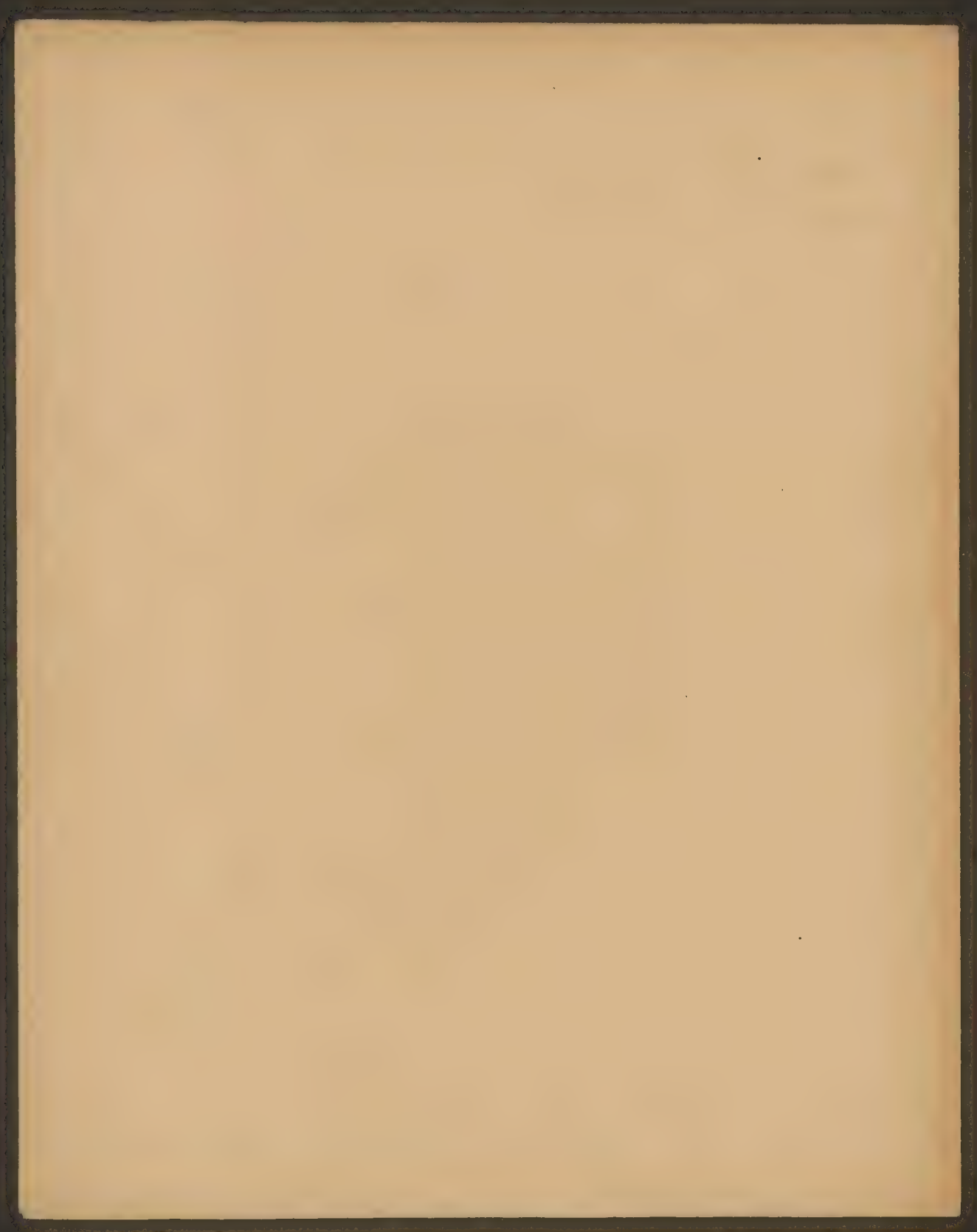
Sarbaraz (Schahriar) r. 629 - 630.

Puran - Dokht (corna Krola Chosroes II.) r. 630 - 631.

Azermi - Dokht (corna Krola Chosroes II.) r. 631.

Zerdegerd III. r. 632 no Phryot.

B) Imperatores Orient. partis.

Cesarze greccy czyli byzantynscy.

Arcadius (syn Theodosiusa Wielkiego i Flaccilii)	395 + 408. A.
Zona: Eudoxia	395 + 404.
Theodosius II (Calligraphus)	408 + 450.
Z. Eudoxia (Aelia)	421 - 450 + 455.
Marcianus	450 - 457 + 467.
Z. Aelia Pulcheria	414 + 453.
Leo I (rzeźnik)	457 + 474.
Z. Aelia Verina	458 - 474 + 484.
Leo II (junior)	474 + 474.
Zeno (Isaurus)	474 - 476 + 491.
Z. Aelia Ariadne	459 - 476 + 515.
Basiliscus	476 + 488.
Z. ~~Marcian~~ Aelia Zenonis (Zenonida)	476 + 488.
Marcus Basiliscus	476 + 488.
Zeno (Isaurus) powtórnie	488 + 491.
Z. Aelia Ariadne	478 - 491 + 515.
Leontius I	482 + 488.
Anastasius I (Dicorus)	491 + 518.
Z. Aelia Ariadne (Aelia Marciana Eufemia)	491 + 515.
Vitalianus	514. (+520)
Justinus I. Thrax (Flavius Anicius Justinus)	518 + 527.
Z. Euphemia	518 + 523.
Flavius Anicius Justinianus I (syn Istoka i Wilemicy)	527 + 566.
Z. Theodora	+548.
Flavius Anicius Justinus II. (Europalates)	566 + 578.
Z. Sophia	566

Tiberius II Constantinus (Flavius Anicius Tiberius)	574 + 582
I. ~~Agapeta~~ Anastasia	574 - 582 + 594
Mauritius Tiberius (Flavius Tiberius Mauricius)	582 + 602
I. Conotantina	582
Flavius Phocas (Focas)	602 + 610
I. Leontia	602 - 610
Flavius Heraclius I	610 + 641
I. 1) Eudocia (Fabia rive Flavia)	610 + 612
2) Martina	614 - 641
Heraclius II Constantinus	610 - 641
Heraclionas	641
I. Gregoria	641
Constantinus II (Flavius Heraclius Constantinus)	641 + 668
Flavius Constantinus IV Pogonates (brodava)	668 + 685
I. Anastasia	
Justinianus II Rhinotmetes	685 - 695, 705 - 712
Leontius II	695 - 698 + 705
Tiberius V. Abdimares	698 + 705
Justinianus II Rhinotmetes (nowtornie)	705 + 711
I. Theodora	
Filipicus Bardanes	711 - 713
Artemius Anastasius II	713 - 716
Theodosius III Adramytenes	715 - 717
Flavius Leon III Trauricus (Conon) (iconoclastes)	717 + 741
I. Maria	717 + 750
Constantinus V. Copronymus (iconoclastes)	741 + 775
I. 1) Irene	733
2) Maria	+ 750
3) Eudoxia	769
Artavasdus (tyrannus)	741 - 743
I. Anna	

Flavius Leon IV Chazarus (ionoclastes)	775 + 780
Z. Irene	775-780
Flavius Constantinus VI.	780-797
Z. 1) Maria	788-795
2) Theodata	795
Irene (widowa po Leonie IV Chazar.)	797-802 + 803
Nicephorus I Logothetes (Flavius)	802 + 811
Bardanes (Turtlos)	803
Stauracius (filius Nicephori I)	811 (+ 812)
Z. Theophania	811
Flavius Michael I. Rhangabe (Europalates)	811-813 + 845
Z. Protopia	811
Leo V. Armenus	813 + 820
Z. Theodosia	813
Flavius Michael II (Begas) (jakata) (Dulmas)	821 + 829
Z. 1) Thecla	821
2) Euphrosina	824
* Constantinus VIII (Sabbatius) (syn Leona V.)	813-821
Flavius Theophilus	829 + 842
Z. Theodora	829-856
Flavius Michael III (rijak) (vriosus)	842 + 867
Z. Eudoxia Decapolitana	848
Flavius Basilus I Macedonus (Cephalas)	867 + 886
Z. 1) Maria	
2) Eudoxia Decapolitana	867
* Constantinus IX (syn Bazylego I Macedon'cyka)	869 + 879
Flavius Leo VI Philosophus	886 + 912
Z. 1) Thephania	886 + 894
2) Zoe Hyliena	895 + 896
3) Eudoxia	897
4) Zoe Carbonopoine	907

* Alexander (syn Bazylego I Makedonskyha)	912 + 913
Flavius Constantinus X. Porphyrogenitus	912 + 959.
Ż. Helena (wółka Romana Lacapennus)	912
* Romanus I Lacapennus	920 - 944 + 948
Ż. Teodora	920 + 923
* Christophorus (syn Romana I)	921 - 944
Ż. Zofia	923
* Stefanos (syn Romana I)	924 - 945
Ż. Anna	934. - 945
* Konstantyn (syn Romana I)	924 (+ 948)
Ż. 1) Helena	941 + 941
2) Theophania Manos	941.
Romanus II junior (syn Konstantyna X.)	959 + 963
Ż. 1) Bertha (Eudoxia)	959 + 949
2) Theophania (Anastasia)	956 - 963 + 991
Basilius II (syn Romana II)	963. 936 + 1025
Constantinus XI (syn Romana II) (Porphyrogenitus)	963.
Nicephorus Phocas	963 + 969
Ż. Theophania (Anastasia) (wdowa Romana II)	963 - 969
Joannes I Limisces	969 + 976
Ż. 1) Maria	969.
2) Theodora (wółka Konstantyna X.)	971.
Bardas Sclerus	976.
Basilius II (Bulgaroctonus) (syn Romana II)	976 + 1025
Constantinus XI Porphyrogenitus (syn Romana II)	1025 + 1028
Ż. Helena	1025
Romanus III. Argyrus (Hieropolitanus)	1028 + 1034.
Ż. 1) Helena	1028. + 1032
2) Zoe (wółka Konstantyna XI)	1034 - 1042.
Michael IV Laphlagonus	1034 + 1041.
Ż. Zoe (wdowa Romana III)	1034 - 1042. + 1050.

Michael V. Calaphates	1041-1042
Constantinus XII. Monomachus	1042+1055
Z. Zoe (wdowa Romana III i Michata IV)	1042 + 1050
Theodora (córka Konstantyna XI.)	1055+1056
Michael VI. Stratoticus	1056-1057+1059.
Isaac I Comnenus	1057-1059+1061
Z. Catharina (córka Samuela cara bułgarskiego)	1057-1059
Constantinus XIII. Ducas	1059+1067
Z. Eudoxia Dalassena	1059-1071
Romanus IV. Diogenes	1068+1070
Z. Eudoxia Dalassena (wdowa Konstantyna XIII.)	1068-1071
Michael VII. Ducas Parapinaces (łakomy)	1071-1078
Z. Maria	1071
Nicephorus III Botoniates	1078-1081.
Z. 1) Verdena	1078
2) Maria (wdowa Michata VII.)	1081+1118
Alexius I Comnenus (syn ~~Michata VII~~ Jana)	1081
Z. Irene (córka Andronika Ducas)	1081.
*Constantinus Porphyrogenitus (syn Michata VII)	1081.
Joannes II Comnenus Porphyrogenitus (Łalo-Joannes, Mamus)	1118+1143.
Z. Irene (Pyrzka, córka Gejzy I Króla węgiers.)	1118+1124
Manuel I Comnenus (syn Jana II)	1143+1180
Z. 1) Bertha (córka Berangera hrab. Sultzbach)	1143+1158
2) Maria (córka Rajmunda 2 Poitiers Króla Antyochii)	1164+1182
Alexius II Comnenus (syn Manuela I)	1180+1183
Z. Anna (Agnes, córka Ludwika VII Króla francuskiego)	1180
Andronicus I Comnenus	1182+1185.
Z. 1) Philippa (córka Rajmunda Króla Antyochii)	1182
2) Anna (wdowa Alexego II)	1184
Isaac II. Angelus	1185-1195
Z. Maria (Margarita, córka Beli Króla węgiers.)	1185

Theodorus Mangaphas, Morotheodorus	1188+1188
Alexius III Angelus Comnenus, Anthonicus	1193-1203
I. Euphrosina Ducaena	1195
Isaac II Angelus (pawłowie)	1203+1204
Alexius IV Angelus (syn. Isaaka II Angelus)	1203-1204 H.
Nicolaus Kanabe	1204
Alexius V Ducas Murtzuphles	1204
Baldwinus I comes Flandriae (Baudouin)	1204-1205
I. Maria de Champagne	
Henricus comes Flandriae	1205+1216
I. Joannicea (córka cara bułgarskiego)	
Petrus de Courtenai (Comte d'Auxerre)	1213-1219
I. Yolantha	
Robertus de Courtenai	1219-1221+1228
Baldwinus II de Courtenai Porphyrogenitus	1228-1261+1274
Michael VIII. Paleologus, Comnenus, Ducas Angelus	1261+1282
I. Theodora (córka Jana Dukas)	1261+1304
Andronicus II Paleologus, Comnenus, Ducas Angelus	1282-1328+1332
I. 1) Anna (córka Stefana V. króla węgiers.)	
2) Irene (córka Wilhelma IV margrabiego Montferratu)	1295
* Michael IX Paleologus (syn Andronika II)	1294+1320
I. Ricca	
Andronicus III Paleologus junior (syn Michael IX)	1328+1341
I. 1) Irene (córka Alberta IV. księcia Brunfurckiego)	+1324
2) Joanna (córka Amadeusza V. księcia Sabaudyi)	1326
Joannes V. Paleologus (syn Andronika III)	1341+1391
I. 1) Helena Cantacruzaena (córka Jana VI.)	1342
2) Eudoxia Comnena (córka Alexego IV cesarza Trebizonda)	
* Joannes VI. Cantacruzaenus, Angelus Comnenus Paleologus	1342-1355
* Mathews Cantacruzaenus (syn Jana VI.)	1355

- *Andronicus IV. Paleologus (syn Jana V.) . . . 1370-1373
 Manuel II. Paleologus (syn Jana V.) . . . 1391-1423+1425.
 Z. Irene (Helena) (córka Konstantyna Dragases) 1391+1450.
 *Joannes VII. Paleologus . . . 1399-1402.
 Joannes VIII. Paleologus, Lophyrogenitus (syn Manuela II) 1423+1448 (ostatni co bit pie-
 niżce)
 Z. 1) Anna (córka Wielkiego Krócia Mostkiewsk.) 1417+
 2) Sophia Paleologina (córka Jana II. margrab. Montferratu) . 1420-1426
 3) Maria Comnena (córka Aleksego IV cesarza Trebizonda) 1427+1439.
 Constantinus XIV. Paleologus, Dragases (syn Manuela II) 1448+1453. 24 marca.
 Z. 1) Theodora (córka Leonarda hr. de Torco) . . . 1428+1429
 2) Catharina (córka Piotra Paleologus) . . . 1441+1443.
 Mahometes II imperator Graeciae et Anatoliae 1453.
 (z jego 2 monety miedziane z napisami greckimi)

Cesarze greccy w Nicei (od r. 1206-1261)
 (podczas zająć Konstantynopola przez Krzyżaków)

- Theodorus I. Ducas Lascaris (pierwszy cesarz Nicei i Bithynii) r. 1206+1222 A.
 Z. 1) Anna (córka Aleksego III Angelus Comnenus) . . . r. 1193
 2) Philippa (córka Rupena Krócia Armenii) . . . 1220
 3) Maria (córka Piotra de Courtenai cesarza greckiego) . r. 1220 Theodorus II Ange-
 lus Comnenus (1223-1230)
 Joannes III. Vatatzes Ducas Lascaris . . . 1222+1255.
 Z. 1) Irene (córka Teodora I Lascaris) . . . +1241
 2) Anna (córka cesarza Fryderyka II)
 Theodorus III. Vatatzes Ducas Lascaris (syn Jana III) . . . 1255+1259
 Z. Helena (córka Bożana cara bułgarskiego)
 Joannes IV. Vatatzes Ducas Lascaris (syn Teodora III) . . . 1259-1261
 Michael Paleologus Comnenus Ducas Angelus . . . 1259-1261.
 (Roku 1261 przeniósł stolicę z Nicei do Konstantynopola.)

Cesarze greccy w Thessalonice od r. 1205-1232.

(podczas zajęcia Konstantynopola przez Krzyżaków.)

- * Michael Angelus Comnenus toparcha, zajmujący r. 1205
Thessalię, Epir i Etoię utworzył tak zwane Królestwo
Macedonii, czyli Thessalii, w którym panował r. 1205-1223.

Theodorus II Angelus Comnenus (pierwszy cesarz - brat Michała) 1223-1230

- * Manuel Angelus Ducas, despotes (brat Teodora II) 1230-1232+1236

Joannes Angelus Comnenus (syn Teodora II) . . . 1232+1234.

(R. 1232 połączone zostało z cesarstwem Nicei.)

III
Theodorus Ducas Vatates
Andronius II
Theodora

Constantinus V Copronymus et
Leon IV. M
A 12 fres
T. II Tabl. 40 2-18-7-5
p. 60 Folios

r. 716 - 741.

Leon III Isaurius - syn jego Konstantyn V
A Bzrost z dyademem Leona III
Rz bziost Konstantyna V po kolkach
gloly, na dole M
T. II Tabl. 40 No 5. 15 fres
p. 52 Folios

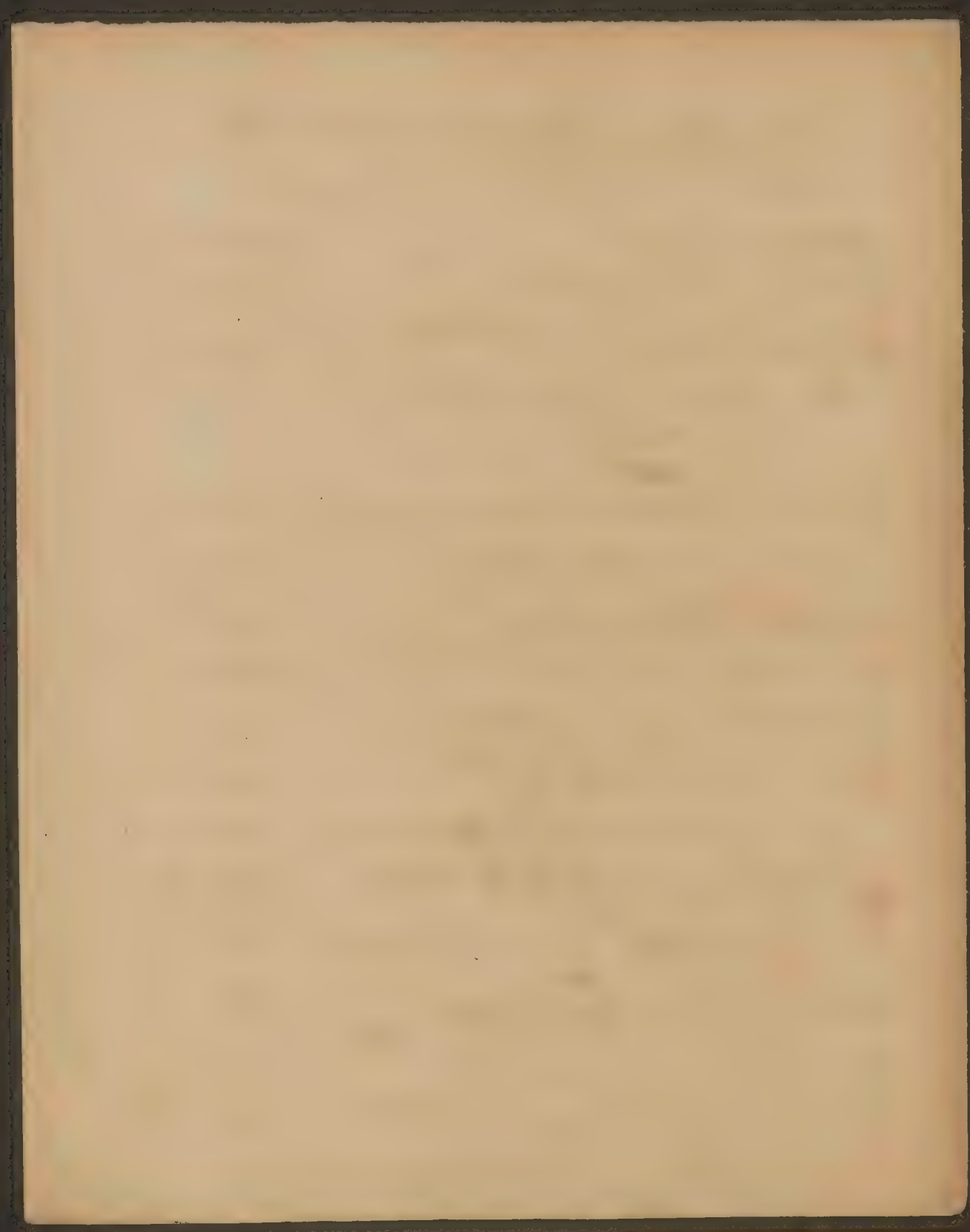
Book.

Dr. Edward Faulk: 1835
1838, 1840, 1.

Cesarze greccy w Trapezuncie od r. 1204 - 1461
(po zajęciu Konstantynopola przez Krzyżaków.)

Alexius I. Comnenus	od r. 1204 + 1222.
Andronicus I. Comnenus Gidon	" 1222 + 1235.
Joannes I. Comnenus Axouchos (syn Alexego I)	" 1235 + 1238.
Mannuel I. Comnenus	" 1238 + 1263.
Żony: 1) Roussoudan księżniczka Iberyi. 2) Anna Eglaloe. 3) Irene Syracena.	
Andronicus (Andreas) II Comnenus (syn Manuela I)	" 1263 + 1266.
Kis Georgius Comnenus (syn Manuela I)	" 1266 - 1280.
" Joannes II Comnenus (syn Manuela I)	" 1280 + 1297.
Z. Eudoxia	
Kirya Theodora Comnena (córka Manuela I)	" 1285.
Alexius II. Comnenus (syn Jana II)	" 1297 + 1330.
Andronicus III. Comnenus (syn Jana II)	" 1330 + 1332.
Mannuel II. Comnenus (syn Andronika III)	" 1332 + 1333.
Basilius Comnenus (syn Alexego II)	" 1333 + 1340.
Z. 1) Irene (córka Andronika III. Paleologa cesarza Konst.)	
Joannes III. Comnenus (syn Jerzego Komnena)	" 1342 - 1344
Michael Comnenus (syn Jana II)	" 1344 - 1349
Alexius (Joannes) III. Comnenus (syn Bazylego)	" 1349 + 1390
Z. Theodora Cantacuzena	
Mannuel III. Comnenus (syn Alexego III)	" 1390 + 1417
Z. Eudoxia (Koulkanchat) córka Dawida króla Iberyi.	
Alexius IV. Comnenus (syn Manuela III)	" 1417 + 1442
Joannes IV. Comnenus (Kalo-Joannes) (syn Alexego IV)	" 1442 + 1458
David Comnenus (syn Alexego IV)	" 1458 - 1461.
(Mahomet II sultan turecki r. 1461 zdobywa cesarstwo Trebizondy.)	

Władcy Bosporu

(podług Köhnego)

(Köhne B.: Izwiedowanija ob istorii i drevnostach Chersonesa Tawryczeskago.
S. Petersburg 1848 — Dopolnenije. S. Petersburg 1850.)
familia Spartokidow:

Spartokos I r. 438-432

Selenkos r. 432-429

Spartokos II r. 429-407

Satyras I r. 407-393

Leukon I r. 393-353 Theodotia - metodoros - Gorgippos
Krol Sydon

Spartokos III r. 353-348 Paerisades I r. 348-311
żona Komofary
corka Gorgippa

Komofarie
żona Paerisades I

Satyras II r. 311-310 Drytanis r. 310-309 Eumelos r. 309-304

Paerisades

Spartokos IV r. 304-289

Paerisades II r. 289

Spartokos V r. 250

Leukon II r. 270

Spartokos VI p. 220

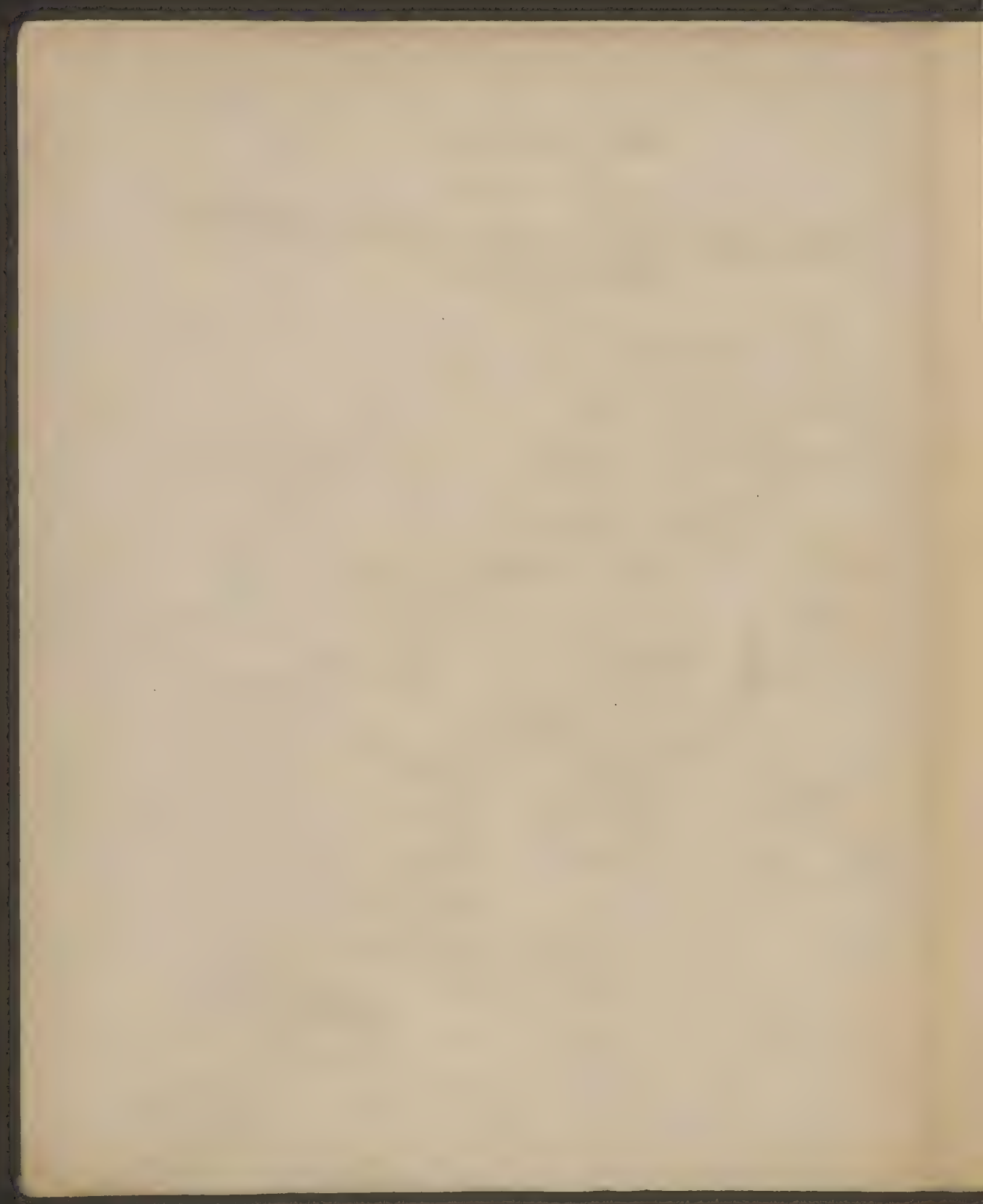
Leukon III r. 200

Leukon

Eubiotas r. 175

II r. 150

Paerisades III r. 118-116

Królowie Pontu i Bosforu (których są monety)

(redag.: E. C. E. von Weirhof: Handbuch der griechischen Numismatik. Hannover, Hahn'sche Hofbuchhandlung, 1850, pag. 181-184)

Paisades (syn. **Spartakia IV**) król Bosforu r. 289 przed Chryst. *AV* aut. *AV* aut.

Leuco II. *AE* aut.

Spartacus *AR* aut.

Mithridates III król Pontu r. 297-266 przed Chr. *AR* aut.

Pharnaces I (syn. **Mithridata IV**) król Pontu. *AR* aut. (*AV* fałszywy)

Mithridates V. Evergetes (syn. **Pharnakia I**) król Pontu. *AR* aut.

Mithridates VI. Eupator Dionysius (wielki) król Pontu i Bosforu r. 123-62 przed Chryst. *AV* aut. *AR* aut.

Zona: Hypsicrate (monety fałszywe)

Pharnaces II. król Bosforu i Pontu r. 62-43 przed Chryst. *AV* aut. *AR* aut.

Asander archont, król Bosforu r. 46-43 przed Chr. *AV* aut. *AR* aut. *AE* aut. *PL* aut.

Polemo I król Pontu i Bosforu r. 13-1 przed Chryst. *AR* imp. *AE* imp.

Zona: Dynamis coła **Pharnakia II** zasłub: 1) **Pharnakowi II**. 2) **Scriboniusowi**.

3) **Polemonowi I**. *AV* aut.

Pythodoris. *AR* imp.

Polemo II król Pontu i Bosforu r. 38-63 po nar. Chryst. *AR* imp. *AE* imp.

Zona: Fryphaena *AR* aut.

Królowie Bosforu ramego.

Sauromates I r. 12-15 po Chryst. *AV* aut. *AE* aut. *AE* imp.

Sauromates II r. 13-16 po Chryst. *AE* aut.

Rhescuporis I. r. 17-27 po Chryst. *AE* aut. *AV* imp. *AE* imp.

Rhescuporis II. (z czerw. **Fiberiusa** i **Kaliguli**) *AV* imp. *AE* imp.

Mithridates (z czerw. **Klaudiusa**). *AE* aut.

Zona: Genaepyris *AE*.

Cotys I (za **Klaudiusa** i **Nerona**) *AV* imp. *AE* imp.

Rhescuporis III. (za **Domitiana**) *AV* imp. *AE* aut.

Sauromates III. (za **Frajana** i **Hadriana**) *AE* aut. *AV* imp.

Cotys II (za **Hadriana**) *AE* aut. *AV* imp.

Rhometalces (za **Hadriana** i **Antoninusa**) *AE* aut. *AV* imp.

Eupator (za **Antoninusa** i **M. Aureliusa**) *AE* aut. *AV* imp.

Sauromates IV. (za **M. Aureliusa**, **Commodusa** i **Septimiusa Severa**) *AE* aut. *AV* imp. *EL* imp. *AR* imp.

Rhescuporis IV. (za **Kara Kalli**, **Heliofabala** i **Severusa Alexandra**) *AE* aut. *AV* imp. *EL* imp. *AR* imp.

Cotys III (za **Severusa Alexandra**) *AV* imp. *EL* imp. *AR* imp.

Cotys IV. (za **Severusa Alexandra**) *AR* imp. *AE* imp.

Sauromates V. (za Severusa Alexandra). A imp.
Rhescuporis V. A imp. Potii imp. A imp.
Tninthimenus (za Maximinusa i Gordiana III.) A aut. A imp. A imp.
Rhescuporis VI (za Gordiana, Treboniana i Trajana Deciana) Potii imp.
Phareanres (Areanres) (za Valeriana i Galliena) Potii imp.
Rhescuporis VII. (za Valeriana i Galliena) A imp.
Sauromates VI. (za Tacyta i Probusa) A imp.
Tieranes (za Probusa) A imp.
Thothorses (za Dioklecjana) A imp.
Rhadamres (Rhadamsades) (za Konstantyna Wielkiego) A imp.
Rhescuporis VIII. (za Konstantyna Wielkiego) A imp.
Sauromates VII. (?)

Chronologia panujących w Łoncie
i Bofforze

(podług Köhnego)

Mithradat Eupator (pochodzący z królewskiej perskiej
familii Achaemenidów) III zwany Ktiotes po rozpad
nacji hiszpańskiego królestwa ogłosił się r. 207 przed Chrystu-
sem r. 457 ery rzymskiej) władcą Łontu, Laflagonii
Kappadocyj. + 301

Mithradat IV r. 266 + około 184

Pharnakes I r. 184 + 157

Mithradat V Euergetes król Łontu i Wielkiej Syrii 157 + 123

Mithradat VI Eupator Dionysos r. 121 + 63 ^(Dynamis?)

Pharnakes II r. 63 + 47 (zostawił córke) żonę Ptolemea I
aryskaptana Egiptu zmarłego r. 1 po Chrystusie) ~~zostawił~~

~~Mithradat VII Król Łontu i Laflagonii~~

Brat Pharnakesa II Mithradat VII Król Łerka:

mu r. 47 + 45 przed Chrystusem zostawił

Mithradat VIII

król Bofforu

r. 42 + 69 przed Chr.

żona Gopae pyris

Kotys I

król Bofforu

r. 42 + 69 przed Chr.

Tiberius Julius

Alexandros II

r. 39 + 89 przed Chr.

Tiberius Julius

Auromates II

r. 92 - 132.

Familia Tenoniów

Tenon z Laodycei, r. 100

M. Antoniusz Solomon I

arystokrata Olby r. 33-37

Król Pontu Bostora r. 37-1 przed Chr.

Sony: 1) Dynamis córka Thar'nakeja II z rodziny Arsaków;
menion

2) Lythodonis córka Lythodoma z Tralles + r. 25
po Chr.

Solomon II

Król Pontu

r. 38-41, Pontu

i Kapadocji + 68

Sony 1) Tryphaena

2) Berenike

Tenon

Artaxias

Król

Armenii

r. 19 + 35

Lythodonis córka

z Asubiona Kotysowi V

Królowi Frawji

+ 10 r. po Chr.

Kotys VI Król Frawji

i matej Armenii

+ 47 po Chr.

Chronologia panujących w Bofforze.

podług Köhnego.

a) Władcy potężnego państwa

α) z plemienia Apsurgów (armackiego pochodzenia)

Sauromat I po Chrystusie r. 8-17 wspólnie z Polemonem I z rodziny Zenonidów

Rhefikuporis I r. 17-38

β) z plemienia Zenonidów

Polemon II r. 38-41 Król Pontu i Kappadocyj

γ) z plemienia Achacmenidów

Mithradat VIII r. 41-49

Kotys I r. 70-80

Rhefikuporis II r. 70-93

Sauromat II r. 86-129

Kotys II r. 125-132.

b) Władcy po podziale państwa

α) w Europie

Rhometar Kes r. 132-154

(Eupator I ?)

Sauromat III r. 174-211

Rhefikuporis III r. 212-229

Sauromat IV r. 230-233

Rhefikuporis IV r. 234-235

Rhefikuporis V r. 240-268

Sauromat V r. 276-290

Sauromat VI r. 309-313

Rhefikuporis VI r. 313-335

Qoander II

β) w Azji

Eupator I r. 155-171

Eupator II r. 219

Kotys III r. 228-234

c) Władcy nieznanego pochodzenia

Inithimeios r. 235 - 239

Sygges r. 244

Phareanses r. 254 - 255

Feitanes r. 276 - 279

Phothorjes r. 279 - 308

Rhadamsades r. 309 - 323.

Władcy Bosforu Kimmeryjskiego
(podług Aziki)

(Aziki Ant.: Wspomniane Carstwo z jego paleo-
graficznymi i nadgrobnymi pomnikami.
Odessa 1848-1849. 4te T. I. II. III.)

Z pisarzy dawnych jeden tylko Diodor syczylijski podaje nam imiona władców państwa bosforsko-kimmeryjskiego. Idąc za śladami tegoż pisarza przy pomocy monet i napisów dotychczasowych nowsze imiona w Krymie odkrytych następujący szereg tychże władców po wygaśnięciu Archanaktydów ustanowić można.

(Dynaastia Spartokidów)

Spartakos I r. 438 rozpoczął nową dynastję, panował r. 86-84 olimp. tytułował się Archontem Bosforu Kim.

Selenkos panował 4 lat r. 86-84 olimp. Wspomina o nim Diodor (XII) i Strabon.

Spartakos II panował 22 lat, wspomina go Diodor.

Satyros I panował lat 14 t. j. od 93¹/₂ do 96-4 olimp. zginął przy oblężeniu Teodorji. Zostawił wpryncjalnych ofiarunkach z rzezi popłolię Aten: ka. Wspominają go Lycias i Isokrates.

Leukonos (Λευκωνος) syn Satyra I panował do r. 353 przed Chr. t. j. 106-4 olimp. Zdobył Teodorjię, panował nad narodem Sindów, Soretów, Dandarów i Porysionów. Dzeupopolita arkadyjska postawiła mu pomnik. Wspominają go Demosten, Plutarch, Dion Chryzostom.

Spartakos III starszy syn Leukona, panował 5 lat.

Lairisades I drugi syn Leukona panował 38 lat od 349 do 311 przed Chr. wspólnie z synem Filipowi macedońskiemu i Alexandrowi wielkiemu; podbił meotów, granice państwa aż do rzeki Tanais roz-

zszczyt, wstąpił nad rzeczą Taurij i Kaukaza,
prowadził wojnę z Skitami. Atenizy Kowie pos-
tawili mu statua brązową. Wspomina o nim Dio-
dor, Dignarch, Lolign. - Miał za żonę Komosaryę
córkę Gorgippa władcy Syndów - Pisat się ankon-
tem Boosforu i Teodzyj oraz władcą (Pabireos)
Syndów, Toretoiw, Dandorów i Meotoiw.

Satyr (syn starszy Pairisadesa I) r. 305 objął
rządy, lecz powstał przeciwko niemu Eumeles
władcy; Satyr ranny w walce z nim umarł po
krótkim miesiącznem panowaniu, a rządy objął
Prytanis (drugi syn Pairisadesa I) lecz i ten
zginął w walce z Eumelesem pod Kipos;

Eumeles (Eumynos) najmłodszy syn Pairisade-
sa I. Owałkach jego z braćmi wspomina Diodor.
Eumelesowi pomagał władca Trałow Aristarn
przeciwko Satyrowi i Prytanisowi; z całej rzeki
ledwie najmłodszy syn ~~Pairisadesa~~ rannego
Satyra: Pairisades uciekł na koniu do skityj.
Królem władcy Agara. Panował Eumeles 5 lat
i 5 miesięcy i zginął na igrzyskach w Syndyce
gdy mu się miecz na wozie pomógł nogi zaplątał.
Spartakos IV (syn Eumelesa) panował 20
lat od r. 304 do 284 przed Chr. - Pozwolił Aten-
czykom handlować na wybrzeżach swego państwa
za co mu napis postawili.

Pairisades II (syn Spartakosa IV) zaczął pana-
wać r. 284 przed Chr. - nieznaną historykom
tylko z napisów norochemi czasu odzyskany.

Spartakos V (syn Pairisadesa II) rządził tyl-
ko z napisu i monety srebrnej.

Leukonos II (syn Pairisadesa II). Bwidiusz
(w Ibis) wspomina, iż on ubił brata swego Sparta-
ka V lecz sam zginął za nagrodą wdowy ubitego
brata. Sł. monety jego z kontramarkami. Łatwo
być może iż go Luyjan (Toxaris) wspomina pod nazwą
Leukanora władcy Boosforu którego ubił jeden z
Skitoiw: donchates za to iż nie chciał wydać swej córki
za Skita.

39,
nos:
Dio:
ryg
chon.
os)
igt
s
o
n
de:
odor.
on
i
go
tyj:
at
ce
tat.
o
ten:
tura
na
tyl:
sz
ta:
ego
no
gwa
orki

Mitrydates Eupator zwany wielkim kr. r. 135
przed Chr. wspomniany od Justyna i Strabona. R.
123 przed Chr. objął rządy po ojcu swym w Lonicie
i podbił Sutyów. R. 94 przed Chr. oddał mu państwo
Bosforskie Lairisades. Brymianie wystali na
podbić jego Syllę, Lukullę i Pompejusza. Sam
wojując z wodzem swym Neoptolemem przeciw Rzy-
mianom, polecił rządy Bosforu swemu synowi
zwanemu Machares r. 79 przed Chr. który się pod-
dał Lukullowi lecz później obawiając się zemsty
ojca iż się sobie odebrał r. 65 przed Chr. Mitrydat
zawojownik Chersones został w Małej Azji od Pom-
pejusza pobity. W Tanagoryi wzniecił przeciw niemu
bunt mieszkańcy tamtejszy Kallor przyzwał syn
Mitrydata Artabernes i córka Eupatra popadli
w ręce powstańców. Na prośbę szukali Mitrydat
pomocy u Skitów; widząc że i wstąpił syn Farnak
powstał przeciw niemu; sam się otrut r. 63 przed
Chryst. (Plutarch, Appianus) Jego monety z Bagegem,

i tetradrachmy srebrne z jeleniem i herbem Achæmenidów
(leliwa *).

Farnak (syn Mitrydata Eupatora) objął rządy
r. 63 przed Chr. ufrunione państwa Bosforskiego
jako holdownik Brymian. Konfliktując z zamieścił
między Juluszem Cezarem a Pompejem powstał
przeciw Brymianom i zajął Pont, lecz od ~~Asandra~~
dowodzących wojsk wstąpił Asandra został zabity
r. 50 przed Chr. zostawiwszy córkę Dynamis zwaną.
Jego monety, srebrne tetradrachmy.
Asandr namiętny wódz Farnaka który zajął Dy-
namis jego córkę za żonę, był najprzód archontem
Bosforu lecz r. 39 po Chr. Brymianie dali mu tytuł
władcy. Umarł r. 14 przed Chr. z rozpaczy że August
wysłał do Bosforu na naczelnika wojska Skryboniusza.
Skryboniusz wódz rzymski pojął w dół
po Asandrze ostatek Bosforem, lecz zabity od
mieszkańców.

Polemon I wódz rzymski wysłany został od ryma: (r. 91-74) (Jego srebrne drachmy).
kiego wodza Marka Agryppy dla objęcia rządów w
Bosforze. Ten pokonał powstańców bosforskich i r. 14
przed Chr. mianowany od cesarza Augusta władcą Bosforu
(Dion I. 54) Polemon był synem retora Zenona i przedtem
już rządził regiumi Pontu i Małej Armenii; chcąc swą

Dynamiy i taterny zloty (z herbem Leliny *).

Władzę w Bosforze utwierdzić pojął 45 letnia
Dynamis (Αννα) córka Farnaka a. wdowa po
Asandrze i Skryboniuszu jak widać z napisu
Gdy Dynamis bezdzietnie umarła, pojął Polemon
Pythodorys, córka bogatego mieszkańca Azji,
roztropna (Strabon). Władza Polemona holdownika
Dymu rozciągata się na wschodnie Brzegi morza
czarnego, na Kolkidę, Trapezunt, Farnakiją i
narody Korzujące. Chęć podbić Asjurgów (narod
żyjący w malej Azji na południe od Fanagory) 200
lat Polemon od nich pobity i zamordowany r. 2 lub
i przed Chr. August cesarz zofstawił Pythodorysa
tylko przy panowaniu nad Pontem i Kolkidą
(Strabon d. 12)

Dynastyja czwarta Sauromatów (p. 74-87)

Tyberiusz Juliusz Sauromat I (Σαυροματῶν)
175) założyciel czwartej dynastji Bosforskiej
(syn Dyskuporysa władcy Sarmatów czyli Asjurgów)
pła przypodobania się Rzymianom którym
holdował przybrał nazwę Tyberiusz Juliusz; pano
wał do r. 17 po Chryst. (Są monety jego i napisy
w Krymie znalezione)

(p. 87-88)

Tyberiusz Juliusz Dyskuporid (Πύκκορος)
Πορίδος) zaczął panować r. 17 po Chr. do 37 lub 38
r. po Chr. współczesny Tyberiuszowi i Kaliguli. (Nas
ki odmiennie sądzi iż ten Tyberiusz Juliusz Dysku
porid ~~zaczął~~ panował nad Bosforem
azjatyckim równocześnie z Sauromatem I i Wład
cą Bosforu drugiego) Są jego monety, niedien
i Polemon II (syn Pythodorysa i Polemon oddał
władzę najprzód Pontem i Kolkidą, potem oddał
mu Kaligula Bosfor; po trzech latach r. 41 po Chr.
Klaudiusz mianował go władcą Cylicyi, a Bosfor
oddał Mitrydatowi III. (syn Asjurga)

(p. 88)

(p. 89-90)

Mitrydat III (potomek Mitrydata Eupatora)
mianowany od Klaudiusza r. 41 po Chr. władcą Bosforu
wkrótce chciał z siebie zrobić jarzmo Rzymian, lecz
zdradził go rodzony brat Kotys. Klaudiusz wysłał
do Bosforu wojsko pod wodzą Publiusz Dadiusz z pan
stwa Bosforskie oddał Kotysowi. Mitrydat III błą
kał się z latami pomiędzy dzikimi narodami żyjącymi
między morzem Kaspjskim a Azowem. Zebrałszy

żył r. 14-42 po Chr. Są jego monety miedziane z napi
sem greckim: ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΤΙΒΕΡΙΟΥ.

woj
Koty
Asj
Dym
69 p
Gep
Ko
na
on
Tyb
od
oni
w k
Sau
no
Sau
r. 10
toar
ta II
rapu
Chr.
Ko
Adm
Chr.
Tyb
k y
r. 13
nap
Tyb
do
Są je
pis
On
Sas
170
dzik
pno

49 r. po Chr.
wojko wtargnęło do Borsforu został jednak od brata
Kotysa i żelazki rymfkiej pobity, uciekł do wtady
Borsfora hotelownika Krymian który go wydał
Krymianom. Odeftany do Krymu żył tamże i r.
69 po Chr. zginął tamże (Plinius). Żona jego była:
Gepaerpyris. (Są jego żony monety miedziane)
Kotys I (Kotrys) (brat Nitrydata III) panował (p. 90-92)
r. 6-69 po Chr. był synem Aspurga. (Są napisy
o nim) (Są jego monety miedziane)
Tyberiusz Juliusz Ryfkuropyd II panował (p. 92-94)
od 69 r. po Chr. do r. 84 po Chr. (Są napisy wspominające
o nim i o izydowskiej synagodze znajdującej się w tady
w Krymie - Są i monety jego) współczesny Tytus i Domicyan.
Sauromat II Są monety jego z lat 90 do 99
po Chr. na których wyobrażony z twarzą starca.
Sauromat III panował lat 20 od r. 84 po Chr. do
r. 105 po Chr. Są jego monety, na których z młodego
twarzy (Zła tego odróżnił Stempkowski Sauroma:
ta II i III których spiski za jedno poczytał) jest i
napis o nim. Pliniusz młodszy mówi iż r. 104 po
Chr. Sauromat III wyprawił poselstwo do Rzymu
Kotys II mianowany wtadca Borsforu od cesarza (p. 97-98) żył r. 124-132. (Są jego monety miedziane)
Adriana (Konstantin. Porphyrogenit) umarł r. 132 po
Chr. (podt. Arriana Peripl.) Są jego monety
Tyberiusz Juliusz Rometalses (Pomysł: (p. 98-100) żył r. 132-154 - Są jego monety miedziane)
K 45) wstawiony na tron borsforcki od cesarza Adriana
r. 132 po Chr. panował lat 23. Są jego monety i
napis. współczesny Adriana i Antonina
Tyberiusz Juliusz Eupator panował r. 154 (p. 100-101)
do 170 po Chr. wstawiony na tron od Antonina.
Są jego monety i napisy. (Beck, Larry i Leptani
piszą iż równocześnie wtadali niektórzy z nich na
Borsforu Leukanos i Eubiot - zaledwie mylnie) (ob. Leukanos II)
Sauromat IV (syn Rometalsesa) panował r. (p. 101-105. Sauromat II żył 135-211. Są jego monety miedziane)
170-210 po Chr. współczesny Kommoda cesarz, prowadził handel z Tanaitami. Są jego monety i napisy.)

Żył r. 211-228. Są jego monety z elektromu
(białego złota) z znakiem mennicy HΦ*

(p. 109-107)

Kotys III żył 222-234. Są jego monety miedziane
z znakiem mennicy B*

(p. 107)

Printhimios żył 235-240 r. Są jego monety
(z wizerunkiem tak jak Aleksandra Sewera)

(p. 108)

(p. 108)

(p. 108)

(p. 109)

(p. 109)

p. 109-112

Phothorses żył 299-309 r. Są jego monety
z znakiem mennicy ΓΠΦ.

(p. 112)

(p. 113)

Tryberiusz Juliusz Dyskuryd III (syn Sauro-
mata IV) panował od r. 209 do r. 229 po Chr.
jak widac z napisu i monet.

Kotys III i Sauromat V panowali równo-
cześnie jak widac z monet. Sauromata V mo-
nety dochodzą do r. 233 po Chr. Kotysa III dłużej

Dyskuryd IV i Printhimios panował
pierwszy do r. 239 a Printhimios do r. 239 po
Chr. tylko jak widac z monet.

Dyskuryd V panował r. 240-253 po
Chr. jak widac z monet; za cesarza Waleriana cesarza.

Farcazes panował r. 253-257 po Chr.
jak widac z monet.

Dyskuryd VI monety jego są z lat
256-268 po Chr.

Sauromat VI, monety jego są z lat
275-276 po Chr.

Tryberiusz Juliusz Teiranes panował r.
276-279 za cesarza Probus jak wi-
dac z monet i napisu. Żona jego Relia
(na jego pomniku wspomniany Lichosfont Kaptan
oraz Sakles chiliarch i prefekt Aspurgios na-
rodzący się z tego podwładnego Boosforfkiemu
panstwu.)

Phothorses i Sauromat VII panowali
równocześnie: Phothorses panował nad azja-
tycznym Boosforem r. 279-304 po Chr. a Sauromat
VII nad Boosforem europejskim r. 279. Phothorseja są monety; Sauroma-
ta VII wspomina Konstantyn Porfirogen (ap. 43.) i z
powstał przeciwko Rzymianom wazny za cesarza
Diolekliana. Wtedy wódz rzymski Konstantynusz
Chlorus ~~zawarł~~ zawarł pokój z Chersonitanami i z
wpadł do Boosforu razem z Pantykapejs i zmusił
Sauromata VII do zawarcia pokoju z Rzymem.

Sauromat VIII wspomina go tylko Konstantyn Porfi-
rogenita iż młodszy brat jego wpadł do pantyku-
pejskiej Chersonitanii, lecz pobity koczował do Biskusa wódza
Cherson. musiał zawrzeć pokój, przysięgł granic między oboma
państwami ustanowiono.

Radamsadius i Ryfkiporyo VII. Radam-
sadius (którego niektórzy mylnie Radameadis
zowią) panował jak widać z monet i napisu
r. 308-328 za cesarza Konstantyna wielkiego
Monety Ryfkiporyda VII dochodzą do 328 roku;
panowali oba wspólnie

Sauromat IX panował za czasów Konstantyna
wielkiego (wspomina go tylko Konstantyn Porfiro-
genit) r. 330 wiodąc woj z Chersonitanami, poległ
od ręk. Farnaka woźza Chersonickiego
Asander II wspomina go Konstantyn Porfirog. iż
pochodził z rodu Sauromatów i że władał Bosfo-
rem jako hotelownik Chersonitanów; lecz wiadomo-
ści niepewne. Asander władał Bosforami z póź-

Monety Albii: 1) Warileos Skilourou, Plurio (miedzia-
na I-II w. przed Chrystem) 2) Warileos Sarazou, Plurio (złota)
3) Warileos Smismeson, Pluriopolis (rebrna)

Okolice Czarnego morza i Krymu. Dziwieskiego znane były już od najdawniejszych czasów. Mytyhy greckie stanowią Prometeusza na górach Kaukaskich. Tamże i na brzegach Bosforu radowią klasyczną Amazonski od których pochodził naród Sauromatów rządzonych od kobiet (Женщины правители). Nazwa Sauromatów znana r. 1263 przed Chrystusem pochodzi od Barygos - opłata t.j. jaszczurze ocy, czyli raczej od słow Iaur - mart co po ormiańsku oznacza młaz, cyłowieka. Złomer pory: Ta ruyh bohaterow na brzegi Bosforu Xymmeryskiego da narodu Iaurow i Ximerryjan

Już r. 1234 przed Chr. Pelasgowie, za niemi, Karyj-
 zy, Akenazykowicie i Dorylitycy tworzyli osady nad
 brzegami morza czarnego na ziemi połacie kaukazu
 küh w Krainie Sytów. Grecy z Miletu, główniejszego
 miasta Jonij, zakładali kolonie handlowe około 545
 przed Chr. na brzegach morza czarnego. Główniejsze
 osady które potem tworzyły państwo bosforjskie były:
 Pantykapea (Kerz) Nymfeon (około wsi Czurubafa)
 Kimmieron (około góry Bruk) Tyrystaka (około wsi
 Czurabaf) Theodosia, Parthenion, Mismikhion,
 Heraklea, Dia, Akra, Kity, Zefirium ~~...~~
 leżące na półwyspie europejskiej. Tanagoria (nad rzeką
 Kuban) ~~...~~ Ermonesja (około Kubańsk) Kippos (około wsi
 Akdenizowki niedaleko Samanu) Gorgippia, Kimne-
 rion, Echielleum, Patreufa, Koro Kondama (około
 Samanu). Tanais, Nawbaris i Ekfopolis (nad rzeką
 Kubanem) były handlowe miejsca Tanaitów. Sindika
 (przy ujściu Kubanu) Bata (Indyjska Kala, Noworosyjsk)
 Gorgippia były osady greckie w Krainie Sindów
 kaukaskich. — Narody które później dotądwały pań-
 stwa bosforjskiego byli: Boleoty (nad morzem azowskim)
 Syndy (około Kaukazu) Torety (różnieli od Kubanu do
 gór Gerskiefkih) z miastem Torkyryli Hfieron (Arana)
 Dandary (około Kaukazu) Drosy, Aspurgi (dzis Tem-
 nuckie hutory) Skatejcy (około Azowskiego morza)

Kolonie greckie w Bosforze podlegały najpierw
 Grecy, a następnie ziemny płaćcy Skitom. Ibożaceni hand-
 lam i potomcy dorylitycy ichow używali potem swego
 niepodległości, tworzyli niepodległość pod nadem
 burmistrzów zwanych Archeanaktydami.

Do tych Archeanaktydach panowali oddzielni wład-
 cy (basileos) od r. 438 przed Chr. do r. 375 po Chrystu.
 re, których szereg przeto ugiłomy powyżej z dziesią-
 tyka.

R. 375 po Chr. wpadli Hunnowie i zawojowali Bos-
 for, a z Cesarz Justynian r. 527-565 orędem tych stron
 znówu nie wielki do państwa wschodnio-rzymskiego.
 W VII wieku zajęli te strony Chazarowie, a r. 965
 książęstwo pokonałszy Chazarów, i r. 988 (podziemiem)
 w zajęwszy Chersones, a książęstwo Włodzimierza
 podbiwszy Samatarich na wyspie Saman, tak zwaną
 Smutotokan) i książęstwo Tassow i Kazogów, tych okolic
 nie zajęli. Zostawiali te strony pod panowaniem książąt ruskich
 do r. 1127 w którym te okolic podbili Polowcy czyli Kuman-
 którzy r. 1237, Mongoły czyli Tatańcy pokonali. Za pa-
 nowania Tatarów r. 1266, Mongołowie r. 1266 pokonali.

napis na kamieniu znalezionym w Samanie:

+: .: ВѢ ЛѢТО СРО. (т. 6576 czyli 1068 po Chr.) INS 6. (т.)
 индукта 6) ГЛБѢ КНАЗЬ МѢРІЛѢ М: (т. 1068)
 ПО ЛЕДѢ И ТѢМЪ ТОРОКАНА ДО КЪРЧЕВА
 (т. 1068) (до Котлечева czyli Керчи) ЛНА (т. 8054) СМЖЕ:

102
li na brzegach morza czarnego osady handlowe (pod:
czas gdy Weneccjanie mieli osady nad rzeką Tanais
gdzie był ich główny port Tana dla handlu indyjskie-
go) Kaffa był główny punkt Genuenryków (Weneccja:
niezależnie handlowali na morzu azowskim) który opłaca-
li karą Tatarom. R. 1475 Machomet II cesarz turecki
zabrał osady genuenckie; a Chan tatarski (potomek
dawnych Mogolów) Mengli Giraj pod opieką Turcji
utworzył oddzielne Krymskie chanstwo które do r.
1584 było niepodległe, aż w tym roku Sultan Murad
ujarzył Chanę Machomet Giraja. — Wskutek pokoju
zawastego w Kajnardzi d. 17 lipca 1774 Kercz, Je-
nikale i Kinburn odstąpiono Rosyji która w stolicy
dziedzielską Krymu, stworzyła w r. 1827 port w
Kerczu.

Nadbrzeża morza czarnego i azowskiego były od
wieków punktami handlowymi Egipcyan, Fenic-
yan, Greków, Rzymian, Bizantyńczyków, Genu-
enryków (ob. Dr. Murzakewicz: Historia genuenckich
poselenij w Krymu. Odesa 1837) Turków, Hawian
którzy z Persyji i Indyi wiozli towary do na-
zachodu wywozili. Do tych narodów zostaty różne
slady i pamiatki w Krymie:

- 1) Waty i mury cyklopedyczne t.j. z ułożonych głazów
bez wapna (budowa w stylu starogreckim)
- 2) Pomniki kamienne z napisami greckimi (ledwie pars-
tawiskich znaleziono) z których widac iż plemiona
skityjskie, meotyczne i greckie na Bosporze miały
osobne bogstwa np.: Prokothone Argotera (bogini
stojąca na tronie najwzwyżym, towerszy t.j. Dianna)
Asotara (t.j. Dianna, fenicyjska Astarte) Tanerga
(czyli Anergas t.j. stonice, Jupiter) Serapis, Apa-
kourion (t.j. Wenery obładowa) Theomothorion
(t.j. bóg prawodawczy) Mars, Neptun, Efkulap,
Bachus, Iherkules. — Z tych pomników i monet
widac iż używano tu kalendarza i olimpiad greckich.
- 3) Monety miedziane, złote, srebrne i z elektum
(złoto i srebro) z mieszaniną srebra i złota).
- 4) Groby w mogiłach te były w kształcie piwnic (kle-
pienie ułożone na otworze spazjanymi kamieniami, ozdo-
bione czasem malowidłami w nich leżały w ziemi lub
otwarto albo w trumnach drewnianych trupy niebosz-
czyków).

czykow na postaniu z liści laurowych lub trawy morskiej. Tropy te miały na sobie często fuknie zło-tem, pęty kane, wieniec złoty, ozdoby pierścienie, kulczyki, zwierziadła i t.p. rzęsy, koto nich stały naryznia, w: ny gliniane, brązowe srebrne, inne naryznia i koto ni. Groby te opisał z ryfunkami Afzyk w II tomie swego dzieła.

Rzęsy które znachodzono w grobach bofforskich (opisane w 3^m tomie dzieła Afzyka r. 1849) wy: danym) są następujące: (neganda)

~~neganda~~ Naryznia gliniane (z malowidami czerw: nemi na czarnym gruncie zwykle mitologicznej ter: ci z napisami często greckimi) a) Naryznia na przy: maki (κρυπτα) w kształcie urn z uszami b) Urny do wody z wąską szyją i uszkiem dzbany: (Solria) z jedynym uszkiem (oenochoe) c) Urna bruchata uszka w kształcie wazy (lekane) d) Amfory gliniane. e) Alabastra albo Unguentarium (αγκυριος) flakoniki z alabastru, złota srebra. f) Wazy srebrne. g) Patery srebrne. h) Statuetki gliniane lub z elektronem przedstawiające bo: goś lub inne rzęsy - wałki gliniane - lampy gliniane - flakoniki ze szkła - Rzęsy i faskofagi z marmuru - kulczyki, zapinki, medaliony, agrafy, Tanafyki ze złota - wieniec i korony złote, naszyjniki i pęty złote pierścienie z kamieniami drogiemi - zwierziadła srebra, Trumny drewniane z malowidami rzęslami i ozdobami z kofii flonowej - Dzwonczka brązowa - wędzidła srebrne - tygryski miedziane, z flonowej kofii - grze: bion drewniane - Wrzciono z kofii flonowej - puszeczki z kofii flonowej - klucze miedziane - zabawki (zabawki) dzienne z miedzi, gliny i t.p.

Wszystkie te kosztowności z grobów bofforskich znajdują się w Eremitażu w Petersburgu, inne w Muzeum Kazańskim w Kerezu r. 1826 założonem (przy kłosem str. 1833) pęty służby dyrektora Afzyk) z którego cenniejsze rzęsy podarował Kzymotkiej wopry przeniesiono do Eremitażu.

F literami alfabetu ustanowionego w Atenach r. 403 (przed Chrystusem)

[- α λ ε ι π τ ρ θ]

Naryznia gliniane znachodzone w grobach bofforskich: amfory (z 2 uszami: jedna z wyobrażeniem bieriedna hipok: kampań uszki morskich koni), hidrye, kratery, psittker (chłodnik), - Dopia: ojnochoi, kotila, kiatos, fiala, Kantar, skuf, ryton (rogi) - gotowalni (koalety): luterion, lekane, lekithos, pikside, aribale, alabastron, per: like,

L'Art verifie les dates. Paris 1818. 8.
18 Vol. 2719.

Brandt: Das Münzwesen in Vorder.
asien bei Alexander d. G. 1866. 8.
2752.

Blau: De nummis Rechaemenidarum
1856. 46 Gr. 6459.

Cohen: Description hist. sous l'empire
Paris 1859 Tom 1-7. 2779.

Enkel: Descriptio nummorum Antiochia
Syriae 1785. 4° 5645.

" Doctrina nummorum veterum 1775. 4° 2 Part. 5642

" Addenda 1826. 4° 5645.

Jacob: Traite de numismatique. 1828. 8. 2 Vol.
3172

Imagines omnium Caesarum 1584. 4° 5875

Müller: Introduction a l'étude des medailles
1796. 8. 2996.

Mionnet: De la rareté des medailles 1827
8. 2 Vol. 2997

Menzel: De Sydis 1823. 8. 5383
2.

Memorandum

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

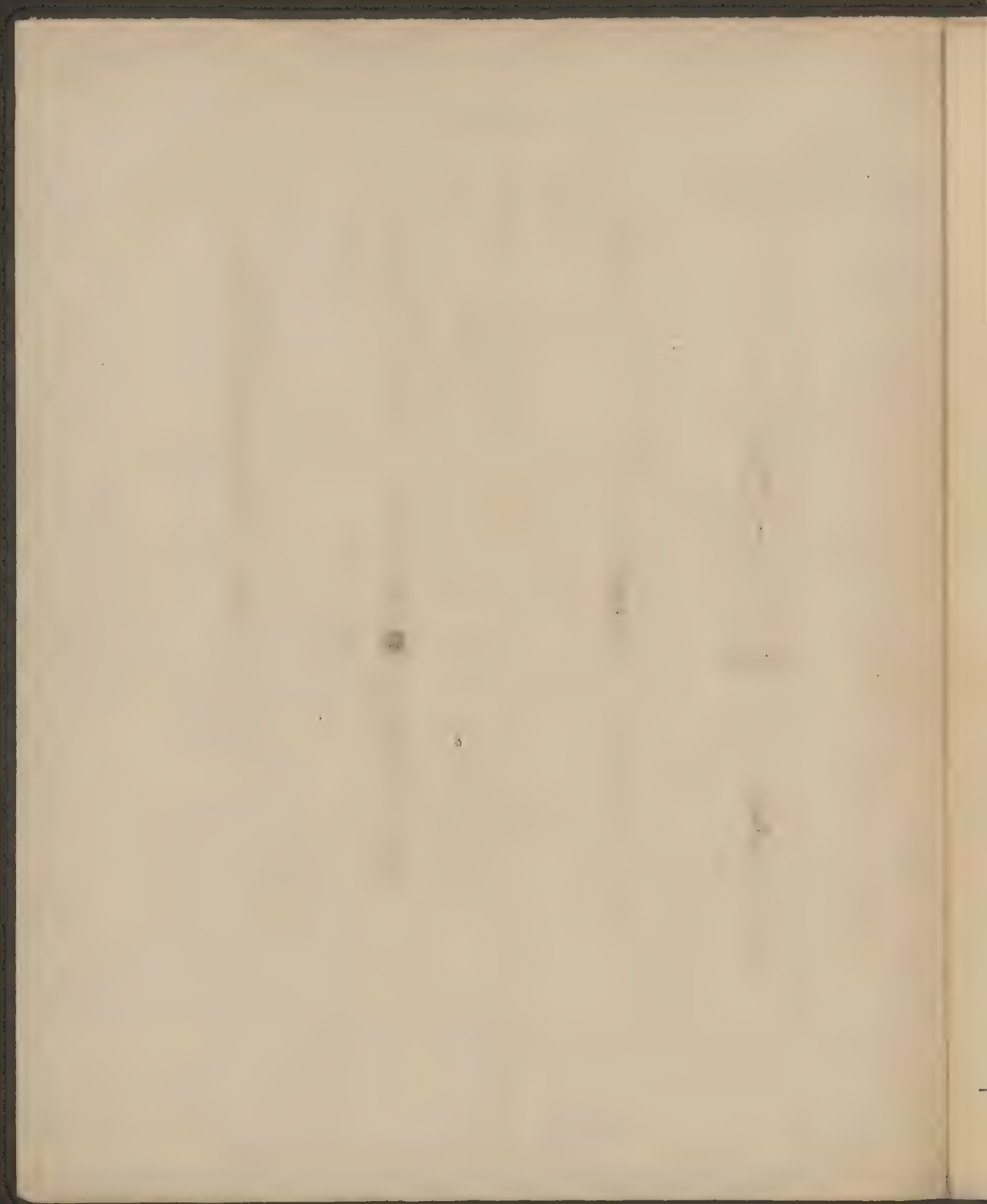
of the

of the

Alfabet y wochoonio-aryjskie.

Znane: nie	aryjskie (bakttryjskie)	indyjskie (indo-rytyjskie)	Znane: nie	aryjskie (bakttryjskie)	indyjskie (indo-rytyjskie)
a	ᳵ	ᳵ	n	ᳵ ᳵ	ᳵ
e	ᳶ	—	p	ᳶ	ᳶ
i	᳷	᳷	ph	ᳶ	ᳶ
u	᳸	᳸	b(?)	᳸	᳸
a', an	᳹ ᳺ	—	m	᳹	᳹
h	ᳺ	t	r	ᳺ ᳻	ᳺ
kh	᳻	—	l	᳻	᳻
g	᳼	᳼	v	᳼	᳼
ch	᳽	᳽	h	᳽ ᳾	᳽
chh	᳾	᳾	s	᳾	᳾
g'	᳿ ᳾	᳿	stra	᳿ ᳾	—
j	᳾	—	ka	᳾	—
t	᳿ ᳾	᳿	ka'	᳾	—
th	᳿	᳿	ke	᳾	—
t'	᳿	᳿	ki	᳾	—
d	᳿ ᳾	—	ko	᳾	—
dh	᳿	᳾	ku	᳾	—
d'(r)	᳿	—			

Alfabet y wschodnie (Semickie).

Imię Hebrajskie	Nazwa	Fenickie (*)	Numidyjskie (*) (Punickie)	Samarytańskie (*) (Staro-hebrajskie)	Sasanijskie (*)	Celtyberyskie (**) (Grotfenda)
א	Aleph	א פ פ פ	XXX	א פ	↓ 1	א פ א
ב	Beth	ב ב ב	ב ב	ב ב	↓	ב ב ב ב
ג	Gimel	ג ג ג	ג	ג ג	↓	ג ג ג (2)
ד	Daleth	ד ד ד	ד ד	ד ד	3	ד
ה	He	ה ה ה	ה ה	ה	"	ה (e)
ו	Waw	ו ו ו	ו	ו ו	2	↑
ז	Sajin	ז ז ז	=	=	S Z	↓ ↓ (2)
ח	Cheth	ח ח ח ח	ח ח	ח	ח ח	= =
ט	Teth	ט ט	ט ט	=	=	= =
י	Jod	י י י י	י י י י	י י	י	י
כ	Kaph	כ כ כ כ	כ כ	כ	3	כ כ
ל	Lamed	ל ל ל ל	ל ל	ל ל	5 1	ל ל
מ	Mem	מ מ מ	מ מ מ מ	מ	8	= =
נ	Nun	נ נ נ	נ	נ נ נ	ל	נ
ס	Samech	ס ס	ס	=	" "	= =
ע	Ajin	ע ע ע ע	ע ע	ע ע	= =	□
פ	Phe	פ פ פ	פ	פ	9	= =
צ	Zade	צ צ צ צ	צ	צ מ	= =	= =
ק	Koph	ק ק ק ק	ק ק	ק ק	= =	8
ר	Resh	ר ר ר	ר ר ר	ר ר	2 2	9 0 0
ש	Sin	ש ש ש ש	ש א	ש ש	22 22	М
ת	Taw	ת ת ת ת	ת ת ת	ת ת	т	х

*) Podług Geomiusa, Judaica A. C. Etude démonstrative de la langue Phénicienne et de la langue Libyque. Paris 1847. 4te - De Sauloy: Recherches sur la numismatique punique. Paris 1840. 4te. Geomius: Scripturae linguarum Phoeniciae monumenta.

**) Celtyberyskie podług Grotfenda L. C.

1
6
1
/
N
N
E
O
T
9
P
Σ
T
V
C
X

alfabety zachodnie

Greckie	Rzymskie	Etruskie	Umbryjskie	Oskijskie	Łatyberyjskie (według De Sanley)
Α Α Α Α	Α Α	Α	Ϝ	Π	Ω Λ Λ Α
Β Β	Β	—	ϝ	ϝ	Γ Ρ Ι Δ
Γ Λ C	Γ C	?	—	>	ς
Δ Δ	Δ	—	—	Ϟ	Δ Δ
Ε	Ε	Ε Ε	Ε	Ε	ϣ ϣ ϣ
Ϝ (digamma)	Ϝ	Ι Ι Ϝ	Ι	Ε	—
Ζ Ι	Ζ	—	Ϟ	Ι	—
Η Β (e' i h)	Η	Θ	Θ	Θ	Ε Ε Ε (e')
Θ Θ Θ Θ	—	Θ Θ	—	—	Θ Θ Θ Θ
Ι Ϛ	Ι	Ι	Ι	Ι Ϛ	Η Χ η Ϟ
Κ Κ	Κ	Χ Κ	Χ	Χ	Κ Κ Κ Κ
Λ Λ Ϛ	Λ Ϛ	Ϛ	Ϛ	Ϛ	Λ Λ Ϛ
Μ	Μ Μ	Ϟ	Ϟ	Ϟ	Μ
Ν Ν	Ν	Ϟ	Ϟ	Ϟ	Ϟ
Ξ Χ Ξ	Χ	—	Ϛ (z)	—	—
Ο Ο ° Π Ω Ϟ Ϟ	Ο	—	—	—	Ο Ο Ο ° Δ Ω
Π Γ	Ρ Γ	1	1	Π	—
Ϟ Ϟ (koppa)	Q	—	—	—	—
Ρ Ρ Ρ	Ρ	Δ	Δ Ϟ (rs)	Δ Δ	Δ Δ Δ Δ Δ
Σ Μ Ϛ Ϛ C C	ς	ς	2 Μ	ς	ς Ϛ Μ
Τ Ι	Τ	Ι Ϛ	Ϛ Ϛ	Τ	↑
Υ Ϛ	Υ Ϛ	Υ	Υ	Υ Ϛ	Ρ Ρ
Φ Φ Θ Φ	—	Θ Ϛ	Ϛ	Ϛ	—
Χ Ϛ Ψ	—	↓	—	—	Χ Χ Ϛ
α Ϟ					

Orkiskie napisy. Ob. Mommsen: Die Orkischen Inschriften. - Mommsen:
Nachträge zu den Orkischen Studien. Berlin 1846. 8° - Mommsen:
Die unteritalischen Dialekte. Leipzig 1850. 4te - Friedländer: Die
orkischen Münzen.

Przykłady

107

Napisy: 1) Greckie: ΒΑΣΙΛΕΩΣ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ - ΜΙ - ΜΡ.

Werkhof
pag. 53 n° 10.

Tetradrachma Alexandra ^{III} Wielkiego Króla macedońskiego srebrna (z r. 336-324 przed Chrystusem): Av. Głowa Herkulesa nakryta wieńcem - Rv. Jupiter siedzący na tronie tryumfa na prawej ręce orła, a w lewej wstecznię. Napisy: Król - Alexander - Mi (Macedonii?) - i monogram pod tronem.

2) Greckie: ΒΑΣΙΛΕΩΣ - ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ - *

Werkhof
pag. 42 n° 8.

Moneta srebrowa duża Ptolomeusza ^{III}. Evergetes (dobroczyńcy) Króla Egiptu (z r. 246-221 przed Chrystusem): Av. Głowa Jowisza Ammona brodata z rogami. - Rv. Orzeł stojący na piostunie, na między rogami monogram Π a z boków róg obfitości: Napisy: Król - Ptolomeusz.

3) Orkizyjskie: ΜΟΝ - ~~ΠΟΛ~~ ΖΑΖΜ - ΠΥ + - Ο Ε Μ.

Werkhof
pag. 35 n° 6

Moneta srebrna większa miast Siris i Buxentium w Lakonii (Wielkiej Grecji we włoszech): Av. Byk krzącający na lewo z zwroconą ku tyłowi głową (wypruty); napis wyżej z tyłu: ΣΙΡΙ - ΝΟΣ (Siris) - Rv. Byk krzącający w prawo z zwroconą ku tyłowi głową; napis wyżej z przodu: ΠΥΞ - ΟΕΙΣ (Pyxis) (Złotańca dzisiejsze?)

4) Orkizyjskie: ΛΙΠΕΡΙΑ . .

Werkhof
pag. 129 n° 21.

Denar srebrny miasta Corfinium (w Wielkiej Grecji we włoszech): Av. Głowa Kobietya wieńczonej wawrzynowym wieńcem z napisem wyżej z tyłu: VITELIV. - Rv. Ryś stojący w helmie w prawym tryumfa wstecznię na dół z przyczepioną, w lewym zaś przel: nasł (parazonium), u stóp byk leżący, u przodu monogram: A.

5) Samaritańskie: ΕΜΣΔΡΞΨΖΛΩΣΡΖ. - ΖΒΜΛΡΩ-ΩΩ.

Werkhof
pag. 71 n° 16

Sekel żydowski (Żydzi) srebrny (z r. 137 przed Chrystusem): Av. Róża: Ka Aaron a z napisem wyżej z tyłu: קדוש שם קדוש (Jezusalemem święte). - Rv. Kielich, z napisem wyżej z tyłu: שם קדוש (Sewel i Jezalela) ב. מ. (Rok 2) - Exemplarze z pod tego srebra (Patin) podobnie: nie były w Offenbach przez ręką nadwornego Beckera.

6) Baktryjskie: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΥΚΡΑΤΙΔΟΥ = ΡΞΓΖΥ ΡΓΓΓΥΓ.

Werkhof
pag. 245 n° 22.

Moneta miedziana oworograniasta baktryjskiego Króla Eukratydesa ^{II} wielkiego: (około r. 180 przed Chrystusem). - Av. Głowa w helmie, z napisem greckim z 3 stron: Król wielki Eukratides. - Rv. Dwóch Dioskurów z wstecznię i gałęziami palmowymi: wemi jaskółczych w prawo z napisem baktryjskim: Mahārāḡasa - Eikratidasa - i monogram: A.

Werthof
pag. 114 N° 20.

7) Celtyberyjskie: M^{VS} XNO^{VS} KL.

Moneta srebrna hiszpańskiego miasta Segobriga (Segorbe) z
czasów Juliusza Cezara Oktawiana Augusta (około r. 10 przed
Chrystusem bita w Hiszpanii Tarraconenjskiej (cl. subaeratus). —
Pr. Popiers męszczyzny w prawo zwrócona, po niej litera M (celty-
beryjskie S.), w tyle Kościge (Λ). — Pr. Jęzdziec z włoczną,
pod nim napis celtyberyjski: SEGBRICS.

W X. III wieku założył Franciszek w mieście
Tombu wybudował dwupiętrowy kościół
miał denarowy grzywy (Gros denarii)
Który w 1300 w Łodziu jako Gros
brązowy, w tym czasie
został wybity, w Łodziu w roku
1252 wybito
w Łodziu monety złote i srebrne
i brązowe, co oznaczało w tym czasie
jako datę — w tym czasie
na królestwie polskim założył w 1254
wybito w Łodziu za króla
monety i w Łodziu w tym czasie
wybito. Zmiana czasu w
tym czasie.

Monety Jakoy z Kopnika. - *Wpismie:* Zeitschrift für Numismatik, herausgegeben von Dr. Alfred von Sallet. Berlin, bei Neumann, 1895. 8vo III. Band, Nr. 253-260 wartykule: Brandenburgische Brakteaten. Jazra von Köpenick. - Albrecht der Bär. - Otto I. von A. v. Sallet podaje następujące wiadomości. Krotko ale treściwie wiadomości o monetach tego Króla umieszcza Grote (w Münzstudien I. p. 385 i następ.), a które dowiadujemy się iż Jazra czyli Jazra (Jan) był w potowia XII wieku Królem przyległego Berlinowi miasta Köpenick. Dominus Jazra. dominus Berolinsius i Dominus Casimirus (Króla z fregesinoy i deminsy) przychodzi w dokumentie z r. 1108. Kronika Brandenburga w Pulkauy Diejach) z XIV w. opowiada iż r. 1157 Jazra du Colonice, wuj (Oheim) Henryka Pribislava, opuszcza miasto Brandenburg, które mu wkrótce Margrabia Albrecht Diederich wzięty odebrał. Wzrostki inne wiadomości podług Grotego są poezys lub mylnym pojmowaniem.

Berlińskie Museum posiada 10 brakteatów Jakoy. Pierwszy Brader (Zweiter Versuch über Brakteaten p. 71 Taf. IV. 76-78) opisat i odrysował 3 brakteaty:

- 1) Papierz Króla z przodu, w prawej trzyma proporzec, w lewej trzyma porożony (patryarchalny), koto Króla z kropką a za popiersiem sześciopromienna gwiazda. Napis do Kóta: iazra. de. copnic. (Barz Rabe: Nr. II.) (Mader Taf. IV Nr. 76)
- 2) Papierz Króla z długimi włoścami z brodą okochowaną, w zbroi Karacenowej z przewieszonym płaszczem; w prawej trzyma proporzec z 3 strzałkami a pod nim łarcz, w lewej gataz palmową. Napis do Kóta: iazra. de. copnic. (Sallet Nr. 1 pag. 254 - Rabe Nr. IV. - Becker u. G. Zweihundert seltene Münzen des Mittelalters. Dresden 1873. 4to Taf. V. Nr. 150 nie warty opisat i odrysował ten

brakteat jest on wytworaj roboty - najlepszy rysunek u Sallet

3) Kwiec w całej figurze z gotą głową z brodą w kofyni karacekowej do
nóg z zębami siedzi na tuku jakiegoś budowy kłosa ma z boków
po jednej łapie: W prawej trzyma kwiecie patryarchalnym, w
lewej roziskła paloną napis doktora: iaczo. de. copnins
denarii. (Jedyną datą znamy ~~ten~~ egzemplarz, tego brakteatu
znajdującego się w zbiorze p. J. Rochera w Berlinie, opisał
i odrysował Sallet l. c. Nr. II.)

Brakteaty te bity na wzór brakteatów magdeburskich
z łacińskim napisem. Patryarchalny kwiec (michowski) wskazuje
na wielokrotną zarys do ziemi furiej, podobnie jak i na boku.

4) Złoty kwiec bez brody, w łednie i namiezu wprawy trzyma trzeci
goty z boku kwiatek jak arabski. Złoty ta umieszczona w fiod tuku
po bokach tego z nakłótką na gorze, po każdym boku bieżą
napis: iakza. coptnik. cne - ~~Edk~~ (może knez) -
(Rysunek w Rabe Nr. V.)

5) 6) 7) (dawn. w Rabe Nr. I. III. VI)

100 1/2 1/2 20

100 1/2 1/2 20

100 1/2 1/2 20

100 1/2 1/2 20

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

1894 May 25

RECEIVED

wielk 2 złotowki

Nr 1. popiersz ms/ka ~~ceble~~ z twarzą ku prawej
stronie zwróconą z niepokrytą głową brodą w ~~lewej~~ prawej
brodą w ~~lewej~~ prawej sukni w ręce prawej
trzyma miecz długi w lewej ręk. ~~na~~ ~~głowie~~
głowa palmowa na tle kółko głowy z gwiazdą
do kółka napis: Jacza. de. copnic.

Nr 2 popiersz ms/ka z twarzą ku prawej stronie
zwróconą z niepokrytą głową brodą w ~~lewej~~ prawej
ręce ~~proporcijk~~ ; z lewej strony ~~wzrost~~ na
którym krzyż patriarchalny cygli podwojny
cygli miechowski z 2 ~~punktami~~ ^{kropkami} na tle po bokach
i gwiazdą ~~na~~ ~~kółku~~ ~~proporcijk~~ ~~na~~ ~~do~~ ~~kółka~~ ~~napis~~ ~~ta~~ ~~c~~ :
Jacza de copnic. ~~Wzrost~~ ~~na~~ ~~którym~~ ~~krzyż~~ ~~patriarchalny~~ ~~cygli~~ ~~podwojny~~ ~~cygli~~ ~~miechowski~~ ~~z~~ ~~2~~ ~~kropkami~~ ~~na~~ ~~tle~~ ~~po~~ ~~bokach~~ ~~i~~ ~~gwiazdą~~ ~~na~~ ~~kółku~~ ~~proporcijk~~ ~~na~~ ~~do~~ ~~kółka~~ ~~napis~~ ~~ta~~ ~~c~~ :

Nr 3 ^{w całej figurze} postać zbrojna w ~~fuzyjaku~~ ^(trzyma ją)
w prawej ręce ~~stojącą~~ a w lewej ~~tanze~~ ^{dużą}
na której widoczne belki i ~~wzniosłości~~ ^{ostrą} (żyłę)
kółko figury po prawej stronie ~~głowa~~ ^{palmowa}
napis ta do kółka Jac. Kes (co ma zna
nac Jaczo Kesz)

Opisat Koehn

(ms herbów ~~razem~~ ^{używac} w XIII wieku
w Polsce w XIV w.)

Nr 4 Popiersz ms/ka z głową ~~pokrytą~~ ^{okrągłym} ~~fuzyjakiem~~ ^{fuzyjakiem}
brodą w ~~lewej~~ ^{prawy} ~~stronie~~ ^{stronie} ~~zwróconą~~ ^{zwróconą} ~~na~~ ^{na} ~~pięściach~~ ^{pięściach} ~~Kazacina~~ ^{Kazacina} ~~okręta~~ ^{okręta} ~~bagi~~ ^{bagi}
tym ~~ptafizem~~ ^{ptafizem} w prawej ręce ~~trzyma~~ ^{trzyma} ~~tanze~~ ^{tanze} ~~ożdobną~~ ^{ożdobną} ~~proporcijk~~ ^{proporcijk}
w lewej ~~głowa~~ ^{głowa} ~~z~~ ^z ~~palmową~~ ^{palmową} ~~po~~ ^{po} ~~bokach~~ ^{bokach} ~~na~~ ^{na} ~~tle~~ ^{tle} ~~z~~ ^z ~~kropki~~ ^{kropki} ~~napis~~ ^{napis}
ta. do kółka: Jaczo. de. Copnic. [Opisat W. G. Becker 1813]

Nr 5w Odrzemie ~~tukowej~~ ^{okrągłej} ~~kółko~~ ^{kółko} ~~której~~ ^{której} ~~z~~ ^z ~~boku~~ ^{boku} ~~z~~ ^z ~~w~~ ^w ~~urzę~~ ^{urzę}
popiersz w ~~profilu~~ ^{profilu} ~~bez~~ ^{bez} ~~brody~~ ^{brody} ~~w~~ ^w ~~fuzyjaku~~ ^{fuzyjaku} ~~na~~ ^{na} ~~nerze~~ ^{nerze} ~~trzyma~~ ^{trzyma} ~~miecz~~ ^{miecz} ~~długi~~ ^{długi}
ty w prawej ręce ~~na~~ ^{na} ~~tle~~ ^{tle} ~~kółko~~ ^{kółko} ~~tworzą~~ ^{tworzą} ~~(popiersza)~~ ^(popiersza) ~~z~~ ^z ~~lewej~~ ^{lewej} ~~strony~~ ^{strony} ~~głowa~~ ^{głowa} ~~z~~ ^z ~~napis~~ ^{napis} ~~do~~ ^{do} ~~kółka~~ ^{kółka} ~~ta~~ ^{ta} ~~c~~ : ~~Ja~~ ^{Ja} ~~Kza~~ ^{Kza} ~~Coptnik~~ ^{Coptnik} ~~Cne~~ ^{Cne} ~~(Kesz?)~~ ^(Kesz?)

Koepenick 2 mil od Berlina miasto
piewnia wiadomości o brakteatach Jaxy: Povel
Mader prof. w Pradze 1808. mówi że był
ten Jaxo był plemem średniej mianki w
Köpnick (Rabe p. 133 dowodzi że Köpnick w
Polsce
Mader opisał monety nr. 1, 2. z napisem Jaxa de Copnic
(843) Köpnick brakteat nr. 3.

W. G. Becker 1813 opisał nr. 4.

M. F. Rabe 1856 opisał nr. 5.

A. F. Riedel ¹⁸³¹ i Köhne ¹⁸⁴³ opisał nr. 6.

nr. 6. Głowa jak się zdaje uzbrojona z gołą głową z brocią
ręzi na knefle. Kul ^{prawej} stronie zwrócona w prawę
ręce trzyma miecz, dobyty w lewej gęstym po bokach
z wieże z baniastem pokrzywem. Na tle koło postaw
^{z roze} (2 roze). Koło głowy z prawej strony litera E.

Köhne przypisuje Jaxie.
monety te znajdują się ^{w mnogiej ilości} w Brandeburgii
i w Rugii wraz z monetami Albrechta niedzwiedzia
margrabi, Ottona I magdeburzkiego i Wihmanna arcy
biskupa magdeburzkiego

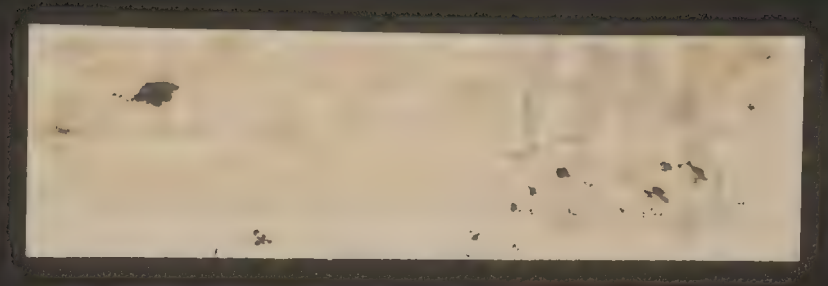
Brakteaty była to dawniejsza moneta w XII aż do
 środku XIV wieku wybijana z cienkiej blachy srebrnej po
 jednej stronie za pomocą stempla i młotka, na podkładzie
 skórzanym. Z igrzywny srebra wybijano r. 1300 brakteat
 owych feników 700 sztuk. Przy większych summach rachowano
 brakteaty na funty (talentum, marca), na festony (t.j. $\frac{1}{4}$
 marki) na tuty (t.j. $\frac{1}{16}$ marki). Co roku przebijali dzierżący
 mennic brakteaty. — Ojem nauki o brakteatach może być
 stosownie nazwany numizmatyk Józef v. Mader.

Monety kuficzne (złote: dinar; srebrne: dirhem; miedziane: zils, w liczbie mnogiej fulus) mają nazwę od miasta
 Kufa (dziś w górzach w wilajecie Bagdad, nad Eufratem)
 od 8go wieku stolicy Kalifów), arabskie pismo tutejsze
 używane w monetach i napisach zwano kuficznym. Pierwotnie
 bity te monety na wzór bizantyjskich; dopiero roku
 hegiry 33 (t.j. 696 po Chrystusie) wprowadził Kalif Abd al Melik
 w monetach typ wyśrodkowany miedziowy na monetach z obu stron
 w polu mahometanowski symbol wiary i miejsca z Koranu na
 stronie Av. miejsce białe i czarne. Najstarszy typus kuficzny
 w monetach dynastji Omejjadów, Abbasydów — Ortokidów (w
 Mardin r. 1132 — 1239; w Amid i Keifa r. 1149 — 1221); Zenki-
 dów (w Mosul r. 1149 — 1253; w Sindhar r. 1193 — 1219); Ajubi-
 dów (Salah-eddin w Syryi i Egipcie r. 1171 — 1193; al Aschraf
 w Marakech r. 1210 — 1228); Seldżukidów (w Rum
 r. 1192 — 1245); Bagrajydów i Złoty wryli Georgii (Tamar
 i Dawid III r. 1193 — 1200) — Opis monet kuficznych
 Frähn, Sticker: Handbuch zur morgenländischen Münzkunde
 de Leipzig 1845 — 1870. 2 Hefte, Litraszewski: Nummi moka-
 medani. Berlin 1840. 4te nr 468 Hoff: Moavidarum, Chazmicharum,
 Mervanidarum, Ortokidarum, Karakojanlu, Seldżukidarum, Atabekorum,
 Fatimidarum, Ajubidarum, Kulagidarum: /

Monety średniowieczne. Longobardów (Pestaria 1874)
Węstgotów w Hiszpanii (Leovigildus r. 572 - Witiza r.
698-701) - Merovingów (Theudobert I r. 534) - Ka-
rolingów (Lepin maty r. 752-7986)
Krolowie Armenii, Królestwa Antyochii, Krolowie jerozolimscy,
Cypru, Królestwa z Rhodos, Chios, Mytylene, Aikaja,
Athene, Korsu, Ragusa, Cattaro - Dożowie Genui,
Wenezyi, Margrabiowie Mantui (Gonzaga), Republika
Mediolanu (Visconti, Sforza), Królestwa Ferrara, Pesaro,
Hrabstwo Urbino, Papież, Miasta.

Trzecie plany z Księzek wynosić. Plany za pomocą
podła uciążliwego naciągają się najprzód rektifikowanym
terpentynowym piętusem, a gdy zafrachtanie zwilżają
się nieco piętusem (Zimniesz) który oddaje w pełni brzozy.
Monety Merowingów: a) Triens złoty (wielkość 2 centów ki)
b) Solidus złoty (nieco większy). c) Denar srebrny frankijski Pippina z
r. 751 (także wielkość) – Avers na popiers; Revers na krzyż i na-
pis w abreviaturach.

Abisyńskie monety

cezarza Aemah (644-658)

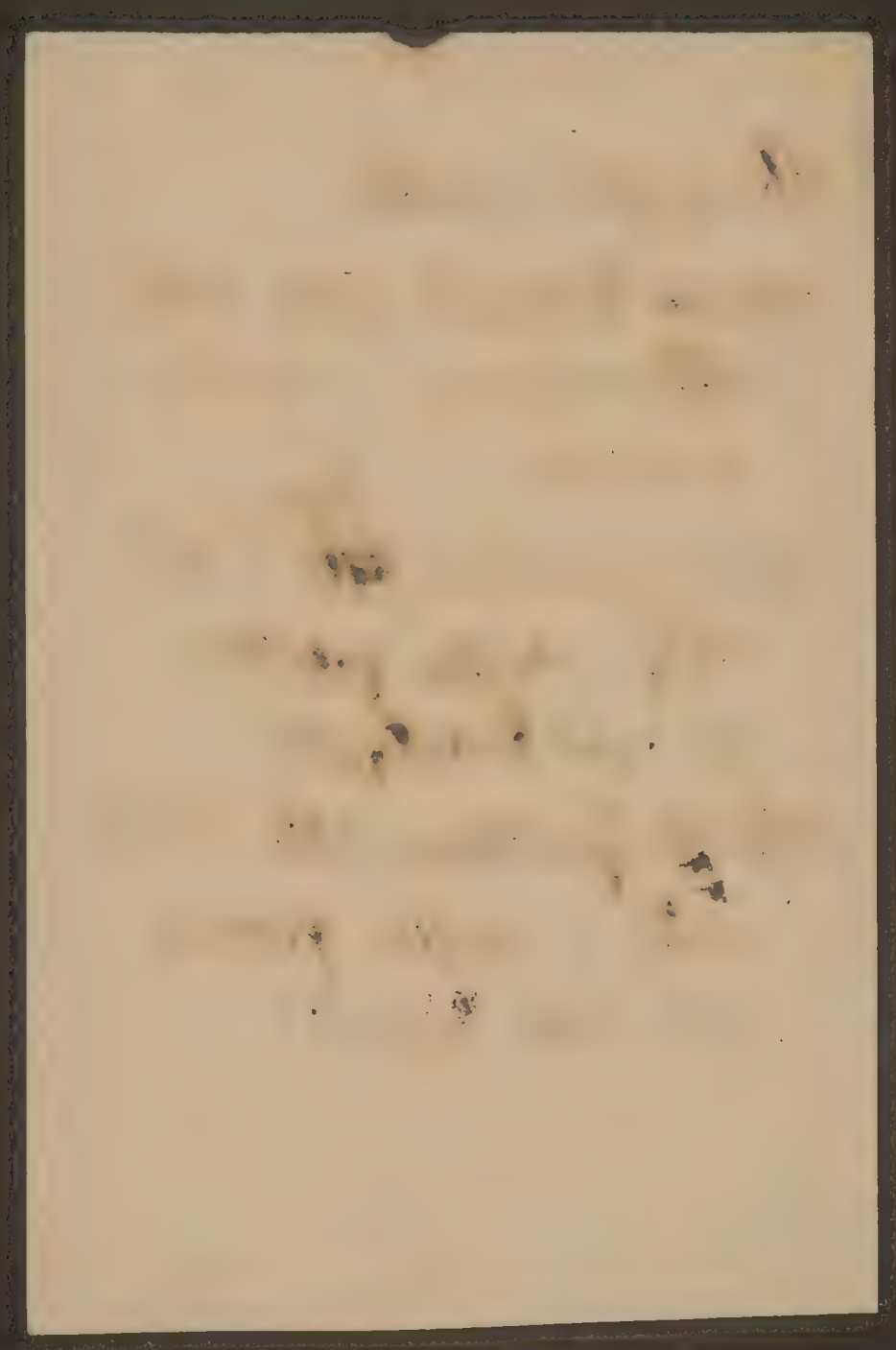
złoty z napisem
amharckim

cezarza Aphidas (644-658)

złoty z napisem greckim
(na wzór bizantyński)

cezarza Gersennur (536-542)

złoty z napisem greckim
(na wzór bizant.)

245
Złummi reyphati Regenbogenfchneisehen
myrnaie coulee - lane (Re grave)
(omagle)

Frieng niedziang Konstantyna
Praktcat (w Niemcyah, Polse)
Florensis, Cetin, Esterling, Franci, Ein fundo)
- Denarius

Od r. 1439 wzyna się odrodzenie monet malarsz i
medaliera Vittorio Pjero rybi Lisanello (1380-1450)
z ^{Weroni} ~~Weroni~~ ^{Weroni} - po nim Caradosso, Giovanni P Carino
detti il Paduano, Paftonio, Benvenuto Cellini

Ambrogio Foppa detto Caradosso z Mondonico pod Como
złotnik 1500

Giovan Maria Pomedello z Weroni malarz zlotnik 1519-1527
Giovan Maria Mosca detto il Padovano z Padwy rzeźbiarz
ofiadł w Polse 1532 - 1573.

Benvenuto Cellini z Florensy zlotnik i rzeźbiarz 1500-1571.

Matteo de Nassaro z Weroni malarz, zlotnik, rzeźbiarz
pracował w Perzji 1529.

Giovanni Jacopo Caraglio da Verona architekt rzeźbiarz
1540.

(black (flans))
drei robotnik jeden wybija dzienia 15-2000 sztuk
monety, za pomocy maszyny parowej Uhlhorn można
wybić na godzinę (à l'heure) 2400 sztuk.

Decoratio (IV)

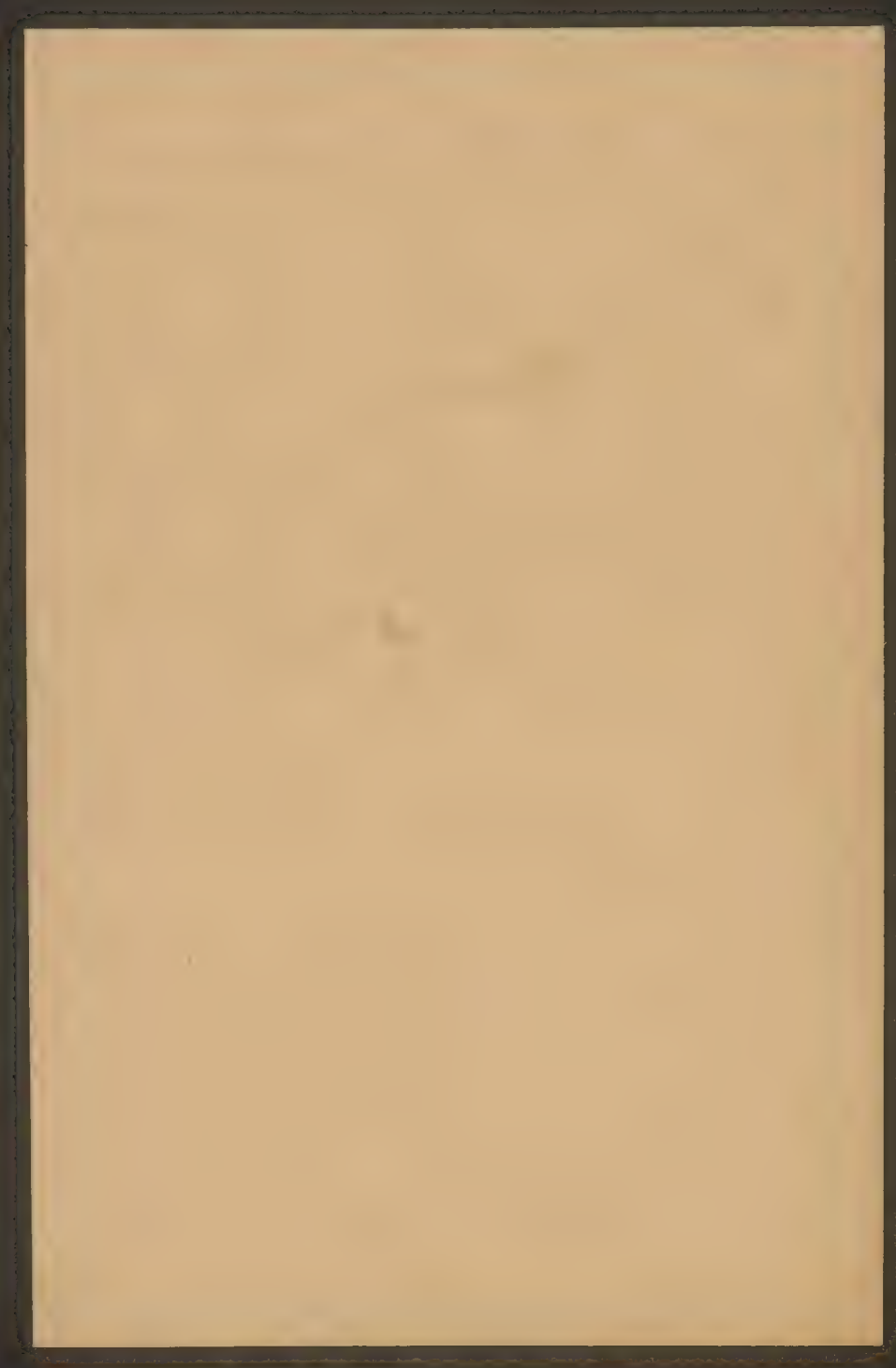
Falszerre monet starozitnych: Giovanni
Cavino i Alessandro Bassiano z Lodwy
r. 1540.

Carl Wilhelm Becker nr. 1771 w Speier
+ 1830 w Offenbach

Steinbüchel A. v. Die Becker'schen

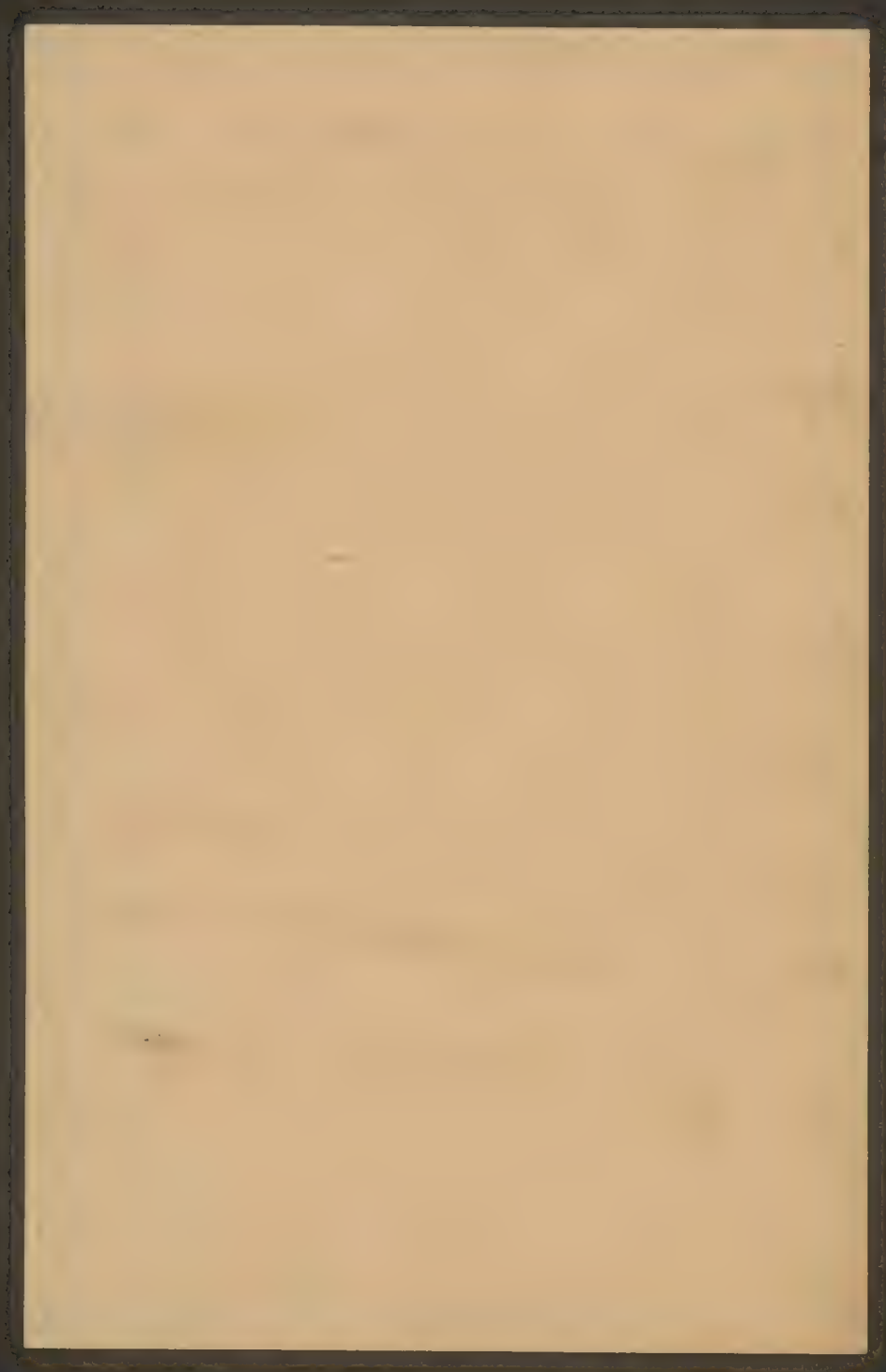
falschen Münzstempel. Wien 1836

Linder M. Die Baker'schen falschen
Münzen. Berlin 1843.

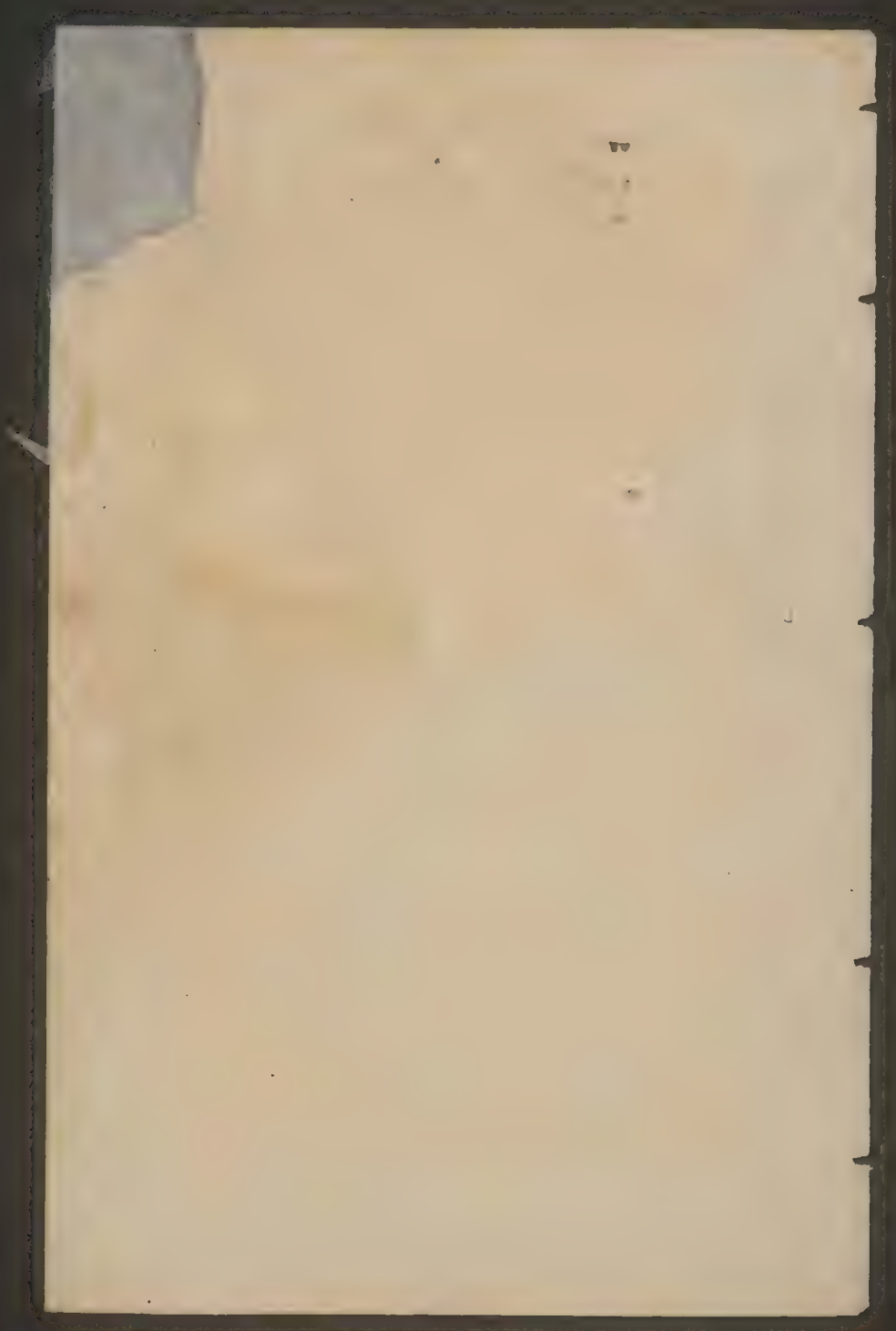
- Portugalskie : Crusade (rebrny, 3toly) 1300
Hiszpańskie : Real (rebrny) - Escudo d'oro - Piaster
Francuskie : Denar, Solidus - Tournois (1200) (Gros
Tournois) - Royal d'or (1400) - Ecu (1420)
Denier tournois - Teston - Jeton (mofizne)
Angielskie : Solidus - Rosenoble - Groat - Penny -
Schilling - Crown - Pence - Farthing
Włoskie : Ludo - Ducato - Testone - Quattrino -
Soldo (Solidus) - Matapan (venetick) - Brello -
Zechino - Lira - Fiorino d'argento - Fio-
rino d'oro - Soldino - Carlino - Scudo d'oro -
Papietnie : Denarius - Zechino - Paolo - Bajocco -
Papetto
Niemieckie : Solidus - Denar - Brakteat (r. 1125)
1300)
Czechy : Solidus - Denar - Brakteat - Groosny (r.
1278
Hradysch Praemonstraterskijstift bei Olmütz
Ljubic : Opis jugoslovenskih novaca. Zepreb
1895.

Double tournois: Korona podnia K.
+ Francor. rex.

Ro. Margm. k. m. t. h. mit Lilienf. t. zen.
+ mon. eta. no. a.

[Karl IV. p. 1322-1327 K. d. Br. m. t. h.]

1. marc ^{auri} arg

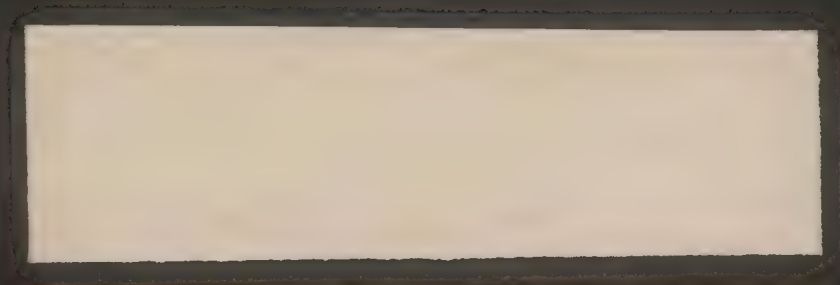
= 12 marc. - gros
minuy 2 folij

marca de 20 Karant.

21 Karant.

22 Karant.

12 marc et 9 fol.
13 marc.

Wstęp krytyczny do dziejów Łolski
przez Augusta Bielowskiego. Lwów
1850. 82

p. 12 Lęchici czyli starożytni Linchici
lud pierwotkowo ilirski mieszkał później
w Bałgij - Była Kronika zawierająca dzieje
Ilioda Ków poruszając od czasów Artaxer:
Zesa Memnona (Alwera w biblij) do Dea:
bala, zerpał z niej Mirosz.

p. 23. Mirosz był na początku XI wieku, (inniego zowaz Mierzua - Dżis:
Anglosat był przodkiem Korabitów, sta: sua - jesto kompilator Kadtubka)
nowi jego Kronika porzątek dziejów które
Lengnich r. 1749 pod mianem Kadtubka
wydał a r. 1824 Kowacki

p. 274 Państwo Antaryotów czyli Linchitów
powstało na początku II przed Chryst. wieku
pierwszym mocarzem jego był Bardyl
(czyli Grak albo Herakles - Kradus) Gra:
nie państwa sięgały od Adriatyku do Bałga:
ryj, górnej Lanonij i do Norryku - Smok (p. 276)
Graka owoce siedział w jaskini niedaleko
ujścia rzeki Dryna. - Syn Bardyla był
Grak II (czyli Herakles albo Kleitos), za:
toż było miasto Dyrrachium (Dy - Paxos) t. j. Graków

p. 287 Wanda była córką Graka II czyli
Kleitos a, zwana się 'Audea

p. 323. Dłenosa dynastia:
Grak I (Bardylis, Ardus) ur. 449 + 340 przed Chr.

Grak II (Kleitos)	Wanda (Audea, Adea)
340 - 336.	(Libusa) 336

Birkenna zona
Dyrrhufa 300 przed Chr.

Historia pag. 442-464.
z do czasów swiętopatka
i Liassa.

p. 322. Druga dynastia
 Leſtko I (Glaykias)
 336 - 300

Mutilus czyli monius (początek dalej)

p. 339 Trzecia dynastia
 Leſtko II czyli Premysław
 (Dyrebistas, Sitalaus)
 +45 przed Chrystus.

zowią go królem Getów zdobywa
 Olbia

p. 357

Leſtko III czyli Kotyos (syn Nire
 albo Kotifo ~~OLBIA~~ bity p. 359)
 45 - 4 przed Chryst.

pot bit skrotnie Cesarz i wodza rzymskiego
 Rebiusza w Krainie Partynów koło Dyrachium
 miał za żonę Julię siostrę Juliusza
 Cesarza miał 20 synów:

Ten Kotyos był synem
 Mitrydata Eupatora
 panem Bosporu
 żył 68 - 69 przed Chrystusem

p. 375	Lopil I Pompilius Roimetalkis I (Bajul Juliusz Rhometalkes) +13 r. po Chr. Stronnik Oktawiana panował w Trajickiej Isonie jest jego me- dal na którym pojawia jego, żony i syna wspomina go Dio Cass: LIV. 34 że go Lizon wódz rzymski przysłał do niego w Trajickiej Plutarch mówi że go Oktawian wzięwał	Sadales	Kotyos IV (Kotifo) zaręczony r. 32 przed Chr. z Julią córką Oktawiana +16 r. przed Chryst. był poetą w pro- mie go Owid ex Pontu II. 9	Raschypois I + 30 po Chryst. Tęczył mowę że po śmierci Ro- metalkis I cesar- Augustus dał mu cyfc wsiadania opowiadany, że za- garnął on Trajickiej (Rasibor)	Raskos
--------	---	---------	---	--	--------

Lopil II Kotyosko
 (Kotyos V, Kotyos)
 +19 r. po Chr. żona N.
 córka Litodory królo-
 wej Pontu i Bolemona

Raschypo: N.
 ryo II
 +11 przed
 Chryst.

Roimetalkis
 II +47 po
 Chryst.
 zabity przez wstąpią
 żonę

vide
 Bogusko
 Czerwinski

p. 403. Czwarta Dynastia
Kotyfko 38 r. po Chryst.

Liast żona Repka

Ziemowit Diegis Nici-
Dekebalos ka
ur. 31 + 105
po Chrystusie
walczył z trójaniem

(urzuwaja się dzisiejsze dynastji)

Swistopetk (Ziemowit) 861 + 894 po Chrystusie

Leffko IV (Mojmir) Swistopetk II Swistobog
894 + 913

Ziemistaw (Ziemomysł) r. 913 + 958
żona Gorka

Adelajda (Bele-
Knežini) żona Miecysław I N + 958 Rydebog
Gejzy I króla węg. ur. 931 + 992 973.
(z Dietmar) 1) żona Dobrowka (Dobrochna)

Bolesław chrobry Włodowej Miecysław Swisto- Lam- Kunilda
ur. 962 + 1025 (+ 1002 ur. 939 petk bett żona Swe-
(z Dobrowka) (z Dobrowka) (z Odry) (z Odry) na dnieńskie-
go

Otto (Bez- Miecysław Lambert (Bolesław) N. corka N. corka N. corka
braim) + 1031 II ur. 990 1025 komendanta żona Swis- żona Har- żeni
(z Emniloy) (+ 1034 z żony topetka mana kra-
Emniloy) młodszy Kijowskie: biego
go Mionii

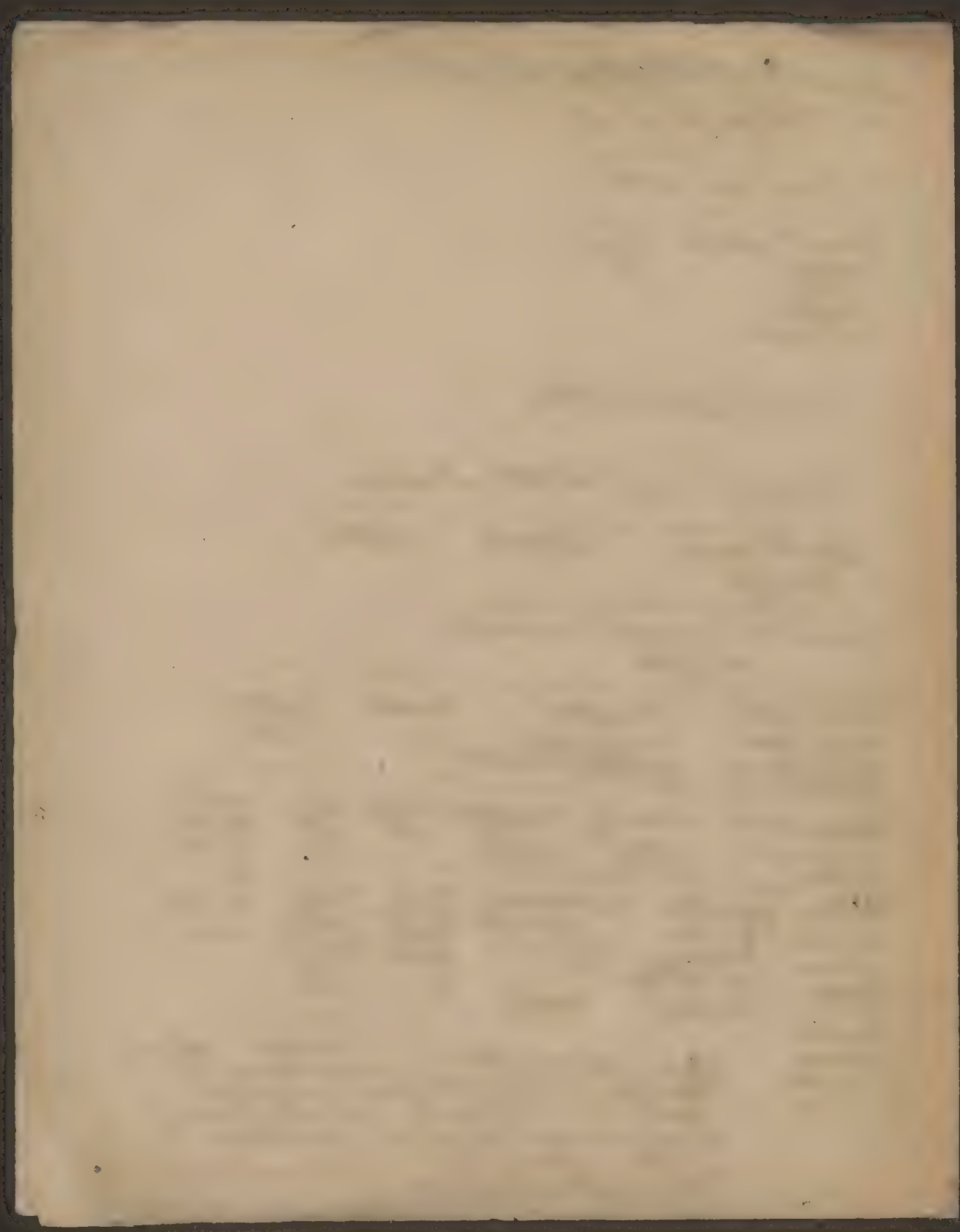
side
Bolesław
Emniloy

Roman
Dobrowka
pierzcha żo:
na Kazimierza
Igo + 1045

Kazimierz I Bolesław

Teodoryk wygazon na

Otto czyli Bezbraim najstarszy syn Bolesława Chrobrego
dążył do tronu w Duzzi (ziemi krakowskiej) za pomocą cesarstwa
francuskiego z tronu Miecysława II (Wipron u Lister. III. 420. 438)
Mieczko (Miecysław II) et Bolesław filii Emnilois et Bolesłai
chrobry Fietmar IV. 37.
Borislav (Bolesław) sławomirski regis filius a J. Romualdo monachus
factus (Zetn. Damiani Vita J. Romualdi)

Erklärung der Abkürzungen auf Münzen der neueren
Zeit, des Mittelalters und des Alterthums, so wie auf
Denkmünzen und münzartigen Zeichen von F. W. A. Schlick-
eyen. Zweite durchweg verbesserte und sehr vermehrte Aufla-
ge von Dr. Reinhold Pallmann und Dr. H. Droysen. Berlin
(Verlag F. & P. Lehmann) 1882. 8vo mit 2 Kupferst. (16 Mark.)

1re edycja wygata: Berlin (F. Schneider et Comp) 1855. 8vo pp. 9.
X. 268 u 2 Taf.

Starzy Ryminie bili pierwotnie 2 i funta złota 40 monet. Których
waga tak się zmniejszała, iż Konstantyn Wielki 2 i funta złota był
72 Soldi. — 2 i funta srebra było początkowo 84 denarów, póź-
niej 96 denarów.

A. L. Sigber wyrywał stemple w Warszawie 1808.

Anton Partenstein Münzmeister w Warszawie 1772-1774.

Andreas Tymph Mzm. w Wschowie 1646, w Poznaniu 1652-1667.

Boracini Titus Livius Mzm. w Warszawie 1685. J. L. D. 1656-1688

Caspar Rytker Mzm. w Olkuszu 1593-1604.

Conrad Heinrich Schwerdtner Mzm. w Gdańsku i Elblągu 1759-1761

Constantin Jablonowski wyrywał stemple w Olkuszu 1767.

Christoph Schulz Mzm. w Elblągu 1671-1672

Christian Schirmer Warden w Gdańsku 1623-1673.

Deniel Böttcher Mzm. w Toruniu 1760-1763.

Deniel Lasse Mzm. w Gdańsku 1657-1685.

Daniel Sailer wyrywał stemple w Rzeszowie 1620-1625

Daniel Sievert Warden w Gdańsku 1698-1734.

Ephraim Brenn Mzm. w Warszawie 1774-1792.

Frédéric Guillaume Diebuit wyrywał stemple w Gdańsku + 1779.

Friedrich Hoffmann Mzm. w Warszawie 1827-1830.

Friedrich Ludwig Stüber Nzm. w Gdanstu i Elbingu
1760 - 1767.

Friedrich Sylm Nzm. w Warschau 1765 - 1767.

Johann Höhn wgrunacz stempli w Gdanstu 1659 + 1692.

Johan Philipp Holzhauser " " w Warschau 1764 + 1792.

Hermann Rytker Nzm. w Krakowie 1596 - 1598.

Johann Jacob Reichel wgrunacz stempli w Warschau 1792.

J. M. F. Minckmer " " " 1850.

Jerzy Lufek Nzm. w Warschau 1830 - 1834.

Sebastian Dobler wgrunacz stempli w Gdanstu 1634.

Rentzmann W.: Numismatisches Legenden - Lexicon.
Berlin 1866 - 1878. 8vo 2 Theile und Nachtrag.

Rentzmann W.: Numismatisches Wappen - Lexicon. Berlin
1826. Text in 8vo und At. as (34 Tafeln) in fol. grös.

Die Reichel'sche Münzsammlung in St. Petersburg.
Petersburg 1842 - 1850. 8vo 9 Bände mit 11 Tafeln.

I. Rußland. - II. Liefland, Curland, Polen. - III. Oesterreich. -
IV. Preussen. - V. Dänemark, Schleswig, Holstein, Schweden,
Norwegen. - VI. England, Schottland, Irland, Belgien, Holland -
VII. Frankreich. - VIII. Spanien und Portugal. - IX. Vandalen,
Ostgothen, Italien, Serbien etc.) (310 Mark)

Reichel J.: Beiträge zur russischen Münzkunde. I. und II. S. Petersburg 1847. 8vo mit 3 Tafeln.

Chaudoir J. de: Aperçu sur les monnaies russes et sur les monnaies
étrangères qui ont eu cours en Russie. S. Petersburg 18. 6 - 1837.
gr. 8vo 2 Bände mit Tafeln.

Schubert J. F. de: Monnaies russes des derniers trois siècles, 1547 -
1855. Leipzig 1863. 4to mit At. as von 32 Tafeln quer folio.

(Wellenheim): Verzeichniss der Münz- und Medaillen - Sammlung des K. K.
Hofrathes Leopold Welzel von Wellenheim. Wien 1844 - 1845. 8vo
I. Band (Clas. Alterthum). - II Band in 2 Theilen (Mittelalter und Neuzeit)
(95 Mark)

(Poniatowski): Photographic facsimiles of the antique gems formerly possessed by the late prince Poniatowski, accomp. by a descrip. of each subject, carefully rel. fr. classical authors with an essay on ancient gems and gem-engraving by J. Fenderville and Dr. Maginn. London 1857-1859. 4to 2 Vols with many beautiful photogr. plates, repres. 431 gems. (420 Mark)

Gorlaeus A. *Dactyliotheca cum explis. Gronovii. Lugduni - Batavorum* 1707. 4to 2 Tomi (cum tabulis)

Reichler F. *Über Gemmenkunde*. Wien 1860. 8vo

Vossberg F. A.: *Münzen und Siegel der preussischen Städte Danzig, Elbing Thorn sowie der Herzoge von Pomerellen im Mittelalter*. Berlin 1841. 4to mit 4 Tafeln.

" " *Geschichte der preussischen Münzen und Siegel bis zum Ende der Herrschaft des Deutschen Ordens*. Berlin 1843 mit 20 Tafeln und Holzschnitten. (24 Mark) 10 Mark.

" " *Zur Münzgeschichte der Stadt Danzig*. Berlin 1843. 8vo mit 1 Tafel und Abbild. (Separat Abdruck)

" " *Münzgeschichte der Stadt Elbing*. Berlin 1844. 8vo mit 5 Taf.

" " *Münzgeschichte der Stadt Thorn*. Berlin 1846. 8vo mit 3 Taf.

" " *Münzgeschichte der Stadt Danzig*. Berlin 1852. 4to mit 12 Taf.

Sautma - Zeltorh H. v. *Schlesische Münzen und Medaillen*. Breslau 1855. 4to 2 Theile, mit 55 Holzschnitt-Tafeln. (10 Mark)

" " *Schlesische Münzen und Medaillen*. Breslau 1883. 4to I und II Heft, mit 55 Tafeln in Holzschnitt (eina 1000 Münzen) 12 Mark

" " *Wappenbuch der schlesischen Städte und Städtel*. Berlin 1870. 4to mit 11 Tafeln und Abbildungen. (12 Mark)

Friedensburg F.: *Schlesiens Münzen und Münzwesen vor dem Jahre 1220*. Berlin 1886. 8vo mit 2 Tafeln.

" " *Schlesiens Münzgeschichte im Mittelalter*. Breslau 1887-1888. 4to 2 Theile mit 13 Tafeln (Codex diplom. Silesiae Tom XII und XIII.)

(Koehne B. de.): *Zeitschrift für Münz-, Siegel-, und Wappenkunde* herausgegeben von B. Koehne. 1841-1846. 8vo 6 Bände mit Tafeln.

" " *Nene Folge*. Berlin 1859-1862. 4to mit 16 Tafeln.

" " *Mémoires de la Société imper. d'archéologie de St. Pétersbourg*, publ. par B. de Koehne. St. Pétersbourg 1847-1852. 8vo 6 Bände, mit Tafeln.

" *Berliner Blätter für Münz-, Siegel- und Wappenkunde*. Berlin 1862-1870. 8vo 6 Bände.

- Zeitschrift für Numismatik, herausgeg. v. R. v. Sallet. Berlin 1874-1892. 8vo Band 1-18.
- Zeitschrift (Wiener) numismatische, herausgeg. von Huber, Karabacek etc. Wien 1869-1893. 25 Bände (Jahrgänge)
- Zeitung numismatische, herausgeg. von J. Leitzmann. Weissen = see 1874-1873. 40 Bände (oder Jahrgänge)
- Thieme B. G.: Numismatischer Verkehr. Leipzig 1866-1893. 4te
- Münzblätter, Berliner, herausgeg. von R. Weyl. Nr. 1-124, und Numismatische Correspondenz Nr. 1-103. Berlin 1880-1892. 8vo und 4to
- Monatsblatt der numismatischen Gesellschaft in Wien. Nr. 1-129. Wien 1883-1894. 8vo
- Mittheilungen, numismatische, herausgeg. von C. F. Gebert. Nr. 1-32. Nürnberg 1882-1893. 8vo
- " der numismatischen Gesellschaft zu Berlin. Berlin 1846-1859. 8vo 3 Hefte.
- " der bayerischen numismatischen Gesellschaft München 1882-1893. 8vo 12 Jahrgänge.
- " des Clubs der Münz- und Medaillenfrennde in Wien. Nr. 1-46. Wien ~~1880-1894~~ 1890-1894. 4to
- " des Vereins für Münz- Wappen- und Siegelkunde in Dresden. Dresden 1869. 8vo 3 Hefte
- Anzeiger, numismatischer, herausgeg. von H. Grote und H. Walke. Hannover 1868-1874. 8vo
- " numismatisch-epigraphischer. Hannover 1870-1894 (25 Jahrgänge) - numismatisches Literaturblatt, herausgeg. von M. Bahtfeldt, Oldenburg und Rastatt 1875-1894. 8vo 50 Bände (Nr. 1-78)
- Archiv für Practischen Kunde herausgeg. von R. v. Höpfken. Wien 1885-1894. 3 Bände.
- Blätter für Münzfreunde, herausgeg. von Fersdorf, Grote und Erbstein. Leipzig 1865-1891. 4to Nr. 1-76. 2 Bände.
- " für Münzkunde herausgeg. von H. Grote. Leipzig 1835-1844. 4to 4 Bände.
- " Numismatische, herausgeg. von J. Neutrich. Jahrgang I und II Nr. 1-3. 8vo

reftor pod r. 1018 wprosiła hrywny 24
które się dzielity na kuny, bjełje (r. 1067)
r. 1115 wpromiane ferebreniki

cermija kuny i bielo ferebro
Słowo kuna przypodzi r. 980 równie jak hrywny
r. 1137: 8 minka wetykaja po 7 rjezan
były hrywny złota i ferebra.

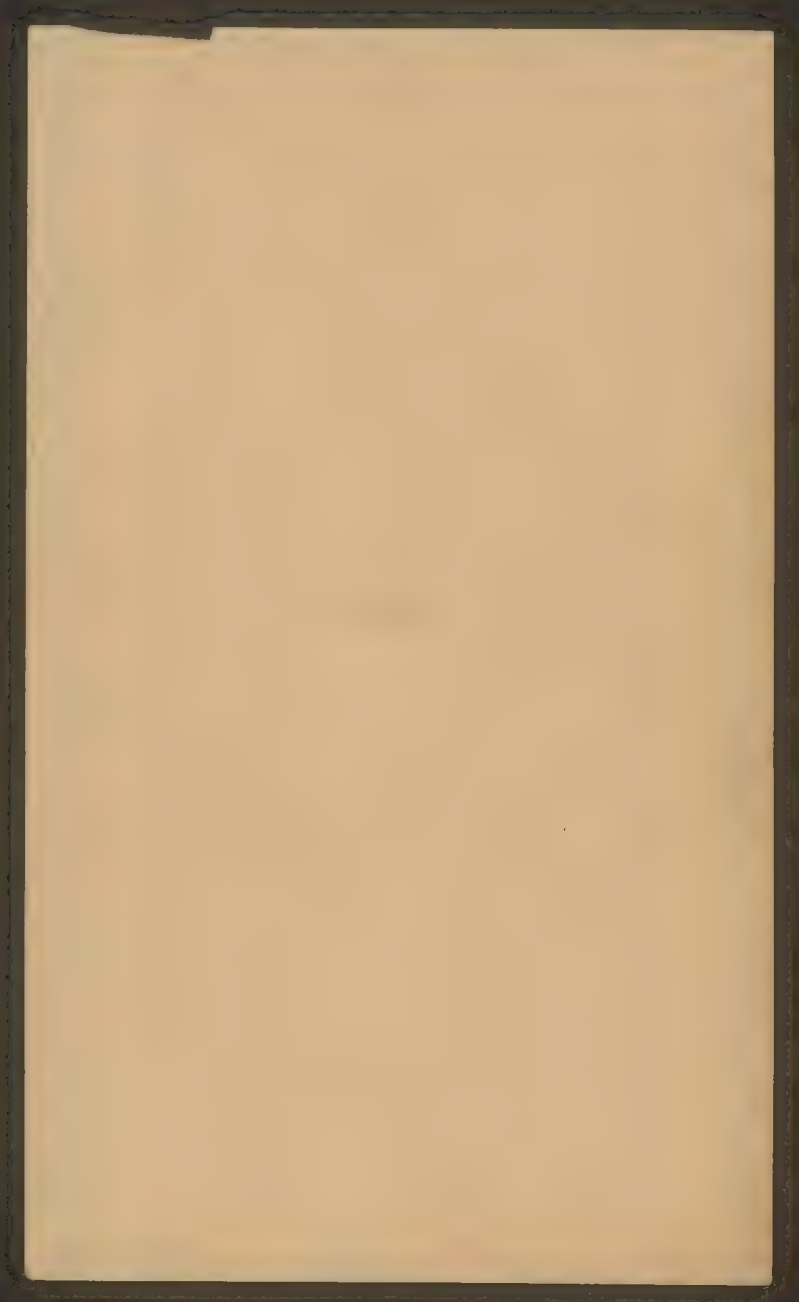
r. 1282 = 50 hrywen kun
Kuny dzielity się na
nozat'y

1 hrywna ferebra = 4 hrywny kunami ili
pieniązi
rjezan

oXVw. Kuny i wetykory (w Nowgorodzie)

r. 1437 mordka (podatku) od wocy

r. 1401 podjoli po osmi mordok po hrywnie pod

11125

moneta mata dawkowa

put puto (miedzian
r. 1370) 2 oba stron
Maks lub Kon.

6-7³⁶ gran.
twerkie

rebrne : jedyci i zwin
grzy. i. Jany. tamga,
denga rebrna
nawij arabki

Króże pidsay na fromie
Leczat Kniazia Welykoho
ptak gdwia.

7-12⁶ gran

rysunek ludy
Kawalki rebra pikanie na
ktorych stempel.

Rabl denga, poludenga -
puto

Data

17. maj

Nazwisko pożyczającego:

Calceolga Grzesiak

Nazwisko pożyczciela:

1840
1840 - Cuckowski

Tytuł dziecka.

Wzrost: 170 cm, ciężyła: 100 kg, data urodzenia: 1840, imię: Grzesiak, nazwisko: Cuckowski, data: 1840.

Pieta Lus'

904

Варшава, дня 20 Июля 1893 года.

27

Почему же вы не пришли к нам в гости?
Вы же знаете, что мы очень рады вас видеть.
Скажите, когда вы сможете приехать?
Мы постараемся быть дома.
Напишите нам, пожалуйста, свой адрес.
Мы постараемся вам ответить.
С уважением,
Ваша мать.

SKŁAD DELEGACYI WYKONAWCZEJ:

kaw, Dobrski Maksymilian, Dr. Górski Franciszek,
Janasz Aleksander, Jeziorński Józef, Dr Kow
son Michał, Ruciewicz Bolesław, Trylski Ale
Wroński Stanisław.

♦♦♦

SZYT XXXVII.

utwienie (Dok.) Gorzelnic

...><...
...><...
...><...

WARSZAWA.

Druk S. Sikorskiego, Nowy Świat 47.

1883.

Polityczno-ekonomiczny pogląd na złoto i srebro przez Edwarda Windakiewicza.

I. Produkcja złota i srebra.

Od roku 1493 aż włącznie do roku 1847, więc przez 354 lat produkowano podług Baumgartena:

złota 7,495.000 cłowych funtów za 2,560.000.000 złr.

zaś srebra 309,913.000 cł. fnt. za 6,900.000.000 „

razem 9,460.000.000 złr.

przypada więc na 1 rok 26½ miliona złr., mnogość zaś złota ma się do mnogości srebra, jak 1:41, albo ze względu na wartość jak 1:2,₁.

Od roku 1848 t. j. od odkrycia bogatych pokładów złota w Kalifornii aż do roku 1856 przez przeciąg 8 lat wydobyto podług Peschela:

złota 2,921.282 cłow. fnt. 1,006.000.000 złr.

srebra 17,880.692 cłow. fnt. 397.000.000 „

razem 1,403.500.000 złr.

przypada tedy na rok jeden 175,500.000 złr., mnogość złota ma się więc do mnogości srebra jak 1:6,₁, albo wartościowo jak 1:2,₃.

Podług najnowszych statystycznych zestawień wydobywano w ostatnich latach rocznie (nr. 21 z roku 1865 *Nanderer*):

złota wartości 427,500.000 złr.

srebra „ 141,000.000 „

razem 568,500.000 złr.

Stosunek złota do srebra ma się tu ze względu na wartość jak 3,₃:1.

Produkcja szlachetnych kruszców poszła w ostatnich latach bardzo w górę, mimo tego stosunek wartości złota do srebra mało się zmienił.

W tejże produkcji miały udział:

1. Europa	15,000.000 złr.
Moskwa	61,500.000 „
2. Azja i Afryka	12,000.000 „
3. Australia (Nowa Zelandia 25½ m., Australia 163½ m.)	189,000.000 „
4. Ameryka (Kalifornia 150 mil., Sta-	

sunków wykonać
2383 25-32
elkie zamówienia
w i pulpitów
obków wyrabia-

przyjmują się i
wanych.

j, Tarno-

WE

iem,

em.

gu będących

2813 6-?

cja.

i zwracam odwrotną pocztą
wypełniam ściśle za przysłaniem
panów zamawiających o najsumie
Stare zegarki, złoto i s
kupuje także za gotówkę.

Na zapytania odpow
i gwarantuję ceny najtańsze. — S

Utrzymując stosunki z najp
skutek słynnego, zawsze zapasow
garki lepsze niż gdziekolwiek ind

Wszelkie przedmioty odemnie

Wielce Szanownych miesz
najuprzejmiej o wstąpienie do me

Philip

Uhren

Wien, Rothenthurm

Porto od przesyłek aż do wysok
Życzących sobie zamieniać zegar

Rzec

P

sprawi
wą, ch
dliwe
Nawet
przywr
dociana

Flakon oryginalny wraz z prze

Eterychna Esencja Cate

Główny skład c. k. v

w Wiedniu, Stadt, E

We LWOWIE dostać można w
teryjnych Franciszka Ehr
ce

Działanie oparte na p

Redaktor odpowiedzialny: Platon Kostecki.

dnia 12. Września 1869.

ny Zjednoczone 63 m., Meksyk 54 m., Kolumbia Brytyjska 12 m., Południo- wa Ameryka 27 mil. = 205 mil. złota, 101 mil. srebra)	306,000.000 „
	razem 568.500.000 zhr.

Od początku teraźniejszego stulecia, zaś w szczególności od roku 1848, jako od czasu odkrycia bogatych pokładów złota w Kalifornii wzrosła produkcja złota w ogóle więcej jak dwudziestokrotnie.

II. O zużyciu złota i srebra.

Podług Colverta i Johnsona stanowi wartość złota, gdy weźmiemy twardość ołowiu jako jedność liczebną, 10., srebra zaś 13., ta twardość jednak przymieszaniem podlegszego kruszcu rozmaicie się zmienia; w ogóle jest zużycie złota stosunkowo daleko większe niż srebra.

Według doświadczeń mennicy w Petersburgu zużywa się złoto przez obrót dwa razy więcej jak srebro.

Podług dr. Andrzeja br. Baumgartena ubytek przy szlachetnych kruszczach przez starcie lub inne niszczące wpływy może w ogólności 1 % wartości wynosić.

Cały zapas szlachetnych kruszców został od Peschela oszacowany na 8,210.000.000 zhr. w. a., roczny ubytek wynosiłby tedy 82,000.000 zhr.

Odciągnąwszy od rocznej produkcji 568.500.000 zhr. wymieniony ubytek wartości	82,000.000 „
otrzymamy	486,000.000 zhr.

które zapas kruszcu rocznie pomnażają.

Mac Culloch postawił podług szacowań Jakoba roczny zużytek szlachetnych kruszców dla wyrobów zbytkowych i celów przemysłowych na 60,000.000 zhr., z których mniej więcej $\frac{1}{5}$ część z przetopienia starych sprzętów pochodzi, z nowego kruszcu jest więc rocznie tylko 48,000.000 zhr. do wyrobów użytym;

odciągnąwszy od	486,000.000 zhr.
zużyte	48,000.000 „

otrzymamy rocznie dla powiększenia obrotu tych kruszców, jako pieniędzy 438,500.000 zhr.

Gdy odrachujemy od tego najmniej	288,500.000 zhr.,
które się z zakresu europejskiego handlu usuwają; zostaje jeszcze zawsze	150,000.000 zhr.

rocznego przybytku dla Europy.

III. Obrót złota i srebra.

Ruch szlachetnych kruszców rozciąga się podług Perynyego w czterech kierunkach:

Złoto ze składów Kalifornii rozekodzi się na dwa ramiona:

- 1) pierwszy prowadzi do miejsc handlowych na wschodnich wybrzeżach Zjednoczonych Stanów;
- 2) drugi bezpośrednio do Anglii;
- 3) złoto Australii znachodzi swój najbliższy odbyt regularnie w Anglii, — zaś

4) główny prąd srebra — prawie połowa produkowanej ilości — odchodzi ustawicznie z Europy do Indyj Wschodnich i do Chin i t. d.

Przeważnie skutecznia Anglia rzeczony wywóz srebra, jednak i inne nadbrzeżne miejsca morza Śródziemnego jako to: Tryest, Marsylia i t. p. a nawet Hamburg na północy są czynnymi w tym handlu.

Oprócz tych czterech głównych prądów, znachodzimy jeszcze sieć obrotową drugiego rzędu, i tak przeważnie tę, która utrzymuje równowagę między Anglią i stałym lądem, między Anglią i koloniami, a nakoniec między Anglią i Zjednoczonymi Stanami.

0.000 ft. winogron z
do kuracji
ze szczepów włoskich
zakupił handel

Karola Bałlab

we Lwowie 296 — pod Złotym Kogutem
i poleca takowy

1 fnt. fesslawskich wagi wiedeńskiej po 36 cnt.
Winogrona są bez wyjątku wybierane i tak piękne, że za
nych Gości niezawodnie jak każdego lata i tego zadowolnić
wincję tego samego dnia za zaliczką uskuteczniłam.

wszechny bank prze
rzył swe bióra w Wiedniu Teinfals
dnia 1. września b. r.

PROGRAM

mimo że w ostatnich czasach powstał cały szereg
ednak, że Powszechny bank przemysłowy jest
cjalnej podstawie, iż wielu potrzebom publiczności, k
o poparcia, będzie w stanie uczynić zadość. Zasady
ze stulecie zawdzięcza tak znaczny postęp gospodar
ozmaitych rozgałęzień „Powszechnego banku przem
kowe tworzą naprzód trzy główne działy:

erwszy obejmuje interesa Stowarzyszeń kredytow
na zasadzie wzajemności, i każdemu biorącemu u
nie taniego kapitału.

Stowarzyszeniem kredytowem połączyliśmy nową
edyną jest w Austrii, mianowicie fundusze oszczę
nu udział w kredycie, otwartem zostanie konto osz
czom daje nierównie większe oprocentowanie aniż
ank lub kasa oszczędności dawać mogła, ponieważ
a oszczędności według statutów, stosunkowo do sw
ego zysku banku otrzymują. Tym więc sposobem
przyjmującego udział w kredycie, wymownie przed
konto oszczędności jak można najwyżej oposażać!

uga część obejmuje interesa kasy oszczędności.
ysoki rząd zatwierdzone, przyzwalają nam przyjmow
guldena poczynając i takowe oprocentowywać. N
wydawane książeczki wkładów w takim sa
nią kasy oszczędności.

zecia część obejmuje interesa bankowe, komiso
echny bank przemysłowy“ za niewielką prowizją po
wszelkiego rodzaju bankowych i komisowych intere
laży efektów, papierów wartościowych, szlachetnych
ie dziennym; zajmuje się oprócz tego eskontą weks
wszystkimi na wiedeńskiej giełdzie notowanemi
u działowi interesów szczególną uwagę poświęcają
amy mocne przekonanie że „Powszechny bank przem
rótkim czasie zupełne zaufanie publiczności, ponieważ
największe ułatwienia w interesach stanowią
owszechny bank przemysłowy“ życzliwości publicz

Rada zarządcza

Werkhof A. C. E. v. on.

Handbuch der griechi-

sehen Numismatik. 1853.

Werkhof A. C. E. v. on.

Werkhof A. C. E. v. on.

Werkhof A. C. E. v. on: Handbuch der griechi-
schen Numismatik. Hanover 1853. 8vo.

Semin. philolog. $\frac{16}{1}$. 1860.

...gehen eigen, wenn man sie mit dem Auge
die Polko ist die Dichterin des deutschen Familienlebens, dessen reichen
zu bringen weiß.

Bilder II.

— Armenhäusler.

on

e l y.

² Mf. 4.50; fein gebunden Mf. 5.50 ordin.

— Eva's Töchter“ hat E. Vely mit vollendeter Künstlerschaft und
ihnen Gesellschaft der Gegenwart geboten; der zweite Band ergänzt
en Conflicten in den tieferen Regionen des Volkes, mit dem Denken

.....
D. November cr.

0% und auf 10+1 Freieremplar.

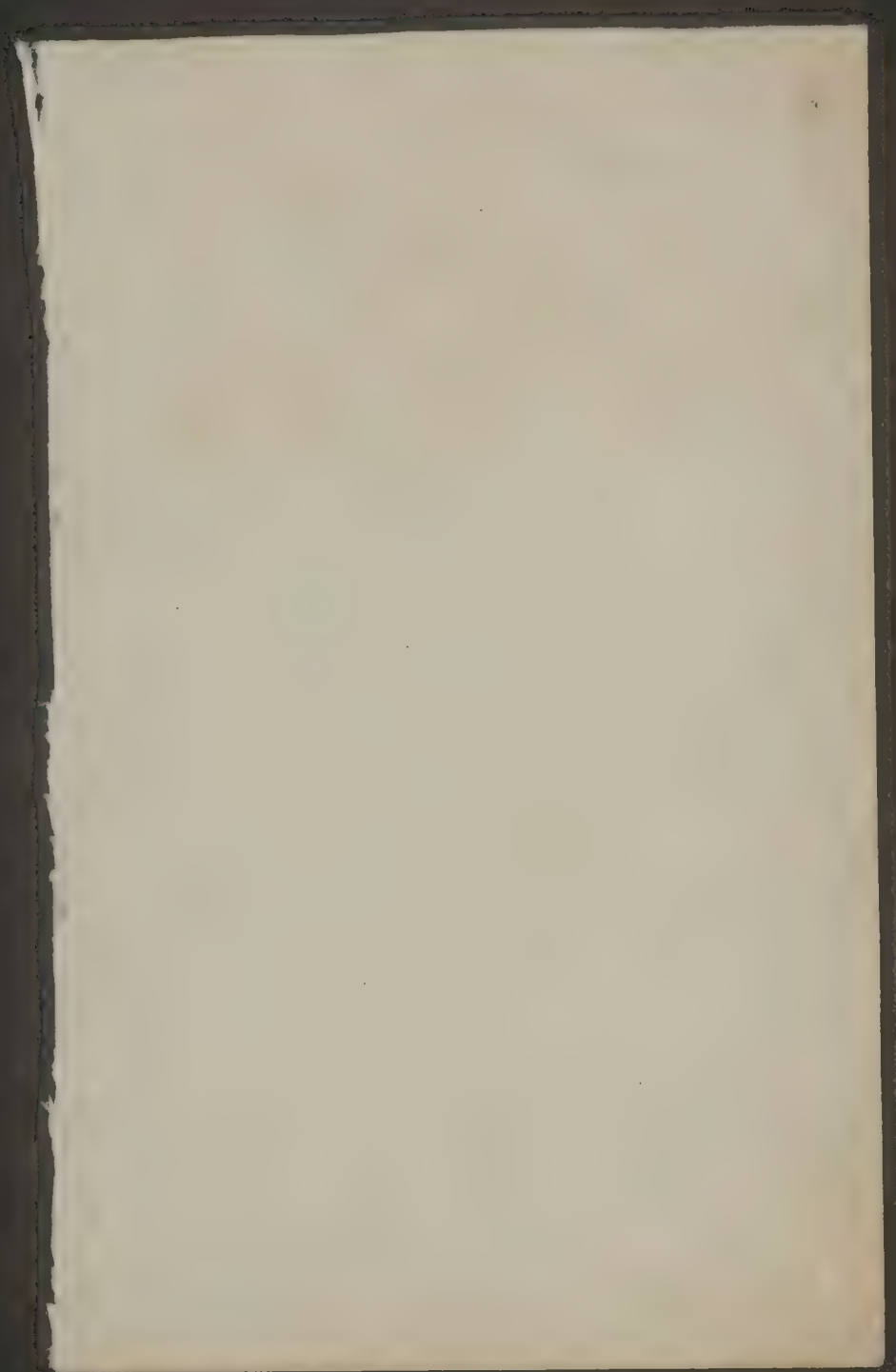
böhnlichen Bedingungen, und zwar.

und 25% in Rechnung.

171
Cohen H: Description generale des mon:
naies de la Republique Romaine com:
munément appelees medailles consulai:
res. Paris 1857. 4te *Hift. Nr.*

Wellenheim Helzl Leopold: Verzeichniss
der Münz- u. Medaillen = Sammlung.
Wien 1844. 8te 3 Bde *Hift. 3196.*

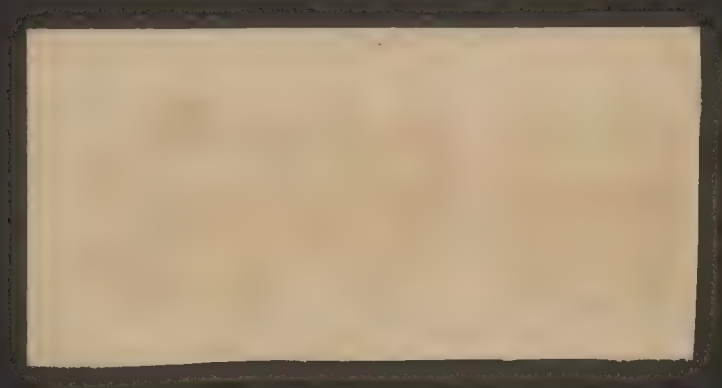
832

Mader: Versuch über die
Brakteaten Prag 1797, 40

1526 d. 4 Octobr. + Anna Woyniasta
filia domini Cracovienfis de Jarosław

123
Sturza Demetrius Alex:
Uebersicht der Münzen und
Medaillen des Fürstenthums
Romanien. Wien 1874. 8vo

1168 Thomas James Thomas
 1169 Thomas James Thomas
 1170 Thomas James Thomas
 1171 Thomas James Thomas
 1172 Thomas James Thomas
 1173 Thomas James Thomas
 1174 Thomas James Thomas
 1175 Thomas James Thomas
 1176 Thomas James Thomas
 1177 Thomas James Thomas
 1178 Thomas James Thomas
 1179 Thomas James Thomas
 1180 Thomas James Thomas
 1181 Thomas James Thomas
 1182 Thomas James Thomas
 1183 Thomas James Thomas
 1184 Thomas James Thomas
 1185 Thomas James Thomas
 1186 Thomas James Thomas
 1187 Thomas James Thomas
 1188 Thomas James Thomas
 1189 Thomas James Thomas
 1190 Thomas James Thomas
 1191 Thomas James Thomas
 1192 Thomas James Thomas
 1193 Thomas James Thomas
 1194 Thomas James Thomas
 1195 Thomas James Thomas
 1196 Thomas James Thomas
 1197 Thomas James Thomas
 1198 Thomas James Thomas
 1199 Thomas James Thomas
 1200 Thomas James Thomas

71 p. 253 *Microtus pennsylvanicus* *Microtus pennsylvanicus*

cuda. o. 1644. 4to 1643

Melaminz Martin : Wonnosi' wdruczona
(KraK. 1648. 40. K. 13.

red. Stan Dstrokonfkiemu

(Brant. 1) Wonnosi' Krakow wdruck
wdowy i dziedzicow Franciszka Ceprego
1655. K. 4 ftr. 32

edycja powiększona z inną dedykacją

Votum do Bractwa Łany Fuchowskiej
mówiące o Łance Ojczyźnie utraconej
przez J. Ł. J. K. J. M. napisane
R. 2. 1635 40 kart 16 (Lip. F - J.
ftr. 33 - 64

Dar Serdeczny z Kartnie Dyms Swięty
wybrany a D. Narwiszkiej przycię
Cudownym Obrazie Fuchowskim a na:
bożnie ofiarowany. F. V Krakowie
w druкарni u Dziedzicow Krzysztofa
Schedla J. K. M. Typograf 1670 4to K. 4
na koncu: X. S. S. Z. J. B.

na tytule J. Vigo Maria Fuchowienis' aneumy

Fku emale Bogarodzice Łany, a ku Kartnie
zawisłym jej znakom.

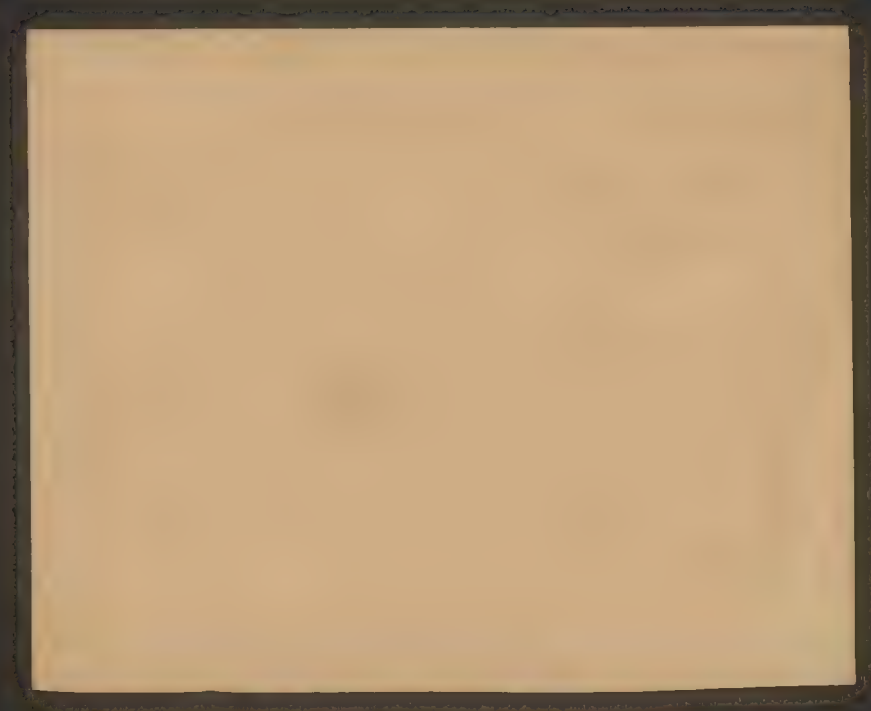
Łonatek: Łanno: matko oraz cudownas' na świecie...

185
Beiträge zur Geschichte des preussischen
Geld und Münzwesens
von Prof. Dr. Jos. Bender.

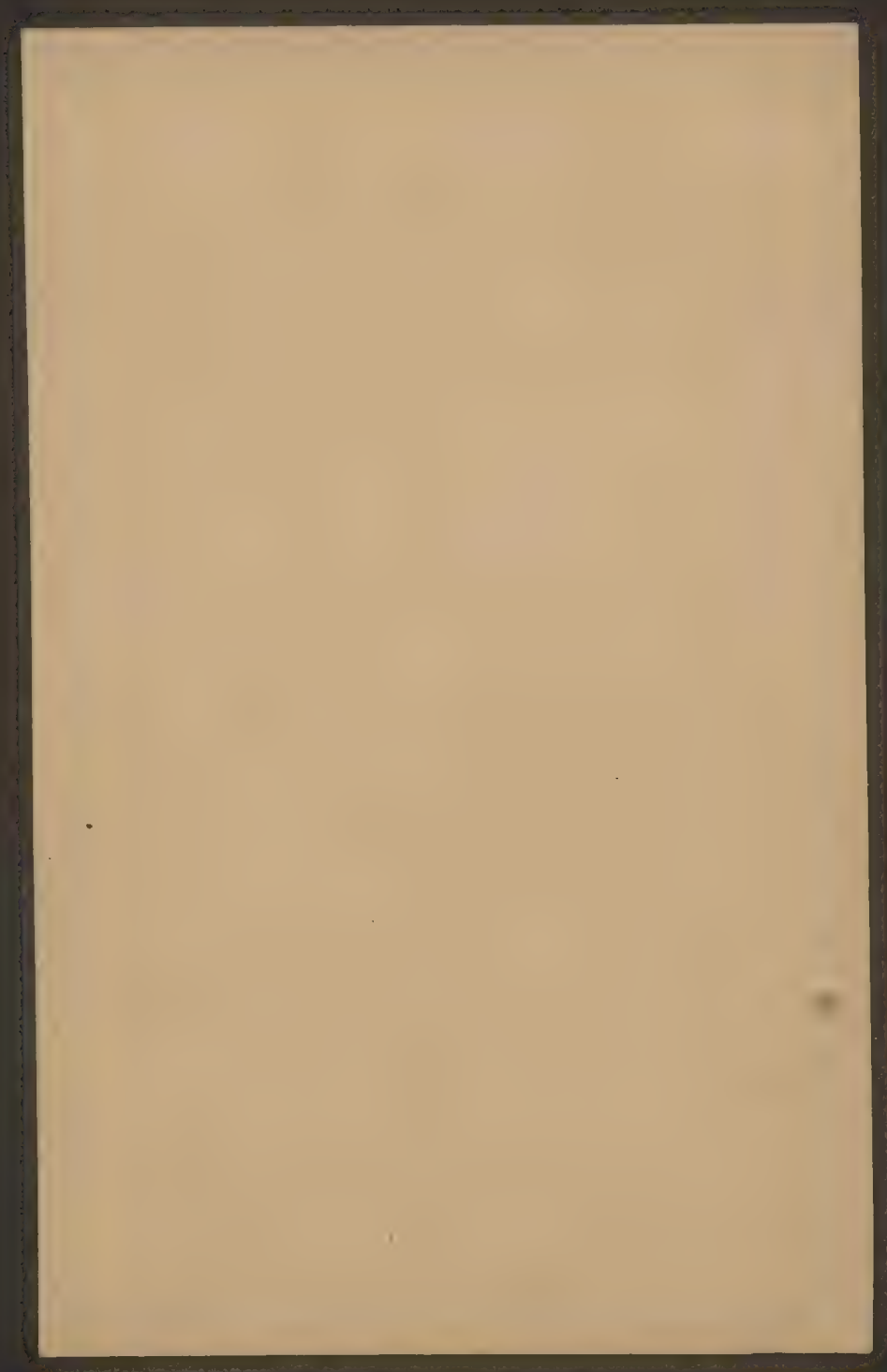
(Zeitschrift für die Geschichte und
Alterthumskunde ~~des~~ Ermlands.

VI Band. Jahrgang 1877 und 1878.
Leipzig 1878. 8te Str. 521—606)

Lampe: Münzen deut. Kaiser. 2 Form	5f
do Münzen der Herzoge	1f
Prapiski: Dengi	4f
Götz: Griech. Cabinet 3 Form	6f
Hornet: Haus u. Hofmarken	3f 50
Mader: Zweiter Versuch	1f 50
Meyer: Brautkaten d. Schweitz	1f
Episcanie ruskich monet	4f
Sabatier: monnaies Byzantin 25	18f
Soncow: Dengi i puty	5f
Soncow: Izoliedowanija 2 refz	3f
Soncow: Sprawoznaja kniga	1f 25
Weyl: Henckel'sche Sammlung	3f -
Soothe: Ducaten Cabinet	4f

60f 25.

Loos: Die Kunst falsche Münzen zu
erkennen. Berlin 1828. 8.

Technolog. 41b.

Judek Klayko 13 letni

r. 1841 mat lat 15

Wzrost	ciężkość	ciężkość	ciężkość
1.50	1.50	1.50	1.50

moja pierwsza ofiara W. no 1838
4° str 5

rozegranie w XV Tom. 1. zerunkow
syn Kuzia wileń

darci

z żuraw

1881

138

Steinbüchel Die
Oeckerschen falschen
Münz^{stempel}en
1836

Prider M. : Die
Oeckerschen falschen
Münzen. Berlin
1843.

